

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

908 NUMARALI DÜVEL-İ ECNEBİYE DEFTERİ ÇERÇEVESİNDE
OSMANLI-FRANSIZ İLİŞKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşegül KIRBIYIK

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ali İrfan KAYA

ARTVİN-2020

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğım **908 Numaralı Düvel-i Ecnebiye Defteri Çerçevesinde Osmanlı-Fransız İlişkileri** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Artvin Çoruh Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin Ay süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için

başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

..../..../2020

İmza

Ayşegül KIRBIYIK

TEZ KABUL TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜMÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Ali İrfan KAYA danışmanlığında, Ayşegöl KIRBIYIK tarafından hazırlanan bu çalışma 15/09/2020 tarihinde aşğıdaki jüri tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :..... İmza:..... Jüri
Üyesi :..... İmza:..... Jüri
Üyesi :..... İmza:..... Jüri

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

.... /...../

Doç. Dr. Hamit ŞAFAKCI
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ BEYANNAMESİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
ÖNSÖZ	VIII
GİRİŞ.....	1
1. Osmanlı-Fransız İlişkileri.....	1
1.2. 1536 Ahidnâmesi	2
1.3. 1569 Ahidnâmesi	3
1.4. 1581 Ahidnâmesi	3
2. Dîvân-ı Hümayûn Kalemleri.....	6
2.1. Dîvân Kalemi (A.DVN).....	6
2.2. Dîvân Kalemi'ne Bağlı Defter ve Belge Tasnifleri	6
2.2.1. Dîvân Kalemi Şikâyet Defterleri (A.DVN. ŞKT).....	7
2.2.3. Dîvân Kalemi Mühimme Defterleri (A. DVN. MHM)	7
2.2.4. Dîvân Kalemi Kalebentlik Defterleri (A. DVN. KLB)	8
2.2.5. Dîvân Kalemi Askerî Ruznâmçe Defterleri (A.DVN. ARZ).....	8
2.2.6. Dîvân Kalemi Nâme-i Hümayûn Defterleri (A.DVN.NMH)	8
2.2.7. Dîvân Kalemi Mısır Mühimme Defterleri (A.DVN. MSR)	8
2.2.8. Dîvân Kalemi Kırım Mühimmesi (A.DVN. KRM).....	9
2.2.9. Dîvân Kalemi Gayr-i Müslimlere Ait Dinî ve Hayrî İşler (A. DVN.KLS)	9
2.2.10. Dîvân Kalemi Yol ve Menzil Belgeleri (A. DVN. YML)	9
2.2.11. Dîvân Kalemi Kıbrıs Mühimmesi (A.DVN. KBM)	10
2.2.12. Dîvân Kalemi Kıbrıs Şikâyeti (A.DVN. KBŞ).....	10
2.2.13. Dîvân Kalemi İzn-i Sefîne (A.DVN İZN)	10
2.2.14. Divan Kalemi Düvel-i Ecnebiyye Defterleri (A. DVN. DVE).....	10
3. Tahvil Kalemi	11
4. Ruus Kalemi	11
5. Amedi Kalemi.....	12

BİRİNCİ BÖLÜM	13
1.1. Metnin Tertip ve Tanzimi	13
1.2. 908 Numaralı Düvel-i Ecnebiye Defterinin Şekil Özellikleri	13
1.2. 908 Numaralı Düvel-i Ecnebiye Defterinin Muhtevası	14
1.2.1. Fransa Elçiliği ve Bağlı Konsolosluklar	14
1.2.2. Eşkıyalık ve Korsanlık Olayları, İşlenen Suçlar ve Usulsüzlükler	17
1.2.3. Ticari Faaliyetler, Taşınan Mallar	21
İKİNCİ BÖLÜM	23
DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU	23
SONUÇ	150
KAYNAKLAR	152

KISALTMALAR

age,	Adı geçen eser
agm,	Adı geçen makale
agmd,	Adı geçen madde
agt,	Adı geçen tez
bkz.	Bakınız
BOA	Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
ev.	Çeviren
DİA	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Haz.	Hazırlayan
DV.E.d.	Düvel-i Ecneviye Defterleri

ÖZET

Osmanlıların Avrupa topraklarına yayılmaya başladığı XIV. yüzyılda haçlı ordularıyla birlikte Fransızların Osmanlıların karşısına çıktığını görmekteyiz. Burgonya Dükü Jan Nevers komutasındaki Fransız kuvvetleri 1396 yılında Niğbolu savaşında bulunmuştur. Osmanlı Devleti ile Fransa arasındaki dostluk mahiyetindeki ilk ilişkiler Kanuni Sultan Süleyman döneminde başlamıştır. Bu dönemki Osmanlı-Fransız ilişkileri Osmanlı Devleti'nin üstün bir siyaset diplomasisiyle şekillenmiştir. XVII. yüzyılda ise Osmanlı Devleti'nin Girid'i kuşatmasında, II. Viyana kuşatmasından sonra başlayan uzun savaş yıllarında Osmanlı-Fransız ilişkileri daha karmaşık bir hale geldi. Fransa bir yandan Osmanlı Devleti ile dostluk temeline dayanan ilişkilerini devam ettirmek ve Akdeniz'deki ticari imtiyazlarını kaybetmemek için çaba sarfederken diğer yandan Girid adasını bırakmak istemeyen Venedikler'e gizlice yardım ediyordu. Akdeniz'de Fransızların karşısına XVII. yüzyılın sonlarında İngiltere ve Hollanda gibi rakipleri de çıkmıştır. Fransızların Akdeniz'deki rakipleri Hollandalı ve İngiliz tüccarlar iken, kara Avrupası'ndaki rakipleri ise Habsburglardı. Bu nedenle Fransızlar öteden beri Osmanlı Devleti'ni Habsburglar aleyhine desteklemiştir. Osmanlı-Habsburg savaşları devam ederken Fransızlar çıkarları gereği savaşın uzamasını isterken rakipleri Hollanda ve İngiltere ise bir an önce barış yapılması için arabuluculuk yapıyorlardı. Bu çerçevede Osmanlı arşivinde bulunan, değerlendirme ve transkripsiyonunu yaptığımız 908 Numaralı Düvel-i Ecnebiye Defteri H.1150-1158 /M. 1738-1746 yıllarında Osmanlı Devleti ile Fransa arasında başta ticaret olmak üzere, diplomatik ve siyasi sorunların anlaşmalar çerçevesinde çözülmesine dair hükümleri ihtiva etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Fransa, Ticaret, Akdeniz, Düvel-i Ecnebiye.

SUMMARY

It is seen that the French fought against the Ottomans with their crusaders in the 14th century when the Ottomans began to spread to the European territory. The French forces under the command of French Duke of Burgundy Jan Nevers fought a battle against the Ottoman forces along with the crusader army in the Niğbolu war in 1396. The first friendship relations between the Ottoman Empire and France started in the period of Suleiman the Magnificent. Ottoman-French relations in the 16th century were shaped by a superior political diplomacy of the Ottoman state. Ottoman-French relations became more complicated during the Ottoman Empire's siege of Crete in the 17th century and the 25-year conquest period and the long war years that began after the 2nd Vienna siege. France, on the one hand, was trying to maintain their relations with the Ottoman Empire on the basis of friendship and didn't want to lose their commercial privileges in the Mediterranean; on the other hand France was secretly helping the Venetians who did not want to leave the island of Crete. The French do not want to lose this superiority but there have emerged rivals as England and Dutch. The French rivals in the Mediterranean were Dutch and British merchants, while in Europe they were Habsburgs. For this reason, the French always supported the Ottoman Empire to declare war against the Habsburgs all along the line. While the Ottoman-Habsburg wars were continuing, the French wanted the war to extend according to their interests in Europe, while their rivals Dutch and Britain were trying to reach a peace agreement as soon as possible. This ledger H.1150-1158/M.1738-1746 includes provisions within the framework of agreements in relation to the problems that arise especially in commercial, political and diplomatic issues between the Ottoman Empire and France in 1742.

Keywords: Ottoman, France, Trade, Medetarian, Düvel-i Ecnebiye.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin Avrupa Devletleri içerisinde siyasi, askeri ve ticari ilişkiler kurduğu ilk devlet Fransa'dır. Fransa ile münasebetlerimiz dostluk çerçevesinde ilerlemiştir. Osmanlı Devleti Fransa'ya ilk ahidnameyi 1536 tarihinde vermiştir. Bu ahidname Fransız halkı ve tüccarına hukuki, ticari ve ekonomik ayrıcalıklar tanımıştır. XVI. yüzyılda Katolik misyoner tarikatların Osmanlı ülkesinde dini yayma faaliyetleri Osmanlı Fransız ilişkilerinde soğuma dönemini oluşturmuştur. Daha sonra yeni ahidnameler ile Osmanlı Devleti'nin Fransızlara dostça ve himaye edici bakış açısı devam etmiş, 1740 ahidnamesi ile Fransızlara geniş imtiyazlar tanınarak kapitülasyonlar sürekli hale getirilmiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünde 908 Numaralı Düvel-i Ecnebiye Defteri'nin şekil özellikleri ve içeriği hakkında bilgiler verilmiştir. Düvel-i Ecnebiye Defterleri, Divan kaleminin Osmanlı Devleti ile yabancı devletlerin arasında cereyan eden muamelelere ait belgelerinin toplandığı defterlerdir. Konsolos, yabancı tüccar ve ilçilerden gelen her türlü yazışmalar burada muhafaza edilmiştir. Osmanlı arşivinde ecnebi defterler (Düvel-i Ecnebiyye) adı altında tasnif edilmiştir. İlk kayıtlar h.975/m.1567 tarihinden başlayarak h.1332/m.1913 tarihine kadar devam etmiştir. İki ayrı katalog numarası taşıyan Düvel-i Ecnebiye Defterleri 980 numaralı Bab-ı Asafî Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri ile 989 numaralı Divan-ı Hümâyun Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleridir. Çalışmamızın son bölümünde ise defterin transkripsiyonu mevcuttur. Çalışmalarım sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleriyle bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam Dr. Ögt. Üyesi Ali İrfan KAYA'ya teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tez çalışmalarına öncülük eden sevgili annem ve babama teşekkürü borç bilirim. Çalışmalarımda bana yardımcı olan sevgili kardeşim Kadircan SÜCÜ'ye teşekkür ediyorum. Hayatımın her aşamasında olduğu gibi tez çalışmalarımı da bana yardımcı olan sevgili eşim Selçuk KIRBIYIK'a teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

1. Osmanlı-Fransız İlişkileri

Osmanlı Devleti'nin sınırlarının genişlemesi birçok devlet ile siyasi ve askeri münasebetlerini oluşturmuştur. Osmanlı Fransız ilişkileri de Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda sınırlarının genişlemesi ile başlamıştır.

Osmanlı Devleti kurulup yayılırken Fransa ile İngiltere arasında Yüzsene Muharebesi devam etmekte idi; bu harb fasıla ve mütarekelerle 1337 yılından 1452 senesine kadar sürmüştü ve Fransa kralı VII. Şarl zamanında bitmiştir. Muharebenin sonunda Fransa kıtası tamamen Fransızların ellerine geçmiş ve burada bir Fransız birliği vücut bularak feodaliteye son verilmiştir¹.

Osmanlı Devleti ile Fransa krallığı arasındaki ilk ilişkiler, Pavye muharebesinde Kral I. Fransuva'nın V. Şarl'a esir düşmesiyle başlamıştır.² Fransa kralı saltanatının ilk senelerindeki başarılarından sonra kendisini Alman imparatoru seçtirmek istemiştir.³ 1519'da Habsburglardan V. Karl ile Fransa Kralı I. François, Mukaddes Roma-Cermen İmparatorluğu tahtına adaydılar; ikisi de Avrupa'nın bütün güçlerini Osmanlılara karşı seferber etme sözü vermişti. Alman Elektör prensleri V. Karl'ı işe daha uygun buldu ve seçimden kısa bir zaman sonra 1521 senesinde, bu iki Avrupa hükümdarı birbiriyle savaşa başladı.⁴ 1521'de başlayan harbi Fransa Kralı I. François kaybetmiş 1525'de Milano civarında Pavia'da esir edilip Madrid'de hapsedilmiştir. Fransızlar bu müşkül zamanda başka çare kalmadığı için Osmanlı Devleti'nden yardım istemişlerdir.⁵ I. Süleyman (Kanuni) bu yardımı esirgemeyerek 24 Mayıs 1526 tarihinde gönderdiği bir name-i hümayun⁶ ile yardım edeceğini bildirmiş ve Fransız kralını kurtararak özgürlüğüne kavuşturmuştur. İşte Türk-Fransız dostluk geleneği bu olaydan itibaren başlamıştır.⁷ Bu gelişmenin ardından Avrupa siyasî birliğine müdahale etmek ve durgunlaşan Osmanlı

¹İsmail Hakkı Uzunçarşılı *Osmanlı Tarihi*, cilt I. s.214.

²İsmail Hakkı Uzunçarşılı *Osmanlı Tarihi*, cilt II. s.462.

³İsmail Sosyal, "*Türk - Fransız Diploması Münasebetlerinin İlk Devresi*". İ.Ü Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi C.3 Sayı-5-6, Yıl: 1953, s.64

⁴Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, (Çev. Ruşen Sezer), Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2003, s.40.

⁵Sosyal, *a.g.m.*, s.64.

⁶Osmanlı padişahlarının yabancı devletlerin hükümdarları yanında vasal durumundaki beylere, imtiyazlı bölgelerin idarecilerine yolladığı mektupları ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Zeynep Tarım Ertuğ, "Nâme-i Hümayûn", *DİA EK-2. Cilt.* s.349-350.

⁷Gündüz Akıncı, *Türk-Fransız Kültür İlişkileri (1071-1859)*, Ankara 1973, s. XIII-XIV.

ekonomisini canlandırmak amacıyla Fransa ile kapitülasyonları içeren bir ahidnâme imzalanmıştır.⁸

1.2. 1536 Ahidnâmesi

Osmanlı Devleti 1536 yılında Fransa'ya ilk ahidnâmeleri vermiştir. Tarihimizde “1536 Ahidnâmesi” olarak yer alan bu belgede, Fransız reaya ve tüccarına hukukî, ticarî ve ekonomik ayrıcalıklar tanınmıştır.⁹

Bu ahitnameye göre Fransızlara tanınan başlıca ayrıcalıklar şunlardır;

1- Fransız tüccarlar, %5 gümrük vergisi ile her iki devlete ait gemilerle serbestçe limanlarda dolaşacaklar ve bütün hukuki işlemlerinde Fransız konsolosların kararları esas sayılacaktır.

2- Fransız azınlıkla ilgili davalara kadılar bakmayacak, bunlara Divan-ı Hümayun'da bakılmakla beraber, karar verecek kadıların (Kazasker) yanında birer Fransız tercüman da hazır bulunacaktır.

3- İslam unsurdan birisine olan borcunu ödemedi kaçan bir Fransızın yerine başka bir Fransız veya konsolos yakalanmayacak, Fransız Kralı aleyhine dava açılacaktır.

4- Fransız azınlıkların vasiyet edilmiş mal ve mülkleri Fransız konsoloslara teslim edilecek ve bu konuda Fransız kânûnları geçerli olacaktır.

5- Esir olan Fransızlar serbest bırakılacak ve bundan sonra yakalananlara esîr muamelesi yapılmayacaktır Anlaşma her iki hükümdarın sağ kaldığı sürece geçerlidir.¹⁰

Bu ahidnâme ile Fransızlar, Osmanlı memleketlerinde önemli imtiyazlar sağlamış ve İngiliz, Sicilya, Ceneviz gibi devletlerin ticaret gemilerinin Fransız bayrağı ile tehlikesizce seyrüsefer ve ticaret yapmalarını temin ile bu devletlere karşı bir müddet üstün durumda kalmıştır.¹¹

Osmanlı-Fransız ilişkilerinin 1525-1559 yılları arası döneminde, iki devlet stratejik çıkar işbirliği çerçevesinde birbirleriyle temas içinde olmuşlardır.¹²

1536 ahidnamesinin üzerinden iki yüzyıl geçtiği halde incelediğimiz defterde de Fransızlara esîr muamelesi yapılmadığını gösteren bir hüküm karşımıza çıkmaktadır. Belgrad Muhafızı Vezir Pir Mustafa Paşa'ya ve mollasına gönderilen hükme göre

⁸ Ali İrfan Kaya, *II.Süleyman'ın Hükümdarlığı ve Osmanlı Devleti (1687-1691)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Erzurum 2015, s.310.

⁹ Ayşin Şişman, *Osmanlı-Fransız İlişkileri 1740-1789 (Konsolos arzlarına Göre)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Afyonkarahisar 2011. s. 2.

¹⁰ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, Cilt II, s.506.

¹¹ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, Cilt.II, s.466.

¹² Şişman, *a.g.t.*, s.2.

Avusturya’da ortaya çıkan bir hastalık nedeniyle Orada bulunan Fransızların Belgrad’a sığınanların esir edildiği halde bunların serbest bırakılması ve Avusturya’ya iadesi istenmiştir.¹³

1.3. 1569 Ahidnâmesi

Osmanlı Devleti ile Fransa arasında 18 Ekim 1569 tarihinde yeni bir ahidnâme imzalanmıştır. Bu ahidnâmede Fransız reaya ve tüccarlarına 1536 ahidnâmesinin tanıdığı haklar, daha da genişletilmiştir. Fransa’ya tanınan bu ahidnâme, öncesi ve sonrasındaki tüm ahidnâmelerden en kapsamlısı olduğu iddia edilmektedir.¹⁴. Çünkü, bu dönemde kapitülasyon sadece Venedik, Fransa ve Lehistan’a verilmişti. Başta İngiliz, İspanyol, Portekiz tüccarları olmak üzere diğer Avrupa devletlerinin tüccarları, Osmanlı topraklarında Fransız bayrağı altında ticaret yapabileceklerdi. Böylece, Fransızlara kapitülasyonlar ile ekonomik imtiyazlar verilmesi, dostluğun başlangıçta siyasi olan mahiyetine ekonomik bir değer de katmıştı.¹⁵

1.4. 1581 Ahidnâmesi

III. Murat Dönemi’nde 15 Temmuz 1581’de yeni bir kapitülasyon anlaşması imzalanmıştır. Bu sırada Fransa kralı III. Henri idi. İngilizler 1580’de elde ettikleri kapitülasyon ile kendi bayraklarını taşıma hakkına sahip olmuşlardır. Elçisi Jacques De Germigny aracılığıyla imzalanan yeni kapitülasyon anlaşması ile Osmanlı Devletinin 1580’de İngiltere’ye verdiği kendi bayrağını taşıma ayrıcalığı da iptal etmişti. Bu durum Fransızları yeniden üstün bir duruma getirmiştir.¹⁶

1597 Ahidnâmesi, 25 Şubat 1597’de dördüncü kapitülasyon anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre Fransız elçisinin yanında çalışan tercüman her dürlü vergiden muaf olacaktır.¹⁷ , konsoloslar işledikleri suçlardan ve şahsi borçlarından dolayı tutuklanmayacaklar ve malları haczedilmeyektir. İngiliz gemileri bundan sonra Fransız bayrağı çekemeyecekler ayrıca Fransız tüccarlar Kuzey Afrika korsanlarına karşı koruma garantisi de elde etmiş oldu¹⁸.

¹³ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.21, Hüküm.1.

¹⁴ Şişman, *a.g.t.*,s.3.

¹⁵ Hasan Şahin, “Doğu Sorunu Çerçevesinde Osmanlı -Fransız İlişkileri [Başlangıcından Paris Barışı’na (1856)]”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sayı 40. Erzurum 2009. s.280.

¹⁶ Fındık, Osmanlı-Fransız İlişkileri, 571. Alfred C. Wood, Levant Kumpanyası Tarihi, çev: Çiğdem Erkel İpek, (İstanbul: Doğu-Batı Yayınları 2013), s.26-27.

¹⁷ Osman Nebioğlu, Bir İmparatorluğun Çöküşü Ve Kapitülasyonlar, (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay, 1986), s.32.

¹⁸ Necdet Kurdakul, Ticaret Anlaşmaları Ve Kapitülasyonlar, (İstanbul:Döler Neşriyat, 1981), s.26.

1604 Ahidnâmesi; 1604 yılında Sultan I.Ahmed tarafından verilen kapitülasyon antlaşması ile Kudüs'e gidecek papazların Fransa tarafından himaye edilmesi öngörülüyordu. Fransa, I.Ahmed ile gerçekleştirdiği ittifak ve onun sonucu olan kapitülasyonlar sayesinde, kendisine tanınmış hakları da artarak, Ortadoğu'daki Hristiyanların tümünün koruyucusu olduğunu iddia ediyordu.¹⁹İki ülke arasında artan ticarî münasebet, Katolik misyoner tarikatlarının Osmanlı ülkesinde dinî yayma faaliyetlerini arttırmasıyla zarar görmeye başlamıştır. Bu hal, XVI. yüzyılın ilk yarısından beri hayatî önemi haiz Osmanlı-Fransız ittifakını sarsmıştır. Sonuç olarak, iki ülke ilişkilerinde soğuma dönemi başlamıştır. Soğumanın en önemli sebebi Fransa'nın himayesi altında yapılan "Katolik Propogandası"dır. Katolik propagandasının, Osmanlı Devleti aleyhinde Haçlı Seferini yeniden canlandırmak olarak görüldüğünden bahsedilmektedir²⁰.

1673 Ahidnâmesi, XIV. Louis gerilen bu ilişkileri biraz normalleştirmek için Fransa'ya bir elçi gönderilmesini istemiş, bunun üzerine Müteferrika Süleyman Ağa 1669'da Toulon'a gitmiş ve gösterişli bir törenle karşılanmıştır. Osmanlı Devleti ile arası bozuk olan La Haye'nin yerine Nointel adlı elçi atanmıştır. Bu elçi ile 5 Haziran 1673 yılında IV. Mehmet Dönemi'nde Fransa ile altıncı kapitülasyon antlaşması imzalanmış bu kapitülasyon ile Fransızlara dinsel ayrıcalıklar tanınmış ve önceki kapitülasyonlarda sadece Kudüs ve çevresi için geçerli olan ayrıcalık bu antlaşma ile tüm Katolikleri kapsayacaktı. Bunlara ilave olarak Fransız tüccarlardan alınan yüzde beş gümrük yüzde üçe indirilmiştir²¹.

1700'lü yıllarda Osmanlı – Fransız ilişkileri yeniden güçlenmeye başlamıştır. 1716-1724 yıllarında iki devleti daha samimi yaklaşımlara iten mühim sebepler vardır. Fransa doğuda gelişen ve kendi ticareti için bir tehlike olan Rusya'ya karşıdır. Türkler üzerinde Rus baskısını istemiyordu. Ayrıca Veraset Savaşları nedeniyle Fransa'nın Avusturya ile ilişkileri iyi olmamıştır. Bu siyasi ortam içinde Fransa, Osmanlı Devleti'nin Rusya ve Avusturya'ya karşı güçlü olması ilkesini amaçlamaktadır. Osmanlı Devleti ise bu ortamda doğuda İran ve Rusya ile mücadele halindedir. Batıda uzun yıllardır gündemde olan bir Avusturya meselesi devam etmekteydi. Osmanlı Devleti, bu devletlere karşı bir Fransız dengesini uygun bulmaktaydı.²²

¹⁹ Şahin, *a.g.m.*, s.281.

²⁰ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, Cilt III, 2. Kısım, s. 118.

²¹ Gündüz Akıncı, *Türk-Fransız Kültür İlişkileri 1071-1859*, (Ankara: Sevinç Matbaası 1973),7. Soysal, *Fransız İhtilali*, s.19.

²² Özpekcan, *a.g.t.*, ,s.28.

18. yüzyılda Fransa, İspanya, Lehistan, Avusturya Veraset ve Yedi Sene Harpleri ile yıpranmış, kıtadaki üstün durumunu artık kaybetmiştir. Bu arada Osmanlı İmparatorluğu'da, 1683 Viyana kuşatmasından beri gerilemekte, buna karşılık kuzey komşusu Rusya ise, Türkler aleyhine devamlı ilerlemektedir. Bu durumda Fransa, Osmanlı Devleti'nin geleceği ile ilgilenmek zarureti hissetmeye başlamıştır. Bunun nedeni Fransa'nın Osmanlı Devleti'nde en imtiyazlı devlet durumunda olması ve bundan büyük ticari ve iktisadi menfaatler sağlamasıdır.²³

Fransa, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nden itibaren elde ettiği "En ziyade imtiyazlara sahip devlet" özelliğini kaybetmemek için XVIII. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devletini ıslahatlarla güçlendirme politikasını benimsemiştir.²⁴ Paris'e gönderilen Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi'den siyasî görevlerinin yanı sıra Fransız kültürü, sanatı, bilim ve teknolojisini inceleyerek, bunların uygulanabilecek olanları üzerine bilgi getirmesi istenmiştir.²⁵ 1716 yılında bir Fransız subayı olan De Rochefort, Damat İbrahim Paşa'ya askerî reformlarla ilgili bir rapor vermiş, yabancı uzman ve subayların getirtilerek devlet hizmetine alınması hususundaki çalışmalarıyla adından söz ettirmiştir. Bundan sonra Osmanlı Devleti Avrupa ile bu teknik ve askerî uzmanlar aracılığıyla ilişki kurmuştur.²⁶

1736 yılında Rusya, İran savaşlarından yorgun çıkan Osmanlı Devleti'ne saldırmıştır ve Kırım'daki bazı kaleleri ele geçirmiştir. Bu durumda Avusturya araya girmiştir. Bab-ı Ali'ye barış önerilerinde bulunmuştur. Amacı, Osmanlı Devleti'ni oyalayarak Rusya'nın daha serbest hareket etmesini sağlamaktır.²⁷

Bu süreçten sonra Türk kuvvetleri Belgrad'ı kuşatmıştır. Avusturya'nın barışa yanaşması, Bab-ı Ali'nin de uygun görmesi üzerine bir yıldır barış amacıyla çalışan Fransız elçisi Villeneuve cepheye çağrılır ve aracılık yapması istenmiştir. Görüşmeler sonunda 1 Eylül 1739'da Belgrad Antlaşması ile savaş sona ermiştir.²⁸ XVII. Yüzyılda Fransız diplomasisinin başyapıtı olarak telakki edilen Belgrad Barışı, Rusya ve Avusturya gibi iki büyük devletin saldırılarıyla iki ateş arasında kalan ve İran savaşlarından yorgun çıkan Osmanlı Devleti'ne uzun bir süre barış ortamı sunmuştur. Fransa'nın bu durumuna I. Mahmut müteşekkir kalarak eski ahidnamedeki (1673) maddelerden daha geniş imtiyazları Fransa'ya tanımış, kendinden sonra gelecek padişahlar adına da

²³ Şahin, *a.g.m.*, s.284.

²⁴ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, Cilt. 4, 1. Kısım, s. 479.

²⁵ Akıncı, *a.g.m.*, s. 19.

²⁶ Şişman, *a.g.t.*, s.14.

²⁷ Özpekcan, *a.g.t.*, s.29.

²⁸ Özpekcan, *a.g.t.*, s.36.

onaylamıştır.²⁹ 1740 Ahidnâmesi olarak bilinen bu ahidname ile kapitülasyonlar sürekli hale gelmiştir. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nden beri padişahlar ölene kadar sınırlı olan kapitülasyonlar 1740 tarihinde daimi hale getirilmiştir.

2. Dîvân-ı Hümayûn Kalemleri

Divanda görüşülen işler, reisülküttap ve onun alt yönetiminde bulunan beylikçinin gözetiminde görölüyordu. Bunlara bağlı beylik, tahvil, ruus, amedi isimli farklı kalemler vardı. Bu kalemlerin *amirlerine kesedar* denilirdi.³⁰ Aşağıda bu kalemlere ve görevleri hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

2.1. Dîvân Kalemi (A.DVN)

Divan-ı hümayunda görüşülen kararların gerekli yerlere ulaştırılması ve *divan sicillerinin tutulması* ile görevliydi.³¹ Ordu divanlarında padişah, sadrazam, serdar-ı ekrem, kaymakam veya defterdar önderliğinde toplanan divanlarda alınan kararlar vardı. Bunlar divan-ı hümayun ve bab-ı defteriye bağlı kalemlerde tutulan defterlere kaydedilerek yürürlüğe sokulurdu.³² Kararlar bizzat kaydedilirdi, defter tutma geleneği Osmanlı Devleti'nin son dönemine kadar devam etmiştir. Özellikle İstanbul'un fethinden Osmanlı Devletinin yıkılışına kadar zengin bir defter içeriğine sahip olmuştur. Bu kalemin görevi, divanda kaydedilen defterleri gerekli yere göndermekti. Divan sicillerini tutar ve aynı zamanda ferman ve beratların da bu kalemle yazıldığı bilinirdi. Bu bölümde reis olan beylikçi, divan-ı hümayun kalemlerini ziyaret ederdi.³³ Devletlerle yapılan anlaşmalar saklanır ve tatbik edilmesini sağlardı.

Bütün şikayetlere dair hüküm verir, toprak ve çeşitli konularda yaşanan problemleri çözümlerdi. Aynı zamanda ferman ve beratları yazdırırdı ve arkasına da kendi alametlerini koydururdu. Burada büyük divan kararları da tutulurdu. Divanda çıkan emir ve kararların suretlerin kaydı tutulurdu.³⁴

2.2. Dîvân Kalemi'ne Bağlı Defter ve Belge Tasnifleri

Divan Kalemi'ne ait defterler ve belgeler çok büyük bir yekün oluşturduğundan bunlar, h.1100 tarihinden itibaren alt birimlerine ayrılmak suretiyle tasnif edilmişlerdir. Bu

²⁹ Şişman, *a.g.t.*, s.21-22.

³⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. Baskı Ankara 1988, s. 39-40.

³¹ Midhat Sertoğlu, *Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1955, s. 4.

³² *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, İstanbul 2010, s. 5.

³³ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 7. Baskı, Ankara 2014, s. 22.

³⁴ Halaçoğlu, *a.g.e.*, s. 22.

alt birimler: Mühimme (1152), (A. DVN. MHM), şikâyet (A. DVN. ŞKT), Düvel-i Ecnebiyye (1158; A.DVN. DVE), Kalebentlik (1125), (A.DVN. KLB), Askerî Ruznâme (1100); (A.DVN. ARZ), Nâme-i Hümayûn(1100); (A. DVN. NMH) Gayri Müslümlere Ait Dînî ve Hayrî İşler (Kilise), (1100); (A. DVN. KLS), Yol ve Menzil (1133); (A.DVN. YML), Mısır Valiliği (1100); (A. DVN. MSR), Kırım Hanlığı (1164); (A.DVN. KRM), Kıbrıs Mühimmesi (1115); (A.DVN. KBM), Kıbrıs Şikayeti (1150); (A .DVN. KBŞ) olmak üzere oniki adettir. Bu oniki alt birimin haricinde kalan konulardaki belgeler “A.DVN” kodu altında toplanmıştır.³⁵

2.2.1. Dîvân Kalemi Şikâyet Defterleri (A.DVN. ŞKT)

Osmanlı tebaasının devlet görevlilerinin yaptıkları haksızlıklar ile kendi aralarındaki arazi anlaşmazlıkları gibi konularda Divan’a gönderdikleri arzların bir arada bulunmasından müteşekkil bölümdür.

Dîvân Kalemi’nde önceleri mühimme defterlerine kaydedilen (soygunlar, memurların istismarları, toprak anlaşmazlıkları gibi hususlara ait) ferman kayıtları, h.1059/ m. 1649 tarihinden itibaren mühimmelerden ayrı olarak “Şikâyet Defteri” adı altında tutulmaya başlanmıştır. Osmanlı Arşivi’nde “Atîk Şikâyet Defterleri” başlığı altında 213 adet defter bulunmaktadır³⁶

2.2.3. Dîvân Kalemi Mühimme Defterleri (A. DVN. MHM)

Osmanlı bürokrasi ıslahatında mühimme; büyük önemli, şumüllü kabul edilen işler hakkında alınan kararlara denilmiştir. Bu kararlar “hüküm” başlığı altında defterlere kaydedilmiş ve bu defterlere mühimme defterleri adı verilmiştir. “Umûr-ı Mühimme”, “Mevâdd-ı Mühimme”, “Mühimme-i Mektûme”, “Ordu Mühimmesi” gibi terimlerde kullanılmıştır. Bu kaleme ait belgeler genel olarak; iskân hükümleri, eşkıyanın cezalandırılması, ordunun ihtiyacı olan zahirenin temini ve nakli, surre alaylarına yardım edilmesine dair hükümler, paye için hükümler, çeşitli görevlilerin bildirdikleri önemli hadiseler, vezir, beylerbeyi ve valilere asker sevki hakkındaki emirler ve kadı nüvvâb, mütesellim ve voyvodalara yazılan hükümlerden ibarettir.³⁷

³⁵ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 11.

³⁶ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 11.

³⁷ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 19.

2.2.4. Dîvân Kalemi Kalebentlik Defterleri (A. DVN. KLB)

Dîvân Kalemi'nin her hangi bir suçtan dolayı hüküm giyen suçlulara verilen kalebent³⁸ cezaları ve bunlarla ilgili işlemleri ihtiva eden bölümüdür. Dîvân Kalemi'nin Kalebent Defterleri serisi h.1135/ m.1723- h.1256/ m.1840 tarihleri arasında, kalebent ve sürgün cezasına ait hükümlerin kaydına mahsus defterlerdir. Ayrıca nefy ve kısas defterleri de bunları tamamlayıcı niteliktedir.³⁹

2.2.5. Dîvân Kalemi Askerî Ruznâmçe Defterleri (A.DVN. ARZ)

Kazasker dairesinde tutulan günlük vukuat defterlerine askerî ruznâmçe adı verilir. Askerî timar ashabının ferağ ve timar muameleleri ve ikinci imamlık, cüzhanlık ve duâgûyluk hizmetleri ile alâkalı ibkâ, tevcih muamelelerine ait belgeler askerî ruznâmçe bölümünde toplanmıştır. Askeri ruznâmçe bölümünde bulunan belgeler; üzerinde reisülküttabın ilân ve ilgili kalemlerin derkenarları bulunan arzlar ve kadı ilanlarıdır.⁴⁰

2.2.6. Dîvân Kalemi Nâme-i Hümâyûn Defterleri (A.DVN.NMH)

Nâme-i Hümâyûn padişahlar tarafından İslam ve hristiyan hükümdarları ile Osmanlı Devleti'ne tâbi imtiyazlı olan Mekke Şerifi, Kırım hanı, Erdel kralı, Eflak ve boğdan voyvoları ile gürcü ve Dağıstan hanlarına gönderilen mektûblara denir. Bunların Bir sureti ile elen cevapların kaydedildiği deftere Nâme-i Hümâyûn defterleri adı verilmiştir. Nâme-i Hümâyûn Defterleri h.1111-1336/m.1699-1918 tarihleri arasındadır.⁴¹

2.2.7. Dîvân Kalemi Mısır Mühimme Defterleri (A.DVN. MSR)

Osmanlı Devleti'nin en büyük gelir kaynaklarından biri Mısır irsaliyesidir. Bu ekonomik konunun yanı sıra stratejik önemi de haiz bulunan Mısır'ın bu durumu Divan Kalemi defterlerine de aksetmiş ve önceleri mühimme defterlerine kaydedilen konular için h.1119/m.1707 tarihinden itibaren Mühimme-i Mısır adı altında ayrı defterler tutulmaya başlanmıştır. Bu defterlere istinaden Mısır ile alakalı belgeler h.1100/m.1688 tarihinden sonra Divan Kalemi belgelerinden ayrılarak A.DVN. MSR kodu altında toplanmıştır. Bu belgeler konu itibarıyla genel olarak Mısır'daki vakıflarla ilgili meseleler devletin gelir

³⁸ Kalebent; bir şahsın herhangi bir suçtan dolayı bir kalenin hisarından çıkmamak üzere içinde oturmaya mahkum edilmesine verilen isimdir.

³⁹ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 29.

⁴⁰ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 32.

⁴¹ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 37.

kaynaklarından olan Mısır irsaliyesi hakkında yazılan hükm-i şerif ve fermanlar, mukaddes bölgelerdeki hizmetler ve Mısır'ın iç yapısındaki ihtilaf ve kargaşalıklara ait belgelerdir.⁴²

2.2.8. Dîvân Kalemi Kırım Mühimmesi (A.DVN. KRM)

Kırım Fatih Sultan Mehmet Han döneminde imtiyazlı devlet olarak Osmanlı Devleti'ne tabi olmuştur. Osmanlı Devleti ile Kırım Hanlığı arasındaki resmi yazışmalar (Nâme-i hümayûnlar hariç) 1164 (1751) tarihinden itibaren Divan Kalemi'nden ayrılarak A.DVN. KRM kodu altında toplanmıştır. Bu bölümdeki belgeler, Osmanlı Devleti ile Rusya'nın yaptığı anlaşmalara aykırı hareketler, Kırım'da menfaati bulunan Avrupa devletleri maslahatgüzarlarının Kırımdaki olaylar hakkında görüşlerini bildiren mektûbların tercemeleri, Osmanlı Devleti'nin Kırım Hanlarına göndermiş olduğu hükümleri ve emir suretlerini içerir.⁴³

2.2.9. Dîvân Kalemi Gayr-i Müslimlere Ait Dinî ve Hayrî İşler (A. DVN.KLS)

Osmanlı Devleti kendisine tabi olan gayrimüslim cemaatlerin haksızlığa uğramamasına özel dikkat göstermiştir. Bu yüzden Divan Kalemi'nde gayri Müslim cemaatlerin her dürlü hak imtiyaz ve muameleleri ile alakalı hükümler için ayrı defter oluşturmuştur. Gayri Müslim cemaatlere ait belgeler h.1100/m.1689 tarihinden başlamaktadır. Osmanlı toprakları dahilinde bulunan kiliselerin gelirleri, tamiri, bakımı ve yeniden inşalarının takibi, sû-i hali görülen erbâb-ı kilisenin müşahade altında tutulması, gayri Müslim cemaatlere ait okul ve yetimhanelerine ruhsat verilmesi ve müesseselerin ihtiyaçları ile ilgili patriklerden gelen takrirler, kadı ilamları, kadı ve voyvodalara yazılan buyrulmalar ve hükümler bu başlık altında toplanmıştır.⁴⁴

2.2.10. Dîvân Kalemi Yol ve Menzil Belgeleri (A. DVN. YML)

Dîvân-I Hümayûn çavuşları, Dergâh-ı Âlî topçuları ve cebeciler ile Leh, Fransa, Nemçe vesair taifeden olan tüccar ve konsolos tercümanlarının, Osmanlı toprakları içinde seyahat etmek için izin taleplerini ihtiva eden belgeler, Dîvân Kalemi içinde ayrı bir bölümde toplanmıştır. Yol ve menzil olan bu bölümde belgeler h.1133/m.1720 tarihinden başlamaktadır.⁴⁵

⁴² Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 39.

⁴³ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s.42.

⁴⁴ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 46.

⁴⁵ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 51.

2.2.11. Dîvân Kalemi Kıbrıs Mühimmesi (A.DVN. KBM)

Divan Kaleminin Kıbrıs ile alakalı belgelerinin bir arada toplanmasından teşekkül etmiş bölümdür. Kıbrıs'da iskân edilen yörükân taifelerinin durumları tarım ürünlerinin gerekli kısımlarının mütesellime verilmesi, peygamberlik veya mehdilik iddiasıyla ortaya çıkıp Kıbrıs'da idam edilen şahısların fikirleri gibi konulardaki belgeler h.1155/m.1703 tarihinden itibaren Divan Kalemî'nden ayrılarak bu bölümde toplanmıştır.⁴⁶

2.2.12. Dîvân Kalemi Kıbrıs Şikâyeti (A.DVN. KBŞ)

Kıbrıs Adası'ndan mahalli şikayetlerle ilgili olarak Divan'a gönderilen arzlardan teşekkül etmiş olan bölümdür. Belgeleri h.1150/m. 1737 tarihinden başlamıştır.⁴⁷

2.2.13. Dîvân Kalemi İzn-i Sefine (A.DVN İZN)

Yerli ve yabancı ticaret gemilerinin Osmanlı limanlarından yararlanmaları ve İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geliş gidişleri için arzlara istinaden izn-i sefine fermanları hazırlanır ve deftere kaydedilirdi. H.1194-1262/m.1780-1840 tarihleri arasında on adettir.⁴⁸

2.2.14. Divan Kalemî Düvel-i Ecnebiyye Defterleri (A. DVN. DVE)

Divan kaleminin Osmanlı Devleti ile yabancı devletlerarasında cereyan eden muamelelere ait belgelerinin toplandığı defterlerdir. Konsolos yabancı tüccar ve ilçilerden gelen her dürlü yazışmalar burada muhafaza edilmiştir. Osmanlı arşivinde ecnebi defterler (Düvel-i Ecnebiyye) adı altında tasnif edilmiş h.975/m.1567 tarihinden başlayan ve h.1332/m.1913 tarihine kadar bir defter serisi vardır. 2 ayrı katalog numarası taşıyan Düvel-i Ecnebiye Defterleri; 980 numaralı Bab-ı Asaî Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri ile 989 numaralı DÜvan-ı Hümayun Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleridir. A.DVN.DVE koduyla bilinen bu defterler 1/1 sıra numaralı Amerika Nişan Defteri ile başlar ve 111 sıra nolu Fransa Konsolosluklar Defteri ile sona erer.Bu defterlerde Amerika, Belçika,Brezilya, Dubrovnik, Fransa, İniltere, İspanya, Romanya, Rusya, Sardunya, Toskana, Venedik gibi devletlerle ilgili ahitnameler, ahkam, nişan, konsolosluk beratlarına dair kayıtlar, tüccar beratları ve bazı nizamnamelerin kayıtları yer almaktadır. Son dönemde elçi, konsolos ve tüccarların oğullarına ve

⁴⁶ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 54.

⁴⁷ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 58

⁴⁸ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s.59.

yardımcılarına tanınan imtiyazlar bunların çeşitli vergilerden muaf tutulmaları, giyecek, yiyecek ve içeceklerine karışılmaması özel mahkemelerde yargılanmaları gibi konularda Düvel-i Ecnebiyye'nin konuları arasındadır. H.1206/m.1791 tarihine kadar dosya usulu tasnif edilen Düvel-i Ecnebiyye belgelerinin tasnifinde her ülke bir numara ile sembolleştirilmiş ve ülkelerin belgeleri birbirinin içine karıştırılmamıştır.

Yabancı elçi ve tüccarların Divan'a gönderdikleri arzların üzerinde 'mukaddem verilen emr-i âlîye tatbik ile ahidnameyi hümayun mücebince hüküm buyruldu' şeklinde sadrazam buyruldukları ve sahhı bulunur. Yabancı konsolos ve tüccarların Osmanlı toprakları dahilindeki arazi tasarrufu akar ve ev satın almaları gibi konularda kadıların Divan'a yazdıkları ilamlarda bu bölümdedir.⁴⁹

3. Tahvil Kalemi

Sefere gitmemek ya da ölümlerden dolayı boş kalan timar ve zeametlerin başka birine verilmesinin yerine kullanılan tabirdir. Bu kalem merkezden tayin edilen vezir, beylerbeyi, sancakbeyi ve mevleviyet kadılarının berat, timar ve zeametlerinin kayıtlarını tutardı.⁵⁰ Bu kaleme *nişan* ya da *kese kalemi* adı da verilmiştir. Bir kişiye zeamet ya da timar verildiği zaman kayıtlar defterhanede derkenar olarak işlenirdi ve tahvil kalemine gönderilirdi.⁵¹ Buranın amirine tahvil kesedarı denilirdi. Tahvil kalemindeki muamelatı; tahvil kesedarı yardımcısı, *müeyyiz* ile *mübeyyiz* ve *mülazı* adı verilen görevliler tarafından yerine getirilirdi.⁵²

4. Ruus Kalemi

Divan-ı hümayunun en önemli kalemlerindendir; vezir, beylerbeyi, sancakbeyi, timar ve zeamet sahipleri dışındaki hizmetliler ile hazine, evkâf ve gümrükten maaş alan devlet memurların tayinlerinin yapıldığı ve bunlarla ilgili kayıtların tutulduğu kalemdir⁵³. Devlet memurlarının tayinlerini gösteren belgeye ruus, bu muamelelerin kayıtlarının tutulduğu defterlere ruus defterleri denir ve üç çeşit ruus defteri vardır: Ruus Kalemi Ruusları, Ordu Ruusları, Rikab Ruusları.

⁴⁹ Tanzimat Öncesi Merkez Evrakının Tasnif Kılavuzu ve Belge Örnekleri, İstanbul 1994, s. 23.

⁵⁰ Mustafa Alkan, "Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı", *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, (Editör: Tufan Gündüz), 4. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara 2016, s. 47.

⁵¹ Halaçoğlu, *age*, s. 22.

⁵² Alkan, *a.g.m.*, s. 47.

⁵³ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 77.

5. Amedi Kalemi

Bu kalemin reisine *Amedi* denirdi. Amedici ya da Amed-i Divan-ı Hümayun denirdi. Tanzimat'tan önce doğrudan olarak reisülküttaba bağlıydı. Onun vezir-i azam namına yazdığı bütün yazıları kaleme alan kişiydi. Bunun yanında reisülküttabın yabancı ilçilerle yapılan görüşmelerinde de bulunuyordu ve bu mevzuların kaydını tutardı.⁵⁴

Sadrazam tarafında padişaha yazılan telhis ve takrirlerle yabancı devletlerin başlarına yine sadrazam tarafından gönderilen mektûblar, sulh antlaşmaları ile ahidnameler ve anlaşma metinleri, görüşme mazbataları, protokoller, yabancı elçi ve tüccarlara ait her türlü yazı ve evraklar buradan yazılıyordu. Bununla birlikte asılları da bu kalemde muhafaza ediliyordu. Tanzimat'tan sonra amedi kaleminin önemi artmıştır.⁵⁵ Bununla birlikte; teşrifat kalemi, vakainüslük kalemi de vardır.

⁵⁴ Alkan, agm, s. 48.

⁵⁵ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 88.

BİRİNCİ BÖLÜM

DEFTERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Metnin Tertip ve Tanzimi

Defterin günümüz harflerine aktarılmasında Arapça ve Farsça olmayan kelimelerde uzatma kullanılmamıştır. (kapudan, sancak, vb.) Çalışmada basit transkripsiyon yöntemi tercih edilmiştir. Transkripsiyonda Arapça ve Farsça kelimelerdeki “ا, و, ی” uzun ünlüler metinde “Â, â; Î, î; Û, û” harfleri ile gösterilmiştir. Metinde geçen “ق” ve “غ” harflerinden sonra gelen “ا, و, ی” ünlüleri “Ā, ā; Ī, ī; Ū, ū” harfleriyle gösterilmiştir. Bir kelime içerisindeki “ع” harfi, kelimenin ilk harfinde belirtilmemiş olup, diğer kısımlarda ters apostrof (‘) işareti kullanılarak yazılmıştır. “ء” harfi ise apostrof (‘) işareti ile gösterilmiştir. İsimlere ait imlalarda harf-i tarifler tercih edilmemiştir, diğer kelimelerin imlasında ise gösterilmiştir. (sâ’ib’il-fesâd vb.)

Anlam bakımından sağlamlık ve tutarlık olması amacıyla bazı düzenlemeler/müdahaleler yapılmıştır. Boş bırakılan, çürüme nedeniyle okunamayan, yazılmayan kelime veya rakamlar ve bazı boşluklar için köşeli parantez ([]) kullanılmıştır. Örneğin Fî Evâ’il-i Ca. Sene [1]155, []kādîlarına... gibi. Çeviri yapılırken yanlış okunma ihtimali yüksek olan veya okunamayan ifadeler (...) işaretiyle gösterilmiştir. Okumada güçlük yaşanan kelimelerin sonuna yaklaşık olarak okunduğunu göstermek amacıyla (?) işareti konulmuştur.

Bazı hükümlerin üst ve/veya yan kısımlarına yazılan açıklamalar italik olarak metne aktarılmıştır. (*Buraya bir kaç örnek yazılacak*) Metindeki sayfa numaraları köşeli parantez içerisinde ve kolay fark edilmesi amacıyla koyu renkte yazılmıştır.

1.2. 908 Numaralı Düvel-i Ecnebiye Defterinin Şekil Özellikleri

A.DVN.DVE.d 908 gömlek numarası ile bilinen defter Başbakanlık Osmanlı Arşivleri’nde Düvel-i Ecnebiye Defterleri içerisinde olup resmi arşiv bilgilerine göre fiziki özellikleri şu şekildedir. 17x43cm ebatlarında toplamda 80 sayfadan oluşmaktadır. Defter ciltsiz ve ebrusuzdur. Numaralandırma usulü sayfa şeklindedir. Numaralandırılmış 1 sayfa boş (39 sayfa), 6 tane sayfada ise (55,56,57,58,59,60.sayfalarında) tahripler vardır. 908 numaralı Düvel-i Ecnebiye

Defteri h.1150/1158 m.1737/1746 tarihindeki Osmanlı-Fransız münasebetlerinden bahsetmektedir.

1.2. 908 Numaralı Düvel-i Ecnebiyye Defterinin Muhtevası

1.2.1. Fransa Elçiliği ve Bağlı Konsolosluklar

Elçi, halk, ülke, devlet, kavim anlamına gelen Türkçe “il” kelimesinden türetilmiştir. Haberci ve peygamber manasına da gelen kelime “bir devleti başka bir devlet nezdinde görevlendirilen diplomat” anlamına gelmektedir.⁵⁶

Avrupalı Devletler XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İstanbul’da daimi ilçiler bulundurarak Osmanlı Devleti ile olan münasebetlerini canlı tutmayı amaçlamışlardır. Fransa, Osmanlı Devleti’nin daimi olarak siyasi münasebette bulunduğu Avrupalı devletlerden biri idi.⁵⁷ İki ülke arasındaki ilişkiler karşılıklı elçi görevlendirilmeleri ile devam etmiştir. Fransa’dan daha çok ve düzenli elçi görevlendirilmeleri görülürken Osmanlı Devleti çok daha özel nedenlerle ve az sayıda, geçici görevli ilçileri Paris’e göndermiştir. İlk olarak 1618 tarihinde Sultan II. Osman’ın tahta çıkışını bildirmek üzere Hüseyin Çavuş, 1669 yılında ise Müteferrika Süleyman Ağa, IV. Mehmet tarafından dostluk nişanesi olarak Fransa’ya gönderilmişlerdir. Belirtilmesi gereken önemli bir nokta ise İstanbul’da konsolosluk teşkilâtının olmaması ve konsolosluk işlerinin ilçiler tarafından yapıldığıdır. İstanbul’da Fransız tüccar sayısının azlığı nedeniyle elçinin etkinliğinin İzmir ve Halep konsolosluklarından daha zayıf olduğu görülmektedir. Bu durum 1715 tarihinden itibaren değişmeye başlayacaktır. Çünkü bu tarihten sonra İstanbul, Avrupa Devletleri’nin artık siyasî ve ekonomik ilgi odağı haline gelecektir. Osmanlı Devleti’nin Lâle Devrinden sonra Avrupa’da başlayan savaşları, Fransa başta olmak üzere yabancı ülke ilçilerinin diplomatik girişimlerine yol açacaktır⁵⁸

İlk olarak Fransa 1528 yılında Antoine de Rincon adındaki elçiyi İstanbul’a gönderilmiştir.⁵⁹ Dah sonra 11 Şubat 1535 tarihli bir talimatla Fransa, ilk daimî büyükelçisi Jean de la Forest’i İstanbul’a göndermiştir. Bu görevlendirme ile iki ülkenin ilişkisi diplomatik bir zemin üzerine de oturmuştur. İlerleyen zamanda her iki devletin siyasî, kültürel ve ticarî ilişkileri artarak devam etmiştir.⁶⁰

⁵⁶ Mehmet İpşirli, “Elçi” TDVİA, c.11, (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 3.

⁵⁷ Tahir SEVİNÇ, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan2013, sayı. 28, ss.118.

⁵⁸ Şişman, a.g.t., s.45.

⁵⁹ Şişman, a.g.t., s.1.

⁶⁰ Şişman, a.g.t ,s.2.

1560- 1598 tarihleri arasında Fransa, kendi içinde Katoliklerle Protestanların birbirleriyle yapmış oldukları mezhep çatışmalarına sahne olmuştur. Bu nedenle iki ülke arasındaki ilişkilerde zayıflama görülmüştür. Bu süreçte Fransa, Osmanlı ülkesinde kısa süreli görevler yapan, Michel de Codignac, François Signeur de la Caussade, Jean- Jacques de Cambray, Polin baron la Garde, Michel Chevalier de Seurre, Michel de Codignac, Du Bourg, Guillaume de Grandchamp, de la Triquerie gibi ilçiler tarafından temsil edilmiştir.⁶¹

1571 tarihinde Kıbrıs Adası'nın Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesinden sonra Akdeniz'de yeniden Osmanlı-Venedik savaşları başlamıştır. Savaştan dolayı Akdeniz ticaretinde güvenlik ile ilgili bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Fransa Kralı IX. Charles, 1572 yılında tüccarların yaşadığı sorunların giderilmesi için Acqs Papazı François de Noailles'i elçi olarak İstanbul'a göndermiştir. 1574 yılında ise aynı aileden Gilles de Noailles elçi olarak tayin edilmiştir.⁶²

1579 yılında Jacques de Germigny İstanbul'a elçi olarak gönderilmiştir. Sultan III. Murad döneminde bir ahidname imzalanmıştır. 1586-1592 yılları Osmanlı Devleti üzerinde Fransız İngiliz rekabetinin en yoğun hissedildiği yıllar olduğu görülmektedir. Sultan III. Mehmet (1595-1603) ve I. Ahmet (1603-1617) dönemlerinde de Fransa yeni kazanım ve ayrıcalıklar elde etmiştir. Bunun sonucu olarak da yeni atanan Büyükelçi François Savary 1597 ve 1604 yıllarında ahidnâmelerin yenilenmesini temin etmiştir. 1604 Ahidnamesi ile Fransızlar, Akdeniz'de ticarî üstünlük kazanmışlardır.⁶³

1741-1747 yılları arasında Michel-Ange Comte de Castellena elçilik görevinde bulunmuştur. 1747- 1755 tarihleri arasında Roland Puchot Comte Des Alleurs büyükelçilik görevinde bulunmuştur. Görevde kaldığı yıllar I. Mahmud Dönemi'ne denk gelmektedir. 1755- 1768 tarihleri arasında Charles Gravier Comte de Vergennes büyükelçilik görevinde bulunmuştur.⁶⁴

Fransızlar, tahta geçen XIV. Louis'in uzun iktidarı ile başlayan dış politikadaki istikrar sayesinde Osmanlı Devleti ile ittifak statüsünde geliştirdikleri ilişkilerini Akdeniz ticaretindeki paylarını arttırmak amacıyla kullanmaya devam etmişlerdir. İstanbul'a tayin edilen ilçiler Osmanlı ülkesinden yeni bir imtiyaz koparmak için daima fırsat beklemiş, her yeni atanan elçi yeni bir imtiyaz elde etmek için elinden geleni yapmış, bunda da başarılı olmuştur.⁶⁵

⁶¹ Şişman, a.g.t., s.3.

⁶² Şişman, a.g.t., s.4.

⁶³ Şişman, a.g.t., s.5.

⁶⁴ Şişman a.g.t., s.42.

⁶⁵ Kaya, a.g.t., s.311.

Osmanlı Devleti'nde ilk defa konsolosluk⁶⁶ teşkilâtının oluşturulması, I. Süleyman (Kanuni) dönemine rast gelmektedir. Fransızlar tarafından 1557 yılından itibaren Haleb başta olmak üzere, Osmanlı Devleti'nde özellikle liman şehirlerinde konsolosluklar açılmaya başlanmıştır.⁶⁷ Yabancı tüccarlara ahidname ile ticaret yapma hakkı verilince mensup oldukları devletlere de konsolosluk açma yetkisi verilmiştir.⁶⁸ 908 numaralı Düvel-i Ecnebiye Defteri'ne göre Fransızların h.1150/1158 m.1737/1746 yılları arasında İzmir, Mora, Siroz, Boğazhisar, Ağrıboz, Selanik, Üsküp, Trablusşam, Avlonya, Atine, Kandiye, Haleb, Şam, Belgrad, Kıbrıs, Üsküdar, Basra, Mısır, Narda ve Sayda, Antalya, İskenderiye gibi merkezlerde konsoloslukları bulunduğu görülmektedir.

Konsolosların ellerindeki beratla gittikleri yerlerde korunup himaye edilmesi ve çalışmalarına müsaade edilmesi emredilmiştir. İlk zamanlar konsoloslar başka milletlerden olabiliyorken bazı kişilerin konsolosluk beratına sahip olup ayrıcalıklı olmak için yolsuzluk yapması ve tüccarlarla da problem yaşanması gibi sebeplerden dolayı Osmanlı Devleti XVII. yüzyıl sonlarında Sakız, Kıbrıs ve diğer yerlerdeki Hollanda, Fransız ve İngilizlere konsolos tayin ederken kendi milletlerinden birini ataması konusunda karar almıştır.⁶⁹ Konsolosların esas işleri kendi milletlerinin işlerini yapmak, ihracı olan malları kaydetmek, elçi ve konsolos için belirlenen vergileri toplamaktır.⁷⁰ Ahidnameler gereği Fransızların evlerine ve çalıştıkları yerlere sebepsiz zorla girilmesi yasaktır. Sadece ilçilerinin ve konsolosların gözetiminde arama yapılabilirdi. İncelediğimiz defterde de Fransız elçi ve konsoloslarının can ve mal güvenliğinin korunmasına yönelik hükümler bulunmaktadır. Örneğin Silivri, Rodos, Hayrabolu, İpsala, Mihaliç kadıları ve voyvodalarına gönderilen hükümde; Fransa kralının ilçilerine, konsoloslarına, tacirlerine, tercümanlarına kesinlikle müdahale olunmaması ahidnamede yazılı olduğu gibi Fransız tacirlerinin de Osmanlı topraklarında serbest bir şekilde ticaret yapmaları gerektiği belirtilmiştir.⁷¹

Tercümanlık görevi elçilikler ve konsolosların belki de en önemli yardımcılarıdır. Köken olarak Arapça bir kelime olan “Tercümân” bir dildeki kelimeleri başka bir dile aktaran kimse için kullanılır. Kelime bozulup batılaştırılarak Grekçe’de “Dragoumanus”, Latince’de “Dragomanus” ve İngilizce’de “Dragoman” olarak da ifade

⁶⁶ Konsolos, bir ülkede diplomatik görev yapan yabancı temsilci. Ali İbrahim Savaş, “Konsolos” *DİA*, C.26. Ankara 2002, s.178.

⁶⁷ Şişman, *a.g.t.*, s.45.

⁶⁸ Mübühâ Kütüoğlu, “Osmanlı İktisad Tarihi Bakımından Konsolos Arzlarının Ehemniyeti Ve Kıymeti”, *Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sy 10-11, (1983), 151.

⁶⁹ Gökbilgin, “Konsolos”, s.838.

⁷⁰ Halil İnalçık, “Osmanlı'nın Avrupa İle Barışıklığı: Kapitülasyonlar Ve Ticaret”, *Doğu-Batı Makaleler I*, Sayı 24, 2003, s.268.

⁷¹ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s. 13, Hüküm 3.

edilmiştir.⁷² Osmanlı Devleti'nde tercümanlar divan-ı hümâyun tercümanları, eyâlet tercümanları, müessese (askeri ve eğitim kurumları) tercümanları, yabancı elçi ve konsolos tercümanları olarak sınıflandırılmıştır.⁷³ İncelenen defterde tercümanlık ve konsolosluk hizmetini yürütenler hakkında çok sayıda hüküm bulunmaktadır. Mesela Sayda beylerbeyi ve Sayda kadılarına gönderilen bir hükümde; İzmir'de ikamet eden Fransa konsolosu Haçadur veled-i Serkez'in yanına Hayem Seyaf'ın Fransa konsolosu yanında tercüman olarak tayin olduğu bildirilmiştir.⁷⁴ Başka bir hükümde; Fransa elçisi Markiz de Riltot Basra'ya ticaret için gelip giden Fransa tüccarlarının var olan işlerini görmek için konsolos atanmasına ihtiyaç duyulduğunu bildirmesi üzerine Fransa beyzadelerinden birisi konsolos olarak tayin edilmiştir.⁷⁵

1.2.2. Eşkîyalık ve Korsanlık Olayları, İşlenen Suçlar ve Usulsüzlükler

Eşkîya, sözlükte “bedbaht, talihsiz, günahkâr, asi” gibi anlamlara gelen “şaki” kelimesinin çoğuludur. Fakat “eşkîya” Türkçede farklı bir anlam kazanmış olup “yol kesen” manasına gelen katıu't-tarik, “haydut, harami” anlamına gelen “muharib” kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle eşkîya ve eşkîyalık, İslam Ceza Hukuku'nun klasik sistematığında had suçlar arasında yer alan “Hırab” suçunun ve suçlusunun Türkçedeki karşılığı olarak kullanılmıştır.⁷⁶

Eşkîyalık, Akdeniz dünyasında özellikle 14. yüzyıldan sonra etkisini hissettirmeye başlamıştır. 16. yüzyıl içerisinde giderek artış göstermiş ve 17.yüzyıla gelince büyük bir sorun haline gelmiştir. Eşkîyalık ve korsanlık olaylarının artış göstermesinde Akdeniz havzasındaki nüfus artışı, iktisadi zorluk, ticari faaliyetlerin yoğunlaşması, halkın ekonomik durumunda yaşanan kötüleşme ve siyasi iktidarların zayıflaması etkili olmuştur.⁷⁷

16.yüzyılın sonlarından 17.yüzyıl başlarına kadar yoğun bir celali isyanları yaşanmaktaydı.⁷⁸ Buna ek olarak genç köylülerin binlercesi gelecekte dini zümrelerin ayrıcalıklarından yararlanmak amacıyla bazı kentlerde bulunan medreselere akın etmiştir.⁷⁹ Celali tabiri, XVI. yüzyıl başlarında isyan etmiş olan Bozoklu Şeyh Celal ile ilgili

⁷² Nebi Bozkurt, “Tercüman”, TDVİA, c. 40 (İstanbul: TDV Yay, 2011), s.489.

⁷³ Cengiz Orhonlu “Tercüman”, İslam Ansiklopedisi, c.12 (İstanbul: MEB Basımevi, 1979), s.176-181.

⁷⁴ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s. 12, Hüküm 8.

⁷⁵ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.61, Hüküm3.

⁷⁶ Ali BARDAKOĞLU, “Eşkîya”, DİA, C.XI, İstanbul 1995, s.464.

⁷⁷ Mücteba İLGÜREL, “Osmanlı'da Eşkîyalık Hareketleri”, DİA, C.XI, İstanbul 1995, s.467.

⁷⁸ Ahmet KÖÇ, “Ankara'da Eşkîya Tarafından Gerçekleştirilen Vakıf Gayrimenkullerinin Tahribatı Hakkında Bazı Görüşler(XVII ve XVIII.yy)”, Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, 111/3, 2017, s.63.

⁷⁹ Gökür AKÇADAĞ, “16.yüzyılda Bir Osmanlı Sancağı'nda Eşkîyalık Hareketleri:Malatya Sancağı Örneği”, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 11/3, 2012, s.44.

kavramdır. Bu isyanlar ilk olarak, Osmanlı idaresinden hoşnut olmayan zümrelerin ve şii eğilimli türkmen gurupların Safevilerin de kışkırtması ile devlete karşı gelmeleri ile meydana gelmiştir.⁸⁰

Celali isyanlarının dışında bahsedeceğimiz eşkıyalık faaliyetleri levendlerin çıkardığı eşkıyalık olaylarıdır. Vezir ve beylerbeyi gibi yüksek rütbelilerin yanlarında bulundurdıkları kuvvetler sekban, sarıca, gönüllü ve levend adıyla anılmıştır. Kişilere ve onların görevlerine bağlı olan bu kuvvetler köklü bir yapıya sahip olmadıkları için kolay şekilde dağılmaya elverişliydi. Beylerbeyi veya vezirin ölümü ya da görevden alınması gibi durumlarda bu zümreler sahipsiz kalmaktaydı. Başiboş kalan leventlerin bir bölümü Anadolu'da büyük huzursuzluk çıkarmaya başlamışlardır. Levendlerin ortaya çıkmasında Anadolu'da bozulan ekonomik şartlar tarıma elverişli toprakların yetersizliğinden dolayı genç nüfusun işsiz kalması gibi durumlar etkili olmuştur.⁸¹

Bunların dışında eşkıyalık olaylarına suhte taifelerini de ekleyebiliriz. Suhte olayları XVI. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti'ni hayli uğraştırmıştır. Bu isyanların temelinde medrese önlerinde fazla öğrencilerin birikmesi ve medreselere karşı ilginin artması etkili olmuştur. Medreselerden mezun olan suhtelerin iş bulamayışları, devlet tarafından kendilerine iş güvencesinin verilmemesi ve mezun olan suhtelerin maddi anlamda da sıkıntı çekmesi isyanların en temel nedenleri olmuştur.⁸²

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti'ni 17. yüzyılda bir yandan savaş koşulları, diğer yandan da eşkıyalık hareketleri ve bu hareketlerin ortaya çıkardığı sonuçlar zorlamıştır. Eşkıyalık hareketlerinin yoğun olduğu zamanlarda Anadolu teftişe tabi tutulmuştur. Yakalanan eşkıyalar mahkemeye sevk edilmiş, suçlular ise idam, kısas, sürgün, kalebend, gibi çeşitli cezalara çarptırılmıştır. 18. Yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu'da güçlenen ayanlar görevleri icabı bulundukları bölgedenin güvenliğini sağlamaya çalışmışlardır. Ancak 1791'den sonra Osmanlı Devleti dağlı eşkıyası ile de uğraşmıştır. Bu olaylar I. Mahmut'un merkezi idareyi güçlendirmesi ile birlikte sona ermiştir.⁸³ Denetimler sıkılaştırılmıştır. Örneğin Avlonya sancağı mutasarrafına ve Avlonya kadısına gönderilmiş olan defterdeki bir hükümde; Fransa Devleti'nin ilçileri, konsolosları ve tercumanları, tacirleri ve reayaları hakkında denetimler için hüküm kılındığı belirtilmiştir. Buralarda

⁸⁰ Mücteba İLGÜREL, "Celali isyanları", *DİA*, C. VII, İstanbul 1993, s.252.

⁸¹ Mücteba İLGÜREL, "Levent", *DİA*, C. XXVII., İstanbul 2003, s.150.

⁸² Savaş YILMAZ, "III. Murad Dönemi'nde Eşkıya Suhtelerle Yapılan Müzakere Üzerine Bir Değerlendirme", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.45,2018, s.62-63.

⁸³İlgürel, a.g.m.d, s.468.

olanların eşkıya olmadığı konusunda emin olunması gerektiği belirtilmiştir.⁸⁴ Mora muhassılı Vezir el-Hac Ebubekir Paşa'ya gönderilen başka bir hükümde, Tunus korsanı olan Süleyman isimli kişi, emrindeki gemilerle Kandiye'ye doğru hareket ederken fırtınadan dolayı Mora'da bulunan bir mahalde durduklarında ele geçirildikleri görülmektedir.⁸⁵

Eşkıyalık olayları Korsanlık konusunu da içermektedir. Korsan kelimesinin aslı Latince'den gelen İtalyanca "Corsaro" olup diğer batı dillerine de geçmiştir. Arapça'ya İtalyanca corsaleden girdiği de söylenir. Nitekim Arapça'da "Kursân" kelimesinden "Korsanlık yapmak" anlamında "Karsane" şeklinde fiil türetilmiş olsa da bu kullanım fazla yaygınlık göstermemiş, İtalyanca ikinci şekle daha yakın olarak "Kursâl" şeklinde kullanımı ön plana çıkmıştır. Korsan kelimesinin Türkçe'ye Arapça yoluyla geçtiği anlaşılmaktadır. Aslında denizlere hâkim olma, sahilleri ve deniz ticaretini koruma veya denizden gelmesi muhtemel tehlikeyi önceden bertaraf etme şeklinde amaçlarla yapılan korsanlık, İslâm dünyasındada cihad ve gazânın bir parçası olarak görülmüştür.⁸⁶ Korsanlık, meşru sayılmış olduğu bu durumların dışında "Daha çok gasp amacıyla ticaret gemilerine ve sahillerine yapılan saldırı" şeklinde de olumsuz anlamlara sahiptir.⁸⁷

Osmanlı Donanması'nın deniz ticaretinin güvenliğini muhafaza ve temin hususlarındaki temel görevleri korsanlara yöneliktir. Korsanlık faaliyetleri özellikle savaş dönemlerinde artış göstermektedir. 17. yüzyılın ikinci yarısına hâkim olan yoğun savaş ortamında korsanlık etkin hale gelmiştir ve bu yüzyılın sonunda Mora'nın Venedik'in eline geçmesi ile tüccar gemileri için tehlike daha da artmıştı. Bu süreçte Venedikliler bölgede korsan faaliyetlerini destekleyen tutum içerisindeydi. Mora'nın geri alınması zamanla devlet için zaruret olduğu inancı giderek kuvvetlenmiştir. 1700 yılında İstanbul Antlaşması ve 1711 yılında Prut savaşıyla elde edilen başarı Rusya'ya bırakılan yerlerin geri kazanılmasını sağlamıştır. Bu olumlu hava içinde gözler Mora'ya çevrilmiştir. Karlofça Antlaşması ile Venedik'e terk edilen Mora Yarımadası iki yüz seneden fazla Osmanlı toprağı idi. Antlaşma hilafına Venedik himayesinde gerçekleştirilen korsanlık faaliyetleri özellikle İstanbul'a yönelik mal akışına zarar verdiğinden İskenderiye ve Dimyet'ten gelen ticaret gemileri İstanbul'a ulaşamaz hale gelmiş ve kıyı bölgelerinin güvenliği

⁸⁴ Sayfa 9, Hüküm 2.

⁸⁵ Sayfa 6, Hüküm 1.

⁸⁶ Nebi BOZKURT, "Korsan" *DİA*, C.26, Ankara 2002, s.210.

⁸⁷ Bozkurt, *a.g.m.* s.211.

zedelenmiştir.⁸⁸ Pasorafça Antlaşması ile Osmanlılar Venediklilere karşı yürüttükleri savaştan istediklerini elde etmişlerdi. Mora alınınca Ege Denizi kıyıları da tekrar tamamıyla Osmanlı toprağı olmuştur.

Akdeniz'in güvenliğine yönelik faaliyetlerden biri de deniz güzergâhında önem arz eden bazı ada ve kıyılarda kalelerin inşa edilmesidir. 17. yüzyılın ikinci yarısında Çanakkale Boğazı'nın girişinde birbirine karşılıklı olarak Seddülbahir ve Sultanhisarı (Kumkale) kaleleri inşa edilmiştir. Bu süreçten sonra 18. yüzyıl başlarından itibaren deniz güvenliğini tesis etmek için Doğu Akdeniz kıyılarında da önlemler alınmıştır. Bu bağlamda Akdeniz'deki önemli noktalardan olan Kudüs, Gazze, Remle ve Nablus'un iskelesi olan Yafa kalesinin korsan ve urban saldırılarından korunması için içerisine yüz muhafız, altı çorbacı, iki kol çavuş, bir kale kethüdası ve de bir dizdar tayin edilmiştir. Ege Denizi'nde Çanakkale Boğazı girişine yapılan kalelerden sonra kale sistemi biraz daha ileriye doğru taşınmıştır. Örneğin Bababurun denize çıkıntı yapan ve etrafı imarsız olan bir yerdi. Bu yüzden arazi gelip eçen gemilere saldırmak ve sonrasında sığınmak için korsan gemilerine imkân sağlıyordu. Bu konu Kaptan-ı Derya Mustafa Paşa aracılığıyla devlet erkânına iletilmiş ve burada bir kale yapılmasına karar verilmiştir.⁸⁹ Yine defterde, Ağrıboz iskelesinde bulunan Fransa konsolosuna ait bazı mallara eşkıyaların zarar vermesi nedeniyle bu eşyaların geri getirilmesine dair hüküm bulunmaktadır.⁹⁰ Mizistre Kazasına bağlı bir adada eşkıyaların kümelenmiş olduğu da görülmektedir. Birkaç kişiden oluşan bu eşkıyaların Fransa konsolosuna teslim olmaları bildirilmiştir.⁹¹

Defterdeki bir hükümde bazı eşkıyaların doğrudan Fransız konsolosluklarını hedef aldıkları görülmektedir. On kişiden oluşan bir eşkıya grubu silahlarıyla birlikte Karlılı Sancağı'nda bulunan Angeli Kasr-ı Kazası'nda bulunan Fransa konsolosunun vekili Çolin isimli Fransız'ın mülküne baskın düzenledikleri gibi bir kayığı ele geçirerek oradaki gemicilerin ve diğer kişilerin eşyalarına zarar vermişlerdir.⁹² Korsanlık olaylarına dair bir başka hükümden anlaşıldığına göre Süleyman isimli bir korsan lideri gemisinden yirmi iki kişilik bir levend grubu dışarı çıkartarak başka bir gemiye ele geçirmek üzere girdiklerinden bahsedilmektedir.⁹³

⁸⁸ Yusuf Alperen Aydın, "18 Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Ege(Adalar) Denizi ve Doğu Akdeniz'e Yönelik Güvenlik Parametleri", Osmanlı Araştırmaları Dergisi, XLV /45, 2015, s. 163.

⁸⁹ Aydın, *a.g.m.*, s.165-166.

⁹⁰ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908, s. 3 Hüküm 1.

⁹¹ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.3 Hüküm 2.

⁹² BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.3..Hüküm.3.

⁹³ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.6, Hüküm.1

Cürm, hukuken yasaklanan ve yapılması halinde fâilin had kısas veya ta'zirle cezalandırmasını gerektiren fiil anlamına gelmektedir. Cürm kelimesi başka şekilde cürm ü cinâyet resmi olarak kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nde tımar sistemi ile birlikte ortaya çıkan bu vergi serbest tımarlarda ve serbest olmayan tımarlarda farklı şekilde uygulanmıştır. Bir takım mali ve idari imtiyazlara sahip olup serbest tımar telakki edilen padişah hasları ve yüksek devlet memurlarına has ve zeametlerde cürm ü cinâyet resmi bütünüyle tımar sahibine bırakılmıştır. Serbest olmayan tımarlarda kânûna göre sancak subaşı ile tımar sahibine verilmiştir.⁹⁴ Mısır Valisi ve Mısır kadısına gönderilen hükümde; Fransa ilçileri, konsolosları, tacirleri, tercümanları bir araya gelmiştir. Bu hükümde geminin gaspa maruz kaldığından bahsedilmiş ve bir cürm işlendiğinden bahsedilmektedir.⁹⁵

1.2.3. Ticari Faaliyetler, Taşınan Mallar

Osmanlı Devleti ahidnameleri bilinçli bir şekilde belli bir amaca hizmet etmek için vermiştir. İlk dönemlerde Osmanlıların kapitülasyon vermesindeki amaç, kapitülasyon için başvuran devletten siyasi avantajlar koparmayı yani Hristiyan dünya içerisinde müttefik edinme fırsatını öngörmektedir. Osmanlılar Avrupa'da ticari ilişkileri sayesinde kalay, kurşun, çelik, barut ve kimyasal maddeler, özellikle de altın ve gümüş sikkeler gibi nadir ve stratejik öneme sahip malları veya lüks tüketim mallarından olan kaliteli yünlüler, mücevherat, kristal eşya, ayna ve saatler gibi ürünleri elde ediyorlardı.⁹⁶

1528 yılında Osmanlı Devleti tarafından Fransa'ya verilen ticaret yapma müsaadesini onaylamış ve Osmanlılar ile Fransa arasındaki resmi ilişkiler de bu şekilde başlamıştır. 1597 yılında Fransa'ya verilen ahidname ile diğer ahidnamelere ek olarak Fransız elçisinin yanında çalışan tercümanlar her çeşit vergiden muaf tutulmuştur. Bu ahidnameye göre Fransız konsolosları işledikleri suçlardan ve şahsi borçlardan dolayı tutuklanmayacaklar ve malları da haczedilmeyecekti. 1604 tarihinde verilmiş olan ahidname ile Osmanlı Devleti Fransa'ya tanıdığı imtiyazları daha da arttırmıştır. Bu ahidname ile birlikte o zamana kadar ihracı yasak olan mallardan olan Deri, kösele, kaytan ip, balmumu ve pamuklu dokuma gibi malların ticaret amacıyla alınıp yabancı ülkelere götürülmesine imkân tanındı. Fransız tüccarı kassabiye vergisi, deri ve manda köselesinden alınan

⁹⁴ Yusuf Halaçoğlu, "Cürm-ü Cinâyet Resmi" TDİA, İstanbul 1993, C.VIII, Ss. 138.

⁹⁵ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.65, Hüküm.1.

⁹⁶ Özgür ORAL, 17. Yüzyılda Akdeniz'de Osmanlı Korsanlığı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004, s. 6.

vergilerden muaf tutuldu.⁹⁷ İncelemiş olduğumuz defterde Fransız tüccarlarına verilen imtiyazları görmek mümkündür. Mesela Fransız gemi kaptanlarından Pirlocir, gemisiyle götürmüş olduğu ve alup getirdüğü malların ahidname gereğince gümrüklerin tezkeresi verilüp vilayetine geri götürülmesini istemektedir.⁹⁸ Başka bir belgede her dürlü yiyecek ve içecek ve diğer nesnelerden gümrük ve bac vergisinin istenilmemesi hakkındadır.⁹⁹ Aynı konu ile ilgili bir başka hükümde ise Avlonya Sancağı idarecilerinin Fransız tüccarların satın alup götürdükleri giysi ve her dürlü yiyecek ve içeceklerden gümrük ve bac vergisi istenmemesi belirtilmiştir.¹⁰⁰ Sayda Beylerbeyi ve Kadısı'na gönderilen bir hükümde; Fransız tüccarların ticaretleri esnasında gümrük mallarının iskeleye gönderilirken bir engel oluşmaması için yazılmış; Buna göre Fransız kaptan dört ay boyunca Osmanlı topraklarında ticaretini yaparken elindeki kahveler alıkonulmuştur. Yazılan hükme göre kahvelerin geri verilmesi ve kişilerin zor durumda kalmaması istenmiştir.¹⁰¹

Osmanlı topraklarında seyahat eden tüccarların can ve mal güvenliğinin de koruma altına alınmıştır. Mesela Canbatsana Gayras isimli Fransız tüccar ve iki hizmetkârıyla ticaret yapmak için Ankara'ya doğru yola çıktığında Ankara'ya geldiklerinde eşyalarına, mallarına ve hizmetkârlarına kimsenin müdahale etmemesi istenmiştir. Tüccarın elinde fazla mal kalması halinde bunları kendi rızalarıyla para ile satın alarak sözleşmeye aykırı olarak haraç vs. gibi para talep edilmemesi için hüküm yazılmıştır.¹⁰²

908 numaral Düvel-i Ecnebiye Defteri'nde geçen ticari ürünler aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Bal mumu	Çini bez	İpek
Purnar kökü	Mai bez	Sahti
Üveyz	Kilis bezi	Yapağı
Peynir	Meşrubat	
Kuru üzüm	Gön	

⁹⁷ ORAL, *a.g.t.*, s.22.

⁹⁸ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.23, Hüküm.1.

⁹⁹ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.12, Hüküm.2.

¹⁰⁰ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.12, Hüküm.4.

¹⁰¹ BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.73, Hüküm.3.

¹⁰² BOA, A. {DVN.DVE.d. 908. s.75, Hüküm.1.

İKİNCİ BÖLÜM

DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU

[Sayfa 1]Hüküm 1

İstendil kâdîsına hüküm ki:

İstendil cezâresinde mukîm Françesko Balyaki nâm Francelünün ...nam nasrâniye ile iştirâken mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûdemlâk ve akârı cezâre-i mezbûre sükkânından Kalata Malos? nâm zimmî fuzûlî ve bi-gayr-i hakkın cebren zabt itmekle France ilçisi sâbık iltimâsıyla şer'le görülmek için elli üç senesinde dîvân-ı hümayûnum tarafından emr-i şerîfim sâdır ba'dehû emlâk ve akarı ber minvâl-i muharrer mesfûr zabt ider iken mürd oldukda irsen bize intikâl idüp deyü mesfûrların evlâdları iddi'â ve virilen emr-i şerîfim icrâ olunmadüğün cezâre-i mezbûre nâ'ibi ve mesfûr Francelü tekrâr istirhâm eyledikde keyfiyyet mahallinde şer'le mukayyed? olunacak mevaddan olmağla emr-i âlînin mazmûnı infâz ve icrâ ve şer'le ihkak-ı hakk olunmak emr-i şerîfim virilmişiken el-hâlet-i hezihi hasımları mesfûrlar asitâneye gelüp bir kaç def'a sâdr-ı rûm huzûrunda müdâfa'a ve Francelünün senedlerine nazar ve şâhide havâle ve hazır olmuşiken mesfûrlar ihtifâ ve tekrâr mahalline havâle ile müdâfa'a ve henüz hasımları bu tarafda olmağla huzûr-ı sâdr-ı â'zamîde senedâtlarıyla müdâfa'a ve mezbûr vâkî' olan ta'addileri men' olunmak için hâliyâ asitâne-i sa'âdetimde mukîm France ilçisi kıdvetü'l ümerâi'l-milleti'l-mesihîyye Foniye de (...) hutîmet avakıbihû b'il-hayrın gayretiyle iltimâs ve b'il-fi'l reisü'l-küttâbbım olan Mehmed Ragıb dâme mecdühû i'lâm itmegin İstendil cezâresi re'âyâsından Enderpa nam nasraninin cezâre-i mezbûrda ma'lûmâtü'l-hudûd bir mikdâr bağ ve bağçe ve emlâk ve arazisi olub mesfûr nasrâniye cârî kalmış ve Venedik'e gitmekle arazi-i mezbûre hâlî kalmağın bundan akdem altı bin akçe teslîm-i hazîne-i amire idüb ber vech-i mülkiyyet zabt eylemek üzere Niro veled-i Korilo nam zimmîye yz otuz bir senesinde mülk-nâme-i hümayûn virildikten sonra mesfûr Niro dahi yüz yigirmi beş gurus bedel makbuz mukâbiliemlâk-i merkûmeyi Anton Kaloriye veled-i Elvir nâm zimmîye ferâgat itmekle mukaddemâ virilen mülk-nâme ile hücceti hıfz olunub dahi arzı mücebince kırk iki senesinde müceddeden mülk-nâme-i hümayûnum virildiği baş muhâsebe mukayyed olmağın ber müceb-i kuyûdâtırlarınız bağ ve bağçe [silik] emlâk ve arâzî mülk-nâme-i mezbûre ile mesfûr Anton Kaloriye veled-i Elvir zimmî üzerine alup lâkin bu makûle emlâk

ve araziye taraf-ı mîrîden bir def'a mülk-nâme-i hümâyûn virildikten sonra sâhib ahire fûruht ve kasr-ı yedmurâd eylediklerin tekrâr cânib-i sâdriden mülk-nâme virilmek iktizâ eylemeyüb [silik] arz-ı temessûki ve yâhud hüccet-i şer'îyye ile fûrûht ve kasr-ı yed eylediklerine binâen [silik] mülk-nâme-i hümâyûnun târihi olan kırk iki senesinden beri hıfz olan zimmi-yi mesfûr [silik] merkûmeye kendüsi mi mutasarrıfıdır yohsa ahire fûrûht ve kasr-ı yed mi etmişdirbi't-tamâm [silik] olup veresesine mi mahall-i intikal eylemiştir bu keyfiyyet hazîne-i âmire kuyûdâtından ma'lûm olmağın [silik] nazar mukaddem bir def'a mülk-nâme-i hümâyûn virilen emlak ve araziden bir dahi mîrînin [silik] kalmamağla bu suretde münâzi'un-fihâ olan bağ vebağçe ve arâziden [silik] kalmamağla reisü'l-küttâbım mûmâileyhin i'lâmından ve France ilçisinin innhâ ve iltimâsından [silik] sonra nizâ'nın fasid ve fasîd ü hasımına dâ'ir mâliyye tarafından emr-i şerîfi virilmek iktizâ [eylemegin] virilmege muhtac olduğunu b'il-fi'l baş defterdârım olan iftihârü'l emâcid [silik] Yusuf dame uluvvuhu i'lâm eylemegim mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcebince mahallinde şer'le görülmesi [içün] fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki:

Fî Evâhir-i M. Sene [1]155

Hüküm 2

Mora muhassılına ve Mizistre kâdisına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hal gönderüb Mora cezîresinde vâki' Ayakonde ve Koron ve (...) iskelelerinde ticâret içün meks üzere olan France tâcierleri yine cezîre-i mezbûrda Mizistre nâm mahalde ... varup mûceb-i ahîd-nâme-i hümâyûn hayıd ve bal mumu ve punar köki ve üveyzve sâ'ir emti'a ve eşyâ [silik] lâzım gelen mîrîlerin bi't-tamâm ve icrâ eylediklerinden sonra Mizistre voyvodası bilâ-sened (...)be-her def'a her yerden birer pâre ve be-her vukiyye bal mumundan nısfârepurnar kökü [silik] yük başına altmış pâre mugâyir-i ahîd-nâme-i hümâyûn bâc-ı bâzâr nâmıyla nice akçe taleb ve almadıkça [silik] bunların salıvirmeyüp gadr eyledüğün bildirüp France tâcirlerinin ber vech-i muharrer akçelerin [silik] ve resm-i mîrîlerin bi't-tamâm edâ eyledikleri emti'a ve eşyâdan mugâyir ahîd-nâme-i hümâyûn ve bilâ sened ve [silik] ve avâ'îdi voyvoda-i merkûmunvâki' olan cevri ü ta'addisi men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmegin dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahîd-nâme-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda France tüccârı ve ana tâbi' olanlar kendü memleketlerinden ticârete mûte'allik eşyâ olmak üzere memâlik-i mahrûseme

getürdükleri ve bundan[Sayfa 2]ol yere götürdükleri emti'a için yüzde üç resm-i gümrük vormelerine müsâ'ade olunmağla mukaddemâ virilen ahîd-nâme-i hümayûn mücebince penbe ve rüşne ve (...) ve bal mumı ve kök? ve balın? makûlesinden başka öteden berüsefinelerine tahmîl ve memnu'âtdan mâ'ada alup ve yalılarına götürmek üzere gümrük ümenâsının ta'rîze ta'bir eyledikleri memhûr defterlerine tarih olunan eşyâ ve emti'anın dahi resm-i gümrükleri ahîd-nâme-i hümayûn mücebince edâ olundukda vaz'? (...)ta'arruz olunmaya deyü Françelüye i'tâ olunan ahîd-nâme-i cedîdede mestûr ve hâdis olan bâc ve rakabe ve kassâmiyye ve (...)(...) üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmî taleb olunmaya deyü ahîd-nâme-i kadîmede dahi mukayyed bulunmağın ahîd-nâme-i hümayûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki:

Fî Evâhir-i M. Sene 1155

Hüküm 1

Siroz ve [] kâdîlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bundan Kavala'da France konsolosı Fransuva Verdir nâm Francelünün Siroz kazâsı sâkinlerinden Küpeci el-Hâc Ahmed dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde bin yüz elli senesinde bin altmış dört gurus hakkını alup talep eyledikde edada imtinâ' ve muhâlefet eyledüğün bildirüpşer'le görülüp sâbit olan hakkı bi't-tamâm tahsîl ve konsolos-ı mûmâileyhe bilâ kusur edâ ve teslim etdirilüp ta'allül ve tereddüd ittirilmemek bâbında hükm-i hümayûnûm ricâ itmegin şer'le görülmek bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. Sene [1]155

Hüküm 2

[silik] kâdîlarına hüküm.

[silik] Sâbıkân Kavala'da France konsolosı olan Fransuva Verdir nâm Francelünün (silik) Kirli Hacı Mehmed nâm kimesne zimmetinde bin yüz elli (boş) senesinde ber müceb-i temessük (silik) alacak hakkı olup talep eyledikde edâda imtinâ' ve muhâlefet eyledüğün bildirüp (silik) şer'le görülüp alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeginşer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. Sene [1]155

Hüküm 3

(silik) Boğazhisârları kâdîlarına ve dizdârlarına hüküm ki:

Françe ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Galyum Kabol nâm kapudan bir kıt'a (silik) getürdüğüve alup getürdüğü emti'asının ahidnâme mücebince

gümrüğün edâ ve yedine (silik) virilüp geri vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup memnû'âtdan içinde metâ' bulunmadıkça kat'a eglendirilmeyüp emînen ve sâlimen yoluna revâne olmasına mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegün vech-i meşrûh üzere'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. Sene [1]155

Hüküm 4

(silik) kapudalarından Pîr Ruşen nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere (silik) yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]155

Hüküm 5

France kapudanından ve Baktur Garin nâm kapudan bir kıt'a bozuk sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izn-i hüküm yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]155

Hüküm 6

France kapudanlarından Gelbuser nâm kapudan için bir kıt'a izn-i sefine hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]155

France kapudanlarından Martih nâm kapudan için bir kıt'a izn-i sefine hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]155

[Sayfa 3]

Hüküm 1

Ağrıboz Muhâfız-ı sâdr-ı esbak Mehmed Paşa'ya ve Ağrıboz kâdîsına hüküm ki:

France ilçisi'arz-ı hâl gönderüp Ağrıboz İskeleyi'nde berât-ı şerîfimle France konsolu olan (boş) nâm konsolos ba'zı emti'a ve eşyâ iştirâsıçün yazıcısı cezîre-i mezbûrede vâki' Ekserhur nâm karyede irsâl ve mahalli mezbûre gider iken esnâ-yı tarîkde Vardake nâm mevzi'de yirmi üç nefer eşkıyâya musaddaka ve yazıcı mesfûru ahz ve yanında mevcûd beş yüz seksen gurus akçesiyle sâ'ir eşyasını gasb ugâret ve ol vechile gadr eylediklerin bildirüp eşkıyâ-yı merkûmun mahallinde teftiş ü tefahhus ve ahz ve ele getirüp nehb ü gâret eyledikleri beş yüz seksen gurus ile eşyası her ne ise girü red ve tahsîl olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki:

Hüküm 2

Mora muhassılı Vezîr Ebubekir Paşa'ya ve Mizistre kâdîsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Mora cezâresinde vâki' Mizistre kazâsına tâbi' Elbovir nâm adada iş bu sene-i mübâreke de teşrîn-i sânîde bir kıt'a France ştiyyesi varup lenger-i endâz ve sandala dört nefer gemicisi görüp karaya çıkar iken leb-i deryâda a'dâ-i mezbûrede birkaç nefer eşkıyâ sandal içinde olan gemicilere nice tüfenk atup anlar dahi bu keyfiyyeti göricek kendülerini halâs için deryâya ilgâ ve eşkıyâ-yı mezbûr sandalı zabt ve derûnuna girüp ştiyye-i merkûmeyi gasb ve garet etmek için tüfenk ile üzerine hücum ve ştiyye-i mezbûrenin kapudanını ve yazıcısını helâk ve bekçisini mecrûh ve kusûr gemiciler bu hâlî müşâhede idincek ştiyye-imerkûmenin âlâtların kesip iki adet lengerlerin deryâya bırakıp ba'dehû ştiyye-imerkûme ile yine cezâre-i mezbûrede vâki' (silik) ol vechile halas oldukların bildirüp ada-i mezbûrede kalan France (silik) iki lenger ve sâ'ir âlâtları aliverilüp France konsolosuna teslîm olundukdan sonra (silik) icrâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında (silik) sâdır olmuştur buyurdum ki:

Hüküm 3

Selanik mollâsına ve Galos ve Asitâne-i Sa'âdet'den Selanik ve Galos'a varup gelince (silik) kâdîlara ve mîrî kalyonlar kapudanlarına ve firkateler başbuğu ve kapudanlarına ve mütesellimler ve (silik) nâ'iblerine ve dizdârlarına ve ümenâ ve zâbitlere ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France kapudanlarından Gülyüm ve Marta ve Martih ve Gerin ve Rosda ve Dival nâm altı nefer kapudanlar süvvâr oldukları altı kıt'a sefinelerine Galos ve Selanik iskelelerinde (silik) olmalarıyla sâlifü'z-zikrsefinelerin mürûr uubûrlarına boğazhisârlarında ta'arruz olunmayup ve rû-yı deryâda korsanlık ile geşt ü güzâr iden Tunus ve sâ'ir ocaklar taraflarından bir dürlü zarar ve hasârat ve ahz ve istirkâk misillü mazarrat vâki' olmayup (silik) iyâb u zihâblarına mübâderet ve mukaddemâsâdır olan evâmir-i şerîfem müceblerince mazarrat-ı korsandan himâyet ü sıyânetolunmak bâbında yedlerine başka başka emr-i şerîfim sudûru lâzım (silik) olduğuna binâen hâliyâ zikrolunan France sefineleri kapudanların Gülyüm nâm kapudan olduğu Galos ve Selanik taraflarına zehâyir-i mezkûreyi götürmek üzere irsâl (silik) işbu emr-i şerîfim şerefsudûr buyurup yedine itâ olunmuştur siz ki mûmâileyhâsız kapudan-ı mesfûr me'mûr olduğu mahâll-imezkûreye varup ba'dehûsefinesine zahâyir (...) tahmîli ile asitâne-i sa'âdetime gelinceye dek gerek gidişde ve gerek gelişde temrîh? nâmıyla bir akçe ve bir habbe mutâlebe

olunmayup ve mukaddemâ mufâssal ve meşrûh sâdır olan evâmîr-i şerîfem müceblerince Tunus ve sâ'ir garb ocakları korsanları taraflarından ahz ve istirkak misillü ta'addi ve tecâvüz [Sayfa 4] itdirilmemek üzere himâyet ve sıyânet ve emînen ve sâlîmen iyâb u zihâblarına cümleliz bezl-i mikneteyleyesiz şöyle ki ma'âzallahute'âlâ tarafınızdan veyâhut Korsan taraflarından kapudan-ı mesfûra ve ştiyyesine ve hamûlesine zerre kadar zarar ve hasârat irişecek olur isa vâkî' olan zarar kimin nezaret ve himâyesi dâhilinde vâkî' olmuş ise onlardan bilâemhâl tazmîn ve tahsîl itdirildiginden gayri'adem-i ihtimâmından nâşieşeddceâ ile muhkem haklarından dahi gelinecegi mukarrerdir ana göre ziyâde ihtimâm ve dikkat ve himâyyet ve sıyânet ile emînen ve sâlîmen mürûr u ubûrlarına sarf-ıyâb? ve takât ve sermedhallerinden hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]155

Bir sûret-i Martanâmkapudan

Bir sûret-i Martihnâmkapudan

Bir sûret-i Gerin nâmkapudan

Bir sûret-i Rosda nâmkapudan

Bir sûret-i Dival nâmkapudaniçün başka başkayedlerine virilmek üzere altı kıt'aevâmîr-i şerîfe yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]155

Hüküm 2

Siroz ve (boş) kâdîlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bundan akdem Kavala'daFrance konsolosu olan Fransuva Verdir nâm Francelünün Siroz Kazâsı sâkinlerinden Küpeci Hacı Ahmet dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde bin yüz elli senesinden bin altmış dört gurus hakkı olup talep eyledikde edâda imtinâ' ve muhâlefet eyledüğün bildirüp şer'le görülüp sabit olan hakkı bi't-tamâm tahsîl ve konsolos-ı mesfûra edâ ve teslîm itdirilüp ta'allül ve tereddüd itdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ etmegün şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]155

Hüküm 3

[Boğaz]hisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm.

[France ilçisi] arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Can Odyer nâmkapudan bir kıt'a(silik) getürdügi ve alup götürdügiemti'asının ahidnâme-ihümâyûn mücebince gümrükde edâ (silik) tezkeresi virilüp lâkin vilâyetine avdet murâdetmege mu'tâd üzere Boğazhisârlarında (silik) memnû'âtdan metâ' olmadıkça kat'a eglendirilmeyüp vilâyetine

mürûrına mümâna'at olunmamak bâbında [emr-i şerîfîm ricâ] itmegin vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]155

Bir sûret-i

(silik) Sikarnâmkapudan bir kıt'a ştiyyesiyleavdet itmekle mu'tâd üzere izin yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]155

[France] kapudanlarından BernayeEstebannâmkapudan bir kıt'a ştiyyesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]155

[France]kapudanlarından Can Ceyabernâmkapudan bir kıt'a polaka sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S.Sene [1]155

[Sayfa 5]

Üsküp ve (boş) Kādîlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bundan akdem Mora Cezîresi'nde yetmiş üç cemâ'atin çorbacısı olan Abdalbaki Çorbacı cezîre-i mezbûrede vâki'Menun Kal'asındaiken yine Menunda ticâret üzere olan France tâcirlerinden Leperte ve Pason ve Pokennâmbâzergânlardan bin yüz elli senesinde karz-ı şer'bermûceb-i memhûrtemessük aldığı yedi yüz altmış gurus deynini edâ etmeden fevt olup lâkin müteveffâ-yımezbûr çorbacının Üsküp'te ve Üsküp Kazâsı'natâbi'Akbortarnâm mahâlde deyninivefâ edecek çiftlik ve gayri emlâki olmaduğun bildirüp zikrolunan çiftlik ve emlâk ve sâ'ir terekesine vaz'-ı yed iden veresesinden şer'le edâyı deyn etdirilmeyip ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ra.Sene [1]155

Hüküm 2

Yanya Kazâsı'ndan Mora'ya varup gelince yol üzerinde vâki'mevâlî ve kādîlar ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeriserdârları ve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfîmle Francetercümânı Haristodoli Mazoci nâm tercümânın ticârete müte'allikba'zıhusûşçünEstanisveled-iErkovanâm bir nefer hidmetkârını göndermek murâditmekle siz ki mûmâileyhimsiz tercümân-ı mesfûrun hidmetkârı mesfûr her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise gidişde ve gelişdemenâzil ve merâhilede ve esnâ-yı tarîkde kendüye ve esvâb ve tavarına ve ticâretine

mümâna'atolunmayup ve iktizâ iden zâd u zevâdesi rızâlarıyla narh-ı câri akçesiyle aldırılıuptercümân-imesfûrun hidmetkâr-ı mesfûrdan cizye mutâlebesiylereñcîde ve tekâlifteklîfi ile sâmiyet itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı(silik) [1]155

Hüküm 3

Ağrıboz muhâfızı sâdr-ı esbâk vezir es-Seyit MehmedPaşa'ya ve (boş) ve (boş)kādîlarınahüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Karlılı Sancağı'nda Angeli Kasrı? Kazâsı'nda [mütemekkin] France konsolosunun vekîli ÇolinnâmFrancelü altı ay mukaddem kendü mülki olan bir kıt'a (silik) derûnuna Mekzaloni nânzimmîyire'is ve yanına sekiz nefer gemici dahi vaz've Makordin (silik) için sermaye olmak üzere bin yüz gurusnukûd akçe teslîm ve İnebahtı (silik) [teslîm] idüp re'is-imesfûr dahi kalkıp liva-imezbûrda (boş) nâhiyesinde Deyr karyesi limanı nâm (silik) lengerendâzoldukdakarye-imezbûre ahâlîsinden on nefer eşkıyâpür silah gelüp zikrolunan kayığı basup re'is-imesfûra virilen bin yüz gurusu ve gemicilerin eşyasını b'il-küllîye nehb ü gâret eylediklerin bildirüp eşkıyâ-yı mesfûrunteftîş ü tefahhus ve ele götürölüpnehb ü gâret eyledikleri meblağ-ı mezbûr gemicilerinin eşyası tevccühidenlerden bi't-tamâm tahsîl ve hâliyâ Ağrıboz'da olan France konsolosuna teslîm olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere eşkıyâ-ı mezbûrunalâ eyyi hâl ele getirilüp nehb ü gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ tamâmen tahsîl ve ma'rifet-işer'le ol tarafda konsolosları tarafına red ve teslîm olup bir dürlü muhâlefet ve mümâna'at etdirilmemek içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ra.Sene [1]155

Hüküm 4

Biga kādîsına ve Biga Sancağı Mütesellimi'ne hüküm ki:

İlçi arz-ı hâl gönderüp Asitâne'de ticâret ile meks üzere olan Megalonâm France tâcirinin kendi müste'menâdemisi Toma nâm âdemisi yedinden Biga mütemekkinlerinden Abacı oğulları Manol ve karındaşı Papa Lefter ve Manolan oğulları nânzimmîlere bin yüz elli altı senesinde (...)yapağı cem'i içün karz-ı şer' beş yüz gurus verüp ve yedlerinden memhûr ve ma'mulü'n bihtemessük alup bu güne gelinceye yapağıdan karzen? virdigi akçeyi virüp dürlü tezvîrâta sülûk ile gadrmurâdeylediklerin bildirüp mesfûrların temessükler mücebince istikrâz ettikleri akçeleri şer'le tahsîl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin mahallinde şer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]156

[Sayfa 6]

Hüküm 1

Mora Muhassalı Vezîr el-HacEbubekir Paşa'ya hüküm ki

Asitâne-i Sa'âdetim'demukîm France içlisi kıdvetü'l-ümera'i'l-milleti'l-mesihîyyet Konte de Kostevan hutimet avâkıbıhu b'il hayr südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp Tunus korsanı sefâyîni kapudanlarından Süleyman nâm re'isin râkib olduğu sefinesinden yirmi iki nefer mikdârı Kandiyelü levend tâ'ifesi çıkup filikata'bir olunur bir kıt'asefineye girüp lâkin fırtınadan Mora Cezîresi'ndevâki'Benefşe nâmmahalle ve ondan dahi iş bu Mart evâ'ilinde (...) varup derûn-i limanlara lenger endâz olan France sefinelerinden birini leylen basmak zu'munda olduklarını (...) mukîm France konsolos ihsas ettikte derhal (...) olan yeniçeri zâbitine haber vermekle zâbit-imerkûm dahi bunlardan birisini gaybet ider ise tarafından haber verile ve iznim olmadıkça kal'a kapularaçılmaya ve bunlardanbirisini taşra salıvimeye deyü derûn-ı kal'adavâki' mecma'-inâs olan mahallere eyledügitenbihâtına binâen France konsolosu mutmaini'l-kalb olup lâkin eşkıyâ-yı mezbûre (...) sâkin Kerim Ağa dimekle ma'rûf kimesnenin hânesinde tecemmu' etmeleriyle mezbûr Kerim'in yegeni (boş) nâm kimesne eşkıyâ-yı mezbûrûn ile yekdil ve mün'akd olup bilâ mezâhim Menonkal'asından birer birer taşra ihrac ve martın yirmi dördüncü şenbih günü Evarin kal'asına vardıklarında yerlûden bir nefer (...) dahi mezbûrlar ile ittihat ve hafîyyeten gice ile dördüncü saatte Evarin kal'asındanhilâf-ı va'îd serhad kapusunu açup derûnundan dört beş nefer âdem çıkup eşkıyâ-yı merkûmeye mülâkî ve cümlesi liman kenarından yerlû re'âyâ kayıklarından bir kıt'a kayığinderûnuna girüp saat altıda derûn-ı limanda kemâl-i emniyyet üzere lenger endâz olan France kapudanlarından Cozef Sülü nâm kapudanın tartaneta'bir olunur bir kıt'aştıyyesinibasupâlâtlarınkat' ve derûnunda olan on beş danik harir ve kırk beş danik semtiyan? ve beş çuval punar kökü boyası ve iki çuval balmumu ve üç yüz altmış dörtvaril revgan-ı zeyt ve üç yüz toksan birkıntar peynir vesâ'ireşyâ ve emti'a ve kıymet-i sefine ile min hasb'il-mecmû'elli kise akçeye bâliğ eşyâsıyla ma'anştıyye-imezbûreyi götürüp ve ol hinde birkaç gemicilerini cerh ve bâkîsini kayd u bend etmek esnâsında iken sefinenin yazıcısı ve iki nefer gemicisi kendilerin deryâyâ ilkâ ve karaya çıkup keyfiyyet-i hâlî egerci voyvodaya haber virmişler ancak mahall-i mezbûr zâbitleriştıyyeye gereği gibi imdad itmeyip tekâsüllerinden gayri zikr olunan eşkıyâ ile ittifâk ve i'ânet üzere oldukları zâhir ve nümâyâanolmağlazâbit-i mezbûr bundan akdem Tunus korsanlarına dâ'ir(...) ve meşrûh şerefsüdûr olan müte'addid evâmîr-i şerîfemin mazmun-ı münîfelerin tefeyyüz ve icrâdaıgmâzeyledüğü ve mezbûrdan şakîler (...) iken zâbit-imerkûmniyyet-i fâsidelerinden habîr ü âgâh ittifaklarına dâhil olduğu

ve hattâ birkaç neferi ekser evkâttaMenonkal'asında yeniçeri zâbitinin hânesine varup geldikleri ve nice hediyelerin dahi virdikleri ve zâbit-i mezbûr eşkıyâ-yımerkûmeye benim zâbit olduğım kal'a altında Francelüye bir dürlü ta'arruz itmeyip gayri yerlerde ne işlersiniz ben karışmam deyü cevâb itdiği tevâtür ile mesmû' olup ve zikr olunan evâmir-i aliyyemin mazmûnlarında fî mâ ba'd eger birinizin hudûdı dâhilinde mugâyir ahidnâme-i hümâyûn zarar ve hasâratvukû' bulursa vâki' olan zarar ve hasârat ol mahallin hükkâm ve zâbitân ve a'yândan (...) tazmîn ve tahsîletdirilür deyü musarrah olduğundan zikr olunan France sefinesinin vâki'olan zarar [u ziyân]sâlifü'z-zikrMenon ve Evarinkal'alarının hükkâm ve zâbitleri ve sâ'ira'yânından tazmîn ittirilmeklâzımgelmegin (silik) zarar-ımerkûmun tazmîni ilçî-imûmâileyh arzı ile iddi'â ve emr-i şerîfim sūdûrunistid'â (silik) sefine-ımerkûmeyi alup götürdükleri husûsunu Evarin-i CedîdKādîsı Hasan zîde fazlühû dahi arzıyla (silik) ider fî nefsi'l-emir France Devleti ez kadîm-i saltanat-ı seniyyemin dostı olup miyânede olan (silik) ve ahidnâme-i hümâyûn şerâyiti icrâ ve ibkâ olunmak devlet-i aliyyeme lâzım ve bâ husûs mukaddemâ minvâl (silik) tazminkeyfiyyetini mübeyyin evâmir-i şerîfem dahi vârid olmuşiken yine bu güne top altında Francelüye hasârat (silik) ve hükkâm ve zâbitân ve a'yânmakûlelerinin iğmâz ve ta'addîlerinden ve eşkıyâya sahip çıkmalarından neş'et eyledüğün (silik) olmağla bu def'amazmun-ı emr-i şerîfimin icra ve imzâsıyla sâ'irleriniba'de'l-izin bu güne hareketden enzâr(silik) hilâfetime (...) olmağın imdi işbu emr-i şerîfim [] ile vusûl bulduğu anda sen ki vezir-i müşârü'n-ileyhsin Francelününgâret olunan emvâl ve eşyâ ve sefineleri kıymetini sâlifü'z-zikrMenon ve Evarin hâkimleri ve yeniçeri zâbitleri ve sâ'irzâbitân ve ağavat ve a'yânlarından zecren (...) alâ eyyi hâl (silik) ve elinebi't-tamâmtazmîn ve tahsîl ve konsolos-ımesfûra bilâ kusûr edâ ve teslîmittirüp ahz ve teslîmini (silik) yedinden aldığın senedi icâleten ve müsâra'aten mübâşir-i mûmâileyh ile Dersa'âdetim'e irsâl ve berâ'et-ı zimmete bi haml eyleyesin işbuâşiyân-ı menhûbe bu def'a bunlardan zecren(...) tazmîn ve tahsîl etdirilmedikçe ahidnâme-i hümâyûn şurûtunun (silik) ve devletlerin ne mertebe matlûb ve mültezim olan akdem eşgalinin olduğu fehim ve iz'ân etmeyecekleri muhakkak (silik) olup ve tazmînkeyfiyyetini bi eyyi vechin kân icrâ olunmak senden matlûbolmağla şöyleki ma'âz Allahu te'âla madde'i tazmin üta'arruzi'zâz ve ale't tahrîrâtıylaukde-i te'hîrde kalacak ve avf olunur deyü hayâl-i fâsid ile ihmâl ve tevâfuk olacakolur ise sonrazâhiresinin mâlikten bilâ noksan tazmîn ve tahsîlittirilüpana göre iştirâhusûlû ne güne mühim ve muktezi olduğunu bilüpmazmûn-ı emr-i şerîfimin icâleten icrâsına ikdâm ve (...) hilâfından âyene alınmaya enfâ-i tâm eylemek bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i Ra. Sene 1155

Hüküm 2

France kapudanlarından Can Sölyen nâm kapudan bir kıt'a tartanesefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere boğazhisarlarına emr-i şerîfyazılmışdır.

Fî Evâil-i R. Sene [1]155

[Sayfa 7]

Hüküm 1

Edirne monlâsına ve Edirne bostancıbaşısına ve Gümülcine ve (boş) ve (boş)kādîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Edirne'de ticâret üzere olan France tâcirlerinden ticâretitmek için beş bin sekiz yüz seksen tokuz guruşmikdârı akçelerin bin yüz elli (boş) senesinde mahmiye-i mezbûre mütemekkinlerinden Yahudtâ'ifesindenMordehay Midas nâm Yahudi alup bir tarikleGümülcine ve ol havâlîde firâr eyledigin bildirüp sen ki bostancıbaşı mûmâileyhsin ma'rifetinle mesfûrMordehay Midas Yahudi bulunduğu mahallerde ahz ve Edirne'ye ihzâr ve şer'le görölüp France tâcirlerinin ol mikdâr akçeleri tahsîl ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledigi ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fi Evâ'il-i R.Sene [1] 155

Hüküm 2

Asitâne-i Sa'âdet'den Mora'ya varup gelince mevâlî ve kādîlar ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tâcirlerinden Pirpari nâm Francelü ticârete dâ'irba'zı husûs için Mora'ya âzimolmağla siz ki mûmâileyhimsiz tâcir-imesfûr herkangınızintaht-ı hükûmet ve kazâsına varup dâhil olur ise gidişde ve gelişde menâzil ve merâhilde ve esnâ-yı tarîkde kendüye ve esvâbve tavarlarına dahl ü ta'arruz olunmayupiktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan narh-ı rûzî üzere akçesiyle aldırılıp hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn mesfûr Francelüden cizye ve tekâlîf-i sâ'ire mutâlebesiyle veâhervechile rencîdeve mürûr u ubûruna remîde ittirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R.Sene [1]155

Hüküm 3

Asitâne-i Sa'âdetim'den Selanik'e varup gelince yol üzerinde vâki' kādîlar ve mütesellimler ve sâ'irzâbitler ve a'yân ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârlarına hükümki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle yanında tercümân olan (kesik) Mefahim nam tercümânticâret için İbram veled-i İbrar nam bir nefer [hidmetkârı]

göndermek murâd itmekle imdi siz ki mûmâileyhimsiz tercümân-ımesfûrun (kesik) mesfûr her kangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olurisegidişde ve gelişde (kesik) tarîkden kendüye ve esvâbve tavarına müdâhale ve ihfâ iden zâd ve zevâdını (kesik) rızâlarıyla satanlardan bizden câri üzere akçesiyle aldırılupmesfûrun[yedinde] olantercümânlık berâtına mugâyir cizye ve tekâlif-i sâ'ire ile rencîde (kesik) remîde itdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech üzere amel olunadeyü yazılmışdır.

FîEvâsıt-ı R. Sene [1]155

Hüküm 4

France kapudanlarında Pirdur bey nam kapudan bir kıt'a Polaka sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R.Sene [1]155

Hüküm 5

France kapudanlarından Pirdorik nam kapudan bir kıt'apolaka? Sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]155

Hüküm 6

France kapudanlarında Entovan Cirun nâm kapudan bir kıt'a polaka sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]155

Hüküm 7

France kapudanlarından Cirum (...) nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmi yazılmışdır.

[Sayfa 8]

Hüküm 1

Asıl beyaz buyuruldusu kalemde mahfûzdur.

Kapudan paşaya hüküm ki:

France kapudanlarından FransuvaDerboret nâmkapudan râkib olduğu ştiyyesiyleBahr-i Sefid'de Merter Atası'ndavâki'Ezerpanâm limana varup onda iki bin iki yüz kantar palamut ve dört yüz seksen vukiyye balmumu ve otuz beş kantar kuruüzüm ve sâ'ir emti'a ve eşyâ iştirâ ve sefinesine tahmîl ve ba'dehu kalkup gitmek üzere iken mâh-ı Nisan evâ'ilindenehhârenalâ maldârî'n-nâs Tunus korsanı kapudanlarından bir kıt'a Tunus sefinesi liman mezbûre varup ştiyye-imerkûmeyi basupderûnunda olan b'il-cümle eşyâ ve emti'asıylaahz-u zabt ve götürüp ştiyye-i mezbûre kapudanı bir takribile firâr ve İzmir'evarupkeyfiyyeti ihbâr eyledikde Asitâne-i Sa'âdet'de mukîm France padişahının

ilçisi Konte de Kosteran hutimet avâkıbıhû bilhayra kâğıdıyla inha ider memâlik-i mahrûsem limanlarında bu güne korsan bu makûlesi kuyûdât olunmamak ve devlet-i aliyyem sularında Tunusî korsanlar tarafından Francelüye veche'n mine'l-vücûhta'arruz ve tagayyürâtlarınmen' ü def' ve şurût-ı musâlahanın muhâfazasına cüz ü cehd olunmak üzere cümleye ve husûsen sen ki vezir-imüşârü'nileyhsin sana hitâben mufassal ve meşrûhekber ve şedîdemr-i şerîfim şerefsüdûr bulup ve hâliyâBahr-i Sefîd'de bulunmakdan nâşi bu fesâda cesâret iden Tunus korsanını alâ eyyi hâl bulup emvâl-i mağsubeyi tahsîl eylemek vâcibe-i zimmetin olmağın işbu emr-işerîfim ısdar ve (boş) ile irsâl olunmuştur imdi vusûlünde korsan-ımerkûmu her nerede ise bi eyyi vechin kânteftiş ü tefahhusiderek bulup Francelünün gâret olan emti'a ve eşyâ (silik) sefinelerini zuhûra getürüp bir nesneleri zâyî ve telef olmamak vechiyle (silik) teslîm için keyfiyyeti der sa'âdetime i'lâm ve korsan (silik) tarafından alıkoyup ânınkeyfiyyetini dahi inhâ ve bu işin bi eyyi hâl (silik) olduğu üzere icrâ ve imzasına sa'y ve evfâ eyleyüp hilâfına (silik) cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

FîEvâ'il-i R. Sene [1]155

Hüküm 2

Trablusşam vâlisi ve monlâsına hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Trablusşam iskelesinde ticâret ile meks üzere olan Francebâzergânlarından dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ocağından olup bundan akdem Trablusşam gümrükçüsü olan İbrahim Çavuş dimekle ma'rûf kimesne bin yüz elli (boş) senesinde İstanbul'da edâ olunmak üzere birkaç kıt'a poliçe kâğıtları alup edâ eylemediginden gayri cihet-i karz-ı şer'den dahi mezkûrun France tâcirlerine üç bin gurus deyni olmağla kerrâren ve mîrâren talep eylediklerinden edâda nice bahâne ile ta'allül eyledigin bildirüp mahallindeşer'le sâbit olan hakları zâbitima'rifetiylebilâ kusur tahsîl ve France tâcirlerine alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeginzâbitima'rifetiyleşer'le görülmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

FîEvâ'il-i R. Sene [1]155

Hüküm 3

Asitâne-i Sa'âdet'den Ankara'ya varup gelince yol üzerinde vâki' kâdîlar ve nâ'ibler ve mütesellimlerve voyvodalar ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France cerrâhlarından Polbedannâm cerrâhba'zıhusûsiçünAnkara'ya gitmek murâd itmekle imdi siz ki mûmâileyhümâmsızmesfûr France cerrâhı her kangınızintaht-ı hükûmet ve kazâsına varup

dâhil olur ise gidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde ve esnâ-yı tarîkde kendüye ve esvâb ve tavarına müdâhale olunmayıp ve iktizâ idenzâd ve zevâdesinarh-ıcârî üzere akçesiyle rızâlarıyla zâ'imlerden alıvirilüp hilâf-ı ahidnâme-i mesfûr France cerrâhından cizye ve tekâlif talebiyle rencîde etdirilmeyip himâyet ve sıyânet olunarak mürûr u ubûrunamümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere âmel oluna deyü yazılmışdır.

FîEvâ'il-i R. Sene [1]155.

[Sayfa 9]

Hüküm 1

Edirne monlâsına ve Bostancı nâ'ibine ve Edirne'den Asitâne'ye gelince yol üzerinde vâki' kâdîlar ve nâ'ibler ve kethudâyerlerine ve yeniçeri serdârlarına ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Edirne'de ticâret ile meks üzere olan ErdilenâmFrancelünün zevcesi bu tarafta anası ve akrabâsın görüp ziyâret itmek için bundan akdem Asitâne-i Sa'âdetim'e gelüp biemrullahi te'âlâ mâlike oldukdabirkaç nefer sagîr ve sagîre evlâdı kalup Edirne'de babalarına irsâlmurâd idüp lâkin rızâ'en anası mezbûrenasrâniyemahmiye-i Edirne'de olmakdan nâşi bu cânibde olan sıgâr-ı mezbûrları göndermek muktezi olduğun bildirüp serme? ta'bîr olunur araba ile rızâ'en anası nasrâniyeTomanâm bir nefer âdemisiyle Asitâne-i Sa'âdetim tarafına gelmek murâd eyledikde mürûrpna mümana'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere âmel oluna deyü yazılmışdır.

FîEvâsıt-ı R. Sene [1]155.

Hüküm 2

Ber vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfına ve Avlonyakâdîsınave sâ'ir zâbitâna hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France Devleti'nin ilçileri ve konsolosları ve tercümânları ve tâcirleri ve sâ'ir re'âyalarıâsûde hâl ve müreffehü'l-bâlmer'î? ve mahmîkılınalar deyü ahidnâme-i hümâyûndamusarrah olup bir vechiledahl ü ta'arruz olunmak iktizâ itmez iken Avlonya'da sâkin France konsolosunun ve Miki DerbaşnâmFrancelüyi yine Avlonya sâkinlerinden iki üç nefer şakîlerâlet-i harb ile konsolos-ımesfûrun menzilinecebren girüp tabanca ta'bîr olunur âlet-i harb ile üzerine hücûm ve katlmurâd ve mesfûrFrancelü dahi bir takribiyle firâr ve halâs ve ba'dehu mezbûrdanşakîlerin ahz u te'dibleri için mahall-i mezbûrunzâbitine teşekkîeyledikde zâbit-i mezbûr dahi ısgâ itmeyüpkeyfiyyet-i hâlî alâ hâle kaldüğun bildirüp siz ki

mûmâileyhûmâmıszba'de'l-yevm zâbitlerima'rifetleriyle gerek France konsolos vekîli ve mesfûrDerbaşnâmFrancelüyi ve gerek sâ'ir France tâcirleri bermûceb-i ahidnâme-i hûmâyûn eşkıyâ tasallutundan emîn veşerr ü şûrrlerinden(...) ve himâyet ve sıyânet olanlaribâbında hükm-i hûmâyûnum ricâetdikdeDîvân-ı Hûmâyûn'da mahfûz olan ahidnâme-ihûmâyûnamürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğımestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hûmâyûn mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i R. Sene [1]155.

Hüküm 3

Ber vech-i arpalık Avlonya paşasına vekâdisınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârı ve ânâ tâbi'memleketlerinden (silik) olmak üzere memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve bundan ol yere götürdükleri emti'a (silik) resm-i gümrük vermelerine müsâ'ade olunmağla mukâddema verilen ahidnâme-i hûmâyûn mûcebince (silik) penbe ve sahtiyan ve balmumu ve gön ve ipek makûlesinden başka öteden berü (silik) tahmîl ve memnu'âtdanmâ'adaalup vilâyetlerine götürmek üzere gümrük ümenâsının (silik) eyledikleri memhûr defterlerinde tasrîh olunan eşyâ ve emti'anın dahi resm-i gümrüğü ahidnâme-i[hûmâyûn]mûcebince edâ olundukda vaz've teşhîr olunmağa ta'arruzolunmaya deyü ahidnâme-i [hûmâyûnda] mukayyed ve hâdis olan kassâbiyye ve reft ve bâc ve miyân kolı üç yüz akçe (silik) resmî talep olunmaya deyü ahidnâme-i kadîmede dahi tasrîh olduğımestûr olup(silik) iktizâitmez iken Avlonya'da ticâret ile meks üzere olan France tâcirleri memleketlerin[den] getürdüklerive memâlik-i mahrûsemdenalup götürdükleri emti'a ve eşyâdan bermûceb-i ahidnâme-i hûmâyûnyüzde üç gümrüklerin bi't-tamâm edâ eylediklerinden sonra gümrük ümenâsıkana'atitmeyüp bâcnâmıyla nice akçelerin alup ve almadıkça eşyâların salıvirmeyüp hilâf-ı ahidnâme-i hûmâyûngadr ve ta'addî eylediklerin bildirüpfî mâba'dFrance tâcirleri zikrolunan emti'a ve eşyâlarının ahidnâme-i hûmâyûn mûcebince gümrüklerin verdiklerinden sonra bâcdârlarmuhdes olan bâcnâmıyla akçelerin almayup ol vechile üzerindenta'addîlerimen' ü def'olunmak bâbında hükm-i hûmâyûnum ricâ ve dîvân-ı hûmâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hûmâyûnamürâca'atolundukdavech-imeşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hûmâyûn mûcebinceamel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]155.

Hüküm 4

Ber vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfına vekâdisınahüküm ki:

İlçi-imûmâileyharz-ı hâl gönderüp meraha ve libasları ve me' kûlât ve meşrûbâtları mehâmmiçün akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve bâc talep olunmaya ve akçeleriyle zât ve zevâdeleri tedârikde sa'y ve ihtimâmeyleyeler deyü ahidnâme-ikadîmede mukayyed ve Devlet-i Aliyyem'inmu'tâd üzere iskelelerine Francesefâyîni yanaşdıklarında dostluk mu'âmelesi olup yalnız kefâf-ı nefsleriçünme'kûlât ve meşrûbâtların akçeleriyle alup bu makûle üzere ve matbah zehâyîrinin bey' ve şîrâsı ve tahmîl olunmasına mümâna'at olunmayup ve bu bâbdaresm ve virgü dahi talep olunmaya deyü ahidnâme-i cedîdede dahi münderc olduğu musarraha olup hilâfına hareket iktizâitmez iken Avlonya'daticâret ile meks üzere olan Francebâzergânları ve Francesefâyînlerikapudanlarıçün kefâf-ınefsleriçün rûz(...) nafakasıyla yine[**Sayfa 10**]medâr olmak üzere akçeleriyle aldıklarıme'kûlât ve meşrûbât ve matbah zehâyîrindenbâcdârlar hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn bâc nâmıyla akçe mutâlebesiyle rencîde ve almadıkça salıvirmeyüp kemâl-i müzâyakalarınabâ'is ve bâdî ve harekât-ı nâ maraz ta'addî olundukların bildirüp ol makûleme'kûlât ve meşrûbât ve matbah zehâyîrindenminba'dahidnâme-i hümayûnuma muhâlif resm ve vergi ve bâc idenlerin ta'addîleri zâbitlerima'rifetleriyle men' ü def'olunmak ve fî mâ ba'dahidnâme-i hümayûnuninfâz ve icrâsına ihtimâm ve dikkat olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûnamürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğımestûr ve mukayyed bulunmak ahidnâme-i hümayûn mücebinceamel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]155.

Hüküm 1

İzmir mollâsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerine imzâaldıklarında edâ tezkerelerin virüpâher iskeleye götürmege mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde olunmaya deyü ahidnâme-ikadîmedemenderic ve mukayyed ve France tüccârı ahidnâme-i hümayûn mücebince yüzde üçer gümrüklerin gümrük ümenâsınaedâve mu'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve ira'et? eylediklerinde mu'teber olup tekrâr resm-i gümrük talep olunmaya deyü ahidnâme-i cedîdede dahi musarraha olduğu mestûr olup hilâfına hareket icâb itmez iken Asitâne-i Sa'âdet'deticâret ile meks üzere olan France bâzergânlarındanMezağrinâmtâcir Asitâne-i Sa'âdet'deyü zde üç gümrükgün İstanbul gümrük meblağinedâ ve edâ tezkeresin alupedâ tezkeresiyle ma'anİzmir'de olan şerîki LoryelnâmFrancelüye bundan akdem irsâl eylediği on beş pastavnim çukadan İzmir'de meyve gümrükçüsü Murtaza Ağa dimekle ma'rûf kimesne İstanbul gümrüğü emînligiedâ

tezkeresine amel ve i'tibâritmeyüp hilâf-ı ahidnâme-i hümayûndan tekrâr gümrük alupgadr ve ta'addîyledüğün bildirüp İzmir'de meyve gümrükçüsü mezbûrun zikrolunan on beş pastav nîm çukadan edâ tezkeresine mugâyir hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn gümrük nâmıyla mükerrer aldığı akçe Francebâzergânımesfûrabi't-tamâmgirüredd ve teslîmitdirilüp ahidnâme-i hümayûnamugâyir bir dürlü muhâlefetidirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegindîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme [hümayûnuma]mürâca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğımestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn (silik) bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]155

Hüküm 2

[Asitâne-i] Sa'âdetim'den Ağrıboz ve ol havâlilerevarup gelince yol üzerinde vâki'mevâlî ve kâdîlar ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları vesâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

(silik) arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle France tercümânı olan HristodoloMarohinâmtercümân (silik) ba'zıhusûşün Yani veled-i de Ösebyonâm bir nefer hidmetkârını Ağrıboz ve ol havâlilere göndermek iktizâ etmekte idi siz ki mûmâileyhâmsıztercümân-ımesfûrun bir nefer hidmetkâr-ı mesfûr her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur isegidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde ve esnâ-yı tarîkdekendü ve emvâl ve tavarına müdâhale ve iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan akçesiyle narh-ı rûzî üzere (...) etdirilip mesfûrun yedine inâyet olunan tercümânlık berâtına mugâyirmesfûrun cizye talebiyle vesâ'ir bahâne ile rencîde etdirilmemek mürûr u ubûruna mûmâna'at olmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]155

Hüküm 3

Selanik'den Kudüs-i Şerîf'evarup gelince yol üzerinde vâki' vüzera ve mevâlî ve mîr-i mîrân ve kâdîlar ve nâ'ibler ve mütesellimler voyvoda ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârlarivesâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle France tercümânı olan İsakveled-i (...) de Mayevnâmtercümânziyâret için Kûdüs-i Şerîf'e ve ol civara gitmek murâd itmekle siz ki müşâr ve mîr-i mîrân ve mevâlîve sâ'irmûmâileyhâmsız tercümân-ımesfûrher kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına varup dâhil olur ise gidişde ve gelişdemenâzil ve merâhilde ve esnâ-yı tarîkdekendüye ve esvâbve tavarına müdâhale etdirilmeyüp veiktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan narh-ı rûzî üzere akçesiyle aldırılıp ve

ahidnâmeye ve tercümânlık berâtına mugâyir cizye mutâlebesiylevesâ'ir bahâne ile rencide ve mürûr u ubûrlarına muhâlefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]155

[Sayfa 11]

Hüküm 1

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Perdanyelnâmkapudan bir kıt'a kalyonla getirdüğü ve alup götürdügiemti'asının ahidnâme-i hümâyûn mücebine gümrükdeedâ ve edâ tezkerelerin alupgirü vilâyetine avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmi yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]155

Hüküm 2

France kapudanlarından PircanSevkin nâmkapudan bit kıt'asefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmiyazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]155

Hüküm 3

Edirne mollâsına ve Edirne Bostancıbaşısına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Medîne-i Edirne'de ticâret ile meks üzere olan France tâcirlerinin yine Medîne-imezbûresükkânından Yahudi çukacı tâ'ifesindenEbram ve Yasef Ondor? nâmYahudilerin zimmetlerinde bin yüz elli senesinde ber müceb-i memhûrtemessükât on üç bin dört yüz altmış gurus ve yine Medîne-imezbûrede mukîm diger EbramHayimBagar zimmetinde dahi üç bin sekiz yüz seksen altı gurus alacak hakları olup edâ-yı deyn eylememek için mesfûrdan Yahudiler kendülerin ihfâ ve bu takrîb ile France tâcirlerinin zikrolunan alacak haklarını ekele belîğ ve gadr-ı küllî murâd eylediklerin bildirüpmesfûrun Yahudileri mahmiye-imezbûrede bulundukları yerde ahz ve huzûr-ı şer'e ihzâr ve Francelülerin hakları ma'rifet-işer'le elvirilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere şer'le görülmek bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i C. Sene [1]155

Hüküm 4

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France padişahı Devlet-i Aliyye-i ebedîabd-i? istikrârının kadîmi dostu ve Devlet-i Aliyyeme olan sıdk-ı hulûs-ı zâhir ve celî olmak hasebiyle te'yîdmübâkîmusâfât için

mukaddema taraf-ı hümâyûndan irsâl ve tesyîr kılınan Rumeli Beylerbeyiligi pâyesiyile Devlet-i Aliyyemin büyükilçisi emirü'l-ümerâ Mehmed Said Paşa dâmetme'âliyehuitmâm-ı hizmet-i sefâret ile avdet ve el hâlet-i hezîhi[France] padişahının Varde Kosta ta'bîr olunan beylik kalyonları ile der sa'âdetime (silik) ric'ateyledüğü gayrı vârid olmağla Devlet-i Aliyyem ilçisimîr-i mîrân-ımûmâileyh (silik) Varde Kosta beylik kalyonlarıyla Boğazhisârlarınageldikdemerâsim-iistikbâr (silik) ve kalelerden top şenlikleri kâ'idesiniibkâ olunmak lüzûm-ikadîme-işevket (silik) seniyyemdenolmağınimdi siz ki mûmâileyhâmsızbervech-i meşrûh elçi'imûmâileyh (silik) [ma'lûmü'z]-zıkr Varde Kosta beylik kalyonlarıyla Boğazhisârlarına geldikde şenlik (silik) ve dostluk kâ'idesini edâ ve ber mûceb-iahidnâme-i hümâyûn himâyet ü sıyânetleriyle (silik) mürûr u ubûrlarına ihtimâm ve dikkat eyleyüp hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmemek bâbında emr-i âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i C. Sene [1]155

Hüküm 5

Atinakâdisınahüküm ki:

France ilçisiKontede Kasteldenhutîmet avâkıbıhu b'il-hayr arz-ı hâl gönderüp mevâya ve libasları ve me'kûlât ve meşrûbâtları mühimmâtıiçin akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve bâc talep olunmaya ve akçeleriyle zâd ve zevâdeleri tedârikinde sa'y ve ihtimâm eyleyeler deyü ahidnâme-i kadîmede mukayyed ve Devlet-i Aliyyemin (silik) iskelelerine France sefâyîni yanaşdıklarında dostluk mu'âmelesi olunup yalnız kefâf-ı nefsi içünme'kûlât ve meşrûbâtlarını akçeleriyle alup bu minvâl üzereve matbahzehâyirinin bey' ve şîrâsına ve tahmîl olunmasına mûmâna'at olunmayıp ve bu bâbdaesm ü virgü dahi talep olunmaya deyü ahidnâme-i cedîdde münderic olduğımestûr olup hilâfıylavaz'u hareket icap etmez iken Atina ve onatâbi'olan iskelelere âmed-i şüdlerinde France sefâyîniansak kefâf nefsleriçün rızâlarıyla satanlardan akçesiyle aldıkları me'kûlât ve meşrûbât ve matbah ve zehâyirini Atina voyvodası olan Hacı Mahmut nâm kimesneye istinâden ba'zıları ba'zı müfsidlerin agvâ ve tahrîkiyle tahmîle ahidnâme-i hümâyûna muhâlif oldukdaFrancelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnuibrâz eylediklerinde ana dahi adem-i rağbet birle France sefinelerinin kapudan ve neferâtının müzâyakalarına bâ'is olduğun bildirüp ancak mikdar-ı kifâye ol makûleme'kûlât ve meşrûbât ve matbahzehâyirin alup sefâyînine nakl ve tahmîle mûmâna'at olunmayup ber mûceb-iahidnâme-i hümâyûnamel ve hareket ve hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmemek bâbında hüküm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i

hümâyûnamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed olan ahidnâme-i hümâyûn mücebinceamel olunmak bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i B. Sene [1]155

[Sayfa 12]

Hüküm 1

Asitâne-i Sa'âdet'den İzmir'e varup gelince yol üzerinde vâki' kâdılar ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve işlerine hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp hâliyâberât-ı şerîfimle France tercümânı olan David Mirzaninâm tercümânticârete müte'allikba'zıhusûşçünHayimveled-i Habil nâm bir nefer hidmetkârını İzmir'e göndermek murâd itmekle siz ki mûmâileyhâmsıztercümân-ımesfûrun bir nefer hidmetkârı mesfûrHatem herkangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olur ise gidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde kendü ve esvâbve tavarınadahl ü ta'arruz olunmayup ifsalindenzâd ve zevâdesirızâlarıyla satanlardan akçeyi bizde câri üzere aliverilüp mesfûrun yerine inâyet olunan tercümânlık berâtına mugâyirmesfûrdan harbe ve tekâlif-i örfe ve teklîfi ile rencîde ve mürûr u ubûruna muhâlefet ve zemin olmamak bâbında hüküm-i hümâyûnum ricâ itmegın vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı B. Sene [1]155

Hüküm 2

Haslar Kazâsı muzâfâtından (boş) nâhiyesi nâ'iblerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp me'kûlât ve meşrûbâtları mühimmâtı için akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve bâc talep olunmaya deyü ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olduğuna bina'en kendünün ve âdemlerinin kendi nefisleriçüniktizâ iden senelerde nâhiye-i mezbûretâbi'İsterance ve sâ'ir karyelerden rızâlarıyla zâbitlerden akçesiyle iştirâeyledüğü yüz elli (...) (...) Galata'da vâki' hânesine nakl eyledikdeümenâ ve sûbaşılar ve yasakçılar ve sâ'ir zâbitlerden ve âherdenmümâna'at olunmayıp ahidnâme-i hümâyûna mugâyir gümrük ve bâc ve harc ve avâidnâmıyla ve âher bahâne ile akçe mutâlebesiyle rencîde ve remîde olunmamak nâmıylahüküm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'atolundukda yüz elli dört senesinde emri i şerîfim virildiğimestûr ve mukayyed bulunmağınvech-i meşrûh üzere elli beş senesine mahsûben nakline mümâna'at olunmamak bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı B. Sene [1]155

Hüküm 3

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından LuizGodarnâmkapudan bir kıt'a kalyonuyla getirdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrüğe edâvirüp edâ tezkeresi verilüp geri vilâyete avdet murâditmeklemu'tâd üzere Boğazhisârların yoklanup memnû'âtdan (silik) olmadıkça kat'a eglendirilmeyüp emînen ve sâlimen yoluna revân olmasına mümâna'at olunmamak bâbında[emr-i şerîfim] ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ıŞ. Sene [1]155

Hüküm 4

(silik)kapudanlarından Can Batasna Karas nâmkapudan bir kıt'asefinesiyle avdet itmekle (silik) izin hükmiyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ıŞ. Sene [1]155

Hüküm 5

(silik) Kokoralnâmkapudanmu'tâd üzere sefinesiyle

Fî Evâsıt-ı Ş. Sene [1]155

Hüküm 6

CozokHavlilennâmkapudan bir kıt'a(silik)sefinesiylemu'tâd üzere [yazılmışdır.]

Fî Evâsıt-ıŞ. Sene [1]155

Hüküm 7

(silik) Satbolcularnâmkapudan bir kıt'aştiyyesiylemu'tâd üzere[yazılmışdır.]

Fî Evâsıt-ıŞ. Sene [1]155

Hüküm 8

Fransuvade Revi nâmkapudan bir kıt'aştiyyesiylemu'tâd üzere yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ıŞ. Sene [1]155

Hüküm 9

France kapudanlarından FesyarDalesnâmkapudan bir kıt'aştiyyesiyle avdet itmekle mu'tâd[üzere] hüküm yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ıŞ. Sene [1]155

Hüküm 10

Sayda Beylerbeyisi ve Sayda ve (boş)kādîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüpMedîne-i İzmir'de mütemekkin France konsolosunun yanında hüdavendigâr-ı sâbık berâtıylatercümân olan Haçadorveled-iSerkeznâm tercümân (...) hizmet olduğundan yedinden berâtı ahz ve ref' olup tercümânlığı ol vechilemahlûloldukda yeri Haim Seyafhâliyâ sırada France konsolosı yanında tercümân

nasb ve ta'yn olunup yedine ahidnâme-i hümâyûn mücebinceolugeldüğü üzere berât-ı şerîf virildigin bildirüp berât mücebince tercümânlık-ı mezkûre mesfûrazabıt itdirilüp berâtına mugâyir cizye ve tekâlif-i sâ'ire teklîfi ile rencide itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin mücebince zabıt itdirilmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Ş. Sene [1]155

[Sayfa 13]

Hüküm 1

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp taraf-ı devlet-i hüsrevânemde France padişahı cânibine ilçilik hizmetiyle ta'yn olunan emîrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed Said Paşa dâmetme'âliye hûitmâm-ı sefâret ile Asitâne-i Sa'âdetime nakil eyleyen iki kıt'avardekosta ceng kalyonları ile ma'iyetlerine ta'yn olunan bir kıt'a beylik tartan sefinesi girü France diyârına âzim ve râhi olmalarıyla bu makûle France padişahının vardekosta beylik kalyonları Boğazhisârlarında yoklanmak bahanesiyle meks ve te'hîr etdirilmeyip emînen ve sâlimen mürûrlarına mümâna'at olunmamak için emr-i şerîfim şerefyafta sudûr olduğuna bina'en zikrolunan iki kıt'avardekosta beylik kalyonları ile ma'iyetlerinde olan bir kıt'a tartar sefinesi dahi ber vech-i muharrer Boğazhisârlarından meks ve te'hîr etdirilmeyip mürûrlarına mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan kuyûdâtamürâca'atolundukda vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) (...) şerefyafta yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ş. Sene [1]155

Hüküm 2

İnebahtı muhafazasında olan (boş) dâme ikbalühuya vekâdîsina hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle France tercümânı olan Hristoveled-i Marohinâm tercümân ticârete müte'allikba'zı husûs için Yani Zasyonâm bir nefer hidmetkârını İnebahtı Kazâsı muzafâtından Gori Kasabasına irsâl olduğu kasaba-i mezbûr sâkinlerinden Ecigabris ve Dimos ve Anaştas ve Papadimos ve Ecikordor ve Papa Tanaş ve Bagarakis ve Yaniçasis ve Yanisliyo snâm zimmîler bin yüz elli senesinde ber müceb-i temessükât hidmetkârı mesfûr Yani Zasyo yedinden aldıkları nakit akçe mukabili on bin aded kese verecekleri olup mesfûr dahi zikrolunan keseleri talep eyledikde edâda inâd ve muhâlefet ile ol mikdâr akçe zimmetlerinde kaldığın bildirüp şer'le görölüp ber müceb-i

temessükâtihkāk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecildenşer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ş. Sene [1]155

Hüküm 3

Trablusşam vâlisine ve monlâsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin (silik)âher iskeleye götürmege mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde(silik) ve France tüccârı ahidnâme-i hümayûn mücebince yüzde üçer gümrüklerin gümrük ümenâsına [edâ](silik) üzere ol tezkeresin ahz ve irade eylediklerin mu'teber olup tekrâr(silik) talep olunmaya deyü Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümayûndamestûr ve mukayyed(silik) hilâfıyla hareket icâb etmez iken Sayda İskelesinde sâkin France (silik)Trablusşam'da olan şerîki OğustinPalan nâmbâzergâna bundan (silik)Sayda'da gümrügi edâ olunmuş ma'lûmü'l-mikdârbalya çuka Sayda gümrük emînininedâ tezkeresiyle ma'anSayda gümrügi emîn-i merkûmun verdügedâ tezkeresine amel ve i'tibâr olunup Trablusşam gümrükcüsi (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümayûntekrâr gümrük alup gadr olduğun bildirüp ahidnâme-i hümayûna mugâyirmükerrer gümrük nâmıyla alınan akçe bi't-tamâm gerü alıvirilmekbâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûndamahfûz olan ahidnâme-i hümayûnamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğimestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinceamel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i Ş. Sene [1]155

Hüküm 4

Can Martin FransuvaBonaparPirmanışnâm üç nefer France kapudanlarmu'tâd üzere başka başka izn-i sefîne evâmiri yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı N. Sene [1]155

Hüküm 5

Asitâne'den Ankara'ya varup gelince yol üzerinde vâki' kâdîlar ve nâ'ibler ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârından LuyizFransuvade Polinâm tâcirticâret ile Ankara'ya âzimoİmağlamu'tâd üzere şurûtuyla yol hükmı yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı N. Sene [1]155

[Sayfa 14]

Marsil ReynotCan CozefBerilanCan FransuvaİlgarLoranSoron Feriye (boş) nâm beş nefer Francekapudanlarınamu'tâd üzere başka başka izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i N. Sene [1]155

Hüküm 1

Sayda Eyâleti'ne Mutasarrıf İbrahim dâmeİkbâlühuya ve Sayda kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâlgötürüp sen ki mîr-i mîrân-mûmâileyhsinbin yüz elli üç senesinde eyâlet-i mezbûreye mutasarrıfkenSayda'da hizmetinde me'mûr ve masârıf-ı harc içün bir mikdâr akçe İktizâ eyledigünden Medîne-iSayda'daticâret ile meks üzere olan France tâcirlerinden Feriye nâm Francelüden üç bin gurusistikrâz ve meblağ-ı merkûmhuccâc-ıMüslimîn cerihası? içün sarf olup sâ'irduyûna kıyas olunmayıp edâsı cümleden akdem lâzım geldiginetâcir-imesfûrun yedine virdigin temessükünzıkr ve takdîmeyledigin bildirüp sen ki mîr-i mîrân-ı-mûmâileyhsin mesfûrFrance tâcirinden İstikrâzeyledigin üç bin gurusber müceb-İtemessükma'rifet-işer'le edâeylemekbâbında hükm-i hümâyûnum ricâ İtmegin vech-i meşrûh üzere şer'le görülmekbâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]155

Hüküm 2

Boğazhisârları nâ'İblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Piyer Fogi nâm kapudan bir kıt'a tartanta'bîr olunur ştiyyesiylegetürdüğü ve alup götürdügiemti'asının ahidnâme-İhümâyûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüpgirü vilâyetine avdet İtmekle mu'tâd üzere şurûtuylaemr-i şerîfyazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]55

Hüküm 3

FransuvaMasnâm Francekapudanınabervech-i mu'tâd İzin hükmün yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]155

Hüküm 4

(silik)şer'olan mevlâna (boş) zîdeİlmühuya hüküm ki:

(silik)arz-ı hâl gönderüp İzmir'de ticâret İle meks üzere France tâcirleri İki sene (silik) İzmir'de mütemekkin Foçalı Dimitraki dimekle meşhûr nâm zimmî İle beynlerinden

ma'lûmü'l-mikdâr(silik) Pazar ve iştirâ ve bervech-i peşîn kendüye nice akçeler virilüpsefinelere tahmîl(silik) sonra beynlerinde şuhûd-ı mahzarında hesâbve kitâbları görölüp France tâcirlerinden(silik) Dimitrakizimmî zimmetinde yedi bin dört yüz elli dört gurus alacak hakları (silik) ve meblağ-ı mezbûrî sarf ve istimplâk edüpdef'aten dahi nakden virmege (silik)olmadığından İzmir'de mutasarrıf olduğu menzilinî Francetâcirlerine yüz seksen bir güne degin (silik)edâ edemez ise bey'-i b'il-vefâ ile bey' ve müddet-imezkûre tamâmında bey' eylemek üzere İzmir'de mukîm France konsolosu olan (boş) nâm begzâdeyi huzûr-ı şer'de vekîl nasb ve şurût-ı mezkûre üzere taraf-ı şer'denhüccet-i şer'iyeye verilüp el-hâlet-ihezihî müddet-i mezkûre müteveccih ve iki seneden mütecâviz mürûreylediginden menzil-imezkûrîber mûceb-i şurût ve hüccet-i şer'iyeye ve İzmir'e ve (silik) mübâşeret edecegin mesfûrDimitrakizimmîFeriye ta'yînhâsıleylediginden nice hîleye sülûk ve dürlü (...) ile kâh tarafından ve kâh mukata'a mültezimi cânibinden hilâf-ı inhâ mâliye tarafından üç kıt'amûte'addidevâmırısâdâr ve mübâşir ta'yîni ile (silik) varup tüccârmesfûrunagadr ve husûs-ı mezbûre bir vechile mahallinde ber taraf ve (...) virilmek mümkün olmaduğın bildirüpber mûceb-i ahidnâme-i hümâyûn Asitâne-i Sa'âdetde sâdr-ı â'zamım huzûrunda istimâ olunmak için havâle olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnamürâca'atolundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları dîvân-ı hümâyûndaistimâ olunup gayrı yerde istimâ olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnşurûtu üzere bervech-i meşrûh havâle olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]155

Hüküm 5

Kandiye vâlîsine ve Resmo kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Girid cezîresinde vâki' Hanya İskelesinde ticâret ile meks üzere olan Baltazar ve Rozan Kumpanya nâm Francelülerebervech-i misâferet sâkin Süleyman Beg bin İbrahim Paşa Resmo Kazâsına mutasarrıf olduğu bir midâr meks arsa vemekszyetüneşcarını bin yüz elli (boş) senesinde iki bin beş yüz gurusâ bey' ve tâcirân-ımesfûrân dahi iştirâ ve meblağ-ı merkûmu bi't-tamâmmûmâileyh SüleymanBeg'e edâ ve yedlerine iki kıt'ahüccet-i şer'iyeye verilüp mülk-i müşterâlarına bir dürlü müdâhale icâb etmez iken mûmâileyhSüleyman Beg'in vâlidesi Aişe hatun zuhûr ve bundan akdem birkaç def'a murâfa'aşer'olduklarında mezbûreninhilâf-ı şer'e ve mugâyirhüccet-i şer'iyeta'addîsi men've tâcirân-ımesfûrânazabt ve âhere beyetmelerichün sen ki vezir müşârû'nileyhsin (silik) buyruldu ve taraf-ı şer'denmürâsele verilmişken fariğa olmayup

(silik) ta'addiden hâlî olmadığın bildirüpmesfûran tâcirlerin yedlerinde olan iki kıt'ahüccet ile mülk-i müşteralarının zabt ve tasarruflarına ve âhere bey' etmelerine mümâna'at etdirilmeyüp hilâf-ışer' ve mugâyir-ihüccet-i şer'ta'addîsi men'olunmakbâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginşer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]154

[Sayfa 15]

Hüküm 1

Dergâh-ı Mu'allâ'myenîçerileri ağasına vezîr (boş) paşaya ve hassa bostancıbaşıya

France ilçisi Konya'da Festilanhutîmet avâkıbuhu b'l-hayr arz-ı hâl gönderüp kendünün ve âdemlerinin kendü nefisleriçün senede birdef'a (silik) emr-i şerîf verile gelmekle bin yüz elli beş senesinde medresionar vukiyye olmak üzere İstanbul'a karîb iskele ve yalılarından akçesiyleştirâeyledüğü yedi bin medre hamrınGalata'da hânesine nakline mümâna'at olunmayup zâbitlerden ve âherden harc ve bâc ve gedik ve avâyidnâmıylave sâ'irbahâne ile rencîde ve remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâmamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim virile geldüğimestûr ve mukayyed bulunmağın yüz elli beş senesine mahsûben (...) vâhidede nakline mümâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]155

Hüküm 2

Bir sûreti:

Hizmetinde beş tahrir tercümânların ve âdemlerinin kefâf-inefisleriçün beş binmedre hamra emr-i şerîfyazılmışdır.

Hüküm 3

Bir sûreti:

France'ye tâbi'zimmîyân? ve tüccârât'ifesinin ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçünbir def'a üç bin medre hamra emr-i şerîfyazılmışdır.

Hüküm 4

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Can BatistaMavronâm begzâde ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede birdef'a üç bin medre hamra emr-i şerîfyazılmışdır.

Hüküm 5

Bir sûreti:

France begzâdeligineniyeti? olan Beronâm tercümânın oğulları Estefan ve Cozef'in senede bir def'a iki bin merde hamr için.

Hüküm 6

Bir sûreti:

FrancelüdenDe Potabtod nâmFrancelününkefâf-ınefsiçün senede bir def'a iki bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 7

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Filardiyenâm begzâdenin ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin beş yüz medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 8

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Cozefnâm begzâdenin ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîfyazılmışdır.

Hüküm 9

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Dinrannâm begzâdenin ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîfyazılmışdır.

Hüküm10

Bir sûreti:

France Etba'larındanDermanco nâm tabîbin ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin medre hamra bervech-i mu'tâdemr-i şerîfyazılmışdır.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]155

Hüküm 11

İzmir mollâsına ve İzmir voyvodasınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp ashâb-ı ağrâzdan ba'zıları (silik)ahidnâme-i hümayûnta'arruzmurâd edüp ve icrâ edemediklerindennâşi tüccâr-ımerkūmenin (silik) halel vermeleriçün vâkit-ivâkte bilâsalâhiyet simsârlarınata'addî eyledükleri inhâ olunmağla [France]tüccârının mesâlihi için tüccâr beyninde varup gelen simsârlarabir dürlü takrir olunması (silik)isti'mâl eyledükleri simsârlarına milletten? olur ise kimesne cebrenmümâna'at ve müdâhale eylemeye (silik) Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümayûndamünderc ve musarrah olduğimestûr ve mukayyed ve [hilâf-ı] (silik) hareket

iktizâ etmez iken hâliyâ İzmir’de mütemekkin Foçalı Dimitraki dimekle meşhûr zimmi(...) mezbûrda ticâret ile meks üzere olan France tüccârına ta’arruz idemediginden yine medinde-i mezbûrede ikâmet ve tüccârın simsârlık hizmetinde olan İlyas veled-i (...) ve karındaşı Bünyaminveled-i(...) nâm simsârlar zimmîlerin üzerine kemal-i tasallut ve kuvvet-i irtişâ ile hilâf-ı inhâ ve mugâyirşer’-işerîf ifk ü iftirâ ve tagayyür-i hak iki bin guruşiddi’â ve bunun emsâli nice tezvîrât ile gadr sevdâsında olduğun bildirüphilâf-ışer’-işerîf[ve mugâyîr-i]ahidnâme-i hümâyûnda mesfûr zimmînin ta’addîsi men’ ü def’ olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmekle dîvân-ı hümâyûnda mahfûz üzere ahidnâme-i hümâyûna mürâca’atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağınşer’le görölüp hilâf-ışer’-i şerîf ve mugâyir-iahidnâme-i hümâyûndata’addî itdirilmemek bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]155

[Sayfa 16]

Hüküm 1

Kudüs-i Şerîf mollâsına ve Kudüs-i Şerîf Sancağı mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp kâdim-i eyyâmdan berü Kudüs-i Şerîf demukîm olan France rahibleri kendü hallerinde olup hilâf-ışer’ ve mugâyir-iahidnâme-i hümâyûn bir dürlü vaz’ u hareketleri olmayup ve mukaddemâ milleti Efrenç ve Rum ve Ermeni tâ’ifelerinin ayinlerinde nizâ’ olunmayup herkes kadîmisi üzerine ziyâretgâhlarını ziyâret idüpve’ elyevm milel-i Efrenç ve Rum ve Ermenitâ’ifelerinin tasarruflarında bulunan yerler ve manastırlar husûslarında âher tâ’ife-i (...) ta’arruz eylemeyüp ve her güne umûrlarında birbirlerine ta’addîylememeleriçin yüz elli iki senesinde evâmîr-i şerîfe virildikdensonra Kudüs-i Şerîf demukîm Efrenç rahiplerinin bahçe kurbundavâki’ zâhirelerini hıfz edegeldikleri iki adet mahzen ve Efrençrahiblerini iskân edecek iki bâb otalarının virilen keşf hücceti mücebince eyledikleri (...) ruhsat virildigini meş’ar başka emr-i şerîfim virildigîdîvân-ı hümâyûn kalemindemukayyed ve mestûrolmağla bu def’a güya Efrenç tâ’ifesi memleketlerinden mücessempulâd putlar ve taşlar nakil ve merkad-ı Hazreti İsa Aleyhisselâm’aittihâz eyledikleri niyye-i kadîmî bilâemr-i şerîfhedim ve mahall-i atikinturab ve ahcârını memleketlerine nakil murâd itmişler deyü inhâ ve nâzır-ı vakf-ı şerîf olan hâliyâbâbussa’âdetim ağası (boş) dâme uluvvuhu dahi keyfiyyeti arz eyledikdemilel-i Efrençve Rum ve Ermeni tâ’ifeleri beynlerinde nizâ’ olmayup ve ziyâretgâhlarını herkes kâdîmisi üzere ziyâret idüp el-yevm milel-i Rum ve Ermeni ve Efrenç tâ’ifelerinin tasarruflarında bulunan yerler ve manastırlar husûsîlerinde âher tâ’ife(...) ta’arruz ve birbirlerine ta’addîitdirilmeyüp ve mukaddemâ ni’amlarına ruhsat

verilen Efrencrihplerinin zahirelerini hıfz idegeldikleri iki adet mahzen ve ziyâretcilerini iskân edecekleri iki bâb otaların ni'amlarındanmâ'ada vali ve mütesellim buyruldu ve keşf-i hücceti ile fî mâ ba'dbilâemr-i şerîf ni'amlarına ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında siz ki mevlânâ ve mütesellim-imûmâileyhümâsız size hitâben bu sene-i mübarekeevâhir-işevvalinde emr-i şerîfim virilmekle şimdi sâlîfû'z-zikrni'amlarına ruhsat verilen iki adet mahzen veikibâb otalara dahi (silik) mu'araza ve mukaddemâ virilen evâmir-i aliyyeyemugâyir Efrencrihplerinin (silik) olan yerler ve manastırlara dahi müdâhale olunur vâhimesiyle ilçî-imûmâileyh(silik) mukaddemâ virilen emr-i şerîfime mugâyir hareket olunmayıp Efrencrihpleri [ahidnâme-i hümayûn] mücebincehimâyet ve sıyânet olunmaları bâbında kendülere dahi emr-i şerîf (silik) iltimâs itmekle mukaddemâ ni'amlarına ruhsat virilen mâ'ru'z-zikr iki adet [mahzen] ve iki bâb otalardan mâ'ada mâdem ki bilâemr-i şerîf bir nesne ta'mîr veyâhut (silik) etmeyeler ahidnâme-ihümâyûnummücebince Efrencrihplerininhimâyet üsıyânetlerinde (silik) ahitnâme-ihümâyûnta'addî ve rencîdeden ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Za. Sene [1]155

Hüküm 2

(silik)mollâsına ve Bostancıbaşısı'na hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berâtı şerîfimle ilçî-imûmâileyhin yanında tercümân olan Dimitrakiveled-i Emir nâm tercümân kendühâlinde olup bir kimesneye deyni ve kefâleti ve hilâf-işer'-i şerîf vâz' u hareketi yoğiken eşirramakûlesinden ba'zı kimesneler celb-i mâl sevdâsıyla mesfûrun rencîde ve ta'cizden hâlî olmayup günagünde'âvî-yimezbûreleri sûreti hakdan irâde ile hakkında arz-ı hâlve hilâf-ı inhâ ile mesfûrunsâkin olduğu mahalden âsitâne-i hümayûna ihzâr için evâmir-i âliyye ısdârıyla ve sâ'irgüna gün tezvîrât ile emîn ü rahâtı ref' ü izale ve gadr üta'cîz eylediklerin bildirüp hilâf-ı inhâ ile mukaddem ve muahhar târihiyle mesfûrun ihzârıçün ısdâr eyledikleri evâmir-i şerîfe ile mübâşir dahi ta'yin olunur ise amelolunmayıpmesfûrun yedinde olan berât-ı âlişânmantukı üzerine herkimin da'vâsı var ise Asitâne-i Sa'âdetim'degörölmek içün ilçisima'rifeti ve mektûbuyla getürdilüp âherin [bir] vechile rencîde ve remîde olunmayıp ilçî-imûmâileyhma'rifetiyle ihzâr olunmak şartıyla âherin rencîde ve ta'addîlerimen' ü def'olunmak üzere siz ki mûmâileyhümâsız size hitâben emr-i şerîfim virilmek bâbında inâyet ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]155

[Sayfa 17]

Hüküm 1

Asitâne-i Sa'âdetim'den Ankara'yavarup gelince yol üzerinde vâki' kâdîlar ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları vesâ'ir zâbitler ve a'yân-ı vilâyete hüküm.

Elçi-imûmâileyharz-ı hâl gönderüp France tüccârından LuisFransuvaRoboli nâm tâcirler iki nefer müste'menhidmetkârlarıyla ticâret için Ankara'ya âzim olmalarıyla mu'tâd üzere yol hükmişurûtuyla yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. Sene [1]155

Hüküm 2

Asitâne'den Sofya ve Niş ve Belgrad nâm mahallere varup gelince yol üzerinde kâdîlara ve kethudâyerleri ve serdârlara ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât ile France tercümânı Yosef Ros veled-iTanyacalık nâm tercümânticârete müte'allikba'zıhusûs için Bako nâm oğlunu Sofya ve Belgrad nâm mahallere göndermek murâd itmeklemu'tâd üzere şurûtuyla yol hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. Sene [1]155

Şehr-iMuharremi'l-harâm Sene [1]156

Hüküm 3

Asitâne-i Sa'âdetim'den Selanik'e varup gelince vâki' olan kâdîlar ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları vesâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle France tercümânı İsakveledMozonâmtercümânın hidmetkârı Eşer veled-iMozonâm bir nefer hidmetkârını ticârete müte'allikhusûsiçün Selanik'e göndermek iktizâ itmekle siz ki mûmâileyhâmsız tercümân-ımesfûrun hidmetkârı mesfûr herkanınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise gidişinde ve gelişinde ve esnâ-yı tarîkde ve hin-i ticâretinde meksinde müdâhale olunmayıp kendine ve esvâb ve etvarınamu'araza ve iktizâ iden zat ve zevada rızâlarıyla satanlardan bizden câri üzere akçesiyle aldıkda kimesne mâni' olmayup mesfûrun yedine verilen tercümânlık berâtına mugâyir cihet ve tekâlif-i âher ile rencide ve mürûrunda (silik) etdirilmemekbâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'il (silik)

Hüküm 4

Ruha ve [Boş] ve [Boş] kâdîlarına ve Rakkamüteselliminevesâ'ir zâbitâna hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Medîne-i Haleb'de ticâret ile meks üzere olan France (silik) 1155 senesi zilkâ'desindekâ'ide-ibeled üzerine 4000 guruş(silik) ve Ayıntabî çini ve mâi bez ve Kilis bezi ve sâ'iremti'a ve eşyayı (silik) İskelesi'ne götürdüklerinde esnâyırâhda Amik nâhiyesindecisrû'l cedîde karîb Çatalhöyük [nâm] mahalde Ekrâd eşkıyâsından KöseBekir oğlunun oğluŞiho ve Dik Hasan ve Bilal (silik)Hüseyin ile Koçanî Aşîretinden yüz nefer süvârîeşkıyâsı ve Afşar Türkmeni'nden Arap Hasan (silik) Halid ve karındaşları Kara Mustafa ve Halil ve yine aşîret-i mezbûreden yüz yigirmi nefer mikdârı kuttâu't-tarîkeşkıyâsı mahall-imezbûrede kervânın önüne inüp France tüccârının mekkârilere tahmîl eyledikleri mezkûr emti'a ve eşyayı nehb ü gâret eylediklerini kervân mekâirilerinden Ömer ve Mustafa ve Ali ve Hasan ve Hacı Mehmed ve Abdürrâhman nâm kimesneler ile zimmî Karagöz veled-iKesyarnâmezimmîMedîne-i Haleb'de huzûr-ışer'debervech-i muharrer haber verdikleri hüccet-i şer'îyye olunmakla lâkin eşkıyâyı merkûmRakka cânibine firâr ve gaybet eylediklerini tâcir-imesfûrun tarafından ilçî-imûmâileyhe inhâve ihbâr olunduğun bildirüp siz ki mûmâileyhâmsız eşkıyâyı mezbûrun ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer'le teftîş ü tefahhus ve ahz u haps ve âlâ eyyihâl ele getirilüp nehb ü gâret eylediklerinden ve emti'aları her ne ise şer'leicâb idenlerden bi't-tamâm tahsîl ve ashâbı üzere Francelülere teslim etdirildikten sonra mezbûrlaribka ve keyfiyyetleri sûreti tescilleriyle arz ve i'lâm olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin mukaddemâ verilen nizâmşurûtı üzere eşkıyâ-yımerkûm âlâ eyyi hâl ele getirilüp nehb ü gâret etdikleri eşyâ bi't-tamâmtahsîl ve ashâbına ma'rifet-i şer'levâz've teslim etdirildikten sonra kendüleri haps ve ibkâ ve keyfiyyetleri sûretisicilâtıylaarz ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlişâyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]156

[Sayfa 18]

Hüküm 1

Asitâne-i Sa'âdet'den Erdek ve Kapudağivesâ'ir ol havâlilere varup gelince yol üzerinde vâki' kuzzât ve nüvvâb ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve cizyedârvesâ'irzâbitân (boş) zîdekâdirihûya hüküm.

Kontede Kasteldenâm France ilçisi arz-ı hâl gönderüp ilçî-i mûmâileyhin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün ol havâlilerden bâfermân-ı âli akçesiyle iştirâ ve cem edeceği hamrın nakline tarafından ta'yin eylediği Aleksandronâm âdemisi mahall-i merkûmeyearup gelince herkangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olur ise menâzil ve

merâhilde ve ma'âbir ve benâdirde ve bir mahalde olan meksdecizyedârlar cizye mutâlebesi ve gayriler dahiâher bahâne ile mürûr u ubûrlarına hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mûmâna'at olunmayup himâyet ve sıyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel etmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]156

Hüküm 2

Haleb vâlisine ve mollâsına ve muhassalına ve sâ'irzâbitânahüküm ki:

Elçi arz-ı hâl gönderüp Medîne-i Haleb ticârettarîkiyle meks üzere olan France tüccârı bin yüz elli beş senesi zilkâ' desinde kâide-ibeled üzere dört binguruşdan mütecâviz Diyarbekir ve Ayıntabî çini ve mâ'i bez ve Kilis bezi vesâ'iremti'a ve eşyayı emniyet-i tarîk olmak takribiyle kerban ile Haleb'den İskenderûn iskelesine gönderdiklerinde esnâyırâhda Amik nâhiyesindecisrû'l cedîde kâribÇatalhöyüknâm mahalde Ekrâdeşkıyâsından Köse Bekir oğlunun oğlu ve Dik Hasan ve Bilal ve Hamahız? oğluHüseyin ve Koçanlı aşîretinden yüz nefer mikdârisüvâri ve Afşar eşkıyâsından dahi Arab Hasan oğlu Halit ve karındaşları kara Mustafa ve Halil ve cema'at-i mezbûreden yüz yirmi nefer süvâri kuttâu't-tarîkeşkıyâsı mahall-imezbûrdakerbanın yoluna inüp France tüccâr-ı mesfûrunmekkârilere tahmîl eyledikleri dört binguruşdan mütecâvizemti'a ve eşyâların b'il cümle nehb ü gâret eylediklerini kerbanmekkârilere Ömer ve Mustafa ve Ali ve Hacı Mehmed ve Abdûrrâhman ve Karagöz veled-iKesaryarnâm mekkârilereHaleb'demeclis-i şer' de minvâl-i muharrer (silik) ihbâr eylediklerini hâvicânib-i şer' den hüccet-i şer' iyye verilüp (silik)tarîk-i mezbûrdan emniyet-i mürtefi olmağla bu cihetden gerekFrancelününve gerek sâ'ir(silik)âliyyem tüccârının ticâret ahvalleri muhtemel ve Haleb'den İskenderûn İskelesi'ne (silik)münkat' ve canîb-i mîrîyye dahi kûsûr ve noksan tertib edeceği emr-i bedîhi (silik) bildirüp vech-i meşrûh üzere eşkıyâ-yımerkûmun ele getirilüp tüccâr(silik) gâret eyledikleri emvâl ve eşyâları bermûceb-i hüccet-i şer' iyye (silik) idenlerden tahsîl ve ihkak-ı hâk ve fî mâ ba'dHaleb'den İskenderûn'a (silik)giden Haleb'e amed-i şüdidenkerbana tahsîl-i emniyet birle yolları eşkıyâ(silik) tathir ve gereği gibi muhâfaza ve muhâresesine sa'y ve ihtimâm olunmak bâbında emr-i şerîfimsudûrunı iltimâs itmegin sen ki vezir-imüşârü'nileyhsin ve mûmâileyhâmsızvech-i meşrûh üzere mukaddemâ yolların eşkıyâ ve harâmzâdeden tathiri bâbında virilen fermân-ı şerîfim üzere amel ve hilâfından gâyetü'l gâyeisdâr ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Aşağısı şerefyafta yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]156

Hüküm 3

France kapudanlarından CanBatisteKabroş ştiyye Can Gayrar ştiyyeCanBatisteKavin ştiyye Antuan Danyel Tartan Can de (...) kalyon avdet itmeleriyle mu'tâd üzere başka başka izin evâmiri yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ra. Sene [1]156

Hüküm 4

Bir sûreti:

FransuvaGazyer Povukasefinesiyle mu'tâd üzere yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ra. Sene [1]156

Hüküm 5

Bir sûreti:

MişelLiboto ştiyyeCan SolitştiyyeCosef Emik ştiyyesiyle avdet etmeleriyle

Fî Evâsıt-ı Ra. Sene [1]156

Hüküm 6

Silivri ve Çorlu ve Rodos? ve Hayrabolu ve İpsala ve Bandırma ve Mihalic kâdîlarına ve voyvodalarına hüküm ki:

İlçi arz-ı hâl gönderüp France padişahının ilçilerine ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına vesâ'ira'yânlarına dahil ü ta'arruz olunmayup talibi ma'delet etmemizde âsûde hâl ve müreffehü'l-bâl olalar her ahidnâmede mukayyed olup müdâhaleicâb itmez iken France tâcirlerinin tarafından yapağı ve sâ'iremti'aiştirâsıçün taht-ı kazânıza irsâl eylediği francelüden [boş] nâmtâcir bir nefer beylik kantarcı ve altı nefer yazıcı hammallara hilâf-ı ahidnâme-ihümâyûn ba'zı kimesneler rencîde etmemeleriyle hilâf-ı ahidnâmeta'addîleri men'olunup ve ahidnâme-i hümâyûnda musarrah olduğu dahi mukayyedolmağlamugâyir-i ahidnâme âdemlerineta'addî ve tecavüz olunmamak için bundan akdem emri şerîf sâdır olmuşiken bir tarikle zâyî' olduğun bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma müraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğimestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâsâdır olan emr-i şerifim mûcebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]156

[Sayfa 19]

Hüküm 1

Şam vâlisi vezîr [Boş] müşârü'nileyhehüküm.

Eğer şiddet-i rüzgar ile deniz gemilerini karaya atar ise begler ve kâdîlar ve gayriler muavenet idüp kurtulan esbâb ve emvâlgirü kendülerinevirilüpdahl olunmaya ve Devlet-i

Aliyye'nin sevâhiline Francesefâyîninden biri varupkazâran karaya düşer ise eşyasını tahlîs için her vechile mu'âvenet ve karaya düşen sefine ta'mîr olunması mümkün oldukdayâhûd birâhersefineyetahlîsolunan eşyasını ta'yin olunan mahalline götürmek için tahmîl eyledikde mâdem ki ol mahallerbey' ve şirâitmeye gümrük ve bir dürlü resm talep olunmaya deyü Francelüye virilen ahidnâme-ihümâyûnda münderc olduğımestûr ve mukayyed olup hilâfıyla vâz'u hareket icâb itmez iken bundan akdem FrancelüdenOriber nâm kapudanın bir kıt'a sefinesi Gazze sevâhilinde karaya düşüp Remle'de olan France konsolosunun ve yeni mu'âvenet için livâ-imezbûrmütesellimineihbâr eyledikde ol dahi mahall-imerkûmavardıkda sefine-imezbûreden halâs olan esvâb ve emvâl her ne ise ahidnâme-i hümayûn mücebince bi't-tamâm Remle'de olan France konsolosı vekîline teslime mübâderet olunmak bâbında hükm-i hümayunum ricâ ve dîvân-ı hümayûnda mahfuz olan ahidnâm-i hümayûnum mücebiyle amel ve hareket ve eşyâ-yı merkumenin bi't-tamâm konsoloslar tarafına teslime mübâderet ve hilâfına ruhsat ve cevâzdan mücânebet olunmak bâbında yazılmışdır.

Fî Evâsıt-156

Hüküm 2

Mora muhssılı vezire ve cezîre-i mezbûrede vâki'[Boş] kâdîlarına hüküm.

Elçi arz-ı hâlidüp bundan akdem France kapudanlarından Arnod nâm kapudan(silik) ta'bir olunur bir kıt'a ştiyyesiyle Arab yakasından Mankara nâm mahalle giderken(silik)furtuna-iazîmeyemüsaderet kemâl-i şiddet ve hareketine tâkat getüremediginden cezîre-i (silik) Manya Tağı sevâhilinde vâki'Portakaliye ta'bir olunan limana varup (silik) ve furtunadan emîn olmuşiken Manyare'âyâsından iki yüznefer mikdârı eşyâ (silik)tağın bâlâsında ştiyye-imezbûre üzerine kurşun atup kapudan-ı mesfûrdan (silik)ol darbden bir vecihle firâridemeyüp mezkûr ştiyyenin b'îlcümle neferâtıyla sandal (silik) ve firâr ve yedlerinden ol vechile halâs olduğun bildirüp ol bâbda emr-i şerîfim (silik) sen ki vezir-imüşârû'nileyhsinvech-i meşrûh üzere eşkıyâ-yı merkûmun kemâl-i dikkat ve (silik) ile teftiş ü tefahhus ve âlâ eyyi hâl ele getirilüp zikrolunan ştiyyedennehb ü gâret eyledikleri eşyâ kendülerden tamamen tahsîl ve ma'rifet-i şer'le konsoloslarına bâ'de-t-teslîmkeyfiyyet-isûreti sicillâtıyla arz ve i'lâm olunmak bâbında yazılmışdır.

Fî Evâsıt-1 Ra. Sene [1]156

Hüküm 3

Gayzer? Dalis ştiyye Birkof tartan Gılodilan ştiyye Martin nâm kapudan kalyon ile adet itmeleriyle başka başkamu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ra. Sene [1]156

Hüküm 4

Andre Kaledmankapudan ştiyye bir kıt'aLuiz Beyan kapudan Kestelman bir kıt'asefinesiyle avdet itmeleriyle şurûtuyla iki kıt'a izn-i sefneyazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ra. Sene [1]156

[Sayfa 20]

Hüküm 1

Halebvâlîsine ve mollâsına hüküm.

France ilçisi arz-ı hâlidüp Medîne-i Haleb'demükemekkin Gebriyel-nâm Yahudi eşirrâdan olup bundan akdem ahâli-iHaleb'denba'zıları teşekkî ve mesfûrun (...) Abdullah üzerlerinden def' için diyar-ı âherenefy olunmak üzere bir kıt'abâ'dehu fî mâ ba'dMedîne-imezbûrede ikâmet etmemek üzere kendi hâlinde olmak şartıyla afv ve ıtlakı için dahi bir kıt'a ve tekrârına medîne-imezbûredeikâmetitmesine müta'addîdevâmîr-i şerîfem sâdır olmuşken mesfûr kendi hâlinde olmayup envâ'i fesâdâtımürtekib olduğundan mâ'ada medîne-i mezbûrede ticâret ile meks üzere olan France tâcirlerine berât-ı şerîf ile olan tercümânlarına dürlü dürlü cevru'ta'addîden hâlî olmaduğun bildirüp bu bâbdaemr-i şerîfim ricâyledüğü ecildenmesfûrmürtekib envâ'imüfâsid olduğu mukaddemâ nefy ve ıtlakıçünsâdır olan evâmîr-i âliyyemdenmüstefâd olmağla fî mâbâ'd belde-i merkûmede tavattun ve ikâmet etdirilmeyüp bilâd-ı âherden diledüğü mahalde ikâmetitdirilmek bâbında fermân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ra. Sene [1]156

Hüküm 2

Astâne'den Irak cânib-i hudûduna varup gelince vâki' kâdîlar ve nâ'ibler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tâcirlerinden Piyer de Redrenor ve de Boyer nâm iki nefer Francelüler iki nefer müste'men hizmetkârlarıyla ticâretiçün Irak cânibine revâne ve âzim(silik)siz ki mûmâileyhâmsızmesfûrlar herkangınızintaht-ı kazâsına dâhil olur ise sizlere (silik) menâzil ve merâhilde kendülere ve iki Francelühidmetkârlarına müdâhale olunmayup (silik) iden zâd ve zevâdesin narh-ı cârî üzere akçesiyle rızâlarıylasatanlardan (silik) ahidnâme-i hümayûna mugâyir gerek France tâcirlerinden ve gerek Francelüiki nefer hizmetkârlarından (silik)teklîfi sâire teklîf ile rencîde ve mürûr u ubûruna remîde olunmamak bâbında (silik)ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]156

Hüküm 3

(silik) nâm France kapudanı bir kıt'a ştiyyesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere [izni]sefîneyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]156

Hüküm 4

(silik) nâm France kapudanı bir kıt'a ştiyyesiylegırüvilâyetine gitmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]156

Hüküm 5

Trablusşam vâlisi vezîre ve mollâsına hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Trablusşam'da ticâret ile meks üzere olan France tüccârından Kerinbiyan nâm tâcirTrablusşamkazâsimuzâfâtından Zâviye nâhiyesine (silik) nâm karyede vâki'mülk bostan ve eşcârve sâ'irlevâhıkıyla mutasarrıf olan es-SeyyîdMehmed Efendi demekle ma'ruf kimesne oğlu SeyyidAhmed Çelebi'yi huzûr-u şer'de umûr-ı kulliyesineşuhûd-ı müslimîn mahzarında vekîl-i mutlakiyye ile vekîl nasb ve yedine cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyeye virilüp oğlimerkûmSeyyidAhmed dahi vekâleti hasebiyle bin yüz elli [Boş] senesinde sâlifü'z-zıkr mülkü bostan ve eşcarve sâ'irtevabî'i ylamesfûrKerinbiyannâm tâcire üç bin dört yüzguruşa bey'-i kat'i ile bey' murâdeyledikde âherdenba'zıları hilâf-işer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyemümâna'at ve ol vechile tâcir-imesfûragadr olunduğun bildirüp mahallinde şer'le[Sayfa 21]görölüp zıkr olunan mülk bostan ve eşcârve sâ'irlevâhıkıylamesfûrzabt ve tâlibine fûrûhteyledikdeşer'-i şerîfmuhâlefet ve hüccet-i şer'iyeye mugâyir ve ta'addî ve mümâna'at etdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere şer'le görölmek içün yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]156

Hüküm 1

Belgrad Muhâfızı Vezîr Pîr Mustafa Paşa'ya ve mollâsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp ihtilâl-i diyâr hasebiyle nice Francelüler hastalık ve âher vechile Nemçe memâlikinde bulunup birer takrîb ile firâr ve dârü'lbeledân-ı İslâmiyyedenolan Belgrad'a geldiklerinde ba'zı hilekâr kimesneler mürûr-ı pençik? kağıdıyla ve envâ'i garib ve mel'aniyyet ve dahi cebr ü kahr ile o makûleFrancelüleriahz ve esîr ve etrafkurâ vekasabâtı bey' (silik) pezîr ve bu vechile âher Francelüler nefsi Niş ve Belgrad'da ve kurâlarında kayd u esîr oldukların bildirüp France Devleti Devlet-i Aliyyedâ'im (silik) vâki' mesâfedekâdime ve hevâlarındamüsnediyyeye binâ'en ber vech-i

muharrer Nemçe diyârından birer takrîbiyle firâr ve sâlifü'z-zikr mahallerde kayd u esîr bulunan Francelüler teftîş ü tefahhus ve Francelüler dâhil oldukları sâbit olduktan sonra esîrlikden ıtlak ve halâs ve fî mâbâ'd zikrolunan mahallerde bulunanlar ve gerek peyderpey zuhûr iden Francelüler vâlî buyruclularıyla emîn ü sâlim Asitâne-i Sa'âdetim'eirsâl ve îsâl olunmaları bâbında emr-i şerîfimsüdûrunı istihâm ve istid'aitmegin vech-i meşrûh üzere olunmak fermânım olmağın çevre hükûmetde bulunanları halâs ve bu cânibe [irsâl] eylemek üzere Rumeli vâlîsine hitâben başka emr-i şerîfimle tevcih olunmağla sen ki vezîr-imüşârü'nileyhsin sen dahi hayta-i? hükûmetden Francelü (...) esîrler olur ise teftîş ü tefahhus birle bulup esîrlikden halâs ve fî mâ ba'dpeyderpeyzuhûr iden Francelüleri tarafınızdan buyruclunlaDersa'âdetim'eirsâl etmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (silik)

Hüküm 2

Bir sûreti:

Rumeli vâlîsine ve Rumili'ndevâki'Sofya ve dahiba'zı kasabât ve (silik)kayd u esîr bulunan Francelülerin halâsı için.

Fî (silik)

Hüküm 3

Ahidnâme-ihümâyûnamugâyir emrin südüru sehve mebnî olduğu zâhir olmağlaflî mâ ba'd kaydı derkenar ve emsâl olmamak için mümâna'at olunmak bâbında sâdır olan fermân-ı âli terkin olunmuştur.

Fî 3 M 1208

[Sayfa 22]

Hüküm 1

Haleb ve Lefkoşemonlâlarına ve Haleb ve Kıbrıs muhâssıllarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskelelere götürmege mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya France tüccârı ahidnâme-i hümayûn mücebine yüzde üçer gümrüklerin ümenâsınaedâ ve mu'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve irâde eylediklerinde mu'teber olup tekrâr resm-i gümrük talep olunmaya deyü ahidnâme-i hümayûnda mukayyed olduğuna binâ'en France tüccârından Sorban nâm tâcir France diyârından Astâne'ye getirüp bermûceb (silik) İstanbul gümrüğü emînine edâ ve France tâcirinin yedine edâ tezkeresi aldığı (silik)pastav Paris kâri? çukayı edâ tezkeresiyle ma'anFrance sefinesiyle Medîne-i Haleb'e (silik) Kıbrıs'da ticâret ile meks üzere olan şerîki [Boş] nâm Francelüyeirsâl [olduğun bildirüp] zikrolunan on iki buçuk pastav Paris kâri? çuka mahall-i

mezbûreye (silik) istanbul gümrüğü emîn-i mûmâileyhin virdiği edâ tezkeresine amelve i'tibâr olunup [ahidnâme-i] hümâyûnda mükerrer gümrük mutâlebe olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ihümâyûnda mahfuz (silik) hümâyûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğimestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i[hümâyûna] haml olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]156

Hüküm 2

Boğazhisârları nâ'iblerine ve Boğazhisârlarıdizdârlarına hüküm ki:

[France ilçisi]arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından GabriyelÇokret nâm kapudan bir kıt'a (silik)sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğüemti'asını ahidnâme-i hümâyûn mücebince yüzde üç gümrüğinahidnâme-i hümâyûnmûcibiyleedâ ve yedine edâ tezkeresi virilüp geri vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup içinde memnû'âtdan meta' olmadıkca kat'a eglendirilmeyüp emînen ve sâlimen yoluna revân ve mürûruna mûmâna'at ve rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecildenvech-i meşrûh üzere ameloluna deyi yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]156

Hüküm 3

France kapudanlarından Onirmarin nâm kapudan bir kıt'apolak sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izn-i sefineyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]156

Hüküm 4

Gaylod de odaguci nâm kapudanpolak sefinesiyle Josef Liyotar nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle Peter Baminpilir nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle LuizBonet nâm kapudanpolak sefinesiyle başka başkamu'tâd üzere ahidnâme-i hümâyûn mücebinceizn-i sefâyinevâmiri yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]156

[Sayfa 23]

Hüküm 1

BoğazhisârlarıNâ'ibleri'ne ve Dizdârları'na hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Piyer Losyer nâm kapudan bir kıt'a sefinesiylegetürdüğü ve alup götürdüğüemti'asının ahidnâme-i hümâyûn mücebince gümrüklerin edâ ve yedlerineedâ tezkeresi virilüpgirüvilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzereBoğazhisârlarında yoklanup memnû'âtdan içinde metâ' olmadıkca kat'a eglendirilmeyüp emînen ve sâlimen yoluna revân olmasına mûmâna'at olunmamak

bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]156

Piyer de Venan nam kapudan bir kıta ştiyyesiyle

Fî Evâil-i C. Sene [1]156

Anton Liyar nam kapudan bir kıta sefinesiyle

Fî Evâil-i C. Sene [1]156

Hüküm 2

İnöz Kazâsınâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Mahmiye-iEdirne'de ticâret ile meks üzere olan France tâcirleri İnöz ve ol havâlilerde iştirâ ve cem' eyledikleri emti'a ve eşyayı nakil için İnöz iskelesine ve andan France ştiyyeleri limanı zıyk olduğundan iskele mezbûreye yanaşmak mümkün olmayup altı mil ba'id yerde mecbûren lenger endâz olan France sefinelerine vaz' ve tahmîl olunacak emti'a ve eşyayı iskele-imezbûreden sefinelere nakil için beher hâl vilikasefinesine muhtâc olduğun bildirüp İnöz iskelesinde bulunan vilikalar ile ücreti kabûl ve rizâlarılamemnû'âtdan olmayan emti'a ve eşyayı altı mil ba'idFrance sefinelerinin lenger endâz oldukları mahalle götürüp France sefinelerine nakil ve itmâmı hizmet idince yerlû vilikalarıyla nakline mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin zikrolunan velik sefineleri öteden berü bu misillütüccâr eşyasını teveccühüyle nakil edegelmişler ise kemâkân mûmâna'at ve müdâhale olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i C. Sene [1]156

Hüküm 3

İnözKazâsınâ'ibi'ne hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp hedaya ve libâsları ve me'kûlât ve meşrûbâtları için akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve bâc taleb olunmaya ve akçeleriylezâd ve zevada(silik) ve ihtimâm eyleyeler Devlet-i Aliyyem'inmu'tâd üzere iskelelerine France (silik) dostluk mu'âmelesi olunup yalnız kefâf-ı nefis içinme'kûlâtve meşrûbât(silik) alup bu makûle olan ve matbahzehâyirinin bey' ve şirâsına ve tahmîl olunmasına (silik) bu bâbda resm ve vergi talep olunmaya deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümayûndamestûr olduğuna binâ'en İnöz iskelesine lenger endâz olan France sefineleri kapudanları (silik)mûcebincekefâf-ı nefsleriçün ancak mikdarı kifâye akçeleriyle aldıkları zabt ve zevatta me'kûlâtve meşrûbâtlarını sefinelerine nakil ve tahmîl eylediklerinde ahidnâme-i hümayûnuma mugâyir talebiyle müdâhale olunduğun bildirüp ol bâbda hükm-i

hümâyûn ricâ ve dîvân-ihümâyûnumda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyedbulunmağın ahidnâme-i hümâyûn (silik).

Fî Eâhir-i [C.]

Hüküm 4

France kapudanlarından Can Martin nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle (silik) izin sefinesi hükmü yazılmışdır.

Hüküm 5

France kapudanlarında Andre Kantre nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin sefinesi yazılmışdır.

Fî Evâhir-i C. Sene [1]156

[Sayfa 24]

Hüküm 1

İzmir Kazâsınâ'ibine ve İzmir hassı voyvodasına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârının mesâlihi için tüccâr beyinde varup gelen simsârlara bir dürlü ta'addî olunmayup isti'mâl eyledikleri simsârlarına milletden? olur ise kimesne cebren mümâna'at vemüdâhale eylemeyeler deyü ahidnâme-i hümâyûndamünderic ve musarrah ve hilâfıyla müdâhale iktizâitmez iken İzmir'de mukîm France konsolosu Kasperzide Yelran ve Çakı Tomayri ve Josef Berin nâm bâzergânlarrevgan-ı zeyt iştirâsı için İlya veled-i Musa nâmsimsârları bin yüz elli senesinde Sığacık iskelesine irsâlidüp ol vâki'tte Sığacık gümrüğü ve revgan-ızeytrûsûmı ehl-i zimmet re'âyadan Kuçalı Dimitraki demekle meşhur zimmînin uhde ve iltizâmında olduğundan iştirâ olunacak revgan-ı zeyt gümrüğünü ve rûsûmunı France bâzergânıyla beynlerinde olan ahz ve i'tâlarına mu'âmelât-ı şeynî ve muhâsebelerine idhâl ve simsâr-ımesfûrun ahz vei'tâdave kıymetinde bir dürlü alâkası yoğiken mesfûrDimitrakişirrete sülûkile France tüccârından iddia edemeginden simsâr-ımesfûrunmüvaheze ve üzerine gümrüğü ve revgan-ı zeyt rûsûmu olmak üzere bin sekiz yüz gurus anbara ve mesfûr İlya sefir-i mahaz ve France bâzergânının simsârı olup akçede revgan-ı zeyt gümrüğü ve rûsûm-ımrîsinde asla ve kat'a alâka ve medhali olmadığından ma'ada vukûfu tamı olan bi-garaz kimesnelerden dahi ma'rifet-i şer'le sual ve Yahudi tâ'ifesinin bu ana gelince diyâr-ı âherenakl için bi-nefsihirevgan-ı zeyt iştirâve sefineye tahmîl eyledikleri kimesnenin ma'lumları olduğühuzûr-u şer'de ihzâr ve şerîr-i?mesfûrDimitraki ol mikdâr revgan-ı zeytiFrance sefinesine kaldırup France bâzergânına teslim etmek üzere France tâcirleri ve simsâr-ımesfûrİlya nâm Yahudi emir idüp ve mesfûrDimitraki beynlerinde lâzım gelen

muhâsebâtı France tâcirleriyle görmeleriyle ol vecihle hesap ve kitaplarına dâhildir deyü mesfûrİlyâ Yahudi zimmetinde kat'a bir akçe ve bir habbe hesabı olmadığı canîb-i şer'den verilen hüccet-i şer'iyde mu'ayyen olduğun bildirüp şerir-i?mesfûrDimitraki zimmetinin simsâr-ımesfûra (silik) ahidnâme-i hümâyûn ve mugâyir-i hüccet-i şer'iyeye ol vecihle olan ta'addî ve müdâhale (silik)men' ü def' ve fî mâ ba'dhusûs-ı mezbûr için bir dürlü ta'addî ve müdâhale (silik)hükm-i hümâyûnum ricâ itmegindîvân-ıhümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûna (silik) vech-i meşrûh üzere olduğımestûr ve mukâyedbulunmağın yedinde olan (silik)şer'iyesimûcebinceamelolunup mugâyir-işer'-i şerîf ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn (silik) verilmemek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i C. Sene [1]156

Hüküm 2

(silik) kapudanlarından Josef Alfa nâm kapudan bir kıt'akalyonuyla [Boş] Luis Palangar nâm (silik) bir kıt'a sefinesiyle avdet itmeleriyle başka başka iki kıt'a izn-i sefineyazılmışdır.

Fî Evâ'il-i B. Sene [1]156

Hüküm 3

(silik)nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm.

(silik) (...) Ali nâm kapudan bir kıt'akalyonuylaCosefKaratel nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izn-i sefineyazılmışdır.

Fî Evâ'il-i B. Sene [1]156

Hüküm 4

Boğazhisârınâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm.

FransuvaBonaz nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle OnoraBosyernâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyleahidnâme-i hümâyûn mücebince gümrüğe edâ tezkeresiyle avdet etmeleriyle başka başkamu'tâd üzere France ilçisi arz-ı hâliyiyle izin ahkâmı yazılmışdır.

Fî Evâsıt156

Hüküm 5

Vidin muhâfızına ve kâdîsınahüküm ki:

France İlçisiarz-ı hâl gönderüp France memleketinde hâdis olan hastalık ve ihtilâl hasebiyle Nemçe memleketinde bulunup birer takrib ile firâr ve daru'l-müddet-i İslâmiyyeden olan Belgrad'a geldiklerinde ba'zihîlekâr kimesneler mürûr-ı pençik kâğıdıyla ve envâ'i karîb ve cebr ve kahr ile o makûleFrancelüleriahz ve esîr ve etraf kurâ ve kasabatdabey'-mend-pezîr ve bu vechile katî ve âher Francelüler nefsi Niş ve

Belgrad'da ve kuralarında bend-i esîr olmalarıyla cânibinde olan mesâfât-ı kadîmeye binâ'en ber vech-i muharrer Nemçe diyârından birer takrib ile firâr ve sâlîfû'z-zikr mahallerde kayd ve esîr bulunan Francelüler teftiş ve tefahhus ve Francelüyi'l-asl oldukları sâbit olduktan sonra esîrlikden itlâk ve halâs[Sayfa 25] ve fî mâ ba'd zikrolunan mahallerde bulunanlar ve gerek pey der pey zuhûr iden Francelüler vali buyruldular emîn ve salim Asitâne-i Sa'âdetimeirsâl ve îsâl olunmak bâbında Rumeli vâlîsine ve Belgrad muhâfızına bundan akdem başka başkaevâmir-i şerîfemle tavsiye olunmuştu el-hâleti hazîhi iki nefer Francelüler Medîne-i Ruscuk'da esîr oldukları ilçî-i mûmâileyheihbâr olunmakla francelüyi'lasl iki nefer esîrleri itlak ve halâs ve mukaddema şeref sudûr olan evâmir-i şerîfem mûcebincefi mâ ba'd pey der pey zuhûr iden Francelüleri tarafından buyruldunla dersa'âdetime irsâl eylemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin sen ki vezîr-i müşârû'nileyhsin sen dahi mukaddema sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında fermân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]156

Hüküm 1

Ber vech-i arpalık Yanya Sancağı'na mutasarrıf [Boş] dâme ikbalühuya ve Yanya nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Yanya mütemekkinlerinden berât-ı şerîfimle France tercümânı iken hâlik olan Anaştas Marohi nâm tercümânın sulbiye kızı de Yama Nero nâm nasrâniye dahi mâlike olup mezbûrenin sâdriye kızı Efroz binti [Boş] nâm sagîrenin babası Aleksandri Babalki nâm zimmî dahi mûte'âkıben bin yüz elli senesinde mâlik olup sagîre-imezbûrenin vâlidesimesfûrede Naomya Nerve'den irsenintikâl iden emvâl ve kisve ve sâ'ireşyası her ne ise hâliyâ Yanya'da mütemekkin li ebb ammisi Hristodolo Marohi France tercümânı sagîre-imezbûrenin vâlidesi mâlikeden müntakilen ber muktezâ-yı şer'leb'il cümle emvâl ve eşyasını hıfz ve sıyânet ve hıfzında dahi terbiyye içün almak istedikde vâlidesimezbûrede Yama Nero'nun ögey vâlidesi [Boş] nâm nasrâniyenin bir dürlü alâka ve medhali yoğiken hilâf-ı şer' emvâl-i eytâmı iza'ata bâ'is hareket ile gadr (...) olduğunda ve şeyhü'l İslâm'dan fetvâ-yı şerîfe virildigin bildirüp sagîre-i mezbûreyi ve emvâl ve eşyasını her ne ise bermûceb-i fetvâ-yı şerîfe ammisi mesfûr France tercümânı mesfûr Hristodolo Marohi'ye hıfz ve sıyânet eylemek içün ma'rifet-i şer'le teslîm olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin mahallinde şer'le görülmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir(silik)

Hüküm 2

Sâbıkân Hanya Sancağı mutasarrıfı olup hâliyâ İnebahtı Sancağı mutasarrıfı sâdr-ı esbak (silik) Paşa damadı Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France bâzergânlarından Rozan nâm tâcirin hâneleri (silik) tahmîl eylediği revgan-ı zeytten yüz yetmiş dokuz buçuk ve Yoromlan nâm tâcirin (silik) revgan-ı zeytten dört yüz eylli altı Ösroban nâm tâcirin seffinesine tahmîl olunan revgan-ı (silik) yigirmi dört buçuk mecmu'ı bin yüz altmış gurus ber vech-i mu'tâd resm-i revgan-ı [zeyt] iş bu sene-i mübâreke rebi'ül-ahîrine dek Hanya Sancağı sen ki vezîr-i müşârü'nileyhsin (silik) kabz ve yedlerine edâ tezkeresi virildikten sonra livâ-i Hanya sâdr-ı esbak (silik) Mehmed Paşa'ya elli altı saferinin yigirmi birinci gününde tevcih olundu Hanya vardıkda (silik) üç kıt'a ştiyyeye tahmîl olunan revgan-ı zeytin rüsûmu tevcih tarihi muktezâsınca (silik) tekrâr mutâlebe ve Hanya'da France konsolosu tarafına verilen edâ tezkereleri (silik) oldukda i'tibar ve ısgâ itmeyüp tekrâr mugâyir-i ahidnâme üç kıt'a sefine (silik) bin yüz altmış gurus rüsûm-ı revgan-ı zeyt France bâzergânlarından mükerreren tahsîl (silik) olunması için ilç-i mûmâileyh memhûr arz-ı hâliyle istid'a ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz ahidnâme-ihümâyûna müraca'at olundukda gümrüklerin emînen aldıklarında edâ tezkerelerini iskeleye getirmeye mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde (silik) mestûr ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan evliye tevcihâtı ve kendüleri dahi tetbi' oldukda Hanya sancağı sen ki vezîr-i müşârü'nileyhsin elli beş cemâziye'l-âhiresinin yigirminci gününde sana tevcih ve bâ'dehu sâdr-ı esbak (...) müşârü'nileyh tevcihi elli altı saferinin yigirmi birinci gününde vâki' olmağın sâbıkân derya kapudanı vezirim Mustafa Paşa'ya elli altı senesi cemâziye'l-evvelinin tokuzuncı gününde tevcih olduğu mukayyed olmağın bu sûretde mersûm mezkûr müteveffâ-yı müşârü'nileyhin tevcihi târihine isâbet etdiği zâhir olmağla ba'dehu sen ki vezîr-i müşârü'nileyhsin tarafından kabz olunan meblâğ-ı mezbûr mükerrer olunmak iktizâ itmekle ahidnâme-i hümâyûn mücebince tarafından reddi lazım geldikde b'ilfi'il reisü'l küttâbım Ragıb Mehmed dâme mecdühu i'lâm itmegin i'lâmı mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]156

[Sayfa 26]

Hüküm 1

Mora muhassılı vezîre ve cezîre-imezbûredevâki'Balyabadrakâdîsı ve sâ'irkuzzât ve nüvvâba ve kal'a dizdârları ve b'il-cümle ağavat ve zâbitâna hüküm ki:

Devlet-i Aliyyeminvülât ve hükkâmıve sâ'irzâbitânı taraflarından France konsolosu ve tüccârı himâyet ve sıyânetde olunup ve France ilçisinin ve konsolosunun sahîh France sefinesidir deyü şehâdet eyledikleri sefineler Devlet-i Aliyyemin kal'a ve iskeleleri altına vardıklarında korsanlar taraflarından ahz ve istirkāk olunması her vecihle men' ü def'olunup ve top altında sefine alınmaya deyü ahidnâme-ihümâyûndamestûr ve mukayyed iken bundan akdem Kefalonya ve Ayamavra ve Yeskaro? cezîreleri sularında keşt ü güzâr iden korsan sefinelerinden terban?ta'bir olunur iki direkli bir sefine ile Seyfati nâm korsan Balyabadra limanına lengerendâz duhûl olup ve der akab David nâm France kapudanı dahi süvvâr olduğısefine ile liman-ımerkûma vusûl bulmağla mahall-ımerkûmda olan France konsolosu siz ki Balyabadrakādîsı ve dizdârı mûmâ-ileyhümâsız keyfiyyeti tarafınıza ihbâr ve korsan-ımesfûr istintak olundukda Avrupakrallarından birinin tarafından korsanlığa me'zûn ve France sefâyînine îsâle cesârete me'mûr olduğı ihbâr itmekle France konsolos-ı mesfûr dahi ahidnâme-i hümâyûn şurûtı mûcebince Balyabadra zâbitânından istimdâd eyledikde korsan-ı merkûm top altında dahi France sefinesine ta'arruz ve ızrâr itmek lâzım gelirse men' ü def'ine me'zûn degilizdeyü hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cevâb virdiklerii'lâmolunduğından başka yine France kapudanlarından Karber nâm kapudan Mora cezîresi sularında geşt ü güzâr üzere iken bir korsan sefinesine düçâr ve korsan-ımesfûr tarafından ahz ve girift olunduğı Selanik cânibinden gelen kağıtlarında tahrir ve iş'ar olunduğunda hâliyâ Asitâne-i Sa'âdetde mukîm France ilçisi Konte'den (silik) Dersa'âdetimeihbâr ve inhâ ve dîvân-ımesfûrictizâ eyledigi(silik) eşyayı fûruht eylemek murâdeyledikde bir ferd satın almayıp ve devlet (silik) hangisine dâhil olur ise ihtiyâten alıkonulup yedinde olan (silik) takrîr sâbıkına mutâbık olmadığı suretde sefinesi gerüden(silik) hakkından gelinüp eger fî nefsü'l-emr Avrupa kralları? tarafından (silik) muhakkak olur ise ol vâkitde dahi France sefinesi kâ'ide(silik) liman-ımerkûmdan birkaç mil ba'id oluncaya dek korsan-ımesfûr(silik)sefinesinin taşra hurûcuna cevâz ve ruhsat gösterilmemek ve mugâyir-i ahidnâme-i(silik) top altında ta'arruz ve hücum eylemek lâzım gelür ise ta'addîsî men' ü def'(silik) bâbında hükm-i hümâyûnum verilmesi istid'â ve iltimâs itmegın memâlik-i mahrûse-i şâhânemde vâki'cezâyir ve limanlarda husûsenkal'a topu altında ahidnâme-ihümâyûnumun şurûtuna mugâyir France sefâyînine bu makûle korsan tâ'ifesi taraflarından ve cânib-i âherden ehl-i zarâr ve hasârat olduğına bir dürlü rızâ (silik) olmamağla siz ki müşâr ve mûmâileyhimsizmesfûrsefâyîni (silik) hükümetinde vâki'limanlara dühûl ve ahz eyledigi France sefinesi ve derûnunda olan eşyâsını fûruhtmurâd ider ise bir ferd iştirâ itmemek üzere cümleye tenbih ve tefhîm olundukdan sonra ihtiyâtensefinesi rabt ve kendüsi istintâk ve yedinde olan senedi takrîr-i sâlifü'l-

beyânına mutâbık olmadığı suretde hakkından gelinmek için muhkem habs ve keyfiyeti der alıyyeme i'lâm idüp eger fi'l-vâki'sâlifü'z-zikr Avrupa kralı tarafından me'mûriyeti zâhir ve mütehakkık olur ise ol vakitte dahi France sefinesine kâ'ide-i kaydı üzere birkaç mil ba'îd oluncaya dek korsan-ı merkûmsefinesinin [Sayfa 27] sefinesinin taşra hurûcuna cevâz ve ruhsat göstermeyüp her hâlde himâyet ve sıyânet ve ahidnâme-ihûmâyûnum şurûtuna mugâyir ve rızâ-yihûmâyûn-ı mülûkâneme muhâlif kal'a topu altında France sefinelerine korsan-ı merkûm tarafından ve taraf-ı âherden bir dürlü zarar ve gezend irişdirilmemek husûsunda her biriniz ziyâde ihtimâm ve dikkat idüp hilâfından hâzer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurbuyurdum ki:

Fî Evâhir-i M. Sene [1]157

Hüküm 1

Bir sûreti:

Kandiye ve Hanya muhafızlarına ve Kandiye ve Hanya ve sâ'ircezîre-imezbûredevâki'kuzzât ve nüvvâb ve kal'a dizdârlarına ve ağavat ve zâbitânınavech-i muharrer üzere

Hüküm 2.

Bir sûreti:

Deryâ kapudanı VezîrAhmed Paşa edâmallahûte'âlâiclâlühuyahûyaber vech-i meşrûh

Fî Evâhir-i M. Sene [1]157

Hüküm 3.

Halebü's-şehbâmonlâsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerine ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskeleye götürmege mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya ve France tüccârı ahidnâme-ihûmâyûn mücebince yüzde üçer gümrüklerin gümrük ümenâsinaedâ ve mu'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve ibrâz itdiklerindemukayyed olup tekrâr resm-i gümrük taleb olunmaya deyü Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-ihûmâyûnda mukayyed olup lâkin beynlerinde ba'zı gümrük ve tezâkirhusûsunda münaza'ât-ıkesîreden hâlîolmamağlâfî mâ ba'd hileleri zâhir olan ümenânın te'dib olmaları ve müste'mentüccârının dahi hile ile (silik) edâ tezkerelerine amelvei'tibar olunmayup zâbite hüsn-i hitâmikrâr(silik)tüccârının Haleb ve İzmir ve İstanbul ve sâ'ir iskelelerde ihraç (silik) idecekleri emti'a ve eşyâ ümenâ ve ahâlî-yivilâyetdebeynlerinde (silik) âher iskelelerde resm-i gümrükleri verilmişdir deyü mürur-ı tezâkir ibrâz (silik) getürdükleri emti'a ve eşyânın ahidnâme-i hümayûn şurûtı mücebince

(silik) ma'rifet-i şer'lehesâb ve defter ve ibrâz olunan tezkereler her kangı (silik) emînlerinin ise der akab girüye irsâl ve red ve ma'rifet-i şer'le hesâb olunan resm-i gümrük ol (silik)den tahsîl ve müste'men tüccârı dahi (silik) edâ tezkereleri almakdan ve fûruht itdikleri emti'a ve eşyanın (silik)edâda muhâlefet itmekden men' ü def' ve hilâfına hareket ederler ise (silik) gelinmek için ism ü resmleriyle dersa'âdetime arz ve i'lâm olunmak (silik) sevâhilindetenbihi lâzım gelenlere tenbih olunmak için kat'en(...) bin yüz altı senesinde hâliyâbaş defterdârım i'lâmı mücebincedivân-ihümâyûn tarafından mufasssal ve meşrûh evâmîr-i şerîfem sâdır olağın el-hâletihezihî gümrük? (silik) edâ tezkeresiyle ma'ancelb olunan France bâzergânlarına elli iki kise (silik) geldikde Haleb muhassılı tüccârın yedinde olan gümrük ümenâsının edâ tezkerelerine amel(silik)itmeyüp hilâf-ı ahidnâme-i hümayûntekrâr gümrük taleb ve France tüccârının eşyâları gümrükde alıkoyup altı aydan berü salıvmeyüp tüccâr fukarâsına sâlifü'z-zıkr eşyadan yüzde yirmiden ziyâde zarar ve hasârat ve gadreba'is ve bâdi olduğun bildirüp ol bâbdaemr-i şerîfimsüdûrunu istirham eylediği ecildendivân-ihümâyûnda mahfûz olan ahkâm kaydına ve Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-ihümâyûna [Sayfa 28] mürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere evâmîr-i şerîfem virildiği ve ber müceb-i ahidnâme-i hümayûn şurûtı medfûn münderc olduğu mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn ve virilen nizâm şurûtı üzere eşya-yı merkûmenin erbâb-ı ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le lâzım gelen resm-i gümrükleri takdim ve tahmin olundukdan sonra iktizâ iden gümrükleri hilâf-ı fermân edâ tezkeresi viren ümenâdan tahsîl olunmak şartıyla eşya-yı merkûme ashâbına red ve teslîm olunmak bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]156

Hüküm 1

FransuvaKodter ştiyye CanyatseBalmeste KosyelMovraka FransuvaMoryen kalyon Gayloddilden ştiyye [Boş] nâm kapudanlaramu'tâd üzere başka başka dört kıt'a izn-i sefineBoğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]156

Hüküm 2

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm.

France kapudanlarından Şarle Nikolas nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle ve LuisCeylil nâm kapudan bir kıt'a kalyonuyla ve Cozef Dales nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle ve Fransuvade Lay nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle Lovan Lavyer nâm kapudangetürdükleri ve alup götürdükleri emti'alarıahidnâme-i hümayûn mücebince

gümrüğün edâ itmeleriyle başka başka beş kıt'a izin ahkâmı yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. Sene [1]156

Hüküm 3

Yenişehir-i Fener monlâsına hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Cezîre-i Mora'da ticâret ile meks üzere olan FrancebâzergânlarındanRemod nâmtâcir Yenişehir-i Fener'de mütemekkin Moralı Yorganderof (silik)zimmîye bin yüz elli [Boş] senesinde seksen beşpastavçuka bey' ve fûruht etmek (silik)mesfûr Doksa zimmî dahi yine Yenişehir mütemekkinlerinden Yahud tâ'ifesinden (silik) şerîki SimonÇukancı nâm Yahudilere dört ay va'de ile ol mikdâr (silik)üç bin yüz altmış altı guruşa bey' ve teslîm ve yedine memhûrtemessûk (silik) guresinden nice zaman mürûr eyledikden sonra zikrolunan ol mikdâr çuka bahâsını(silik) virmeyüp bey' ve fûruht eyledigimmesfûrânYahudiler henüz bir akçe (silik) deyi redd-icevâb ile gadr(...) olduğun bildirüpsâlîfû'z-zikr(silik) ol mikdâr gurusu hakkı şer'le tevcih idenlere bermûceb-i temessûk aldırılıp (silik) olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginşer'le görölmek için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. Sene [1]156

Hüküm 4

[Taş]özi Cezîresi nâ'ibine ve voyvodasına hüküm ki:

(silik) arz-ı hâl gönderüp Kavala'da ticâret ile meks üzere olan France tâcirlerinden Luiz Menayiz ve karındaşları [] nâm FrancelülerinTaşözi cezîresi mütemekkinlerinden (silik) nâmzimmî zimmetinde bin üz elli [Boş] senesinde ber mûceb-imemhûrtemessûk dört yüz o kadar gurusu ve yine cezîremezbûredeYorgat nâm karye kapucıbaşları zimmetlerinde dahi (silik) hesabından ber mûceb-itemessûkat iki yüz altmışgurusu diye mesfûrun zimmîler zimmetlerinde dahi yedi yüz yirmigurusu ki ceman 1410 gurusu alacak hakları olup meblâğı mezbûrutaleb eylediklerinde nice dürlü tezvîrât ile iptal-i hâk ve bu vechilegadmurâd eylediklerin bildirüpmuhâlefet-i şer'le görölüp sâbit olan hakları bermûceb-i memhûrtemessûkatalıverilüpihkak-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginşer'le görüp zimmetlerinde sâbit olan hakları el virilmek için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. Sene [1]156

[Sayfa 29]

Hüküm 1

Asitâne-i Sa'âdet'den Yenişehir ve Sofya ve Selanik taraflarına varup gelince vâki' olan kâdîlar ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yâna hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle France tercümânı olan Saytar veled-i Oran Seyyid oğlu nâm tercümân ticârete da'ir husûs içün zikr olunan mahallere âzim olmağın siz ki mûmâileyhimsiz tercümân-ı mesfûr her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise gidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde ve esnâ-yı tarîkde kendine ve esvâb ve tavarına müdâhale olunmayup iktizâ iden zât u zevâta rızâlarıyla satanlardan narh-ı cari üzere akçesiyle aldırılup yedine verilen tercümânlık berâtına mugâyir cizye ve tekâlif-i sâire teklîfi ile rencîde ve mürûr u ubûruna remîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]156

Hüküm 2

Asitâne-i Sa'âdet'den Yenişehir ve Selanik ve Sofya tarafına varup gelince yol üzerinde vâki' kâdılar ve nâ'ibler ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle France tercümânı olan İsak veled-i Mofsiye nâm tercümânticârete müte'allik ba'zı husûsile mahâll-i merkûmuna âzim olmağla siz ki mûmâileyhimsiz tercümân-ı mesfûr her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise gidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde kendine ve esvâb ve emvâl ve tavarına dahl olunmayup iktizâ iden zât u zevâta narh-ı câri üzere akçesiyle rızâlarıyla satanlardan aldırılup yedine verilen tercümânlık berâtına mugâyir harc ve tekâlif mutâlebesiyle ve âher vechile rencîde etdirilmeyüp mürûr u ubûrunâ mûmâna'at ve itmâm-ı mesâlih edince muhâlefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân yazılmışdır.

(silik)

Hüküm 3

Dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ağasına ve hassa bostancıbaşıya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp kendünün ve etbâ' ve âdemlerinin [kefâf-ı nefsleriçün] bir def'a yedi bin medre hamra emri şerîf verile gelmekle bin yüz elli [altı] dahi beher medresi on bir vukiyye olmak üzere İstanbula kârîb iskelelerde (silik) akçesiyle iştirâ ve Galata'da vâki' hânesine nakle mûmâna'at olunmamak (silik) ve âherden min ba'd gümrük ve bâc ve harc ve avâ'id nâmıyla ve sâ'ir rencîde ve remîde itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümâyûnumda (silik) kuyûd-ı ahkâma müraca'at olundukda vech-i meşrûh üzere virildiği (silik) bulunmağın yüz elli altı senesine mahsûben

def'-i vâhidede nakline mümâna'at [olunmamak] bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Za. Sene (silik)

Hüküm 4

Bir sûreti:

Hizmetinde beş nefer tercümânlarının ve âdemlerinin kefâf-ı [nefsleri] içün senede bir def'a beş bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 5

Bir sûreti:

France'ye tâbi ruhban ve tüccâr tâ'ifesinin ve âdemlerinin senede bir def'a üç bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 6

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Can Batista Kavro nâm begzâde ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a üç bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 7

Bir sûreti:

France begzâdeligine nisbeti olan Bero nâm tercümânın oğulları Estefan ve Josef'in ve sâ'ir müte'allikât ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a iki bin medre hamra emr-i şerîf.

[Sayfa 30]

Hüküm 1

Bir sûreti:

Francelüden De Bodatod nâm Francelü ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a iki bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 2

France begzâdelerinden Kalavine nâm begzâde ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a bin beş yüz medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 3

Bir sûreti:

France begzâdelerinden De Belran nâm begzâdenin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 4

France begzâdelerinden Josef nâm begzâde ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 5

Franceetba'larındanDermanco nâm tabib ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîf.

Hüküm 6

Mısır vâlisine ve İskenderiye kâdîsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp korsan eşkıyâsından Enderya Esteranes nâm korsan bundan akdem Midilli cezîresinde birkaç nefer kimesneyi ahz ve esîr idüp mezbûrların akrabaları İskenderiye'de sâkin olup zikr olunan kimesnelerin esîr oldukları haberi kendülerinin istima'ları olduğu hâlde tecemmu' ve şakî-i mesfûr korsanın (silik) şer'de ve hasarâtı İskenderiye'de olan Francelülere râcî'dir deyü tasallut ve sizden (silik) iddi'âsıyla talep etmeleriyle ol vechile Francelüye ta'addî ve rencîdeden hâlî olmayup (silik) eyledikleri hasarât ve şekâvet ve kendü hallerinde kâr u kesbleriyle (silik) amel olunmayup ve rencîde dahi etdirilmemek için mukaddemâ (silik) olan evâmir-i âliyye mefhûmları üzere âherin bu misillü zuhûr iden (silik) için France konsolosları ve tüccârı rencîde ve ta'addî olunmayalar deyü Francelüye ahidnâme-ihümâyûn musarrah ve münderc olduğun bildirüp sâhil-i deryâda (silik) eşkıyâsının ahz ve esîr eyledikleri kimesnelerin akrabası taraflarından (silik) ol makûle ta'addîyat ile France konsolosları ve tüccârı rencîde etdirilmeyip (silik) ber müceb-i ahidnâme-i hümayûn himâyet ve sıyânet olunmaları bâbında hükm-i hümayûnum ricâ (silik) hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûna müraca'at olundukda korsan (silik) müşâr Devlet-i Aliyye'me husûmet üzere olanların taraflarından memâlik-i (silik) sevâhilinde birine îsâl-i hasârat görünür ise o husûsda (silik) evâmirin mefhûmları üzere France konsolosları ve tüccârı rencîde (silik) olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. Sene [1]156

Hüküm 7

Asitâne-i Sa'âdet'den Haleb'e varınca vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve kuzât ve mütesellimler ve voyvodalar ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France etıbbâsından Emanuyel ve refiki Konestansiye nâm tabibler iki nefer Francelü hidmetkârlarıyla (...) Haliye? azîmet üzere olmalarıyla siz ki vezîr ve mîr-i mîrân ve sâ'ir mûmâileyhimsiz mesfûran iki nefer tabib iki nefer müste'min hidmetkârlarıyla her kangınızın taht-ı hükümet ve kazânıza varırlar ise kendülere ve esvâb ve tavarlarına ve yanlarında iki nefer Francelü hidmetkârlarına dahl ü ta'arruz olunmayıp iktizâ iden zat ve zevatları rızâlarıyla satanlardan bizden cari üzere akçeleriyle aldırılıp ahidnâme-ihümâyûnamugâyirmesfûranFrancetabiblerinden iki nefer Francelü hidmetkârlarından cizye mutâlebesiyle rencîde ve mürûrlarına remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegın vech-i ma'lûm üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. Sene [1]156

Hüküm 8

Francelü [kapudanlarından] Berilan nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izn-i sefine yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. Sene [1]156

[Sayfa 31]

Muharremi'l Harâm Sene 1157

Hüküm 1

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Nikolas Vanse nâm kapudan bir kıt'a kalyonuyla getirdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi verilüp girü vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup mücedded inâyet için mâni' olmadıkca kat'a eglendirilmeyüp emînen ve sâlimen girü vilâyete mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegın vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i M. Sene [1]157

Hüküm 2

France kapudanlarından Ogostin Minoti nâm kapudan bir kıt'a polaka ta'bir olunur sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izn-i sefine yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i M. Sene [1]157

Hüküm 3

France kapudanlarından Fransuva Kosta nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle ve France kapudanlarından Fransuva Andre nâm kapudan bir kıt'a korva ta'bir olunur sefinesiyle ve

France kapudanlarından Canferatri nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet etmeleriyle mu'tâd üzere başka başka üç kıt'a izn-i sefine ahkâmı yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. Sene [1]157

Hüküm 4

Selanik mollâsına ve Asitâne-i Sa'âdet'den Selanik'e varup gelince yol üzerinde vâki' kâdılar ve nâ'ibler ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârından Josef Yezden nâm (silik) müste'minhidmetkârlarıyla Selanik ve ol havâlide azîmet üzere olmağla(silik)mûmâileyhimsizmesfûrtâcir iki nefer Francelühidmetkârlarıyla her kangınızın tahtı (silik) varup dâhil olursa gidişde ve gelişde ve menâzil ve merahildekendüye (silik)tavarlarına ve yanında iki nefer müste'minhidmetkârına dahl ü ta'arruz olunmayıp (silik) zat ve zevat ise rızâlarıyla satanlardan bizden ruz-i üzere akçesiyle (silik)ahidnâme-ihümâyûnamugâyirtâcirmesfûrdan ve Francelüiki nefer hidmetkârları (silik)teklîf-i âher bahanesiyle ve sâ'irvechile rencide ve remide ve mürûr u ubûruna (silik) olunmamak bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere ameloluna deyü (silik)

Hüküm 5

France kapudanlarından Josef Gayron nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle (silik) nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle Gaylot Beronde nâm kapudan bir kıt'a (silik) Enore Bero nâm kapudan bir kıt'a kalyonla avdet itmeleriyle mu'tâd üzere (silik) izn-i sefine yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]157

Hüküm 6

France kapudanlarından Cosef Şayod nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle Josef Maci nâm kapudan polaka ta'bir olunur bir kıt'a sefinesiyle Entovanpol nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle Çakroden nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet etmeleriyle mu'tâd üzere başka başka izn-i sefine ahkâmı yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]157

Hüküm 7

France kapudanlarından Şarle Antiyo nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle Şarle Gayrar nâm kapudan bir kıt'a ştiyyesiyle Antuvan Kırvelyer nâm kapudan bir kıt'a korveye sefinesiyle Can Martin nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmeleriyle başka başka mu'tâd üzere izn-i sefine ahkâmı yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]157

[Sayfa 32]

Hüküm 1

Ağrıboz Muhâfızı Sâdr-ı Esbak Vezîr Mehmed Paşaya ve Angeli Kasrı kâdîsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France pâdişâhının ilçileri ve konsolosları ve tercümânlarına ve tâcirlerine ve sâ'ir re'âyâlarına dahl ü ta'arruz olunmayup zıltaleb maruz etmemizde âsûde hâl ve müreffehü'l-bâl olalar deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümayûnda musarrah olup bir vecihle dahl ü ta'arruz iktizâ etmez iken Karlılı sancağında Angeli kasrı kâdîsına tâbi Mesulnek? İskelesinde olan France konsolosunu ve Eni Havliyeti nâm Francelünün üç ay mukaddem ruşayı sefâyinden bir nefer zimmî re'isin âherden birine on gurus deyni olup hasmı medyûn-ı mezkûru ahz murâd eyledikde medyûn-ı mezkûr kendini sıyâneten konsolos vekîlinin menziline varup iltica ve müteğâlibeden olan Mesulnek? Voyvodası Mehmed Çavuş dimekle ma'rûf kimesne haber olundukda arz-ı kadîmine binâ'en bölükbaşı iki nefer sekban ile vekîl-i mesfûrun menziline irsâl ve cebren hânesine dühûlü esnasında vekîl-i mesfûrun dahi iki nefer France kapudanlarıyla beynerinde ahz u i'tâyâ dâ'ir emti'anın bahâlarını hesâb ederken mezbûr bölükbaşı ve sekbanlar konsolos vekîlinin üzerlerine hücum ve cebren ve kahren ahz ve Mesulnek? nâhiyesi nâ'ibinin konağına götürüp der zincir ve ahşama dek habs eylediklerinden gayrı mesfûr vekîlin üzerine yollanup mesfûr kapudanlardan henüz aldığı üç yüz Venedik altınını mezbûr sekbanbaşı ve sâ'irleri magalta ve peyda ve bir takrîb ile zikrolunan altınları ahz u gasb ve bundan ma'ada biz senin habste akşama dek bekledik elbette bize bir mikdâr akçe ver dediklerinde vekîl-i mesfûr dahi gerek üzerinde bulunan akçeyi ve gerek kapudanlardan aldığım akçenin cümlesini aldınız bir akçesi kalmadı ve bu hakaret nedir deyü cevabeyledikdemezbûrun altı nefer sekbanlar vekîl-i mesfûrun üzerinde on beş aded Venedik altını kıymetli bir kıt'a saatini cebren ve kahren gasb ve cevri ve ta'addî ve hetik arz ve hilâf-ı ahidnâme-ihümâyûn ve rızâyı âliyyeme mugâyir mesbukb'il mesel olmayan harekât-ı nâm erziye ta'addîsih addan efzun olduğun bildirüp ol bâbda istid'ayı inâyet eylediği ecilden sen ki vezîrmüşârü'nileyhsin (silik) ve dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ocağından mübâşirta'yin olunan (silik)ma'rifetiyle şer'le görülüp hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-ihümâyûn (silik) ve vâki' ve vekîl-i mesfûr unsâbit olan hakkı tahsiletirilip (silik) eder ise Asitâne-i Sa'âdetimeihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlişânım (silik)olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]157

Hüküm 2

(silik) kapudanlarından Fransuvakoma nâm kapudan bir kıt'apolaka sefinesiyle avdet (silik) üzere izni hükmün yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i R. Sene [1]157

Hüküm 3

(silik) kapudanlarından Pirgogas nâm kapudan bir kıt'a kalyonuyla avdet itmekle (silik) izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ra.[1]157

Hüküm 4

(silik) kapudanlarından GaylotDanyel nâm kapudan bir kıt'apolaka sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i R. Sene [1]157

Hüküm 5

France kapudanlarından Pirvolik nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ra. Sene [1]157

Hüküm 6

France kapudanlarından Şarlevköci nâm kapudan bir kıt'a tartan sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ra. Sene [1]157

Hüküm 7

France kapudanlarından İskendere Martin nâm kapudan bir kıt'a korvete ta'bir olunur sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i R. Sene [1]157

Hüküm 8

France kapudanlarından FransuvaKokorel nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle France kapudanlarından Onorabudet nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle başka başka izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]157

[Sayfa 33]

Hüküm 1

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Gelibolu ve Boğazhisârlarında berât-ı şerîfimle France konsolosu Fabro nâm begzâde ba'zı husûs için Gelibolu'ya gidüp ol esnâda

hemcivarı olan Ahmed Ağa dimekle ma'ruf kimesnenin menziline her bâr erâzil makûleleri gelip gidip ve geçelerde misafiret tarîkiyle mezbûrun menziline kalup konsolos-ı mezkûr Gelibolu da iken merkûm Ahmedin hânesinden konsolosun menzili duvarını delip derûnuna duhûl ve mevcut olan bir adet Meçe ta'bir olunur alet-i cerihâsıyla ba'zı eşyasını gasb olunmakdan nâşi konsolos-ı mesfûrdan emniyet mürtefi' olduğun bildirüp mezbûr Ahmedin fî mâ bâ'd erâzil ve eşhas makûlelerini hanesini götürmemek üzere ma'rifet-i şer'le tenbih ve te'kid olunup bâ'de-l yevm konsolos-ı mesfûra bir vechile zarar ve ta'addî olunmayacak emniyet hâsıl olacak harekete dikkat ve ihtimâm eylemesi bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i R. Sene [1]157

Hüküm 2

İzmir nâ'ibi Mevlânâ el-Hâc Abdullah zîde ilmühuya ve İzmir hassı voyvodası ve İzmir kal'ası dizdârına ve iş erlerine hüküm ki:

Sen ki nâ'ib-i mûmâileyhsin südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Medîne-i İzmir'de vâki' a'yân ve eşrâf ve evkâf mütevellileri ile Kasab Hıdır mahallesinde mütemekkin Fransız ve İngiltere ve İsveç ve Sicilyateyn ve Venedik ve Flemenk Bayloslarının baş tercümânları ve Rum ve Ermeni kethudâları ve mahalle-i mezbûrede vâki' menâzil sahibleri ve sâ'ir ahâlîleri meclîs-i şer'e varup medîne-i mezbûrede bundan akdem vâki' olan ihrâk-ı azîmeden hâliyâ ekser mevâzi' harap kalmış (silik) mezbûre halâs olup ancak mahalle-i mezbûrede vâki' (silik) ve dükkâneyn binaları birbirlerine muttasıl ve gâyet sık olup (silik) müste'min ve ehl-i zimmet olmağla ihrâka havfindan emniyetleri (silik) vahşet ü dehşet üzere iken mahalle-i mezbûrenin mevâzi'-i kesîresi menâzih tahtlarında hark takdir iden meyhâneci tâ'ifesiyle tarahcı (silik) esnâ-yı amellerinde gâ'ib-i ateş hark eylemelerinden nâşi yakın zamanda (silik) def'a ihrâk zuhûr idüp ve bin yüz tokuz tarihinde dahi (silik) vâki' meyhâneler b'il küllîyen men' ü def' olunmak üzere Francelü tarafına (silik) âlişân şeref sudûr olmuşdur deyü takrirleri üzere vârid olan (silik) dahi ibrâz itmeleriyle fî mâ bâ'd mahalle-i mezbûrda vâki' menâzilde ol makûle (silik) ashâb-ı meyhâne ve fıçıçı dükkânları olmayup mahalle-i mezbûrenin (silik) hâlî ve vâsi' yerlerde iskân ve nakl ve teb'id ile zikr olunan (silik) men'i için mukaddema sâdır olan emr-i şerîf mücebince müceddeden hüküm (silik) ricâsına vâki' hâlî b'il iltimâs arz ve dîvân-ı hümayûnda mahfûz (silik) ahkâma müraca'at olundukda yedine İzmir mahallâtından France (silik) tüccârı sâkin oldukları Kasap Hıdır mahallesinden Rum ve Ermeni (silik) müste'min tâ'ifesi meyhâne ibtidâ itmeleriyle levend tâ'ifesi ve ba'zıları hamr ü şürb ve

tenâvül ve kavga ve fesâda ba'is emvâl ve erzakları emîn olmamakla mahalle-i mezbûrede ne mikdâr meyhâne var ise men' ü def' olunup ve bâ'de'l yevm mahalle-i mezbûrede meyhâne olmayup vech-i meşrûh üzere men' olunmak bâbında bin yüz tokuz senesi şevvâl-i mükerremin evâsıtı târihiyle müvarrih France ilçisi iltimâsıyla emr-i şerîf **[Sayfa 34]** virildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın i'lâmın ve mukaddema sâdır olan emr-i şerîf mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukaddema ve hâliyâ sâdır olan fermân-ı celilü'l kadrım mücebince amel dahi sen ki nâ'ib-i mûmâileyhsin i'lâmın ve mukaddema şeref bahşâ-yı sudûr bulan emr-i âlişân mantuku üzere bâ'de-l yevm mahalle-i mezbûrda meyhâne olmamak üzere men' olunup mazmûn emr-i şerîfimle amel olasın şöyle bilesin.

Tahriren Evâsıt-ı R. Sene [1]157

Hüküm 1

Narda kâdısına ve Yanya nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Yanya ve Narda'da France konsolosu yanında berât-ı şerîfimle tercümân olan Hristodo veled-i Marohi nâm tercümân ba'zı kimesnelerde alacak hakkını da'va ve hüküm olundukda hâsıl olan akçelerinden harc-ı mahkeme ve kezalik mübâşiriyye ve ihzâriyyeleri dahi ahidnâme-i hümayûn mücebince yüz guruşda iki guruş resm-i mezkûr teklîf eyledikde hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn ziyâde talebiyle rencîdeden hâlî olmadığın bildirüp harc-ı mahkeme ve mübâşiriyye ve ihzâriyyeleri ber müceb-i ahidnâme-i hümayûn yüz guruşda iki guruşdan ziyâde mutâlebesiyle rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümayûnumda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûnuma müraca'at olundukda Francelü ve onlara tâbi onların Devlet-i Aliyyeme tâbi' kimesnelerde ve re'âyâsında vâki' olan alacakları da'va olundukda hüküm olunup hâsıl olan akçelerinden harc-ı mahkemeleri ve kezalik mübâşiriyye ve ihzâriyyeleri dahi ahidnâme-i kadîme mücebince yüz guruşda ikişer guruş alınup ziyâde talebiyle rencîde olunmayalar deyü Francelüye îtâ olunan ahidnâme-i hümayûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel ve hareketle hilâfıyla rencîde ve ta'addîden mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i R. Sene [1]157

Hüküm 2

(silik) kâdısına ve Avlonya sancağı mütesellimine hüküm ki:

(silik) ilçisi arz-ı hâlg önderüp hâris olan kasabaya ve reft ve bâc ve yasak kavli (silik) ziyâde selâmetlik resmî taleb olunmaya deyü ahidnâme-i kadîmede (silik) âliyyemin mu'tâd üzere iskelelerini France sefâyini yanaşdıklarında (silik) mu'âmelesi olunup yalnız

kefâf-ı nefis için me'kûlât ve meşrûbâtlarını (silik) alup bu makûle olan ve matbah ve zehâyirinin bey' ve şirâsına (silik) olunmasına mûmâna'at olunmayup bu bâbda resm ve virgü dahi taleb (silik) ahidnâme-i hümâyûn dahi musarrah ve hilâfıyla vaz' u hareketde (silik) etmez iken bundan akdem Avlonya iskelesine gelen kapudan (silik) France kapudanları ancak mikdar-ı kifâye zâd ve zevâdesi akçeleriyle (silik) ol tarafda France tüccârının sâkin oldukları hânelerine götürüp (silik) salıverilmediklerinden gayrı France tâcirlerinin getirdikleri nukûd (silik) dahi bâc mutâlebe ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûndur dedikde mezbûr France (silik) hânesine cebren duhûl ve üzerine kılıç ve tabanca ile hücum (silik) mezbûrlar bâcdarların ellerinden halâs için bir mikdâr akçe (silik) her bâr Francelüleri bu vechile tecrîm ve tagrîm ve ta'addîden hâlî olmadukların bildirüp (silik) bu bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûn (silik) olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın (silik) mûcebince amel ve hareket ve (...) olmayanların haklarından gelinmek üzere (silik) i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]157

Hüküm 3

Trablusşamvâlisine ve Lazkiyetü'l Arap kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Lazkiye iskelesinde olan gümrükci ve a'yân-ı vilâyet ittifâkıyla bundan akdem iskele-i mezbûreye ticâret iden müste'min tüccârının emti'a ve eşyâları sefinelere vaz' ve tahmîl oluncaya degin tüccârın emti'a ve eşyâları açıkda kalmayıp (...) telef olmamak için iskele-i mezbûrede gümrüğe kârîb mahalde müceddeden binâ ve inşâ olunan mahzenden bu ana gelince gelince resm nâmıyla bir nesne [Sayfa 35] alına geldiği olmayup hilâf-ı şer'le kânûn-u resm-i mahzen nâmıyla rencîde olunmaları icâb etmez iken iskele-i mezbûrede gümrükci olan [Boş] nâm kimesne a'yân-ı vilâyete istinâden iskele-i mezbûreye âmir-i şerr iden France kapudanlarından zikr olunan mahsen masârıfı için muhaddes bir resm-i vâzi' ve beher France sefâyininden resmî mezkûr olmak üzere ellişer gurus ta'yin ve tahsis ve cebren tahsîl idüp ziyâde gadr eyledüğün bildirüp France kapudanlarından hilâf-ı şer' ve mugâyir-i kânûn lâzım gelmeyen tekâlifât ve ol makûle mücerriyat resm-i bedî' nâmıyla akçe mutâlebesiyle rencîde ve remîde itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin şer' ve kânuna mugâyir vechile rencîde ve ta'addî olunmamak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]157

Hüküm 1

Haleb muhassılına ve Haleb mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp İskenderûn iskelesinde ticâret ile meks üzere olan Lonici nâm France tâcirinin sâ'irFrance tâcirleri ile hüsn-i zendiganisi olmayup tüccâr beyninde ihtilale ba'is hareketlerinden mütezarrır olduklarını elci-i mûmâileyheıştika eylediklerine binaen tâcirmesfürLonici nâm France lüahz ve France diyârına götürülmesi muktezi olduğun bildirüp Haleb'de olan France konsolosu ma'rifetiyle tâcir-i mesfür ahz ve bir sefîneye vaz' ve France diyârına irsâl ve eğer inâd ve muhâlefet ider ise siz ki mûmâileyhümasız mesfüru cebren sefîneye vaz'ı husûsunda konsolos-ı mezbûra i'anet ve mukaheret eylemeniz bâbında hükm-i hümayûnum ricâeylediği ecilden sahîh France lü ise vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]157

Hüküm 2

Üsküdar kazâsimuzafâtındanAdalar nâhiyesi nâ'ibiMevlânâ [Boş] zîdeilmûhûya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France konsolosları ve onlara (silik) ve tercümânları kendi nefisleri için mu'tâd-ı mu'ayyene kadar evlerinde (silik) hamr götürüp isti'mâl eylediklerinde rencîde olunmayalar deyü ahidnâme-ikadîme (silik) ve tercümânve sâ'irFrance lüye tâbi' olanlar kendi istima'larıñçünsâkin (silik) üzüm götürüp şıra sıktıklarında ve âher taraftan zahtereleri olmak (silik) gelen hamrın nakil ve idhâlinde yeniçeri ağası ve bostancıbaşı ve topçubaşıve sâ'irzâbitân taraflarından birdürlü vergi ve resm talip olunmayıp (silik) maziyyeden verilen ve ilel an verilegelen evâmirinmefhumatı üzere ahidnâme-icedîde dahi münderc olduğu mestûr olduğuna binaen bin yüz [Boş] senesinde dahi beher 4 sene onar vukiyye olmak üzere İstanbul kârib iskele (silik) akçeleriyle iştirâ ve galata da vâki'hanelerine nakline mûmâna'at olunmayıp (silik) ve âherden gümrük ve bâc ve harc ve avâ'id nâmıyla akçe mutâlebesiyle rencîde(silik) bâbında sâdır olan evâmir-i şerîfemmuciblerincehamr ile memlu gelen (silik) sahilinde lenger endâzoldukda adalar subaşısı tarafına (silik)virildiği yoğken bu def'a adalar subaşısı [Boş] nâm kimesne mugâyir(silik) evâmir-i âliyye gümrük ve bâc ve harc nâmıyla akçe mutâlebe ve sâlifü'z-zikrhamr ile memlu (silik) yelkenlerin ahz ve re'islerini habs idüp rencîde ve remîde eyledigin bildirüp(silik) istid'ayı inâyetitmegindîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûna (silik) ahkâma müraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve (silik)ahidnâme-i hümayûn ve evâmir-i âliyyeye mugâyirta'addi etdirilmemek üzere (silik) ve fî mâ ba'd dahi mütenbih olmaz ise hakkından gelinmek için

arz ve i'lâm (silik) alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki [Boş] vusûl buldukda bu bâbda (silik) celilül kadirim ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel dahi sâlifü'z-zıkr adalar subaşımezkûreahidnâme-i hümâyûn ve evâmîr-i âliyyeye mugâyirta'addî etdirilmemek üzere zâbitima'rifetiyle muhkem tenbih ve fî mâ ba'd dahi mütenbih olmaz ise subaşı mezbûrun hakkından gelmek için der devlet medârıma arz ve i'lâm eyleyüp mazmun emr-i şerîfimle amil olasız şöyle bilesiz.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]157

[Sayfa 36]

Hüküm 1

Avlonya kâdisına ve Avlonya sancağı mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârı memâlik-i mahrûseye götürdükleri ve alup getirdikleri emti'adan (...) bu ana degin yüz de beş virüp lâkin devlet-i aliyyenin kadîmi dostlarından olmağla yüzde üç gümrük virilmek üzere müceddeden ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûnlarına ilhâk olunmak bâbında istid'a-yı inâyet itmegin ricâları (...) kabulde vâki' olup vech-i meşrûh üzere virüp ziyâde talep olunmaya deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda mukayyed iken Avlonya sâkinlerinden Falan bey demekle ma'rûf kimesne müteğâlibeden olmakdan nâşi Avlonya'nın geçen sene gümrük iltimâsı dahi mezkûrun üzerinde ve ol tarafta ticâret ile emir şûd iden France kapudanlarının götürdükleri ve alup götürdükleri emti'a ve eşyâlarından ber müceb-i ahidnâme yüzde üç gümrük almağa kana'at etmeyüp mugâyir-i ahidnâme yüzde dört beş almak adet-i müstemirresi olup bu def'a kapudanlarından Revaz ve Şan nâm iki nefer France kapudanlarından yüzde üçer hesabı üzere lâzım gelen resm-i gümrükden ziyâde üç yüz on sekiz gurusların alup külli gadr olunduğun bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûna mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın mahallinde murafa'a-i şer' ve izdiyâd olduğu ba'de'l-sübut istirdad olunup ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ta'addî olunmamak vârid olur ise arz ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlişanım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]157

Hüküm 2

Avlonya kâdisına ve Avlonya sancağı mütesellimine hüküm ki:

(silik) arz-ı hâl gönderüp France devletinin ilçileri ve konsolosları ve tercümânları (silik) re'âyâları âsûde hâl ve müreffehü'l-bâl mer'i ve mühimm kılınalar b'il-cümle eger (silik) kendü hâlinde yürüyen Francelü olup aman üzere gelip giden (silik) ve ol diyâr

tâcirleri ve tercümânları ve sâ'ir âdemleri deryâdan ve karadan (silik) gelip bey' ve şîrâ ve ticâret eyleyüp şöyle ki resm-i adîye ve konsolosluk (silik) ve kânûn üzere verdiklerinden sonra gelişte ve gidişte kapudanlardan ve deryadan (silik) gönüllü re'islerden ve gayrıdan ve asakirin kimesne mâni olmaya deyü (silik) i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda mukayyed olup hilâfına hareket icâb etmez iken (silik) ticâret ile meks üzere olan Moshin ve Karlon nâm Francelü bâzergânlarını (silik) Avlonya'da sâkin Hoşa Halil dimekle ma'rûf kimesne kendi hâlinde (silik) eşkıyâdan olduğundan hevâsına tâbi' şakîler ile bin yüz elli (boş) senesinde (silik) şerîf bâzergân-ı mezbûrların sâkin oldukları mülk-i menzillerine ala'l-kafîle (silik) harb ile üzerlerine hücum ve bir tarîkle yedlerinden halâs olmuşlar iken (silik) Francelülerin sâkin oldukları menzillerinin kapusunu ihrâk murâdıyla (silik) dahi haberdâr olduklarında def'îyle mukayyed ve eşkıyâ-yı mezbûrundan (silik) rahatları olmadıkların ve husûs-ı mezbûr vech-i meşrûh üzere (silik) sen ki Avlonya nâ'ibi Mevlanâ-yı mûmâileyh el-Hac Abdullah zide ilmûhûsun (silik) olduğun bildirüp ba'de'l-yevm ol tarîklerde ticâret ile meks üzere (silik) ahidnâme-i hümâyûn mûcebince himâyet ve sıyânet etdirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum (silik) mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûna mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere (silik) mestûr ve mukayyed bulunmağın mezbûr Hoşa Halil ile mahallinde mürâfa'a-i şer' ve zimmetinde sâbit olan nesne ba'de'l-tahsîl kendisi diyâr-ı âhere nefy olunup fî mâ ba'd ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuşdur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadrim mûcebince amel dahi mezbûr Hoşa Halil mahallinde meclis-i şer'e ihzâr ve tâcirmesfûrlar ile mürâfa'aşer' ve mukaddema def'îşer'le görölüp fasıl olunmayan husûsların (...) hâl üzere mukayyed olup göresin i'lâm olunduğu üzere siz ol bâbda mu'araza-yı şer'-i kadimle amel edip dahi vech-i meşrûh üzere mahallinde mezbûr Hoşa Halil'in zimmetinde sabit üzere iseler de ba'de'l-tahsîl zâbiti ma'rifetiyle diyâr-ı âhere nefy ve iclâ eyleyüp fî mâ ba'd ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel ve hareket ve hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyesiz.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]157

[Sayfa 37]

Hüküm 1

Aydıncık kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bundan akdem İrşova adasından firâr iden iki nefer Francelü darü'l-emin ve'l-emân üzere diyâr-ı İslâmiyye'ye duhûl esnâsında ahz ve hâliyâ Aydıncık kazâsına tâbi' Çepni nâm karyede sâkin Hacı Avaz oğlu dimekle ma'rûf Mehmed nâm kimesnenin oğlu (boş) nâm şahsın yanına oldukları mûmâileyhe ihbâr

olunduğın bildirüp mesfûrân iki nefer Francelüler ber mûceb-i ahidnâme-i hümâyûn da'valar Asitâne-i Sa'âdet'de görülmek üzere ihzâr olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûna mürâca'at olundukda Francelüye mûte'allik esîr olunur ise ilçileri ve konsolosları ta'yin eyleyüp Francelüdür derler ise ânın kebir sahipleri veya vekîlleri ile sütte-i sa'âdetime gönderile kafîyesi görüle deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i C. Sene [1]157

Hüküm 2

Trablusşamvâlisine ve mollâsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin emîne aldıklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskeleye getirmege mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde olunmaya deyü ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olup hilâfıyla hareket icâb itmez iken Trablusşam'da olan France bâzergânları mahall-i mezbûrdan bir mikdar France eşyasını Haleb'e götürmek murâd ve Trablusşam gümrükçüsünden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrük hesabıyla edâ tezkeresin talep eyledikde gümrükci-i mezbûr hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn edâ tezkeresin vermekden muhâlefet üzere olduğun bildirüp ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç hesabıyla gümrükci-i mezbûre ahidnâme-i hümâyûna mugâyir rencîde ve remîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

(silik) 157

Hüküm 3

France kapudanlarından Antevanpol nâm kapudan bir kıt'asefînesiyle (silik) üzere şurûtuyla Boğazhisârları nâ'iblerine vürûd (silik) yazılmışdır.

(silik)

Hüküm 4

Sakız cezîresi nâ'ibine hüküm

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp cezîre-i mezbûrede mukîm olan France (silik) yanında yasakçı olan Giridli Mustafa Beşe nâm kimesne Yasakçılık hizmetinde (silik) müttehim olduğundan yasakçılıktan ihrâc ve nefy-i beled ve yerine Kırımlı Halil dimekle meşhûr (silik) ta'yin ve ol dahi cezîre-i mezbûrede Francelüden bir tabibin oğlu hilâf-ı şer'

(silik) ta'arruz murâd itmekle ol dahi yasakçılıktan ref' ve diyâr-ı âhere tard ve (silik) mezbûrlar cezîre-i mezbûreye gelüp ikisi dahi birer takribi ile Sakız cezîresi (silik) ve bu vechile arz-ı kadîmini icrâ kasdıyla her bâr bilâ müceb Francelü (silik) tecrîm ve envâ rencîdeye bâ'is oldukların bildirüp mezbûren (silik) nâm kimesneler cezîre-i mezbûrede durmayıp zâbitleri ma'rifetiyle âher mahalle nefy ve iclâ (silik) Francelüler şer' ve (...) halâs olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere zâbitim ma'rifetiyle nefy ve iclâ olunmaları bâbında ferman-ı âlişân yazılmıştır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]157

[Sayfa 38]

Hüküm 1

Haslar kazâsı muzafâtından (boş) nâhiyesi nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp me'kûlat ve meşrûbâtları mühimi için akçeleriyle götördükleri nesnelerden gümrük ve bâc talep olunmaya deyü ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olduğuna binâ'en kendünün ve âdemlerinin kendi nefisleriçün iktizâ iden senelerde nâhiye-i mezbûre tâbi' Istranca ve sâ'ir karyelerden rızâlarıyla satanlardan akçesiyle iştirâ eylediği yüz elli re's hanâzırın Galata'da vâki' hânesine nakil eyledikde ümenâ ve subaşılar ve sakiciler ve sâ'ir zâbitlerden ve âherden mümâna'at olmayup ahidnâme-i hümâyûna mugâyir gümrük ve bâc ve harc ve avâ'id nâmıyla ve âher vechile bir taht vermiş olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ber vech-i ahkâma mürâca'at olundukda yüz elli altı senesinde emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere yüz elli yedi senesine mahsûben tâlime-ihümâyûn olunmamak içün yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]157

Hüküm 2

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Derval nâm kapudan tartan ta'bir olunur bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mukayyed üzere şurûtuyla izn-i sefine yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı R. Sene [1]157

Hüküm 3

Taşözü cezîresi nâ'ibine hüküm ki:

İlçi arz-ı hâl gönderüp Kavala'da ticâret ile meks üzere olan Liyoz Endoli nâm bâzergânın yine Kavala karşısında Taşözü nâm cezîrede vâki' Bulgar (silik) mütemekkinlerinden ehl-i zimmet re'âyâdan Nikolo ve Papa Sötiri ve Serefyahu (silik)

Papa Dimitri nâm zimmîler zimmetlerinden bin yüz elli senesinde (silik) alacak hakkını talep eylediginde edâda ta'allül ve bahâne ile gadr sevdâsında (silik) mahallinde şer'le görülüp mesfûrân zimmîlerin zimmetinde sabit (silik) gurus hakkı bi't-tamâm tahsîl ve France bâzergân-ı mesfûra elvirilmek (silik) ricâ itmegin mahallinde şer'le görülmek için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]157

[Sayfa 40]

Hüküm 1

Sakız cezâresinde nâ'ibi olan Mevlâna (boş) zîde ilmûhûya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp cezâre-i mezbûrede ikâmet üzere olan France konsolosunun bundan akdem yanında Yasakçı olan Giridli Mustafa Beşe dimekle ma'rûf kimesne yasakçılık hizmetinde iken ba'zı müttehimdeleriyle müttehim olduğundan yasakçılıktan ihrâc ve (...) ve yerine Kırımlı Halil Beşe dimekle meşhûr kimesne yasakçı nasb ve ta'yin olunup ol dahi cezâre-i mezbûrede Francelüden bir tabibin oğlunu hilâf-ı şer'-i şerîf cebren ve kahren ta'arruz murâd itmekle mezbûrı dahi yasakçılıktan ref' ve kendüsi diyâr-ı âhere tard ve i'yâd olunmuşlar iken mezbûrlar cezâre-i mezkûreye gelüp ikisi dahi birer takrir ile Sakız mahsûlüne intisâb ve bu vechile arz-ı dünyeviyelerini icrâ kasdıyla her bâr bilâ müceb ve bi vech-i Francelüyü ba'zı nesne isnâdıyla tecrîm ve enva' rencîdeye bâ'is ve bâdi oldukların bildirüp mezbûrân Giridli Mustafa ile Kırımlı Halil nâm kimesneler cezâre-i mezbûrede durmayıp zâbitleri ma'rifetiyle âher mahalle nefy ve iclâ ve ol vechile Francelüler şer' ve şûrlarından istihlâs olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzere zâbiti ma'rifetiyle nefy ve iclâ olunmaları bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i Ş. Sene [1]157

Hüküm 2

France kapudanlarından Şarle Nikolas nâm kapudan Pink ta'bîr olunur bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]157

Hüküm 3

France kapudanlarından Çarluda Kociz nâm kapudan Tartan ta'bîr olunur bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]157

Hüküm 4

(silik) Koston nâm kapudan Pink ta'bîr olunur bir kıt'a sefinesiyle (silik) üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]157

Hüküm 5

(silik)vüzerâya ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve kâdîlar ve nâ'ibiler ve kethudâyerleri ve yeniçeri (silik) ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

(silik) arz-ı hâl gönderüp France tüccâr ve ona tâbî' olanlar France ilçilerinin (silik) ilan kağıdı üzere yedlerine aldıkları mürûr nâmeleriyle (silik) emniyet ve rahatlarıçün kâ'ide-i memleket üzere kisve giyüp memâlik (silik) kâr ü kesb eylediklerinde o makûle kendi halleriyle gezenler cizye ve sâ'ir (silik) rencîde olunmayup ve ahidnâme-i hümâyûn mücebinece gümrüğe müte'allik eşyâları (silik) ber vech-i mu'tâd gümrük resmîni dahi verdiklerinde mürûr u ubûrlarına kalan (silik) zâbitâna mâni olmayalar ve ber vech-i mu'tâd muharrer yedlerine verilen ilan (silik) üzere iktizâ iden yol kağıtları kendilerine verilüp (silik) mümkün olan i'ânet ile mu'âvenet olunalar deyü Francelüye (silik) münderc olduğu mukayyed olduğuna binâ'en âzâde (silik) olan France tâcirlerinden Cerman nâm tâcir ticâret içün iki nefer (silik) hidmetkârlarıyla Rumili tarafına azîmet murâd itmekle (silik) izâm ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve kâdîlar ve kethudâyerleri ve yeniçeri (silik) a'yân-ı vilâyet ve işerlerisiz tâcir-i mesfûr iki nefer (silik) gidişde ve gelişde her kangınızın taht-ı hükümet ve kazâsına varup dahil olunur ise esnâ-yı tarîkde mürûr u ubûr eylediği mahallerde menâzil ve merâhilde kendine ve iki nefer Francelü hidmetkârına ve bindikleri tavarlarına ve giydikleri libaslarına ve getirüp ve alup götürüp ticâret ve ahidnâme-i hümâyûndan mücebinece yüzde üç gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkerelerin aldığı emti'alarına dahl ü ta'arruz olunmayıp ve iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan akçesiyle bizden mürûr üzere aldırılıp ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cizye mutâlebesiyle rencîde ve remîde itdirilmeyüp [Sayfa 41] himâyet ve sıyânet olunup emîn ve sâlim mürûr u ubûrlarına mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebinece amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]157

Hüküm 1

Ber vech-i arpalık Kavala sancağı mutasarrıfına ve Kavala kâdisına ve Kavala sancağında vâki' (boş) kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp sâbıkân Kavala'da France Konsolosu nâm Francelünün Kavala ve havâlılerinde ba'zı kimesneler zimmetlerinde bin yüz elli (boş) senesinde ber müceb-i memhûr temessükât alacak hakkı olup talep eyledikde edâda ta'allül ve ol vecihle nâsır ve ta'vik ile gadr murâd eylediklerin bildirüp mahallinde şer'le görölüp ber müceb-i memhûr temessükât şer'le tahsîl ve bi't-tamâm alıverilüp inâd ve muhâlefet etdirilmeyip ihkāk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin mahallinde şer'le görölmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]157

Hüküm 2

Haleb vâlisine ve mollâsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin ümenâ olduklarında edâ tezkerelerin virüp (silik) âher iskeleye götürmege mâni olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde olunmak ve (silik) ahidnâme-i hümayûndan ve mu'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve berât eylediklerinde mu'tâd olup tekrâr resm-i gümrüklerin gümrük talep oluna deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümayûnmünderc olduğu mukayyed ve hilâfına (silik) hareket iktizâ etmez iken cezîre Kıbrıs ve Trablusşam ve Sayda iskelelerinde (silik) meks üzere olan France tâcirleri mahal merkûme gümrük ümenâsının verdikleri (silik) ma'an Haleb'de olan France tüccârına Francekâri eşyayı irsâl eylediklerinde (silik) nâm kimesne yedlerine virilen edâ tezkerelerine kat'a amel ve itibâr etmeyip (silik) mükerrer gümrük talebiyle rencîde olundukların bildirüp Kıbrıs ve Sayda ve Trablusşam (silik) France tâcirleri yedlerine verdikleri edâ tezkerelerine amel ve itibâr ile fî mâ ba'd (silik) hümayûn mükerrer gümrük mutâlebesiyle rencîde itdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin (silik) mahfûz olan ahidnâme-i hümayûna mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu (silik) bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

(silik)

Hüküm 3

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından (silik) bir kıt'asefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asıyla (silik) mücebince gümrükde edâ edüp avdet etmekle mu'tâd üzere izin hükmü (silik)

Hüküm 4

Edirne mollâsına ve Edirne bostancıbaşısına Edirne'de (silik) üzerinde vâki' kâdîlar ve nâ'iblerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp hâliyâ yanında berât-ı şerîf-i âlişân (silik) Dimitrâki veled-i Emira nâm tercümân mahmiye-i Edirne'de mütemekkin olup el-hâleti (silik) hizmetinde bulunması muktezi olmakdan nâşi mesfûr tercümân ehl ü i'yâl (silik) min hasbü'l-mecmu' on nefer âdemisiyle Asitâne-i Sa'âdetime nakline mümâna'at olunmayup (silik) sâ'ir kâdîlar mumaileyhimsiz mesfûr tercümân ol mikdâr nefer âdemisiyle her kangınızın (silik) kazâsına dâhil olur ise kendüye ve esvâb ve tavarına ve ehl-i ayâl ve iki nefer hidmetkârına müdâhale olunmayup ve iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan câri üzere akçesiyle aldırılıp mesfûrun yedine verilen tercümânlık berâtına mugâyir cizye ve tekâlif-i örfiyye teklîfi ile rencîde ve sâlifü'z-zikr ehil ve ayâl ve iki nefer hidmetkârıyla mürûrlarına mu'araza ve remîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginmerkûmlar Astâneye gelip mesâlihâtlarınıru'yet eylediklerinden sonra yine inad mecmu'larıyla avdet etmeleri şartıyla mürûrlarına mümâna'at olunmamak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]151

[Sayfa 42]

Hüküm 1

Narda ve Sayda (boş)kâdîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Vilâyet-i Rumili'nde vâki' Bahr-i sefid dâhilinde Narda ve Sayda ve tevabi'i iskelelerine gelüp giden France tâ'ifesinin umûr ve mesâlihlerin görmek için berât-ı şerîfimle France konsolosı üzere kıdvat-i ayanü'l-beledü'l-Müslimîn France begzâdelerinden Pol nâm begzâdenin sâlifü'z-zikr konsolosluğu tevâbi'inden olan Tonrahi ve Katona iskelelerine emr-i şüd iden France sefinelerinden ve kapudan ve tâcirlerinden konsolosluğuna ait resmlerinde ve (...) hakkını ahidnâme-i hümâyûn mücebince almak için konsolos-ı mesfûr tarafından Francelüden Morayani ve Kostantin veled-i Propenayutu nâm âdemlerini ta'yin ve onlar dahi ol makûlelerden (silik) ve iktizâ iden konsolosluğuna ait olan resimlerini ve (...) hakkını talep eylediklerinde (silik) hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn edâda ta'allül ve muhâlefet ve gadr südürunda oldukların bildirüp ahidnâme-i hümâyûn mücebince lâzım gelenlerden âdemleri mesfûrlara elvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan nişân-ı âlişân defterlerine mürâca'at olundukda Narda ve Sayda ve tevabi'i iskelelerine gelüp giden France tâ'ifesinin umûr ve mesâlihlerin görmek için mezkûr Pol nâm begzâde b'il-fi'il berât-ı şerîfimle konsolos olduğu mestûr ve France tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri mebalığın ve ba'zı zimmîler kendi gemileriyle Harbi vilâyetine egledip gördükleri kana'at ilçilerine ve konsoloslarına ait olan resimlerin ve

bâlâda hakların bî kusur virüp inad ve muhâlefet eylemeyeler deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümayûn münderc olduğu dahi mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]157

Hüküm 2

İzmir kazâsı nâ'ibine ve İzmir hassı voyvodasına hüküm ki:

Asitâne-i Sa'âdetimde meks üzere olan muhaâcir emirü'l-milletü'l-Müslimeyn France padişahının ilçisi (silik) ve Cemhûrunun Baytos ve Siciliyatın ilçisi (silik) ilçisi vekîli ve hakkında avâkıbıhû (silik) arz-ı hâl gönderüp Medîne-i İzmir'de Kasap Hıdır mahallesinde bundan akdem (silik) ihrâk-ı azîmeden hâliyâ Ekiz mevazî harab ve ol esnâda mahalle-i mezbûrede (silik) olup ancak mahalle-i mezbûrede vâkî buyût ve hâneler ve dükkâneyn (silik) muttasıl ve inâyet zıyk ve ekser ahâlîsi müstehak ve ehl-i zimmet olmağla (silik) ba'zı mütemekkin meyhâneci ve koçucu tâ'ifesi muvâzi kesîresinde vâkî (...) (silik) mahzenlerde kebîr (...) ark (...) ve esnâ-yı amellerinde ziyâde ateş hark (silik) nâşi yakın zamanda bir iki defa ihrâk zuhûruna bâ'is ve teşkillerine binâ'en (silik) dokuz senesi tarihinde mahalle-i mezbûrede vâkî ol makûle meyhâneler b'il-külliyen men' ü def' (silik) kat'î emr-i şerîf-i âlişân-ı şeref sūdûr bulmakla fî mâ ba'd mahalle-i mezkûrede menâzilde (silik) ashâbının (...) ve mahfûz ve mahsus dükkânları olmamakla mezbûrun (silik) tâ'ifeleri mahalle-i mezbûre nihâyetinden vâkî hali ve vâsi yerlere nakil ve iskân (silik) (...) içün mukaddema ve ba'dehu sâdır olan iki kıt'a emr-i âlişânın (silik) taraf-ı şer'e uzun bir kıt'a hüccet-i şer'iyye ve murâsele birle tenbih-i te'kid (silik) İzmir voyvodası mûmâileyhsin bu husûs irâdımın ta'allül ve zararına (silik)deyü emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına mâni'-i küllî olduğun ve hâliyâ İzmir (silik) ricâsına sâlifü'z-zikr ilçiler ve konsoloslar ve vekîller memhûren (silik) iltimâs eyledikleri ecilden mahalle-i mezbûrede olan müste'mineyn konsolosları (silik) ve etba'larının kefâf-ı nefslerinden ma'ada hükümlerin makûlesi Müslim (silik) nesne verdirip ve fûruht eylememek şartıyla mukaddema sâdır olan (silik) şerîf ve hâliyâ varid olan hüccet-i şer'iyye ve arz ve mahzar mûciblerince (silik) ve koltuk meyhâneleri men' ü def' olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda mukaddemâ ve hâliyâ sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadirim mücebince amel dahi vech-i meşrûh üzere mahalle-i mezbûrede olan müste'mineyn konsolosları dahi kendilerinin ve etba'larının kefâf-ı nefslerinden ma'ada (...) makûlesi Müslim adedinde olanlara nesne verdirmeyip ve fûruht eylememek şartıyla mukaddema sâdır olan emr-i şerîfde ve hâliyâ varid olan hüccet-i

şer'iyye ve arz ve mahzar muciblerince istikâre ve koltuk meyhâneleri men' ü def' olur muhakkak emr-i şerîfimle amel olası şöyle bilesiz.

Fî Evâhir-i Za. Sene [1]157

[Sayfa 43]

Hüküm 1

Vidin Muhâfızı Sadr-ı Esbak Vezîr Abdullah Paşa'ya ve Bosna Vâlîsi Sadr-ı Esbak Vezîr Ali Paşa'ya ve Bender Muhâfızı Vezîr Mehmed ve Belgrad Muhâfızı Vezîr Yahya Paşa'ya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp ba'zı ihlâl-i memleket sebebiyle Nemçe tarafından firâr ve selâmet emniyesiyle zarar (...) olan müşerref-i İslâmiyye hudûduna gelen sahîh Francelülere hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn müdâhale ve ta'arruz olunmak icâb etmez iken ol makûle sahîh Francelülerden serhadd-ı mensûrem olan Belgrad ve Vidin ve Bender ve Bosna hudûdlarına kendi halleriyle çıkanları ba'zı kimesneler ahz ve esîr ve mugâyir-i ahidnâme-i hümayûn ta'arruz itmeleriyle bir minvâl-i muharrer Nemçe diyârından firâr ve zikr olunan serhadd-i mensûrem hudûdlarına vusûl bulanlar âher cinsden olmayup sahîh Francelüden buldukları sâbit ve zâhir olanları serhadd muhâfızları buyrulduklarıyla memhûr ve ubûrlarına mûmâna'at olunmayup fî mâ ba'd ahz ve esîr olunmakdan ve kâ'ide ve keyfiyyetleri ru'yet olunmak için kendi halleriyle Asitâne-i Sa'âdetime tesyîr ve France ilçisine emînen ve sâlimen îsal olunmak üzere siz ki vezirâ-yı i'zam müşârü'n ileyhimsiz size hitâben emr-i şerîf vacibü'l-ittibâm südürünü ilçi-i mûmâileyhe istid'a ve iltimâs itmegın dîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûna mürâca'at olundukda Francelüye müte'allik esîr bulunur ise ilçileri konsolosları ta'yin eyleyüp Francelüdür derler ise (silik) sahipleri veya vekîlleri ile südde-i Sa'âdetime gönderile (...) görüle deyü mestûr ve mukayyed olunmağın Francelü nâmıyla hudûdlara çıkanlar bir dürlü ahz ve esîr etdirilmeyüp ve lâkin âher (...) olmak iştibâhını dahi mevki' için ol makûleler der aliyyeye irsal ve bu cânibde France ilçisi ma'rifetiyle keyfiyyetleri rû'yet olup kendi hallerinde sahîh Francelü oldukları sabit ve zahir oldukda ahidnâme-i hümayûn mücebince taraflarına teslîm olmaları bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Za. Sene [1]157

Hüküm 2

Ber vech-i arpalık Kavala sancağı mutasarrıfına ve Kavala kâdisına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bundan akdem Nemçelü ile Francelü (silik) hasebiyle Nemçe diyârından firâr ve darü'l-emân olan memâlik hudûd-ı İslâmiyye'de (silik) bir nefer Francelüyü Kavala taşrasında (boş) nâm kimesne esîr olmak üzere (silik) Francelü dahi bir

takribiyle fırsat buldukda Medîne-i Kavala'da meks üzere olan France (silik) hanesine firâr ve hanesinde muhte'ini iken sahib-i mezbûr dahi haber aldıkta (silik) varıp mesfûr Francelü benim esîrimdir deyü iddi'â ve Kavala dizdârı dahi (silik) niza' için mesfûr Francelüyü kendi hanesinde alıkoduğunu ilç-i mûmâileyh (silik) ve inhâ ve ihbâr eyledigin bildirüp esîr mesfûr Francelüyüder âliyye (silik) ol havâlîde zuhur iden ol makûle sahîh Francelüleriba'de'l-ru'yet kendi (silik) zâhir ve ma'lum oldukda bilâ bahâ tahlîs ve Kavala'da meks üzere olan (silik) teslîm olunmaları bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûnda mahfûz üzere (silik) oldukda Francelüye müte'allik esîr bulunur ise ilçileri ve konsolos derler ise ânın gibiler sahipleri veya vekîlleri ile südde-i Sa'âdet'e gönderile (silik) ve gerek o havâlîde ol makûle bulunanlar der aliyye (silik) hallerinde sahîh Francelü (silik) fermân-ı âlişân yazılmışdır.

(silik)

Hüküm 3

Kandiye vâlisine ve Ruscuk kâdîsına hüküm

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Girid cezîresinde Hanya iskelesinde meks üzere olan France bâzergânlarından Baltazar Ruviran ve Kumpanya nâm müste'minler yine Hanya sâkinlerinden İbrahim paşa oğlu Süleyman Bey demekle ma'rûf kimesnenin Resmo kazâsında mutasarrîf olduğu mülk bir mikdâr arz ve mülk-i zeytun eşcârını te'hirân mesfûrun bundan akdem iki bin beş yüz guruşa bey ve onlar dahi iştirâ ve meblağ-ı mezbûru mûmâileyh Süleyman Bey'e edâ ve teslîm ve yedlerine taraf-ı şer'den hüccet-i şer'îyye verilüp dahl olunmak [Sayfa 44] icâb itmez iken mûmâileyh Süleyman Bey'in vâlidesi Aîşe nâm hatun zuhura gelip hilâf-ı şer'-i şerîf da'vaya tasaddi ve birkaç def'a mürâfa'a-i şer' olduklarında mezbûre Aîşe hatunun ta'addîsi men've mesfûrlara zabt ve âhere bey' itmeleri için selefîn Kandiye vâlîsi tarafından buyruldu ve canîb-i şer'den mürâsele ve ta'addîsinin men'i için emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşken mezbûre Aîşe hatûn mani'a olmayup ba'zı mütegâlibeye istinâd ile bâzergân-ı mesfûrâna gadr eyledigin bildirüp ol bâbda hükm-i hümayûnum ricâi tmegin husûs-ı mezbûr mahallinde ne vechile fasl virilmiş ise sûreti sicillâtıyla arz ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Za. Sene [1]157

Hüküm 1

Dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ağasına ve hassa bostancıbaşıya hüküm ki:

France ilçisi Konte de Kastelinden Hamel hutimet avâkıbuhû b'il-hayr arz-ı hâl gönderüp kendinin ve etbâ' ve âdemlerinin kefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a yedi bin dört medre hamra emr-i şerîf verile gelmekle bin yüz elli yedi senesinde dahi beher dört

sene üzüm (silik) olmak üzere İstanbul'akârib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâeylediği yedi bin medre hamrın Galata'da (silik) hânesine nakliye mümâna'at olunmayup zâbitlerden ve âherden min bâ'd gümrük ve bâc ve harc ve avâ'id nâmıyla ve sâ'ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle rencîde ve remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahkâm kaydına müraca'at olundukda vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddema sâdır olan emr-i şerîfim mücebince yüz elli yedi senesine mahsûben def'-i vâhidede nakline mümâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Za. Sene [1]157

Hüküm 2

Bir sûreti:

(silik) olan beş nefer tercümânların ve âdemlerinin kefâfnefsi için senede bir def'a beş bin medre hamra (silik).

Hüküm 3

Franceye tâbi' ruhban ve tüccâr tâ'ifesinin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için senede bir def'a üç bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 4

(silik) olan Bero nâm tercümânın (silik) Josef'in ve sâ'ir (silik) nefsi için senede bir def'a iki bin (silik) yazılmışdır.

Hüküm 5

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Canbatsana Kovro nâm begzâdenin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için senede bir def'a üç bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 6

(silik) nâm begzâdenin ve âdemlerinin (silik) nefisleri için senede bir def'a bin beş yüz medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 7

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Cosef nâm begzâdenin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 8

Bir sûreti:

(silik) nâm Francelünün ve âdemlerinin (silik) bir def'a iki bin medre (silik).

Hüküm 9

Bir sûreti:

France begzâdelerinden Diran nâm begzâdenin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 10

Bir sûreti:

France etba'larından de Remanco nâm tabibin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün senede bir def'a bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Za. Sene [1]157

Hüküm 11

(silik) hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Cosef Bermon nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getirdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi verilüp kendi vilâyetine avdet itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup memnû'âtından içinde meta' olmadıkça kat'a eglendirilmeyüp girü vilâyetine emînen ve sâlimen zarardan mümâna'at olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak izin yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Z. Sene [1]157

[Sayfa 45]

Hüküm 1

İstanbul mollâsına ve [Boş] kâdîsınahüküm ki:

France padişahının Asitâne-i Sa'âdet'de mukîm olan ilçisi Konte de Kastaldan hutimet avâkıbuhû b'il-hayr südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp bu esnada Francelü ile Nemçelü beynlerinde vukû'u bulan ihtilâl hasebiyle Nemçe diyârından firâr ve selâmet-i emniyesiyle dârü'l-emân olan memâlik-i mesâlihe'l mesâlik-i padişahanem hudûduna kendü halleriyle gelüp dâhil olan sahîh Francelüleri yeniçeri ve sâ'ir askeri tâ'ifesinden ba'zıları kârîb ederek ahz ve esîr ve kimisini bu taraflara ve kimisini âher mahallere götürüp keyfiyyeti ma'lûm olmadığı hâleti esîrimizdir diyerek bey' ve şirâ ve haberi alınıp ol makûle firâr iden Francelüleri ilç-i mûmâileyh tarafından talep olundukda biz şu kadar akçeye iştirâ eyledik deyü nice dürlü tezvîrât ile gadr ve bir iki seneden berü bahâ nâmına ma'lûmu'l-mikdâr akçe sarf olunduğundan gayrı Nemçe diyârından firâr ve kendü halleriyle ber vech-i muharrer memâlik-i mahrûseminden Asitâne-i Sa'âdetime gelmek üzere ol makûle Francelülerin güzerân eyledikleri mahallerde mürûr u ubûrlarınâ mümâna'at ve ol vecihle rencîde olundukların bildirüp fî mâ bâ'd gerek bu taraflarda ve gerek âher

mahallerde bir takrîb ile ahz ve esîr olan sahîh Francelülerin bulundukları mahalde keyfiyyetleri ma'rifet-i şer'le görülüp fakat harcırahları alındıkda bilâ müceb bahâ nâmına akçe mutâlebesiyle remîde olunmayup ta'yîn olunan âdemisine teslîm ve Asitâne-i Sa'âdetime tesyir ve bâ'de-l yevm bu husûs düsturü'l amel tutulmak için yedlerine emr-i şerîf-i âlişânım virilmiş istid'a ve iltimâs itmegın dîvân-ı hümâyûnda mahfûz Francelüye itâ olunan ahidnâme-i hümâyûna müraca'at olundıkda Francelüye müte'allik esîr bulunursa ilçileri ve konsolosları ta'yîn eyleyüp Francelüdür derler ise onun gibiler sâhibleri veya vekîlleri ile südde-i sa'âdetime gönderile kazâsı (silik) deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn şurûtu mücebince amel olunmak için (silik) Francelüler bulundukları mahalde Asitâne-i Sa'âdetime irsâl ve keyfiyyetleri bâ'de-l rivâye (silik) sahîh Francelü oldukları sâbit oldukda taraflarına teslîm olunmak (silik) sâdır olmuşdur buyurdum ki.

Fî (silik)

Hüküm 2

Sakız cezîresi nâ'ibine ve Sakız muhassılına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Francelüden memâlik-i mahrûsemde mütemekkin (silik) ve eger bekârdır? Kimileri ise cizye mutâlebesiyle rencîde olunmaya deyü Francelüye (silik) hümâyûndamestûr ve mukayyedtir hilâfıyla hareket iktizâ etmez iken ashab (silik) kimesneler cezîre-i mezbûrede ticâret ile meks üzere olan müte'ehhil (silik) hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cizye mutâlebesiyle rencîdeden hâlî olmadıkların (silik) hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cezîre-i mezbûrede bulunan Francelüden (silik) remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegın dîvân-ı hümâyûnda (silik) hümâyûna müraca'at olundıkda memâlik-i mahrûsemde mütemekkin olan (silik) kimler ise cizye mutâlebesiyle rencîde olunmayalar deyü (silik) hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

[Sayfa 46]

Muharremü-l Harâm sene 1158

Hüküm 1

Girid cezîresinde vâki' Hanya kâdîsına hüküm ki:

France padişahının südde-i sa'âdetimde mukîm olan ilçisi kıdvet-i milleti'l-Mesîhiyye Konte de Kastelden hutimet avâkıbuhû b'il-hayr südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp Girid cezîresinde vâki' Hanya iskelesinde France tâcirleri akçeleriyle iştirâ eyledikleri revgan-ı zeyti France sefinesine tahmîl eylediklerinde mi'tâd üzere isimleri bi't-tamâm Hanya muhâfızları taraflarından cem'ine me'mûr olanlara edâ ve yedlerine (...) edâ

tezkereleri verildikten sonra Hanya sancağı âher vâlîye ta'arruz ve zabtı vaktine gelince bir mikdâr zaman mürûr idüp beyhlerinde kiste'l yevm hesâblarını görmek lâzım iken halef selef kiste'l yevm hesablarını görmeyüp o mezbûr bana tevcih olduktan bu vakte gelince Hanya limanında takrîr-i sefâine revgan-ı zeyt tahmîl olundu ise a'it olan resmi tarafıma virilmek iktizâ ider bu takîrde ne mikdar France sefâini gitmiş ise rûsûmâtı bâzergânlardan reddi lâzım gelir deyü Hanya'da olan France konsolosundan taleb ve konsolos-ı mesfûr dahi muhafaza sâbıkân bi't-tamâm virilüp ve virildigini müşâr Francelü yedlerine mevrûd virilen edâ tezkerelerini ibrâz eyledikte kat'a isgâ olunmayup gadrdan hâlî olmamakla fî mâ bâ'd Hanya sancağı mutasarrıfları gelüp münâsiblerini zabt eylediklerinde tevcihleri tarihlerinden halef selef hesablarını görüp France bâzergânlarının yedlerine (silik) virilen edâ tezkerelerine mugâyir hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mükerrer rûsûmat (silik) emr-i şerîfim virilmek ricâsına ilçi-i mûmâileyh istid'a ve inâyet (silik) olan baş muhasebe defterlerine nazar olundukda Girid cezâresinden (silik) olup iskelelere nakil ve müste'min ve sâ'ir tüccâra (silik) her bir vukiyyesinden kadîmden alınagelen resm-i gümrükden ma'ada (silik) için iki akçe ve vâlî maişiyeti için bir akçe ki beher vukiyyesinden (silik) ziyâde mutâlebe olunmaya deyü (...) ve meşrûh şurûtundan olduğı (silik) mahfûz olan Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnuma (silik) France tüccârı ahidnâme-i hümâyûn mücebince yüzde üçer gümrüklerin (silik) edâ ve mu'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve irade eylediklerinde (silik)tekrâr resm-i gümrük taleb olunmaya deyü münderc olduğı dahi mestûr(silik) muharrer Hanya Muhâfızları tevcihleri tarihlerinden halef-i selef kast (silik) görüp mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûnFrancelüdenyedlerinde olan (silik)muhâlefettekrârrûsûmat talebiyle rencîde olunmamaları için emr-i şerîfim (silik) b'il-fi'il re'isü'l-küttâbım olan iftiharü'l emâcid ve'l ek3arım el-Hâc Mustafa (silik) itmegin ilâmı mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i M. Sene [1]158

Hüküm 2

(silik) Kandiye vâlisine ve Kandiye kâdîsınahüküm ki:

(silik) France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Kandiye iskelesine emir-şüd iden France kapudanları (silik) sefinelerini kalafat ve yağlamak ve tamir etmek lâzım geldikte kalafat ve tamir için (silik) olunacak revgan-ı zeyt ve katran ve kalafat-ı lâzîmesini ve ameliyye akçeleriyle olmalarına ve tutmalarına (silik) mûmâna'at olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın şurût-ı mer'iyyesi yoğise ahidnâme-i hümâyûn mücebince (silik) olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. Sene [1]158

Hüküm 3

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Onore Bodan nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi virilmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup memnû'âtdan içinde meta' olmadıkça kat'a eglendirilmeyüp eminen ve sâlimen geri vilâyetine avdet ve mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâidüpvach-i meşrûh üzere ameloluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. Sene [1]158

[Sayfa 47]

Hüküm 1

Astânedan Eflak'a varup gelince yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârlarına ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîf-i âlişânımla France tercümânı olan Yasef nâm tercümân ba'zı husûsiçün Osbatay veled-i Yasef nâm bir nefer hidmetkârını göndermek murâd itmekle imdi siz ki mûmâileyhimsiz tercümân-ı mesfûrun hidmetkârı mesfûr Esbatay veled-i Yasef hidmetkârın tahtı hükümet ve kazâsına dâhil olurise gidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde ve esnâ-yı tarîkde kendüne esvâb ve tavarına müdâhale olunmayıp ısgâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan akçesiyle aldırılıp tercümân-ı mesfûrun yedine îfâ olunan tercümânlık berâtına mugâyir cihet ve tekâlif-i örfiyye teklîfi ile ve âher vechile rencide ve mürûr u ubûruna mûmâna'at ve remide olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegın vech-i meşrûh üzere ameloluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. Sene [1]158

Hüküm 2

Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm.

Elçi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Canbatsana Martin nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi verilüp kendi vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup memnû'âtdan içinde meta' olmadıkça kat'a eglendirilmeyüp girü vilâyetine mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûn ricâ itmegın vech-i meşrûh üzere amel oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]158

Hüküm 3

Luiz Mişel nâm kapudan tartan ta'bir olunur bir kıt'a sefinesiyle avdet etmek üzere mu'tâd üzere Boğazhisârlarından yoklanup memnû'âtdan meta' olmadıkça mürûruna mümâna'at olunmamak için Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]158

Hüküm 4

Mora muhassılı Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Balyabadra kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin emînen aldıklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskeleye getirmeye mâni' olmayup (silik) bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde olunmaya ve France tüccârı ahidnâme-i hümâyûn mücebince yüzde üçer gümrüklerin gümrük (silik) edâ ve mu'tâd üzere edâ tezkereleri ahz ve irâde eylediklerinde muteber olup tekrâr rüsûm-ı gümrük taleb olunmaya deyü (silik) iftâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda münderc olduğu mestûr ve mukayyed olup hilâfına bir dürlü hareket iktizâ ve kuyûdatı bir kıt'a sefinesiyle cezîre-i Mora'da vâki' Balyabadra iskelesinde lenger endâz (silik) mîrîyyeden bir mahalde akçesiyle ma'lûmü'l-mikdâr peynir iştirâ ve iktizâ iden gümrükde mahall-i mezbûr (silik) tezkeresi alup ba'dehu mezkûr peyniri Balyabadra iskelesine götürüp sâlifü'z-zıkr sefineye (silik) gümrükçüsü [Boş] nâm kimesne tekrâr gümrük taleb ve France kapudanı mesfûr dahi yedine verilen (silik) eyledikde kat'a amelvei'tibar etmeyip hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mükerrer gümrük alup gadr (silik) fî mâ bâ'd hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn yedlerine virilen edâ tezkerelerine amel ve i'tibar ve mugâyir-i (silik) hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnuma müraca'at olundukda gümrüklerin emînen (silik) virüp âher iskeleye getirmeye mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde olunmak ve (silik) mücebince yüzde üçer gümrüklerin gümrük ümenâsına edâ ve mu'tâd üzere edâ tezkerelerin ahz ve (silik) olup tekrâr resm-i gümrük taleb olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın mahalde edâ tezkeresi (silik) ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır.

Hüküm 5

Tırhala kâdîsı ve Tırhala kazâsı kurb ve civârında vâki' sâ'ir kâdîlara hüküm ki:

Asitâne-i Sa'âdetimde mukîm France ilçisi Konta de Kastelan (silik) France tercümânı olan Anastas ve Kenino nâm tercümân akrabasından (silik) Selanik'den Yanya'ya giderler iken Tırhala sancağında ve kazâsına tâbi (silik) karyesi bekcibaşısı Mahvelüblü ve karye-i mezbûrede hanın hancısı Yani ve Toska ve Dimod ve Delvine (...)

kazâsında Cemandan nâm karyede Dimo veled-i Yorga nâm haydut tâ'ifesi mahall-i merkûmda (silik) mesfûrân tercümân ile akrabası zimmînin yollarını kat ve üzerlerine hücum ve ahz u bent (silik) olan bin adet altın bâliğ olur nukûd ve emti'a ve eşyâ ve sim besatların b'il-küllîye nehb ü gâret (silik) eylediklerinden sonra muhkem bend ve esîr Mecuva? karyesi havâlisinde vâki' ormanlarda birkaç ay (silik) gece ve gündüz nice cevr ve eziyet ve işkence ile kemâl-i mertebe tazyik eylediklerinden ma'ada mesfûrun (silik) etmek için iki bin yaldız altını ve iki bin adet sim tas ve altı adet sim hançer ve yüz guruş (silik) adet kuşak ve çukadan masnu' on iki adet entari ve altı çift dizlik isteriz ve zikr olunan akçe ve eşyâ gelüp tarafımıza vâsıl olmadıkça esîrlikden halâs ve bir vechile mümkün degildir ve gelmedigi hâlde ikinizi dahi katl ederiz deyü nice gün eziyet itmeleriyle b'il zarûri tahlîs-i ticâre için iki bin altın ile eşya-i merkûmeyi götürüp haydut tâ'ifesi mesfûrlara teslîm ile halâs oldukların ve husûs-ı mezbûr minvâli muharrer üzere olduğunu ve mesfûrun haydutlardan ahz olunan mesfûr Dimyo veled-i Yorgo nâm bir nefer haydudun Yanya mahkemesinde huzûr-ı şer' de meblâğ-ı merkûmu ve eşya-i mezkûru beyinlerinde ne vechile iktisâm eyledikleri [Sayfa 48] takrîrini Yanya nâ'ibi Ömer ve Frendos kâdîsı İsa ile Yanya sancağı mutasarrıfı el-Hâc Ali dâme ikbâlûhû mufassalan arz ve Yanya vâlîsı âlâ vukû'a mahzar birle i'lâm eylediklerin bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum virilmek bâbında inâyet ricâ itmegin siz ki Tırhala ve Tırhala kazâsı kurb ve civârında vâki' sâ'ir kazâların kâdîları mûmâileyhâmsız husûsu mezbûrun sıhât ve hakikati tercümân muvacehesinde ma'rifet-i şer'le gereği gibi her biriniz kazâlarınız ahâlilerinden vukû'u olanlardan tefehhus ve istiksâ ve âlâ sıhhate arz ve inhâ olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]158

Hüküm 1

Ankara kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Ankara sancağında vâki' Murtazaabad kazâsında Mirgazi nâm karye sükkânından Mehmed Beşezâde Salih Bey dimekle ma'ruf kimesneden Ankara'da vâki' Hatûn mahallesinde mutasarrıf olduğu mülk-i menzilin nısfını yine Ankara'da ticâret ile meks üzere olan Francelüden Natsi veled-i Kaladati nâm bâzergâna bin yüz kırk bir senesinde bey'-i pâre-i sahîha-i şer' iyye ile bin guruşa bey' ve teslîm ve bâ hüccet-i şer' iyye birkaç sene mutasarrıf oldukdan sonra mesfûr Natsi veled-i Kaladati nâm bâzergân dahi mutasarrıf olduğu mülkü müşterâsı olan menzil-i mezbûrun nısfını Zaylo binti Anton nâm müste'mine nasrâniyeye bey' ve mesfûre dahi teslîm ve kabûl idüp on iki seneden berü bilâ nizâ mutasarrıf olup bir dürlü rencide ve müdâhale olunmak icâb etmez

iken hâliyâ Ali Paşazâde demekle şehir (...) nâm kimesne zuhûr ve nice dürlü bahâne ile sâlifü'z-zıkr menzil-i mezbûru da'va (silik) nasrâniyenin yedinde olan hüccet-i şer'iyeyi hilâf-ı şer'-i şerîf fesih sevdasıyla gadr murâd (silik) mezbûrun (silik) muharrer husûsu mezbûre müte'allik hilâf-ı şer' da'vası ahidnâme-i hümâyûn (silik) bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümâyûnda mahfûz Francelüye itâ (silik) France tâcirleri ve tercümânları ve konsolosları memâlik-i mahrûsemde bey' (silik) ve sâ'ir umûr-ı şer'iyede kâdîya varup sebt-i sicil ettirüp (silik) niza' olur ise hüccet ve sicile nazar olunup mücebi ile amel oluna ikisinden rûz-ı ikâmet idüp hilâf-ı şer'-i şerîf nesne da'va iderler ise (silik) veyâhud sicilde mukayyed bulunmaya onun gibi tezvîr etdirilmeyüp hilâf-ı (silik) olunmaya ve dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları dîvân-ı hümâyûnda (silik) istimâ' olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın bilâ sened şer' zuhûr eyleyen (silik) mücebince dört bin akçeden ziyâde dâ'va idenlerin vekîli şer' ileri müdde'i aleyhâyı (silik) Asitâne-i Sa'âdet'de taraf-ı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak için havâle olunmak bâbında fermân (silik) yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ra. Sene [1]158

Hüküm 2

(silik) varup gelince yol üzerinde vâki' kâdîlar ve nâ'ibler ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri (silik) sâ'ir zâbitân ve a'yânı vilâyete hüküm.

(silik) gönderüp France tâcirlerinden Fransuva Mertmot nâm bâzergân ticâret ile bir nefer (silik) Ankara'ya âzim ve râhî olmağla tâcir-i mesfûr bir nefer müste'min hizmetkârıyla siz ki mûmâileyh (silik) varup dâhil olur ise gidişde ve gelişde ve menâzil ve merâhilde ve esnâ-yı (silik) tavarlarına ve yanında bir nefer Francelü hizmetkârına müdâhale olunmayup iktizâ iden zat (silik) satanlardan cârî üzere akçesiyle aldırılıp ahidnâme-i hümâyûna mühâlif cizye (silik) tekâlifi ile rencide ve mürûr u ubûruna mûmâna'at ve remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum (silik) vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ra. Sene [1]158

Hüküm 3

(silik) Şam ve Sayda vâlîlerine ve Trablusşam voyvodasına ve Sayda kâdîsına hüküm ki:

France padişahının Asitâne-i Sa'âdetimde mukîm olan ilçisi Konte de Kastilan hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp sâbıkân Sayda eyâleti Mustafa Azimzâde İbrâhim Paşa bin yüz elli üç senesinde eyâlet-i mezbûreye mutasarrıf iken cerde hizmetine me'mûr ve masarîfı cerde için bir mikdâr akçe iktizâ eyledikde

Medîne-i sayda da ticâret ile meks üzere olan France tâcirlerinden Kayri nâm Francelüden üç bin gurus istikrâz ve meblâğı merkûmhaccacımüslimin cedresi masarîfîçün sarf olunup sâ'ir düyun-u kıyas olunmayıp edâsı cümleden akdem ve lâzım geldiğine binaen tâcirmesfûrun yedine verilen temessüktezîkr ve tasrih olunduğu üzere mesfûrdan istikrâzeylediği üç bin gurus bermûceb-i memhûrtemessükma'rifet-i şer'leedâ olunması için bundan akdem mir miran mûmâileyh ve Sayda kâdîsına emr-i şerîfim şeref sudûr bulup (silik) edâyı deyn etmeden paşa mûmâileyh fevt olmağla el-hâleti hazihi siz ki veziranmûşar ve Mevlânâyımûmâileyhümasız müteveffayı mezbûrun vereseleri tahtı hükümet ve kazânızda oldukların ve mesfûrtâcir tarafından Kombiyan nâm Francelüyü vekîl eyledigin bildirüp mukaddema sâdır olan emr-i şerîfimmûcebince mahallinde şer'le görölüp muhallefât ve terekesine vâzi' yed iden varislerinden meblâğı mezbûrşer'le el verilüp ihkak-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegindîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan kuyûdu ahkâma müraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim virildiğimestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddema sâdır olan emr-i şerîfimmûcebince mahallinde şer'le görölmek bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Fî Evâ'il-i R. Sene [1]158

[Sayfa 49]

Hüküm 1

İş bu başka tebdilolmağla zirde kayıt olunmuştur.

Kudus-i Şerîf kâdîsına ve Kudüs-i Şerîf sancağı mütesellimine hüküm ki:

France Padişahının Asitâne-i Sa'âdet'de mukîm olan ilçisi Konte de Kastilan hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp Kudüs-i Şerîf'de Şeyh Kırkşendi zâviyesi ve minâresi mürûr-ı eyyam ile harâb olup ruhban tâ'ifesi yedlerinden kaldı diyerek mücerred Efrenc ruhbanı tâ'ifesinden celb-i mâl için mukaddemâ bir kaç kimesneler ba'zı evâmir ısdâr ve ibrâz ve ol vecihle ruhban tâ'ifesi tahvif ve bir mikdâr akçelerin alup hattâ bin yüz on iki senesinde Şeyhdarı vakfı nâzırı Şeyh Mehmed ve Şeyh Mustafa ve el-Hâc Süleyman nâm kimesneler zâviye-i mezkûr ceddimiz evkâfındandır deyü ruhban tâ'ifesinden iddi'â ve ispatdan aciz ve Kırkşendi zâviyesinin kayd-ı mahallî bulunmamağla hüsn-i ihtiyarlardan ma'rifet-i şer'le su'âl olundukda Kudüs-i Şerîf'de Kırkşendi nâmında zâviye yokdur ve ecdadımız dahi görmeyüp ve istimâ dahi etmemişlerdir deyü meclis-işer'de cem vâfir cevab virdiklerinde mezbûrlar şer'le muarazadan men' birle hüccet-i şer'iyye verilüp ve mûcebince bin yüz on senesi zilka'desinde emr-i şerîf dahi sâdır olmuşken bu def'a Şeyh Mustafa nâm kimesne zuhûr ve Kırkşendi zâviyesinin zâviyedârıyım kendü malımdan ta'mîr ederim deyü hilâf-ı inhâ

fermân ısdar ve da'va ve yine ma'rifet-i şer'le bî-garez hüsn-i ihtiyarlardan tefehhus ve ol makûle zâviye Kudüs-i Şerîf'de olmayup ve görmüş ve işitmiş dahi yoktur deyü huzûr-ı şer'de ihbâr ve husûs-ı mezbûr ancak celb-i mâl için olduğu zâhir ve nümâyan ve ihtiyâten tekrâr ahâlî-i mezbûrun Kudüs-i Şerîf ve etrafeyni Kırkşendi nâm zâviye yokdur lâkin ba'zı eşrîrra Efrenc rahiplerini ekele me'lûf ve bu misillü tezvirât ile nâirce hareket ve ta'ciz eyledükleri ve bu makûle bi-defa'at-i şer'le görölüp men' olunan husûs için bir dahi emr-i şerîf ısdâr ederler ise istima' olunmaya deyü lede'l-iltimâs sâbıkân Kudüs-i Şerîf kâdîsı mevlânâ Şeyh Mehmed Kevâkibizâde (silik) [zîdet] fezâilühû arz etmegın mücebince amel olunup tezvirâtları men' ü def' olunmak bâbında (silik) ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma ve defter-i hâkânîye müraca'at ve sâ'iriye nazar olundukda yine Kırkşendi zâviyesi için ba'zıları (silik) mürûr-ı eyyam ile ve hâliyâ Efrenc ruhbanı vekîli (silik) olmak üzere da'va ve kezalik şer'le hüsn-i ihtiyarlar (silik) mezbûrenin eseri olmayup isim bilâ müsemma olduğu (silik) da'valarından min küllî'l vücuh fariğa ve da'va ve niza'mız (silik) sicil ve hüccet-i şer'iyye olunmağla mücebince amel olunmak üzere (silik) zilka'desinde emr-i şerîf sâdır olduğu dîvân-ı hümâyûnumdan (silik) ve ikdâmı sâ'irede dahi zâviye-i mezbûrenin kaydı bulunmadığı ihtiyâtı atik ve cedîd kuyûdât-ı an'anesi ile rûznâmçe asker (silik) bâ'de-l tebliğ i'lâm olunması fermân-ı hümâyûnum olmağın Kudüs-i Şerîf (silik) bir (...) kurbunda Kırkşendi câmi'-i şerîfi bilâ mütevellî ve bilâ (silik) harâbe müşerref olup mütevellî ve nâzıra muhtâc olmağla tevliyet-i mezkûre (silik) ile Seyyid Mehmed'e ve nezâreti dahi yevmî iki akçe ile (silik) bin yüz elli üç senesi cemâziye-l âhiresinde tevcih (silik) berât verilüp ba'dehu vakf-ı mezbûr (...) (silik) bâlâda (...) iki akçe ile ihdâs eylediği (silik) iltimâslarıyla bin yüz elli dört cemâziye-l evvelisinde bâ fermân-ı âli (silik) olundukdan sonra Kudüs-i Şerîf'de havâlide mahallesinde Kırkşendi zâviyesi (silik) iki akçe vazife ile şeyhi ve müezzini Mustafa fevt olmağla mahlûlünden Şeyh (silik) bin Salih'e bin yüz elli dört şevvalinde bâ arz-ı hâl tevcih olundukdan sonra (silik) mezkûrenin yevmî iki akçe vazife ile mütevellisi olan Şeyh Mehmed hâk (silik) nısf tevliyeti Şeyhü'l haram es-Seyyîd Abdüllatif'e kasrı yed itmekle fariğ-i merkûm (silik) berâtı mücebince bin yüz elli beş muharreminde tevcih olunduğı sâdır olan fermân-ı âliyye imtisâlen atik ve cedîd defâtir bâ'de-l tebliğ an'anesiyle kayıtlarından ihrâc olunduğın âlemü'l ulema'-i-l mütehayyirin Anadolu kazaskeri Mevlânâ Mehmed edâmâllahû te'âla fezâilühû i'lâm itmegin i'lâmı mücebince Kırkşendi zâviyesi muhaddis olmağla askeri rûznâmçesinden kaydı ref' ve terkîn olunmak üzere askeri tarafına [Sayfa 50] ilmuhaberi ve mahallinde mu'arazası men' olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadrim ve Mevlânâ müşârü'nileyhin i'lâmı mûcebince amel dahi vech-i meşrûh üzere Kırkşenberi zâviyesi muhaddes olmağla askeri tarafına verilen ilmuhaber mûcebince rûznâmçe-i askeriden kaydı ref' ve terkin olunmağla husûs-ı mezbûr için fî mâ ba'd mahallinde bir vechile mu'araza olunmayıp min' külli ile men' ü def' ve hilâfına bir dürlü rızâ ve cevâz göstermeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'l-nazar bu hükm-i hümâyûnumu Efrencî rahibleri yerlerinde ifâ idüp alâmet-i şerîfe itimad kılasız

Tahrirat-ı Evâsıt-ı R. Sene [1]158

Hüküm 1

Husûs-ı mezbûriğin tekrâr-ı âli yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]198

Kudûs-i Şerîf kâdîsına ve Kudûs-i Şerîf sancağı Mütessellimine hüküm ki:

Kudûs-i Şerîf'de Şeyh Kırkşenberi zâviyesi demekle ma'rûf zâviye mürûr-ı eyyâm ile harab olup ruhban tâ'ifesi yedlerinde kaldı deyü (...) darı vakfı nâzır Şeyh Mehmed ve Şeyh Mustafa ve el-Hac Süleyman nâm kimesneler bundan akdem emr-i âli ısdar ve zâviye-i mezkûre Çizmez? evkâfındandır deyü ruhban tâ'ifesinden iddi'â ve isabetdan âciz olduklarından naşi şer'le mu'arazadan men' birle virilen hüccet-i şer'iyye mûcebince emr-i şerîf (silik) bu def'a Şeyh Mustafa zuhûr ve Kırkşenberi zâviyesinin zâviyedârıym (silik) ta'mîr iderim deyü hilâf-ı inhâ fermân ısdâr ve da'va ve yine ma'rifet-i şer'le bî garaz (silik) ihtiyarlardan tefehhus ve ol makûle zâviye Kudûs-i Şerîf'de olmayup ve görmüş (silik) kadar deyü huzûr-ı şer'de ihbâr ve husûs-ı mezbûr ancak celb-i mâl için (silik) ihtiyâten tekrâr ahâlî-yi mezbûrdan Kudûs-i Şerîf'de ve tarafında (silik) yokdur lâkin Efrenc rahiblerinin mallarını ekele me'lûf ba'zı iştirânın (silik) sâbıkân Kudûs-i Şerîf kâdîsı Mevlânâ Şeyh Mehmed Kevâkibzade (silik) men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sūdûrunu hâliyâ Astâne (silik) fevtinden (...) bilmeyiz memhûr arz-ı hâl istid'a (...) olan kuyûd-ı ahkâma ve defterhâneye mürâca'at ve aklâm-ı sâ'ireye (silik) Kudûs-i Şerîf'de vâki' Efrenc ruhbanı vekîli Rekabil nâm rahip ile tercümânı mensur (silik) Hazret-i Halilü'r-rahmân aleyhi's-selât ve's-selâmet (...) dârı evkâfının nâzırı olan (silik) vakf-ı mezbûre müstahakâtından Şeyh Mustafa ve Hacı Süleyman ve inde'l-deynü'l-gıyas ve el-Hac (silik) nâm kimesneler Şeyh Takaddin Kırkşenberi zâviyesi demekle ma'rûf zâviye mürûr-ı eyyam ile (silik) zâviye-i mezbûr vekîl-i mesfûr ve tercümân-ı mensur zabt ve tasarruflarında olmak üzere (silik) husûs-ı mezbûr hüsn-ü ihtiyar ve bî garaz-ı Müslimînden istihbâr olundukda gerek nefis (silik) Halilü'r-rahman kurbunda zâviye-i mezbûrenin veche'n mine'l-vücûh vücud-ı minkadem ve kat'a (silik) ism-i beled

müsemma olduğunu ihbâr eylediklerinde mezkûrlar da'va-i merkûmdan (silik) zâviye-i mezkûreye müte'allikkan gerek vekîl-i mesfûr Refail ve gerek tercümân-ı mezkûr (silik) niza'mız yokdur deyü ikrar ve i'tirafları tescîl ve hüccet-i şer'iyeye olunup hüccet (silik) olunmak üzere bin yüz on altı evâhir-i zilkâ'desinde emr-i şerîf kararlarıyla (silik) Kudüs-i Şerîf Efrenc mahallesinde (...) ve kurbunda vâki' Kırkşenberi Câmî'-i şerîfi mektebi evkâfının yevmî iki akçe vazîfe ile mütevellisi olan Seyit Mehmed hüsn-i rızâsıyla tevliyet (silik) nısfiyeti şeyhü'l-harem es-Seyit Abdullatif'e ferağat ve kasr-ı yedinden yüz elli beş senesi muharremü'l-haramında tevcîh olunup tevliyet-i mezkûre ber vech-i münâsefe es-Seyit Mehmed ve es-Seyit Abdullatif üzerlerinde olduğu asâkirden ve zâviye-i mezkûrenin kaydı mevcut olmak hayâliyle kaydı tebliğ ve (silik) oldukda kaydı bulunmamışdır deyü ikdam-ı sâ'ireden der kenâr ve zâviye-i mezkûrenin asâkiriden der kenâr olunan kaydı ve icmâl üzere olup hakikatine tahsîl-i ittılâ' münâsibi olmağla atik ve cedîd defâtir ba'de't-tebliğ an'anesiyle meydandan ihraç ve i'lâm olunmak üzere sâdır olan ferman-ı aliyye bina'en Kudüs-i Şerîf'de Efrenc mahallesinde Deyrû'l-amud kurbunda Kırkşenberi câmî'-i şerîfi bilâ mütevellî ve bilâ nâzır olduğundan harâbe müşerref olup mütevellî ve nâzıra muhtac olmağla tevliyet-i mezkûre yevmî iki akçe ile Seyit Mehmed ve nezâreti dahi yevmî iki akçe ile seyit (...) arz-ı hâl bin yüz elli üç senesi cemâziye'l-ahiresinde tevcîh ve yedlerine başka başka berât virilüp ba'dehu vakf-ı mezbûr (...) olup nâzıra tahammülü yoğiken (...) akçe ile **[Sayfa 51]** ihdâs eylediği nezâretin kaydı ahâlî-i mahalle iltimâslarıyla bin yüz elli dör Cemaziye'l-evvelisinde bâ fermân-ı âli ref' ve terkîn olunduktan sonra Kudüs-i Şerîf'de Cevalde mahallesinde Kırkşenberi zâviyesinin yevmî iki akçe vazife ile şeyhi ve mü'ezzini Mustafa fevt olmağla mahlûlünden Şeyh Mehmed bin Salih'e bin yüz elli dört şevvalinde bâ arz-ı hâl tevcîh olunduktan sonra evkâf-ı mezbûrenin yevmî iki akçe vazîfe ile mütevellisi olan şeyh Mustafa hüsn-i rızâsıyla nısf-ı tevliyeti şeyhü'l-harem es-Seyit Abdullatif kasr-ı yed itmekle fariğ-i merkûmun berâtı mûcebince bin yüz elli beş muharreminde tevcîh olduğunı sâdır olan ferman-ı aliyye imtisâlen atik ve cedîd defâtir ba'de'l-tetebu'âtı (...) kayıtlarından ihrâc olduğunda eâlimü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn b'il-fi'il nâtık kazasker Mevlânâ Mehmed edâmallahu te'âlâ fezâilehuû i'lâm itmegin i'lâmı mûcebince Kırkşenberi zâviyesi muhaddes olmağla askeri rûznâmçesinden muhaddes olan kaydı ref' ve terkîn olunmak üzere askeri tarafına ilmuhaberi ve mahallinde mu'arazası men' olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadrim ve mevlânâ-yı müşârü'n ileyhın i'lâmı mûcebince amel dahi vech-i meşrûh üzere Kırkşenberi zâviyesi muhaddes olmağla askeri tarafına verilen ilmuhaberi mûcebince

rûznâmçe-i askeriden kaydı ref' ve terkin olunmağla husûs-ı mezbûr için fî mâ ba'd mahallinde bir vecihle mu'araza olunmayıp min külli ile men' ü def' ve hilâfına bir dürlü rızâ ve cevâz göstermeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumu Efrenc rahipleri yedlerinde ibkâ edip alâmet-i şerîfe i'timâd kalasız.

(silik) Evâsıt-ı R. Sene [1]158

Hüküm 1

Bursa kâdısına Asitâne-i Sa'âdetimden Bursa'ya varup gelince yol üzerinde (silik) ve nâ'ibler misillü ve kethudâyerleri ve yeniçeri ve serdârları ve iskeleler emîni ve (silik) vilâyete hüküm ki:

France padişahının Asitâne-i Sa'âdetimde mukîm olan ilçisi (silik) Kastaden hutimet avâkıbıhu bi'l-hayr südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp (silik) France ilçilerinin ve konsoloslarının i'lan kağıdı üzere yedlerinde (silik) yürüyüp ve emniyet ve rahatları için kâ'ide-i memleket üzere kisve (silik) kesb eylediklerinde o makûle kendi halleriyle gezenler cizye ve sâ'ir tekâlif ile (silik) hümâyûn mücebince gümrüğe müte'allik eşyâları olur ise ber vech-i mu'tâd gümrük rûsûmunu (silik) mürûr u ubûrlarına (...) ve hükkam ve zâbitân mânî olmaya ve ber vech-i muharrer (silik) kağıtlarının mefhumu üzere iktizâ iden yol kağıtları kendilerine virilüp (silik) mümkün olan i'anetile mu'avenet olunalar deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme (silik) olduğuna binâen Francelüden ve Dominiko Fortini ve İnbo nâm Francelüler maraz (silik) kendilere meâlce için yanlarına me'mûr bir nefer yasakçı ve iki nefer Francelü hizmetde (silik) âzimet murâd itmeleriyle imdi siz ki mûmâileyhimsiz mesfûrân iki nefer (silik) hizmetkârlarıyla yanlarına me'mûr bir nefer yasakçı her kangınızın taht-ı hükümet (silik) gidişde ve gelişde ve menâzil ve mürâhilde ve esnâ-yı tarîkde kendilere ve iki nefer (silik) yasakçı müdâhale ve mu'araza olunmayıp iktizâ iden zâd ve zevâdesi (silik) (...) üzere akçeleriyle alıverilüp ahidnâme-i hümâyûn-ı ma'rifet mekurûnûma mâlik meskulat (silik) müste'min hizmetkârlarından harâbe ve tekâlif-i örfiyye teklîfi ile ve sâ'ir bahâne ile (silik) remîde olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûn (silik) vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn ve vech-i meşrûh üzere amel (silik) âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan ferman-ı celilü'l-kadirim ve ahidnâme-i hümâyûn inâyet-makrûn mücebince (silik) dahi siz ki mûmâileyhimsiz mesfûrân Dominiko Fortini ve İnbo nâm Francelüler iki nefer Francelü hizmetinde (silik) bir nefer yanlarına me'mûr yasakçı ile her kangınızın taht-ı hükümet ve kazâsına vasıl olursa gidişde ve gelişde (silik) ve her halde esnayı tarîkde mesfûrân Francelülere ve iki nefer hizmetkârlarına müdâhale ve

mu'arazadan iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan câri üzere akçeleriyle aldırılıp ahidnâme-i hümayûnuma mugâyir kendilere ve esvâb ve tavarlarına ve iki nefer Francelü hidmetkârlarına rencîde ve darbe ve tekâlif-i âhe rmutâlebesiyle mümâna'at ve remîde ve mürûr u ubûrlarına mu'araza olunmayıp bir dahi ahidnâme-i hümayûn mazmûn-ı emr-i şerîfle âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe itimâd kalasız tahriratı

Fî Evâhir-i R. Sene [1]158

[Sayfa 52]

Hüküm 1

Asitâne-i Sa'âdet'den Ankara'ya varınca yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâb ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârı ve ona tâbi' olanlar France ilçilerinin ve konsoloslarının i'lân kağıdı üzere yedlerine aldıkları mürûr nâmeleriyle bozup ve emniyet ve rahatlarıçün kâ'ide-i memleket üzere (...) memâlik-i mahrûsemde kâr u kesb eylediklerinde o makûle kendi halleriyle gezenler cihetine ve sâ'ir tekâlif ile rencîde olunmayıp ve ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrüğe müte'allik eşyâları olur ise ber vech-i mu'tâd gümrük resmîni dahi verdiklerinden mürûr u ubûrlarına (...) ve hükkam ve zâbitân mâni olmaya ve ber vech-i muharrer yedlerine verilen ilan kağıtlarının mefhûmı üzere iktizâ iden yol kağıtları kendülerine verilüp ve emniyetleri husûsunda mümkün olan i'anet ilemu'avenet olunalar deyü Francelüye virilen ahidnâme-i hümayûnda mu'teber olduğuna binâen France bâzergânlarından Gabarvani nâm tâcir haremiyle ve üç nefer Francelü yazıcısı ve dört nefer müstehak hidmetkârıyla ticâret için Ankara'ya âzimet murâd itmekle imdi siz ki mûmâileyhimsiz tâcir-i mesfûr haremiyle ve üç nefer Francelü yazıcısı ve dört nefer Francelü hidmetkârıyla her kangınızın taht-ı kazâsına varıp dâhil olunur ise gezişte ve esnâ-yı tarîkde ve menâzil ve merâhilde kendüye ve ol mikdâr yazıcı ve hidmetkârına ve haremine dahl ü ta'arruz olunmayıp ve iktizâ iden zâd ve zevâdesini narh-ı rûzî üzere rızâlarıyla satanlardan akçesiyle alıverilüp ahidnâme-i hümayûnuma mugâyir ol mikdâr Francelü yazıcı ve hidmetkârlarından cizye mutâlebesiyle ve âher vechile rencîde ve mürûrlarına mümâna'at ve remîde olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i R. Sene [1]158

Hüküm 2

Beytüşşebap (silik) dergâh-ı mu'allam kapucubaşlarından olup Haleb mütesellimi (boş) dâme mecdühûya hüküm ki:

(silik) gönderüp Medîne-i Haleb'de ticâret ile meks üzere olan France tâcirler sâkin oldukları (silik) kesblerine meşgul ve muhâlifahidnâme-i hümâyûn ve mugâyir şer' akçe talep ve ber mu'tâd (silik) yoğ iken ol makûle Francelülere ticâret ile mütevattın oldukları (silik) ile ancak celb-i mâl için hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve mugâyir şer'-i şerîf (silik) rencide ve ta'addiden hali olmadıkların bildirüpfî mâ ba'dber vech-i muharrer vâki'(silik)men' ü def'veber müceb-i ahidnâme-i hümâyûnmuhmin ve sıyânet olunmaları bâbında hükm-i hümâyûn ricâ (silik) i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnumamürâca'atoldukdaFrance devletinin (silik)ve sâ'irre'âyâlarıasûde hâl ve sarfû'l-bâlmr'i (silik)mukayyedahidnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]158

Hüküm 3

(silik) vezire ve Ağrıbozkâdîsınahüküm ki:

(silik) mektûb gönderüpMedîne-iHaleb'deFrance konsolosu yanında berât-işerîfimle tercümân olan Abdullah (silik) halik olup tercümânlığı mahlûl olmağla halik mesfûrunberât-ı âtiki hıfz ve yedine (silik)Ağrıboz iskelesinde mütemekkin France konsolosu yanında tercümân nasb ve ta'yin ve yedine berât (silik)ahidnâme-i hümâyûn ve olageldiği üzere yedine i'tâ olunan berât-ı şerîfem mücebince(silik) zabt etdirilip berâtına mugâyir cizye ve tekâlif mutâlebesiyle ve âher vechile (silik) zabt etdirilip berâtına mugâyir cizye ve tekâlif mutâlebesiyle ve âher vechile (silik) hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginberâtı mücebince zabt etdirilmek bâbında fermân-ı âlişânım (silik)

Fî Evâ'il-i Ca. Sene [1]158

Hüküm 4

(silik) vezirim el-Hac Ahmet Paşaya ve Haleb kâdîsınahüküm ki:

(silik)arz-ı hâl gönderüp France devletinin ilçileri ve konsolosları ve tâcirleri ve tercümânları ve sâ'irre'âyâlarıasûde hâl (silik) bâlmr'i ve mühimi kılalar ve konsolos kapularının emniyeti için konsolosların iltimâs eyledikleri muhitler (silik) olunması ca'iz oluna ve bu makûleyasakçılar odabaşlarıve sâ'irzâbitleri taraflarından sıyânet ve himâyet (silik) bu husûsşün yasakçılardan bir dürlü vergi ve ubudiyet talep olunmaya deyü Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûn (silik) münderc olunduğu mestûr ve mukayyed olup bir vechile hilâfına hareket iktizâ etmez iken hâliyâ Medîne-i Haleb'de yeniçeri zâbiti olan Mustafa Ağa dimekle ma'rûf kimesne Medîne-imezbûrede France konsolosunun yerine France diyarından cedîd konsolos gelince Medîne-imezbûrede konsolos vekîli olan Obrici nâm Francelüyücelb-i mâl için nice güne hakaret ile rencideeylediginden gayrı

yanında olan yasakçıları dahi kendü hallerinde arzlarıyla mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf bir dürlüvazi' ve ta'addîleri ve nâm erzi hareketleri yoğikenbivech-i şer'ita'ciz ve bilâmûcebahz u habs ve mugâyir-i ahidnâme-i hümayûn vergi talebiyle ve âher vechilegadr ve ta'addîden hâlî olmadığın bildirüp zabt ve mezkûr hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyirahidnâme-i hümayûnta'addîsimen' ü def'olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecildendîvân-ıhümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûnumamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyirahidnâme-i hümayûnta'addî ve iltimâsları bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ca. Sene [1]158

[Sayfa 53]

Hüküm 1

Haleb kâdisına ve Haleb mütesellimine hüküm ki:

France padişahının Asitâne-i Sa'âdetimde mukîm olan ilçisi mektûb gönderüp taraf-ı Devlet-i Aliyyem zâbitânı câniblerinden ehl-i örf tâ'ifesinden Francelü olanların sâkin oldukları haneye bilâmûceb cebren duhûl olunup hanesine duhûl sahib-i sened eylediği hâlde ilçe ve konsolos bulunan yerlerde ihbâr ve taraflarından ta'yin olunan âdemler ile olduğu mahalle varılıp bu husûsda hilâfına hareket ider olunur ise ba'de'l-tahkik te'dib olunalar deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümayûnda münderc olduğu mukayyed ve hilâfına hareket olunmak iktizâ itmez iken Medîne-i Haleb'de Francelülerin sâkin oldukları galebeciler hânının mütevellisi Halil Bey dimekle ma'rûf kimesne hân-ı mezbûrede mutavattın olan Konsolos vekîli Obrici nâm Francelüden bin yüz elli senesinden bir sene tamâmına degin va'de ile üç yüz gurus istikrâz ve yedine memhûr temessük virüp va'desinden dört beş sene mürûr eyledikde vekîl-i mesfûr meblağ-ı mezbûrı talep ve eger edâsında usret var ise mütemekkin olduğun hânenin icâresine (...) ile edâ-yı deyn edin deyü müteveli-i mezbûre ifâde olduğu meblağ-ı merkûmu vermediginden gayrı zikr olunan akçeyi talep eyledik deyü arz-ı fesâdını icrâ için hakimü's-şer' ve sâ'ir zâbitâna haber etmeksizin esnâ-yı leylde kendü âdemleriyle ale'l-gafle hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn vekîl-i mesfûrun hân mezkûrda müstehak olduğu dâ'iresine duhûl ve yanında olan yasakçıları dahi âdemlerine ahz ve darb-ı şedîd ile darb ederek handan dışarı ihraç ve mezkûr konsolos vekîline dahi şütum-ı galize ile şetm ve nice bâtıl ye's kelimâta tasaddi ve envâ'i kezb ve bühtân ve günâ gün cevır ve ezâ ve hakaretin aslındandır dedikde meblağ-ı mezbûr üç yüz gurusdan ibrâ-yı zimmet eylemedikçe hân-ı mezkûrda dahi ikâmet mümkün degildir deyü cevap ve gadr ve ta'addî eylediklerin bildirüp şer'le görülüp istikrâzen

mütevellî-i merkûmun zimmetinde olan meblağ-ı mezbûr temessûki mücebince bi't-tamâm tahsîl ve alıverilüp ve fî mâ ba'd dahi mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn ve şer'-i şerîf mugâyir nâm (...) harekete tasaddi etmemek üzere ma'rifet-i şer'le tenbih ve mütenebbih olmaz ise ber müceb-i ahidnâme-i hümâyûn lâzım gelen te'dibini icrâ olunmak üzere arz ve i'lâm olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

(silik)

Hüküm 2

Haleb mollâsına ve Haleb mütesellimne hüküm ki:

İlçi-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüp İran sefirleri takribiyle birkaç senede (silik) ba'zı eşirrâ ve yaramaz ve husûs-ı şedîd ve gammaz ve erbâb-ı gazez makûlesi (silik) ve ehl-i ırz kimesneleri bi-vech-i şer' gammaz ve tecrîm etdirmegi âdet (silik) meks üzere olan France bâzergânları kendi hallerinde ve kâr u kesblerine (silik) ahidnâme-i hümâyûn vaz' ve hareketleri yoğ iken ol makûle eşirrâ Medîne-i mezbûrede ehl-i (silik) varıp hafiyeten ba'zı bahâne ile Francelüyü gammaz ve tecrîm ve nice nâm (...) harekete (silik) cevır ve ta'addîlerinden halleri perişân ve ticâretleri ta'tiline bâ'is olmalarıyla France tüccârı (silik) ve her vechile mer'i ve mühimm kılınalar deyü ahidnâme-i hümâyûnda münderc olduğuna binâen birkaç (silik) ta'addîleri men' ü def' olunması husûsunı ilçî-i mûmâileyh tarafına inhâ ve ihbâr (silik) France devleti Devlet-i Aliyye (...) kadîmi dostlarından olup (silik) ve musâfât muktezasınca her vechile himâyet ve sıyânet olunmaları lâzıme-i halden (silik) sevdasıyla ol makûle eşirrânın bi-vech-i şer'i ta'addîleri men' ü def' olunmak (silik) dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnuma mürâca'at oldukda France (silik) ve tercümânları ve tâcirleri ve sâ'ir re'âyâları âsûde hâl ve müreffehü'l-bâl (silik) bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

(silik)

Hüküm 3

France kapudanlarından Can Batsana Kovin nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü (silik) emti'asının ahidnâme mücebince gümrükde ve avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü Boğazhisârları nâ'iblerine ve dizdârlarına yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]151

Hüküm 4

France kapudanlarından Can Batsene Mas nâm kapudan Polaka ta'bir olunur bir kıt'a sefinesiyle avdet (silik) mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]158

Hüküm 5

France kapudanlarından Gaylod Cordan nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]158

Hüküm 6

France kapudanlarından EntevanKoston nâm kapudan bir kıt'asefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]158

Hüküm 7

France kapudanlarından Entevanİlgar nâm kapudan bir kıt'a Korvette ta'bir olunur bir kıt'a sefinesiyle avdet itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]158

[Sayfa 54]

Hüküm 1

Şam vâlisinehüküm ki:

Şam Şerîf'de sâkin ehl-i zimmet Rum tâ'ifesinden Mihâl veled-i Tofa el-Hamas nâm zimmî öteden beri şerir ve gammaz vaktine (...) olup ol vilâyetde olan Abdullah'ı enva' ifk ve iftirâ ile hükkâm-ı gammaz ve tecrîm âdet-i müstemirresi olduğundan ma'ada ol tarafda olan France tâ'ifesini dahi fuzûli bilâ vech-i şer' kâh tecrîm ve kâh haps birle rencîdeden hâlî olmamakla kendüyetenbih oldukdan memnu' ve mündefi' olmayup nâsezâkelimata cesaret ve bu güne habaseti mukaddema France ilçisi tarafına i'lâm eylediklerinde zimmîmesfûr mahallinde habs ve ol tarafta ehl-i islâmdanve sâ'ir kasabadan keyfiyyeti tefehhus ve alâvukû'a derdevlet medârıma arz ve i'lâm olunmak için kırk sekiz senesi tarihi ile muvarrihemr-i şerîfsâdır oldukdan sonra şaki mesfûruna memnu ve mündefi' olmayup ta'addîsimezdâd olmağla fukaranın hallerine terhimenmesfûrMilhanın beynlerinden ihraç ve ib'ad olunması iltimâs eylediklerinde sâbıkân Şam kâdisı i'lâm ve ilâmı mücebincetkrâremr-i şerîfim sâdır olmuşken derûnûnda mezkûr olan şekâvet ve celbi muktezasınca Şam Şerîf'de bulunup kendi hallerinde olan erbâb-ı rahilerini bin yüz elli (boş) senesinde Şam mütesellimi tarafına hilâf-ı inhâ gammaz ile habs ve der-zincir ve bin beş yüz guruştan ziyâdetecrîmettirdikde hâliyâAsitâne-i Sa'âdet'de mukîm olan France

ilçisi Kontede (...) memhûr arz-ı hâliyle inhâ ve i'lâm ve te'dib ve köşmalı için dergâh-ı mu'allam çavuşlarından (boş) çavuş zîdekadrühû mübaşeretiyle mesfûr diyâr-ı âhere nefy ve iclâ olunmasını ricâ ve iltimâs itmegindîvân-ı hümâyûnda mahfuz (silik) ahkâma mürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere iki kıt'aevâmîr-i şerîfem (silik) mestûr ve mukayyed bulunmağınmesfûrun hakkında iki kıt'afermân-ı âli sâdır(silik) durmayıp şerir ve gammaz olmağla mahal mezkûrdan tard ve diyâr-ı âhere (silik) bâbında fermân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]158

Mesfûrmezbur France tüccârının efratlarına da'ir hareketten mücânebet ve kendi hâlinde umûr-ı lâzimesince ru'yetekana'at eylemesi şartıyla sebepli tahliye olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i C. Sene [1]58

Asıl fermân ve celb kalemlere mahfûzdur bâ arz-ı hâl

Hüküm 2

(silik) adası nâ'ibine hüküm ki:

(silik) sâbıkân yazıcı ve sarraflık hizmetinde olan Haristofaki nâm (silik) binâen birkaç seneden berücezîre-imezbûrede hâsıl olan (silik) cümlesini re'âyâ fukarasından baha'î (...) ile cebren alup ba'dehu dilediği (silik) vechile ihtikârı kendüye nesne edinip cezîre-imezbûreninb'il-cümle ticâretini kendine Francebâzergânlarına bir nesne elvermeyip ve kendinin hayrı olmaksızın ticare birbirine (silik) ruhsat olunmak lâzım gelse haber aldiktare'âyâ fukarasını zahir ve anif ve ta'addî ve ol (silik) fukarasına gadr ve zulüm ve ta'addî ve hem France tâcirlerinin tüccârlarının inkita'ına (silik) amelesi tarîk-i cezîre olmalarına bâdî ve ziyâde mütezarrır ve perişân-ı hâl (silik) mütemekkin France konsolosu tarafından hâliyâ Asitâne-i Sa'âdet'de mukîm France (silik) tarafına ifade ve ihtimâm ve ilçî-i mûmâileyh dahi (silik) birle derdevlet medârımaalâ'l-tefsil i'lâm itmekle mesfûrHaristofaki (silik) avrat adasına nefy ve ısdar olunmuş iltimâs ve ol bâbdahükmi hümâyûnum ricâ (silik)meşrûh üzere zimmîmesfûradamezkûreyenefî ve iclâ olunmak bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ca. Sene [1]158

Hüküm 3

Beytüşşebapmollâsına ve Haleb mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin ümenâ aldıkların edâ tezkerelerin virüp âher iskele götürmeğe mâni olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmak ve France tüccârı ahidnâme-i hümâyûn mücebince yüzde üçer gümrüklerin

ümenâsına edâ ve mu'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve berât eylediklerin mu'teber olup tekrâr (...) gümrük talep olunmaya deyü Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümayûnda mestûr ve mukayyed olup lâkin beynlerinde gümrük ve tezâkir husûsunda münaza'at-ikesîreden hâlî olmamakla fî mâ ba'd hileleri zahir olan ümenânın te'dib olunmaları ve müstehak tüccârının dahi hile ile aldıkları edâ tezkerelerine amel ve i'tibâr olunmayıp zâbita-ihüsni nizama ifrağ ve müstamin tüccârının Haleb ve İzmir ve İstanbul ve sâ'ir iskelelerden ihraç ve fûruht edecekleri

[Sayfa 55]

Emti'a ve eşyâ ümenâ ve ahâlî'i vilâyet beynlerinde ma'lum (silik)deyü mürûr tezâkiribrâz olunursa getirdikleri (silik) mantukuncaresm-i gümrüğü ma'rifet-i şer'le hesap (silik) iskele emînlerinin ise der akib geriye irsâl (silik) resm-i gümrük ol emînden tahsîl ve müstehak tüccârı (silik) olmaktan ve fûruht eyledigi emti'a ve eşyanın resm-i gümrük (silik)men' ve hilâfına hareket ederler ise muhkem (silik) gelinmek için dersi'âdetime (silik) ve i'lâm olunmak üzere tenbihi lâzım (silik) olunmak için (silik)mûcebince kat'an iltizam bin yüz elli altı (silik) evâmîr-i şerîfem sâdır olduktan sonra sen ki (silik) gümrük talebiyle eşyâlarını alıkoyduğun ahidnâme-i hümayûn (silik) habere ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer' (silik)iden gümrükleri hilâf-ı fermân edâ (silik) France tüccârına red ve teslîm olunmak (silik) yine memnu' ve mütenbih olmayup (silik) tezkeresiyle celb olan (silik)edâ tezkeresiyle ihbâr itmekle (silik) fermânım vardır deyü France (silik) bildirüp ol bâbda emr-i şerîfim ricâ (silik) olundukdavech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim (silik) ve mukaddema sâdır olan emr-i âlişânım mûcebince amel olunmak (silik) buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda mukaddema ve hâlâ (silik) amel dahi sen ki Mevlânâ mûmâileyhsin ahidnâme-i hümayûndan ve mukaddema (silik) verilen nizam-ı şurûtu üzere eşyâyı merkûmenin erbâb (silik) lâzım gelen resm-i gümrükleri takvim ve tahmin olduktan sonra iktizâ iden (silik) tezkeresi ve berât-ı ümenâdan tahsîl olunmak şartıyla eşyayı (silik) ettirip ve fî mâ ba'd mahsul merkûme hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn (silik) sahîh edâ tezkereleriyle irsâl eyledikleri emti'a ve eşyâlarından (silik) mutâlebesiyle rencide ve remide etdirilmeyip mazmun emr-i şerîfimle amel ettiresin (silik)

Hüküm 1

Şam Vâlîsi ve Mir Hacı Vezir (boş) Paşa'ya ve Şam Şerîf kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi Kontede Kastilden (...) südde-isa'âdetime arz-ı hâl gönderüp ve sâ'ir Frenk mezhebinden olan ruhban tâ'ifesine her ne cânib (silik) memâlik-i padişahanemde kadimden oldukları yerlerde kendi hallerinde olup (silik) kimesne mâni olmaya deyü ahidnâme-i hümayûndamestûr ve mukayyed ve hilâfına vaz' (silik) iken Şam

Şerîf devâki yeniçeri zâbitive sâ'irzâbitler(silik) için Şamda olan Efrencerahiplerinin kendi hallerinde tîlâvet (silik) hilâf-ı ahidnâme-i hümayûndanmümâna'at olduklarında mugâyir-i ahidnâme-i hümayûnmesfûrlara (silik)men' ü def'olunmak için bin yüz otuz üç senesi Cemaziyelevvelisinin (silik) emr-i şerîf-i âlişânşerefsudûr olmuşken yine ona mugâyirta'addîden (silik) mukaddema sâdır olan emr-i âlişân ve ahidnâme-i hümayûn mücebince amel ve ol vechile vâki'(silik)ta'addîlerimen' ü def'olunmak bâbında müceddedenhükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecildendîvân-ı hümayûnda (silik)kuyûd-ı ahkâma mürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere emr-i şerîfvirildiğimestûr ve mukayyed bulunmağın (silik) efrenci olan mesfûrların haklarında ahidnâme-i hümayûndanmantuku üzere mukaddema sâdır olan emr-i âli mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda mukaddema ve hâliyâsâdır olan fermân-ı celilü'l-kadirim ve ahidnâme-i hümayûn mücebince amel edip dahi minba'de hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmeyip mazmun emr-i şerîfim amel ettiresin şöyle bilesin.

Fî Evâ'il C. Sene [1]158

[Sayfa 56]

Hüküm 1

(silik)tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri meta'dan ve ba'zı zimmîler kendi (silik) ilçilerine ve konsoloslarına a'it olan resmlerin veya beluce (silik) Francesefâyînine ticârete müte'allik tahmîl olunan eşyadan (silik) resmî veya beluce ta'bir olunan avâ'id edâ olunması için (silik) tasrih olunmuştur lâkin bu husûsta Devlet-i Aliyyem tüccârından (silik)edâsına ta'allül ve mümâna'at olduğu inhâ olunmakla Devlet-i Aliyyem tüccârı (silik) olunup gümrük alınagelen eşyadan (silik) bermûceb ahidnâme konsolata resmî ifa olunmadıkça (silik) emir ve tenbih oluna deyü ahidnâme-i hümayûndamestûr(silik) harekete tecasür olduğuna rızâyıhümayûndanhüsrevâneme (silik) Francelü seffinesin isticar ve (silik) zeyt ve revgan-ıve sâ'irmalûmul mikdâr (silik) bermûcebahidnâme-i hümayûn resmî konsolata (silik) Mustafa ve Hacı Derviş dimekle (silik) ahz u kabzına mümâna'at (silik) sonra dahi (silik) ol vecihle olan (silik)mezbûre (silik)ahidnâme-i hümayûn mücebinceamel olunmak bâbında fermân (silik)

Fî Evâsıt-ı C. Sene [1]158

Hüküm 2

(silik) France devletinin ilçileri ve konsolosları ve tercümânları ve tâcirleri (silik) hâl ve sarfa isali mer'i ve mühimi üzereler deyü ahidnâme-i hümayûndamusarrah (silik) sükkânından dizdârı hâk Mustafa ve Hacı derviş dimekle (silik) olan France konsolosunu ve emir-şud iden France tüccârı (silik) ledi'l iktizâba'zı münaza'a vukû'unda ahidnâme-i

hümâyûn (silik) amel ve ri'âyet etmeyip daima hilâfıyla hareketten hâlî olmadıkların (silik) France konsolosunu ve emir şud identüccâr ve kapudanlarını taciz ve rencîde(silik)ahidnâme mücebincehimâyet ve sıyânet ve hilâfına hareketten ittika ve mücanebet olunmak (silik)itmegindîvân-ihümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnuma müraca'at olundukdavech-i (silik) olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı C. Sene [1]158

Hüküm 3

(silik) gümrüklerin iktizâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskeleye götürmeye (silik) dahi gümrük talebiyle rencîde olunmaya ve France tüccârı ahidnâme-ihümâyûn mücebince gümrük ümenâsınaedâ ve mi'tâd üzere edâ tezkeresin ahz ve irade eylediklerin (silik) talep olunmaya deyü Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûn da musarrah olduğu (silik) hareket icâb etmez iken Medîne-i Atina da olan France konsolosu ve tüccâr ve kapudanları şem' asel iştirâ ve bermûcebahidnâme-i hümâyûndan gümrüklerin edâ ve yedlerineedâ (silik) eşyayı merkûmeyi âher iskeleye götürmege murâd eyledikde hâliyâ Atina'da gümrükçü olan (silik) eşyâ berren gider deyü (silik) gümrük talebiyle rencîde ve almadıkça emti'ayı salıvermeyip gadr (silik) olunmak (silik) tüccârı akçeleriyle iştirâ eyledikleri şem'-i asel ve sâ'ir emti'anın gümrüklerin (silik) edâ tezkerelerin alup gerek bahren ve gerek berren âher iskeleye nakil ve irsâl (silik) ahidnâme-i hümâyûn mükerrer gümrük talebiyle ve harc ve avâ'id ve bâc nâmıyla rencîde ve remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûna müraca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı C. Sene [1]158

[Sayfa 57]

Hüküm 1

Şam vâlîsi vezîr [Boş] paşaya ve Sayda vâlîsi vezîr [Boş] paşaya ve Şam (silik) gelince yol üzerinde vâki'kādîlara ve mütesellimler ve voyvodalar ve kethudâyerleri (silik)

Elçi'iFrance arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle tercümânlığı hizmetinde olan Yakoveled David nâm tercümânba'zı(silik) barkili nâm bir nefer hidmetkârını Şam ve Saydayairsâlidüp ve bu makûleberât-ı şerîfimle tercümânlık hizmetinde (silik) oğulları ve hidmetkârları harc ve tekâliften muaf oldukları tercümânların yedlerine verilen tercümânlık

(silik) musarrah olduğuna binaen tercümânmesfûrun hidmetkârı mesfûrhidmetkârın taht-ı hükümet ve kazâsına varup (silik) olur ise tercümânmesfûrun berâtına mugâyir ve hidmetkârı mesfûr ferace ve libasına dahl ü ta'arruz etdirilmeyip ve iktizâ iden zat ve zevatsa rızâlarıyla satanlardan akçesiyle ruz-ı üzere aldırılıp emîn ve salim mürûr u ubûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ıhümâyûnda mahfûz olan nişan-ı âlişân kuyûdatına müraca'at olundukdamesfûrYakoveled David hâliyâilçi-i mûmâileyhin yanında berâtı şerîfimle tercümân olup tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve hidmetkârları harc ve avarız ve kasabiye akçesi ve sâ'irrûsûm ve tekâlif-i örfiyye teklîfi ile rencîde olunmayalar deyü berâtı şurûtundamünderc olunduğu mukayyedolmağlaberâtına mugâyirrencîde oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i B. Sene [1]158

[Sayfa 58]

(silik)

(silik) meblağ-ı mezkûrun (silik) olan ahidnâme-i hümâyûna (silik)virüp âher iskeleye göndermeğe (silik)mestûr elviyetevcihatı defterleri (silik) elli beş Cemaziyelahiresinin yirminci gününde sana (silik) elli Saferinin yirmi birinci gününde tevcih ba'dehu sâbıkân (silik) elli altı senesine Cemaziyelevvelisinin dokuzuncu gününde tevcih (silik)rûsûm-ı mezkûre müteveffa müşârü'nileyhMehmedPaşanın tevcihi (silik) vech olup ve sen ki vezir müşârü'nileyhsin tarafından kabz olunan (silik) itmekle ahidnâme-i hümâyûn mücebince reddi tarafından lâzım geldikde (silik) müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem Vezîr Mehmed Ragıb Paşa edâmâllahu te'âlâ iclâlûhû zaman-ı (silik) mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sâdır ve mahalline vardıkda sen ki vezîr-i müşârü'nileyhsin (silik) me'mûr ve ol tarafta dahi kefereye tevcih ve âzimet etmiş bulunduğunda (silik) bildirüp ol bâbda müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı (silik) ahkâma müraca'at olundukda vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim virildigi (silik) bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim ve vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Ş. Sene [1]158

Hüküm 2

(silik) Esad Paşay'a ve Şam-ı Şerîf kâdisına hüküm ki:

(silik) France devletinin ilçileri ve konsolosları ve tercümânları ve tâcirleri ve sâ'ir (silik) mâl ve sarfa (...) mer'i ve mühimm kılınalar deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda (silik) mukayyed olup hilâfiyla hareket olunmak icâp itmez iken kadîmden Şam'a (silik) râhilerinden yezdin rahileri demekle meşhûr Francelüler kendi hallerinde

(silik) arz-ı hâlleriyle mukayyed ve hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn (silik) gelmez iken sekiz dokuz ay mukaddem ashâb-ı a'râzdan ba'zı (silik) sen ki vezir müşârû'nileyhsin hâliyâŞam Şerîf'de mütesellimin olan (boş) nâm (silik) zikrolunan (silik) ifk ve iftira ve ahz u habs ve hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn (silik) bin yüz elli (boş) senesinde fuzûli cebren üç bin gurusların alup külli gadr oldukların bildirüp şer'le görölüp gerek (silik) merkûmun ve gerek sâ'irler hilâf-ı şer' ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn bi-gayrı hakkın cebren aldıkları üç bin gurusların verip de (silik) Francelülere ma'rifet-i şer'le red ve teslîm ve fî mâ ba'd dâhil-i hilâf-ı şer' ve mugâyir-i ahidnâme vâki' olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûn mücebince oldukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ve hilâf-ı şer' ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn nesnelerin ahz olunmuş ise ba'de'l-subut ashabına red ve teslîm ve ahidnâme-i hümâyûnuma mugâyir hareketten men' ve tecdîd olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]158

[Sayfa 59]

(silik)

Hüküm 1

Haslar kazâsı muzafâtından (boş) nâhiyesi nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl me'kûlât ve meşrûbâtları mühimmi için (silik) deyü ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olduğuna binâen kendinin ve âdemlerinin (silik) nâhiye-i mezbûra tâbi' İstiranca ve sâ'ir karyelerden rızâlarıyla satanlardan akçe (silik) hazıran Galata'da vâki' hânesine nakl murâd eyledikde ümenâ ve subaşılar ve (silik) ve âherden mümâna'at olunmayıp ahidnâme-i hümâyûna mugâyir gümrük ve bâc ve harc ve (silik) olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm-ı kaydına (silik) senesinde emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere (silik) dahi ol mikdârın nakline mümâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Hüküm 2

Bursa monlâsına ve Hüdavendigâr sancağı mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Francelüden Simon Koko nâm bir nefer (silik) Venedik hudûdundan Asitâneye gelmek üzere râhi olup esnâ-yı râhide (silik) nefer sefinelere müsâdif ve mesfûr Francelü cebren ahz ve esîrler (silik) esîrci Ali Beşe dimekle ma'rûf kimesneye fûrûht ve (silik) Bursa'a olduğun bildirüp cebren ahz olunan mesfûr

(silik) tarafından ta'yin olunan (boş) nâm âdemisi ma'rifet-i şer'le (silik) mücebince sâhib ve vekîli ile Asitâne-i Sa'âdet'den kâdılar (silik) hükm-i hümâyûnum (silik) mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûna mürâca'at olundukda Francelü (silik) esîr bulunursa (silik) ta'yin eyleyüp Francelüdür derler ise onun (silik) veya vekîlleri ile (silik)kâdî ya görüle deyü Francelüye i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunan (silik) hümâyûn mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

(silik)

Hüküm 3

(silik) mollâsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France devletinin ilçileri ve konsolosları ve tercümânları ve tâcirleri ve sâ'ir re'âyâları âsûde hâl ve müreffehü'l-bâl mer'i ve mühimm kılınalar deyü Francelüye verilen ahidnâmede mestûr ve mukayyed ve hilâflı hareket icâb itmez iken musafahât sâkinlerinden Abdurrahman ve İbrahim Çavuş dimekle ma'rûf kimesneler ile sâ'irmütekalimeden ba'zıları hâliyâMısır'da berât-ı şerîfimle France konsolosu ve tüccâr ve zimyân fukarası kânûn ve kana'at-ıMısırı ve ahidnâme-i hümâyûna muhâlif veşer'-i şerîfe mugâyir nice dürlü ifk ve iftira ile heryâr rencîde ve ta'addîden hâlî olmadıkların bildirüpber vech-i muharrer mezbûrların ahidnâme-i hümâyûna muhâlif ve şer'-i şerîfe mugâyir vâki' olan ta'addîleri men' ü def' kânûn ve ragıbetMısırıye üzere muharrer kılınmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegindivân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn ve kânûna ve kana'at-ıMısırıye üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]158

[Sayfa 60]

Verilen da'vanın tekrâr(silik) hakim-i şer' ömür ve hilâf-ı şer' (silik) hâlî olmadığın bildirüp ibrâ birle verilen (silik)itmegin yedinde olan hüccet-i şer'iiyesi mücebince amel (silik) mücânebet olunmak bâbında fermân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı N. Sene [1]158

Hüküm 1

(silik) Francelü ve onlara tâbi' olanların Devlet-i Aliyyeme tâbi' kimesnelerde (silik) olacakları da'va olundukda hüküm olup hâsıl olan akçelerinden harc (silik) ihzârları ahidnâmekadîme mücebince yüz guruşta ikişer guruş (silik) deyü Francelüi'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûndamestûr ve mukayyed(silik) iken sâbıkân Yanya kazâsı nâ'ibi olup hâliyâYanya kazâsında sâkin (silik) kimesne heyn-i niyâbetindeYanya'daberât-ı şerîfimle

France konsolosu Pol nâm (silik) otuz guruş hakkı isbât ve hüküm olundukda nâ'ibmezkûr(silik) on guruşta bir guruş konsolos-ı mesfûrdan cebren (silik)mugâyir gadr ve ta'addieyledigin bildirüp(silik) hümâyûnyüz guruşta iki guruş aldıktan sonra (silik) diye red ve fî mâ ba'd ol makûlehilâf-ı ahidnâme-ihümâyûn (silik) ricâ eylediği ecilden dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz(silik) vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed(silik)bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Ş. Sene [1]158

Hüküm 2

Mirahur emiri olup Rakka vâlîsi Maşuklu vezir Ahmet Paşanın emvâl ve eşyâsı kabza me'mûr olan Abdullah dâmemecdühûya hüküm ki:

(silik) France ilçisi arz-ı hâl gönderüp hâliyâFrance konsolosu yanında berât-ı şerîfîmle tercümânlığı hizmetinde olan mevzi (silik) nâm tercümân sefâret vâlîsi müteveffayı müşârû'nileyh vezir (silik) heyn-i hayatında ba'zı hizmetinde olup bundan akdem müşârû'nileyhe (silik) oldukda sen ki Mirahur emiri mûmâileyhsin taraf-ı Devlet-i Aliyyemdemvâl ve eşyâsiahzû kabzına mübâşir ta'yin olunduğun ecilden müteveffayı müşârû'nileyhe tercümânmesfûrun zimmetinde berâtı (silik) mesfûru yanında alıkoyup tercümân-ı mesfûrun müteveffa müşârû'nileyhe vereceği olmayup kırk yedi bin guruşdan mütecâviz alacağı olduğu müşârû'nileyhin defterlerinde ve mesfûr Yahudi yedinde olan senetlerinde zahir ve nümâyan olmak hasebiyle gadr olunduğun bildirüp ol bâbda istid'a-i nâyeti tmegin husûs-ı mezbûr kilitli (silik) olmağla sen ki mirahur emiri mûmâileyhsin tercümân-ı mesfûru senedât-ı şer'î üzere ru'yet ve nasb olunmak için Asitâne-i Sa'âdet'e götürülmek için.

Fî Evâhir-i L. Sene [1]158

[Sayfa 61]

Hüküm1

Haleb vâlîsine ve mollâsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tâcirleri France diyarından İstanbul ve İzmir iskelesine götördükleri Frengi kahvenin gümrükde ber müceb ahidnâme-ihümâyûn edâ edip ancak resm-i berât-ı fûruht eylediginden edâ olunup gerek İstanbul ve gerek İzmir'deber vech-i üzere resm-i bedâ'atümenâsı dahi razı olup hâliyâ Haleb'de resm-i (silik) kahve emîni olan (boş) nâm kimesne ol vech üzere razı olmayup resm-i beraatı kıbeli'l-bey alırım deyü ahidnâme-i hümâyûna müteessir France tüccârını rencide eyledigin bildirüp İstanbul ve İzmir'de alındığı vech üzere ba'de'l-bey alınıp hilâfıyla müdâhale olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginresm-i merkûmasitâne ve

İzmir kıyas üzere heynü'l-bey olunup fûruhtundan mukaddem mutâlebe ile rencide olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]150

Hüküm 2

Ankara kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Medîne-i Ankara'da olan France tüccârından Barar ve Grase nâm tâcirler Medîne-imezbûre civarında vâki' mutasarrıf oldukları bağlarına aşınalarıyla ve sâ'ir âdemleriyle kendi dillerinde vardıklarında âherdenba'zıları mûmâna'at eylediklerinden ma'ada ba'zı vaktinde dahi âher kimesnelerin hayvanları ol yağların içine girip çiğneyip zarar ve ziyandan hali olmayup yağlarının zararına bâ'is oldukların bildirüp France tâcirleri zılzalil ma'rifet etmemizde (silik) hal olmazlar şurût-ı ahidnâme-i hümâyûndan olmağla vech-i meşrûh üzere yanlarına varmalarına mûmâna'at olunmayıp ve ol makûle hayvanatın ba'zılarına zahir olan zararlarını men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn rencide ve ta'addi olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]155

Hüküm 3

Basra kâdîsına ve Basra mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi Markiz Deriltof (silik) Basra'ya ticâret ile gelip ve giden France tüccârının (silik)idenlerinin vâki' olan umûr-ı mesâlihlerin görmek için beher hal bir konsolos nasb olunmak iktizâyledigine binâen France begzâdelerinden kıdvetü'l a'yân (silik) [milleti'l]-mesihiyye Senyör Miran nâm Francelü konsolos nasb ve ta'yin ve yedine müceddeden berât-ı şerîfim virildigin bildirüp yedine verilen cedîdberât-ı şerîfim mûcebince konsolosluk mezkûrmesfûr begzâdeye zabt etdirilip(silik) ve ahidnâme-i hümâyûna mugâyir âherimüdâhale etdirilmeyip himâyet ve sıyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere zabt etdirilmemek bâbında (silik)âlişânım sâdır olmuşdur.

(silik)

Hüküm 4

Hassa bostancıbaşıya ve topçubaşı ve Galata Voyvodasına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France konsolosları (silik) tâbi'olan (silik) ve tercümânları kefâf-ı nefisleriçün (silik) mu'tâd-ı mu'ayyene kadar evlerinde (silik) isti'mâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyü ahidnâme-i hümâyûndamünderc olduğuna binâenFrance (silik) nefisleriçün akçe ile iştirâ eyledikleri iki yüz elli (...) Galata'da

hânelerine (silik) olunmayıp harc ve avâ'idnâmıyla tarafınızdan ve taraf-ı âherden bir nesne mutâlebesiyle (silik) olunmamak bâbında bundan akdem emr-i şerîfim virildiğin bildirüpmücebince müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin ahidnâme-i hümâyûn mücebince elli senesine mahsûben dahi ol mikdâr üzümün def' (silik) nakline mümâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]150

[Sayfa 62]

Hüküm 1

Mücebince amel olunup hilâfından hazr oluna deyü ünvanına hattı hümâyûnşevketmekurun keşide kılınmıştır.

Fermanın asıl kaydı kaleme kayıt ve battalları dahi kalemde hıfz olunmuştur.

Mısır vâlisi vezir Mustafa Paşaya ve Mısır Kahire kâdîsına ve umerâyı Mısır'a ve mezâhib-i erba'a müftülerine ve cami'ezherulemâsı ve bölükân-ı seb'azâbitân ve ihtiyârlarına hüküm ki:

Memâlik-i Mısır Kahire'de Kantara'imöskidenbereke'iÖzbekiyeye müteveccihen taraf-ı Yemende vâki'Efrence kendisi ve misâfirhâne ta'bîr olunan menzilleri feth-i hakanidenberüFrancelüyedlerindentekr olunmakla tâ'ife'imerkūmezevârinincâyî kararları olup lâkin sâlifü'z-zikir misâfirhanelerinden akdem harabe müşerref olmak hasebiyle Francelü tarafından kilise olmak üzere binâ ve beyenlerinden gayet müste'minilgâ ve icrâ olundu deyü ebniye'imerkūme ahâlîyi Mısır taraflarından bundan akdem külliyyen hedem ve o esnâda kadîmi üzere kiliselerinin dahi ba'zı yerleri münhesim olmasından nâşi zikrolunan kadîmi kilisenin ta'mirine ve münhedim olan misâfirhânenin heyn-i fethinden berü olduğu vech üzere bilâziyâde yine misâfirhâne olmak vechile binasına mümâna'at olunmak iktizâ eder mi deyü Kahire-i Mısır'da bulunan Francelü tâ'ifesine ulemâ-i ezherden ba'de'l-istifâ bilâ tevsi' ve lâ terfi' vaz'-ı kadîmi üzere ta'mirlerinemesa'sher'olduğunu mübeyyinmezâhib-i sülûse müftülerinden ahz eyledikleri Arabi fetvayı ve muciblerinceizn-i hümâyûnumerzânî kılındığı surette binâ ve ta'mire i'anet dahi olunur deyü Mısır ocakları zâbitânı ve ba'zı ümerâsı taraflarından Mısır ve mahtum aldıkları kağıdı France padişahının der âliyyemde mukîm olan ilçisi kıdvat-ü ümerâ'i'l-millete'l-mesâlihiye Markiz Doylonoğ hutimet avâkıbuhû b'il-hayr bir kıt'aarz-ı hâl ile inhâ ve muciblerincebinâ ve ta'miremümâna'at olunmamak husûslarına iltimâs ve istima itmekle mezâhib-i sülûse müftülerinin verdikleri fetvayimezkûreyeba'de'l-nazarhulasa'imefmunları bir belde de heyn-i fetihdemevcûd bulunup alâhâluha terk olunan Kilise mürûr-ı eyyâm ile münhedim olsa öyle kilise bilâziyâde ve bilâterafi' enkaz-ı

kadîmisiyle hayat-ı evvelası üzere bey olunmasına ve (...) murâd olunan nesne fi'l-asl kinse olmayup (...) ve misâfirhâne makûlesi olduğu halde böyle nesnenin yapılmasına mümâna'at olunmaz husûsa selâteyn-i i'zam ve hazerâtı ile Francelü (silik) câri olan ahidnâmelerde buna da'irmevâd-ı mezkûre olup ve Francelü (silik) sulh ve salaha menâfi şey dahi zuhur eylememiş ola deyü tasrih olunup (silik) mezbûre'lemü'l-ulemâ'l-mütebahhirinefzalü'l- (...) müteverri'inb'il-fi'ilşeyhü'l-islâm ve müftiyi'l-e nâm (silik) Mustafa edâmallahute'âlâfeza'ileden dahi istifa olundukda (silik) iknâ etmeleriyle verilen fetvayımünife muktezası üzere (silik) o mesellü ba'zı mahalleri münhedim olan Kiniseninbilâ tevsî' ve terfi'termimine ve misâfirhâne mekûlesinin dahi keزالik bilâ ziyâde hayat-ı evvelâsı üzere binasına mümâna'at olunmamağa mesa'îşer'i olup ancak bu bâbda kemal-î tecri ve vücud-ı şer'iyye tetbi olunarak verilen fetvayı şerîfe muciblerincebilâ ziyâde ve lâ terfi'enkâz-ı kadimesiyle ve hayat-ı evvelası üzere ta'mir ve termimineizn-i hümâyûnerzâni kılınıp lâkin ba'de'l-ta'mir keşif olunup eğer heyn-i keşifte şurût-ı merkûmeye (silik) ziyâde şey bulunur ise hedem olunmak şartıyla mahsusen şerefriş (silik) olan hattı hümâyûndiyânet-i mağrunem mücebince fermân-ı hümâyûnum sâdır olmağın iş bu emr-i şerîfem (silik) (boş) ile irsâl olunmuştur imdi vusûlünde sen ki (silik) ve siz ki ümerâ ve müftiler ve sâ'irmûmâileyhimsiz bu bâbda cümleiniz mezid-i ihtimâm (silik) verilen fetvayı şerîfedemünderc olan şurût ve kuyûda kemal-î ra'iyette (silik) muharrer ba'zı mahalleri münhedim olur deyü ta'miri iltimâs olunan kinişe feth-i hakanidenberü (silik) terk olunmuş kadîmi kinişe olunup ve invâl-i meşrûh üzere ba'zı mahalleri münhedim (silik) olmuş işbu maru'z-zikir tekyesi ve misâfirhâneleri dahi keزالik heyn-i fetihtе yedlerinde terk olunmuş iki (silik) kinişe kadimeninmünhedim olan mahallerinin bilâ tevsî ve lâ terfi (silik) üzere ta'mirine ve misâfirhâne ta'bîr olunan ebniye'imerkûmenin dahi keزالik vaz'asliyeleri üzere bilâ ziyâde zemimlerinemümâna'at olunmayıp lâkin ba'de'l-ta'mir (silik) mezid-i tahri ve dikkat olunarak b'il-ittifâkkeşve mu'ayene olunup eğer heyn-i keşifte şurûtmerkûmeye mugâyir kadîminden ziyâde bir şeyi bulunur ise bilâtereddühedem olunur binâen aleyh vaz'-ı kadimlerini tecavüz etmeğі bir dürlü ruhsat ve cevâzgöstermeyesiz bu husûs muktezâyı (silik) üzere ru'yet olunacak halâtтан olup mikdâr-ı zerre i'timâs ve tehasiyerızâyihümâyûnum olmaktan nâşısırren ve alenen ta'miz olunur şöyle ki heyn-i keşifte tam' ham ta'biyet ile vaz' asliyesini tecavüze ruhsat gösterildiğі mesmû' olur ise sonra her kim olursa olsun **[Sayfa 63]**cezâsıtertib olunacağı muhakkıktır ona göre hareket ve hilâf-ışer'-i şerîf ve mugâyir bir ahidnâme-i hümâyûnvaz'den ve Devlet-i Aliyyenin kadîmi dostu olan Francelüye mugâyir sulh ve salaha evza'nâhemvârdangayetü'l-gaye hazr ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı

âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbdavech-i meşrûh üzere şerefyâftasüdûr olan fermânvacibü'l-etba ve lâzımü'l-imtisalimin mazmun ita'atmekurunla amel olup hilâfından hazreyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâdkılasız tahriren evâ'il Zilhicce sene hamis ve mi'ete ve elf

Hüküm 2

Haleb vâlisine ve mollâsınahüküm ki:

France ilçisi orduyu hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüp France tâcirlerinden Medîne-i Haleb'de ticâret ile meks üzere olan Kebez nâm tâcirin yine Haleb sâkinlerinden ehl-i zimmet re'âyâdan Toma veled-i Yosef Zekre ve karındaşı Boyos ve babaları Yusef Zekre nâm zimmîlerinde bin yüz kırk (boş) senesinden ber müceb-i temessükât sekiz bin gurus hakkı olup talep eyledikde şirrete sülûk ve nice tezvîrât ile gadrsüdûrunda olmalarıyla mahallinde şer'le görülüp edâda muhâlefet ederler ise mesfûrlarasitâne-i sa'âdetimeihzâr ve ihkâk-ı hak olunmak içünemr-i şerîfim sâdır olunup ancak henüz tenfiz ve icrâ olunmadığın bildirüp mukaddema sâdır olan emr-i şerîfim mazmun münifiinfâz ve icrâ olunmayıp tâcirmesfûra hilâf-ı şer'-i şerîf gadr olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahkâm-ı kuyûdatına mürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere emr-i şerîfem virildiğimestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddema sâdır olan emr-i şerîfem mücebince amel olunmak bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuşturdeyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Z. Sene [1]150

Hüküm 3

İsimleri ve tarihleri ve makamı açık mu'tâd üzere on beş kıt'aizn-i sefîne ahkâmı yazılmışdır.

Hüküm 4

Rekâb-ı hümâyûnumka'immakâmı Vezir Ahmet Paşa'ya ve İstanbul kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârı memâlik-i mahrûse (silik) götördükleri emti'alardan kadimden bu ânâ değın yüzde beş (silik) kadîmi dostlarından olmağla yüzde üç gümrük vermek üzere (silik) hümâyûnlarına ilhak olunmak bâbında istid'ayı inâyet itmegın ricâları hayyız-ı kabulde vâki'olup vech-i meşrûh üzere virüp ziyâde talep olunmaya ve ümenâziyâde gümrük tahsîli içünmeta'ların ziyâde behaya tutarlar ise akçe yerine meta' alup muhâlefet eylemeyeler deyü Francelüyei'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda mukayyedolmağla France tüccârı Frankestandan hâsıl olup getirdikleri frengi kahvenin gümrükde ber müceb-i ahidnâme-i hümâyûndan yüzde üç

vermeğe razılar iken İstanbul gümrüğü emînleri tarafından yüzde on gümrük mutâlebesiyle rencîde olundukların bildirüp ol bâbdaistid'ayınâyet ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın bu husûs ancak kendü meta'ları olan frengi kahvede câri olup aynı kahvenin rûsûmu her halde kadîmi üzere (silik) olunmak lâzım gelmekle frengi kahveden dahi rûsûm ahz idenlerin ve verenlerin ittifâk ve rızâları birle tefrikaya zam ve tarafeyn ta'addî ve gadrđan himâye ile bir kavi nizam ba'de'l-ifrağFrancelününgetirdikleri kahvenin frengi olduğu zahir ve aşikâr oldukda verilen nizâm-ı ahidnâme-i hümâyûnşurutu üzere resmîedâ olundukdan sonra mugâyir-i ahidnâme(silik) ve nizam tarafeyne gadr ve himâyeden ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]150

[Sayfa 64]

Hüküm 1

İnöz ve [Boş] kâdîlarınave voyvodalarına ve gümrük emînine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tâcirlerinden Rayvegran nâm tâcirler İnöz tarafında iştirâ ve cemeyledikleri gün ve bal mumu ve bir mikdâr yapağının vaz' ve tahmîl olunması için 4 aydan beri ol taraflarda iki kıt'aFrance sefinesi irsâl olup lâkin şiddeti rüzgardan İnöz limanında durmaktan havfidüpb'ilzarure İrice limanına varmak iktizâitmegin ancak eşyayı merkûmenin nakil ve tahmîli için beher hâl bir kıt'avelika muhtaç olup ol tarafta bulunan yerli kayıkları ve velikaları cümlesi iştirâya ta'yin olunmakla hâliyâİstanbul da mevcut sefine reislerinden Karapenayut nâm re'isin bir kıt'avelikaİstanbuldanİnözavarupFrance tüccârının ol tarafta mevcut olan emti'a ve eşyâlarını sefinelerine tahmîl ve nakil için mezkûr velika mahsusen isticar ile tutup ol tarafa irsâl olunduğun bildirüp isticar olunan velikamezbûr İstanbul dan İnöz tarafına varupta'yin olunduğu hizmeti merkûmeyi itmam etmedikçe âherden kimesne tutup iştirâya alınız deyü rencîde etdirilmemek bâbında hüküm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]150

Hüküm 2

İnözkazâsı nâ'ibine ve İnözhası voyvodasına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp memâlik-i mahrûsem limanlarına emir şud ve lengerendâz olan France sefinelerinin kefâf-ı nefsleriçün iktizâ iden zâd ve zevâdesi tedârikte sa'y ve ihtimâm eylediler deyü ahidnâmede mukayyed ve hilâfıyla vaz'olunmak iktizâ etmez iken İrice iskelesine üç dört aydan beri lengerendâz olan iki kıt'aFrance sefine

kapudanları ve gemicileri kefâf-ı nefsleriçün peksimet ve sâ'irzâd ve zevâdesincârî üzere akçeleriyle almak murâd eylediklerinde ahz-ı celb sevdasıyla hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûnmümâna'at ve müzâyekalarınaba'is oldukların bildirüp ol bâbdaistid'ayı inâyetitmeginİnöz iskelesine kârib İrice nâm mahalde lenger endâz olan Galata'da mütemekkin Mosiraz nâm Fransız bâzergânının üzerine olmak üzere (silik) nâm Fransız kapudanlarıninsüvvâr oldukları iki kıt'a sefine ta'bir olunur (silik) gemiciler neferâtınınmekûlatları için kifâyet mikdârı zabt ve zevatta (silik) iltimâsı üzere kapudanmesfûranın sefinelerinde yirmişer (silik) verilen emr-i âli mûcebince ve ahidnâme-i hümâyûndazâd ve zevâdesi musarrah olup sâ'ir sefinelerine verilegeldiği üzere beher sefineye yirmişer kantar peksimet câri üzere kendi akçeleriyle verilüp (silik) ziyâde talep ile rencîde olunmamak üzere ancak iki kıt'a sefine için yirmişer kantar peksimet virilmek için emri şerîfim virilmek bâbında İstanbul gümrüğü emîni olan kıdvetü'lemâcîdve'la'yânSeyyid İshak zîde mecdühû i'lâm itmeginmûmâileyhin ilamı ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebinceahzlarına mûmâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]150

Hüküm 3

Trablusşamvâlisine ve kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Trablusşamdavâki'Harirmenzali mürûr-ı eyyam ile (silik) istimalden nâşi bozulup bey ve şira olunan haririn çen vezninde küsur ve noksan tertibidüp bu takrib ile harir iştirâiden France tâcirlerine gadr olmağla zikrolunan mizan ma'rifet-i şer'le tamir ve tahsis olunmak rızâsıyla ilçe-i mûmâileyh iltimâs itmekle fil hakıkamaşuşmikyad ile vezn olunan eşyanın tetkiki mikdârı kabil olunmadığı cihetten bayi ve müşteri mütezarrır olacağı bedihi olduğuna binaen mizan-ı mezkûrun tashihi lâzım gelmiş olmağla zikrolunan mizanın tashihe muhtaç olduğu vâki'ise tahsis olunmak üzere emr-i şerîfim tahriri bâbında baş defterdarım Mustafa Atıf dameuluvvuhu i'lâm itmegin ilamı mûcebinceamelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i Z. Sene [1]150

[Sayfa 65]

Muharremü-l harâm sene [1]151

Hüküm 1

Mısır vâlisine ve Mısır kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi orduyu hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüp France padişahının ilçileri ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâ'ir re'âyâlarına dahl ve ta'arruz

olunmayıp zannı taleb ma'rifeti (...) asûde hâl ve müreffehü'l bâl olalar deyü Francelüye itâ olunan ahidnâme-i hümayûndamukayyed olduğuna binâen İskenderiye de mukîm France tüccârından Benatel nâm tâcir bin yüz kırk [Boş] senesinde Mısır Kahire'de mukîm şerikine bir nefer yasakçı ile bin yüz siviliye guruşu irsâl ve mezbûr yasakçı dahi bendi mübareke sefinelerinden Cürm ta'bir olunur bir kıt'a sefineye süvvâr ve Mısır tarafına azîmet ve bent boğazına mürûr üzere iken Mısır askerinden beş nefer kimesneye müsadekaidüpmezbûrlar zikrolunan Cürm sefinesini basıp yasakçıyı mecruh ve sandık içinde olan meblâğı mezbûrub'il cümle gasb ve envâ cevır ve ta'addî ve mugâyirşer'-i şerîf ve hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn tâcir bu vechilegadr olunduğun bildirüp mezbûrun eşkıyâyı zâbitleri ma'rifetiyleşer'leta'mis ve elegetirilip hilâf-ı şer' ve mugâyir-i ahidnâme-i hümayûnfuzûlîgasb eyledikleri ol mikdâr sivilye guruşa zâbitlerima'rifetiyle şer'le geri istirdat olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ıhümayûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümayûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinceamelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı M. Sene [1]151

Hüküm 2

Sayda vâlisine ve kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bend-i Sayda'daberât-ı şerîfimle France konsolosu yanında olan yasakçılar ve mütemekkin oldukları Canik bevvabı ve tüccârı kendi hallerinde olup hilâf-ı şer'kimesneye bir dürlü vâzi'leri yoğken ashabı i'razdan (silik) kimesneler arzına mebni hilâf-ı şer' ve mugâyir-i ahidnâme-i hümayûnbilâmûceb ve bîvech-i şer'i ahz u habs ile envâ cevır ve ta'addî ve rencîde eylediklerin bildirüpşer'-i şerîfmuhâlif ve ahidnâme-ihümayûnamuhâlif ve bilâ sübut-ı şer'i rencîde ve remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümayûnamüraca'at olundukdaFrance padişahının ilçileri ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâ'irre'âyâlarına dahl ü ta'arruz olunmayıp zannı taleb-i ma'rifetmemizde asude hâl ve mirka'l-bâl olalar deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinceamelolunmak bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. Sene [1]151

[Sayfa 66]

Hüküm 1

Burusamollâsına ve Anadolu cânibinde vâki' [Boş] ve [Boş] ve [Boş] kâdîlarınave Hüdavendigâr sancağı mütesellimi ve zikrolunan kazâlarda vâki' yeniçeri serdârları ve voyvodaları ve subaşılar ve sâ'ir iş erlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp bundan akdem Mihalliç ve Bandırma ve Aydıncık ve Kirmasti ve Karabiga ve Balıkesri kazâlarında hâsıl olan yapağı Asitâne-i Sa'âdetim tarafından varan tüccâra verilüp İzmir tarafından gelen tüccâra ve muhtakirlere ve Kördoslulara virilmek üzere evâmîr-i şerîfemüta'addîde sâdır olmuşken hâliyâMihalliç'te olan muhtakirler cemeyledikleri yapağıları civarlarında (...) ve Burusa kazâlarına nakil ve Burusa ve (...) dan İzmiire yapağı gitmemek için fermân yoktur deyü hileye seluk ile İzmiir'e nakil ve isal ve Bandırmada olan yapağı tüccârı dahi civarlarında vâki'Gönen Gönen kazâsına nakil ve ondan İzmir tüccârına ve Kördosluyafüruht ve Balıkesîrde olan yapağı tüccârı dahi civarlarında vâki'Bigadiç ve Balya kazâlarına ve İzmir ve Borgelende ve Kördoslulara nakil ve fûrut eyleyüp İstanbul da ve irade'i tâcirlere vermeyip bu güne hile ve hod'a ile ol havâlilerde hâsıl olan yapağıları adet-i kadîme ve emr-i şerîfe mugâyir taraf tarafparakende ve perişan eylemeyip canîb-i mîrîyyeyegadr etmeleriyle zikrolunan kazâlarda ve havâlilerde hâsıl olan yapağı İzmir tüccârına ve kördoslulara ve Yöröklere verilmeyip deve ve katır ve sâ'ir hayvanatta yükleriyle mihalliçtenİzmiire varınca yol üzerinde vâki'harirbentlerden ve geçitlerden mürûr u ubûrlarına izin ve ruhsat verilmeyip İstanbul'dan varan tüccârlara virilmek üzere muhkem tenbih ve tekit olunmak bâbında bin yüz elli senesi Muharremü-l Harâmıevâ'ili tarihiyle muvarrih İstanbul gümrüğü emîni iltimâsı mücebinceemr-i şerîfi alışanım sâdır olmuşken hâliyâmugâyir emr-i şerîf zikrolunan mahallerde yapağı nakline cesaret eylediklerin bildirüp siz ki Mevlânâve sâ'irmûmâileyhimsiz ol makûlemuhtasîrlarınve sâ'irlerin mukaddema ve hâliyâsâdır olan evâmîr-i şerîfem mugâyir hareket etmemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin mukaddema şeref sudûr olan fermân-ı celilü'l kadirim mücebinceamelolunup hilâfına rızâ ve cevâz göstermekten bî gayet hazır ve mücanebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]151

Hüküm 2

Selanik kâdîsına Selanik Sancağı Mütesellimi'ne hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp mukaddema Nemçelü ile Francelü beynlerinde münakasa zuhuruna binaen memâlik-i mahrûsem limanları ve kalelerinin toplanlarında

birbirlerine takas olunmamak üzere evâmîr-i şerîfem şeref sudûr olmuşken dört sene mukaddem France kapudanlarından Sebed ve Martin nâm iki nefer France kapudanları ile kıt'a sefîneleriyle Selanik limanından taşra çıkar iken Selanik kalesinin top altında liman ağzında bir kıt'a Nemçe korsanı sefînesine musadaka ve hilâf-ı emr-i âli zikrolunan Francelü sefînelerin ahz ve geri Selanike götürmeleriyle bermûcebemr-i âli mahal mezbûrda sâlifü'z-zikr sefîneler rabt ve içlerinde olan altı yüz doksan denik ve ham ve üç yüz seksen sekiz kıt'a gün ve üç denik ayadır denik bal mumu ve iki bin iki yüz kile buğdayı ma'rifet-i şer'le ihraç ve bir mahzene vâzi' ve hâliyâmahzen mezbûrda mevcut ve dört seneden beri ol sefîneler deryaya gark ve eşyayı mezkûrenin nısfı çürüyüp telef ve iza'at olunduğun bildirüp ol bâbda istid'ayı inâyet eylediği ecilden eşyayı merkûmema'rifet-i şer'le Selanikte mukîm France konsolosu muvacehesinde mürûr ve tenbihe memhûren ilga ve ba'dehu ne güne emr-i şerîfim sâdır olur ise muktezası üzere amelve hareket olunmak için aciletten defter ve ilamı arz ve irsâl olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]151

Hüküm 3

İsim ve tarihleri ve makamları açık mu'tâd üzereBoğazhisârlarıkâdîlarınave dizdârlarına on kıt'a izn-i sefine ahkâmı yazılmışdır.

[Sayfa 67]

Narda ve Sayda ve Avlonyakâdîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Narda ve Sayda ve onlara tâbi iskelelere gelen France bâzergânlarının ve kapudanlarınınumûr ve mesâlihlerin görmek üzere berât-ı âlişân ile konsolos olan kıdvetü'layanü'lmilletü'lmesâlihaCanbatsana nâm konsolos Sayda ve tevabi'i iskelelerine gelen France tüccârının ve kapudanlarınınahidnâme-i hümayûn mücebince konsolosluğuna a'it olan rüsûmların ve bâlâda haklarını ahz ve kabzına tarafından FrancelüdenElyo nâm Francelüyita'yin ve irsâl eylediğin bildirüpahidnâme-i hümayûn mücebince konsolosluk rüsûmu ve bâbelad hakkı alınması lâzım gelenlerden tahsîl ve âdemisimesfûra teslîmetdirilipinad ve muhâlefet olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegindîvân-ı hümayûnumda mahkuk olan ahidnâme-ihümayûnamüraca'at olundukdaFrance tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri meta'dan ve ba'zızimmîler kendi gemileri ile hesabı vilâyetine iletip götürdükleri meta'dan ilçilerine ve konsoloslarına a'it olan rüsûmların ve bâ belada hakların bî kusur virüp inad ve muhâlefet eylemeyeler deyü mestûr ve mukayyedbulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinceamelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]151

Hüküm 2

Trablusşamvâlisine ve Trablusşamkâdîsına hüküm

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Kıbrıs cezâresinde vâki' Tuzla nâm mahalde ticâret ile meks üzere olan FrancelüdenLeforTococa ve Vena bâzergânFrancekâri olmak üzere altmış (...) ve levant yerine çuka ve yetmiş iki deste kağıdın bermûceb-i ahidnâme-i hümayûn iktizâ iden gümrüğün gümrük emînine edâ ve yedine edâ tezkeresi verildikten sonra zikrolunan çuka ve kağıtları Trablusşam iskelesinde mukîm şeriki AgosTebniPerak nâm France tâcire götürüp bâ'de-l vusûl mahal mezbûrda gümrük emîni olan [Boş] nâm kimesne bir def'a gümrük edâ olunan emti'adan mugâyir-i ahidnâme-i hümayûnedâ tezkerelerine i'tibar etmeyip tekrâr gümrük talep ve cebren alup zulüm ve ta'addîyledigin bildirüpşer'le görölüp hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn cebren mükerrer olduğu gümrük France tâciri mesfûre istirdat olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegindîvân-ıhümayûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümayûnamüraca'at olundukda gümrüklerin ümenâ olduklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskeleye götürmeye vaz'olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinçeşer'le görölmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i S. Sene [1]151

Hüküm 3

Kudüs-i Şerîf kâdîsına ve Kudüs-i Şerîf sancağı mütesellimine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Kudüs-i şerîf de vâki' Efrenc tâ'ifesinemahsûs [Boş] nâm manastırda France rahiplerinden Kolon nâm rahibin mütemekkin olduğu bir bâb odası harabe müşerref olup bir vecihle kabili sükna olmayup tamir ve termime muhtaç olduğun bildirüp ol bâbda istid'ayı inâyet eylediği ecilden husûsu mezbûrun inhası üzere olduğu mahallinde i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki [Boş] vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilü'l kadirim mücebinceameldahi husûsu mezbûre tamamı mukayyed olup keferesin rahibmesfûrun manastır mezkûrda mütemekkin olduğu odası ilç-i mûmâileyhin inhası üzere tamir ve termime muhtaç ise âlâ vukû'a arz ve i'lâm eyleyüp mazmun emr-i şerîfimle amelüzeresiz şöyle bilesiz.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]151

[Sayfa 68]

Hüküm 1

Haleb vâlisine ve Haleb mollâsına ve Antakya kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi orduyu hümâyûnumaarz-ı hâl gönderüp Antakya da ticâret ile meks üzere olan France tâcirlerinden [Boş] ve [Boş] ve [Boş] nâm tâcirler yine Antakya sâkinlerinden Amudi re'is demekle ma'rûf kimesne ile nice müddetten beri bey ve şira ve ticâret ve bunlar kendi hallerinde olup hilâf-ışer'kimesneye vâzi' ve ta'addîleri yoğken sâ'irmüste'mintüccârandan ba'zıları ızrar kastıyla Antakya sükkânından ba'zı kimesneler ile yekdilFrance tâcirleriyle merkûmAbudire'isehl-i örfe istinaden bîvech-i şer'i ve bilâemr-i şerîf tamir ve rencîde eylediklerin bildirüp hilâf-ışer've bî gayrı hâk taciz ve rencîde etdirilmeyip men' ü def'olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin hilâf-ışer've mugâyir kânûnta'addî ve rencîde etdirilmemek bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]151

Hüküm 2

İzmir mollâsına ve İstanbul gümrüğü emînine ve İnözkazâsı nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tâcirlerinden İzmirde ticâret ile mukîm Fransuvalı nâm tâcir bundan akdem harabi ve müste'mintâ'ifesine verilmesi memnû'âtdan olmayan emti'adan bir mikdâr eşyâ akçesiyle iştirâ ve İnözda bir mahzene vâzi' itmekle bir kıt'a sefine ile İzmir'e nakli bâbında emr-i şerîfimricâ itmegin sen ki gümrük emîni mûmâileyhsin tâcirmesfûrunİnözda der mahzen olup memnû'âtdan olmayan emti'a ve eşyasını bir kıt'avelik sefinesine tahmîl birle İzmirde nakil için tarafımızdan âdem ta'yin ve irsâl ve sen ki nâ'ibmûmâileyhsin sefinemezbûreye tahmîl olunan eşyaya nezaret ve içinde meta'dan bir nesne olmadığı surette tahmîl ve nakline ruhsat ve sen ki İzmir Kādîsı Mevlânâ mûmâileyhsin tamamen vusûlüne muşar're'is mezkûrun yedine senet virüp tayini dahi i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]151

Hüküm 4

Hanya Muhâfızı Vezîr [Boş] Paşa'ya ve cezîre-imezbûrede vâki'Hanya ve Resmo ve [Boş] kādîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France tüccârı akçeleriyle Resmo iskelesinden iştirâ eyledikleri revgan-ı zeytfermân olunan gümrük ve rüsûm ve mâ'îşiyeti verilmesi lâzım gelenlere (silik) eyledikden sonra ve Hanya ve ol havâli iskelelerinde mevcut bulunan sefinelerine tahmîl için kadimden beri bunlar ile yerli kayıtları içerisinde sefinelerine nakil ve tahmîl olunagelmışken bu def'a zikrolunan kayıtları kadîme mugâyir nakilden men've ol vecihle tüccâra gadr-ı küllî olduğun bildirüp kadimden beri olageldiği üzere akçeleriyle iştirâ eyledikleri revgan-ı zeyti cezîremezbûre iskeleye (silik) bulunan kayıtlar ile kayıt ashabının rızâlarıyla kadimden verilegelen (silik) France sefinelerine nakline mûmâna'at

olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin orduyu hümayûn baş muhasebe defterlerine nazar olundukda Girid cezâresinde vâki'kara ve nevahide hâsıl olup iskelelere nakil ve müste'minve sâ'irtüccâra fûruht olunan revgan-ı zeytbehasıvukiyyesinden kadimden alınagelen resmî gümrükden ma'ada iştirâiden müste'minve sâ'irtüccârdan ikişer akçe mîrî ve birer akçe vali maaşını ki her vukiyyesinden üçer akçe rûsûm-u mîrîleri cemve tahsîl etdirile ve muayyen olmayan iskelelerde revgan-ı zeyt nakil ve fûruht olunmayıp rûsûmu mîrî vermemek için ol makûle gizli yerlerde tahmîl olunmak ihtimali olur ise ele getirdikde iştirâiden müste'minvesâ'irtüccârdan (...) ikişer kat' resmî mîrî alına ve muayyen olan iskelelerde dahi mukataa emîni tarafından zabt ve tahsîl memuru olan vekîlleri hazır ve mevcut olmadıkça müste'minve sâ'irtüccârsefinelerine birkaç revgan-ı zeyt tahmîl olunmayıp ve iştirâiden müste'min ve sâ'irsefineleri tahmîlleri tekml oluncaya değin emîn tarafından âdemisi sefine içinden eksik olmaya ve iskelelerde revgan-ı zeyt bey ve şira oldukça mukataa emîni ma'rifetiyle sahîhü'l ayar kantar ile vezn etdirilip emînen ma'rifeti olmadıkça vezn olunmasına mübaşeret olunmamak üzere mestûr ve mukayyettir şurût-u mezkûra mûra'at olunmak vechilevech-i meşrûh üzere nakline mûmâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı S. Sene [1]151

[Sayfa 69]

Hüküm 1

Yanyadan Venedik hudûduna varup gelince yol üzerinde vâki'kādîlara ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârlarına ve ümenâve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp (...) France konsolosu yanında berât-ı şerîfimle tercümân olan TomaveledYanoKarayağni nâm tercümânticâret ile Yanya'dan Venedik tarafına âzimolmağla imdi siz ki mûmâileyhimsiz tercümânmesfûr herkanınızın tahtı hükümet ve kazâsına varup dâhil olursa gidişde ve gelişde ve kendüye ve esvâb ve etvarı nâm üdâhale ve iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan akçesiyle aldırılıp ahidnâme-i hümayûna ve yedine itâ olunan tercümânlık berâtına mugâyir cizye ve sâ'irtekâlifmutâlebesiyle rencîde ve remîde etdirilmeyip mürûr u ubûru nâm u'araza olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânyazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]151

Hüküm 2

Asitâne-i Sa'âdetimden Çıldır eyâletinde vâki'Ahsaha nâm mahalevarup gelince yol üzerinde vâki'vezirü'li'zâm ve mîr-i mîrân ve mevali ve kâdîlar ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve ümenâ ve zâbitân ve a'yân ve işerlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Franceetba'sındanÇakmo nâm TabibCerinmo ve Martino ve Şarlo nâm üç nefer Francelü hidmetkârıyla Me'aliceyedâ'ir ba'zı edviye tedârîki için Çıldır eyâletinde vâki'Ahsaha nâm mahale azîmet murâd itmekle mesfûrtabîbsâlîfû'z-zikr üç nefer Francelü hidmetkârıyla siz ki vüzerayı i'zâm ve mîr-i mîrân ve mevali'isâ'irmûmâileyhimsizgidişde ve gelişde ve esnâ-yı tarîkde kendüye ve Francelü hidmetkârlarına ve esvâb ve etvarlarına dahl ü ta'arruz olunmayıp iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan cari üzere akçesiyle aldırılıp hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cizye mutâlebesiyle ve âher vechile tekâlîf bahanesiyle rencîde ve mürûr u ubûrlarına ümâne'at ve remîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeginbermûcebmu'tâdvech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i S. Sene [1]151

Hüküm 3

İsim ve tarihleri ve makamı açık 10 kıt'amu'tâd üzere izn-i sefine ahkâmı yazılmışdır.

Hüküm 4

Boğazhisârlarıkâdîlarınave dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp öteden beri Asitâne-i Sa'âdeti aşıyanem gelip geri Franceye avdet murâd iden Varde Kosta ta'bir olunur beylik kalyonları Boğazhisârlarından yoklanmayıp ve yoklanmak bahanesiyle rencîde ve mürûrlarına mûmâna'at olunmamak üzere emr-i şerîf verilegelmekle bu def'a France vilâyetinden gelen iki kıt'avardekosto kalyonları itmam-ı hizmetleriyle geri ve Franceye gitmek murâd etmeleriyle sâlîfû'z-zikr Asitâne-i Sa'âdetime gelip iki kıt'a beylik vardekosta kalyonları Boğazhisârlarından yoklanmayıp mu'tâd-ı kâdim üzere mürûrlarına mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecildenvech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i (silik)Sene [1]151

Hüküm 5

Trablusşamvâlisine ve mollâsına ve Lazkiyetü'lArap kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp eyâlet-i Trablusşam'da vâki' Lazkiyetü'l Arap iskelesinde olan France rahipleri kendi hallerinde ve arzlarıyla mukayyed ve hilâf-ışer'-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-i hümayûn ve bir dürlü vâzi' ve hareketleri olmayup ve kadimden bu ana değin konak (silik) dahi odalarına kimesnenin konduğu yoğken eyâlet-i mezbûre valileri ve mütesellimleri tarafından ba'zıları âher husûsla ta'yin olunan mübâşirler me'mûr oldukları mahallere giderler iken iskele mezbûrede olan France rahiplerinin odalarına konup mağdur ve meccanen buyûd eylediklerinden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn nice dürlü cevır ve eziyet ve dahi bunun emsali ta'addîlerinin nihayeti olmadığı bildirüp ahidnâme-i hümayûna ve kadîme muhâlif konak bahanesiyle bîvech-i ve bilâemr-i şerîf nesne teklîfi ile rencide olunmayıp hilâf-ışer' ve mugâyir-i ahidnâme-i hümayûn ve bîvech-i ve bilâemr-i şerîfvâki' olan ta'addîleri men' ü def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ vedîvân-ihümayûnumda mahfûz olan ahidnâme-ihümayûnamüraca'at olundukda France (...) ilçiler ve konsolosları ve tâcirlerine ve tercümân ve sâ'irre'âyâlarına dahl ü ta'arruz olunmayıp zan-ı talebi ma'rifet (...) asude hâl ve müreffehü'l bâl üzereler deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i R. Sene [1]151

[Sayfa 70]

Hüküm 1

Selanik kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Salih zîdeilmûhûya ve Selanik sancağı mütesellimi [Boş] zîdekâdirihûya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Francelü beynlerinde vukû'u bulan münasefe zuhuruna binâen memâlik-i mahrûsem limanları ve kayıklarının (...) ve birbirlerinin mu'araza olunmamak üzere sâdır olan evâmîr-i şerîfeye mugâyir bir kıt'a Nemçe korsanı France kapudanlarından Nebed ve Martin nâm kapudan iki kıt'a sefineleriyle giderken Selanik kalesinin top altında liman ağzında müsadefe ve sefinelerini ahz ve Selanike götürüp mezkûran sefineler emr-i âli mücebince Selanik'te rabt ve içlerinde mevcut eşyâları ma'rifet-i şer'le bir mahzene vâzi' ve hıfz olundu ancak 4 seneden beri ol sefineler deryaya gark ve eşyanın nısfından ziyâdesi çürüyüp telef olmağla eşyayı merkûmema'rifet-i şer'le Selanikte mukîm France konsolosu muvacehesinde devir

ve defteriyle keyfiyyeti hâl huzûr-ı asîfiye arz ve i'âm olunmak bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimmûcebince mahallinde eşyayı mezkûr ma'rifet-i şer'legöröldükte üç yüz seksen adet gün ve üç adet denik aba ve üç adet sandık çakır ve bir denik mevcut yüz otuz vukiyye şem' asel ve üç denik kaba ve han ve iki bin iki yüz İstanbulî keyl hinta der mahzen olduğun sen ki Mevlânâ-yı mûmâileyhsin tarafından mûmza defteriyle arz olduğun bildirüp ol bâbdaemr-i şerîfimsüdûrunu iltimâs itmegin arz ve defter natık olduğu üzere zikrolunan hinta amele bırakmamakla ondan ma'adasıma'rifet-i şer'le teslîm etdirilmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i R. Sene [1]151

Hüküm 2

Antalya kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi orduyu hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüp France tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alup götürdükleri emti'alardan kadimden bu ana değin yüzde beş virüp lâkin Devlet-i Aliyyenin kadîmi dostlarından olmağla yüzde üç gümrük vermek üzere müceddeden ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûna ilhak olunmak bâbında istid'ayı inâyetitmeginricâlarıhayyızı kabulde vâki'olup vech-i meşrûh üzere virüp ziyâdetaleb olunmaya deyü Francelüye itâ olunan ahidnâme-i hümâyûn mukayyed olduğuna binâen Antalya iskelesine ticâret ile gelip giden France tâcirlerinden Antalya gümrüğü emîni bermûcebahidnâme-i hümâyûn yüzde 3 gümrük almaya kana'at etmeyip yüzde altı gümrük talep ve cebren almak sevdasında olduğun bildirüpahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin verdiklerinden sonra France tâcirlerinden yüzde altı alırım deyü emîn mezkûra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencîde etdirilmeyip ol vechile olan ta'addîsi men' ü def'olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ıhümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamüraca'atoldukdavech-i meşrûh üzere olduğun mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ziyâde talebiyle ta'addî olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşturbuyurdum ki:

Fî Evâhir-i R. Sene [1]151

Hüküm 3

Antalya kâdîsınahüküm ki:

Elçi mûmâileyharz-ı hâl gönderüp Antalya iskelesinde ticâret ile meks üzere olan France tâciri memnû'âtdan olmayup rızâlarıyla satanlardan akçeleriyle iştirâ eyledikleri balmumunun ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ ve yedlerineedâ tezkeresi verilüp nakil murâd eylediklerinde Antalya kalesi dizdârı [Boş] nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bâc ve sâ'ir (silik) rûsûmu talebiyle rencîdeeyledigin

bildirüpahidnâme-i hümayûn mücebinceiktizâ iden gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra bâc ve rüsûmatı sâ'ir mutâlebesiyle rencîde etdirilmeyip hilâf-ı ahidnâme-i hümayûn ol vecihle olan ta'addîsi men' ü def olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûnamüraca'at olundukda haris olan kasabaya ve reft ve bâc ve yasak kavlive 300 akçeden ziyâdeselâmetlik resmî taleb olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinceamelolunmak bâbında fermân-ı âlişânsâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i R. Sene [1]151

[Sayfa 71]

Hüküm 1

İstanbul ve Galata Mollâlarına ve [Boş]kādîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp sarraf Mosaveledîsakmüttekaz ve sarrafatkar ve tercümânlık uhdesinden gelmeye sahib-i iktidar olup ilç-i mûmâileyhin dahi yanında bir tercümânın lüzûmu derkar olmağla ahâra sirayet etmemek ve mesfûr Sarraf Mosamürdoldukda tercümânlığı bir kimseye verilmeyip kaydı terkin olunmak şartıyla tercümân nasb ve ta'yin olunup ahidnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzere yedine berât-ı şerîfim virildiğin bildirüp verilen berât-ı cedîdmücebincetercümânlık mezkûr mesfûrazabt etdirilipahidnâme-i hümayûna mugâyir cihet ve sâ'ir vekîlimin mutâlebesiyle rencîde ve remîde etdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeginberât-ı cedîde mücebincezabt etdirilmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i C. Sene [1]151

Hüküm 2

Karlılı Sancağında vâki'Angeli kasrı kādîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France padişahının ilçileri ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânve sâ'irre'âyâlarına dahl ü ta'arruz olunmayıp zannı celil ma'rifet etmemizde asûde hâl ve mirka'l-bâl olalar deyü ahidnâme-i hümayûnda mukayyed ve musarrah olunup hilâfına bir vecihle mu'araza ve müdâhale olunmak ittisal etmez iken Karlı ili Sancağında vâki'Angeli kasrıkazâsına tâbi Mosolenci İskelesinde France konsolosu vekîli Holiyet nâm France bu iskele-i mezbûre voyvodasını ve zâbiti olan Astar MehmedÇavuş nâm kimesne daima rencîdeden hâlî olmayup ben seni bu mahalden ihrac ederim oturma sonra pişman olursun deyü tahrif eylediginden iskele mezbûresâkinlerindenehl-i zimmet Rum tâ'ifesindenKalorakiBenalodi ve DimitrakiKöfradlo ve [Boş] nâm üç nefer Rum zimmîler birbirleriyle yekdil ve yek cihet

olup gerek veril mesfûrFrancelüye ve gerek iskele mezbûre emir şud iden France sefineleri kapudanları nâm ezbuâr astar Mehmed çavuşu tasallut ve kendileri dahi sırrenve alenen rencide ve remideden hâlî olmadıkların bildirüp ol bâbda istid'ayı inâyet etmekte dîvân-ihümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve nişan-ı hümâyûnumkapudanına dahi Atina ve İnebahtive sâ'ir ol tarafta tevabı iskelelerine gelip giden France tüccârının umûr ve mesâlihleri görmek için France begzâdelerinden DimitriyoGasbari nâm Francelüberât-ı şerîf ile konsolos olduğu mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebinceamelolunupzuhûr identa'addîyatmen' ü def' ve voyvodamerkûmAsdarMehmed Çavuşun fî mâ bâ'd dahi yediyle hilâf-ışer'olan harekete cesaret eylediğiistima olunur ise mâlikânesîref ve kendinin muhkem hakkından gelineceği merkûmefham ve zikrolunan üç nefer zimmîler dahi mahbuseniHzâr olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i C. Sene [1]151

Hüküm 3

Angeli kasrı kâdîsına hüküm

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp hâris olan kasabaya ve reft ve bâc ve yasak kavlive 300 akçeden ziyâde Selanik'in resmî talep olunmaya deyü ahidnâme-i hümâyûn da mukayyed ve hilâfına vâz' u hareket iktizâ etmez iken Karlılı Sancağında vâki'Angeli kasrı kazâsına tâbi(silik)lenger endâz olan France sefineleri kapudanlarından iskele-i mezbûre gümrükçüsü ve zâbiti [Boş] nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn her sefinden beşer altışar guruselâmetlikresmî aldıklarından ma'adaFrance sefineleri fırtına ve muhâlif rüzgâr sebebiyle iskele mezbûre karşısında (silik) mahale demirbıraktıklarında hilâf-ı kânûn ve ve hâliyâol teknelerden dahi Selanik resmî talep ve cebren alup ziyâdegadr ve ta'addîyledigin bildirüp hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn 300 akçeden ziyâdeselâmetlikresmîtaleb olunmayıp muhâlif rüzgâr ile iskele mezbûre karşısında vâki'ıssız mahallere lengerendâz olan France sefinelerinden hilâf-ı kânûn ve mugâyir halde beled ol makûlelerdeselâmetlik resmî talep olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ihümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebinceamelve hareket ve hilâfına vaz've halattan hazr ve mücanebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i C. Sene [1]151

[Sayfa 72]

Hüküm 1

Ankara kazâsının nâ'ibi şer'î olan Mevlânâ [Boş] zîdeilmûhûya hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Ankara da ticâret ile meks üzere olan France tâcirleri ahidnâme-i hümayûna mugâyir cizye mutâlebesiyle rencîde olunmaları icâb etmeyip himâyet ve sıyânetleri lâzım iken bin yüz elli iki senesine mahsûben Ankara ve tevabî'i cizyesi cibayetineme'mûr Es-Seyyîd Mustafa nâm hazinedâr nefsi Ankara da mütemekkin ehl-i zimmetten ba'zıları cizyelerin edâda muhâlefet üzerelerdir deyü bî tarikle emr-i şerîfisdar ve Medîne-i Ankara da mütemekkin olan üç nefer Francelüyimeclîs-işer'îhzâr ve terafi'îşer'olduklarından cizyedârmezbûr zikrolunan müste'mintâ'îfesini cizye vermediklerinden ma'ada üçer dörder nefer zimmîleri istishab ve cizyelerin verdirmemeleriyle kendilerden ve istishab eyledikleri re'âyâdan cizye iddia ve Francetâ'îfesinden alup memâlik-i mahrûsede ticâretidenlerden cizye alınmayıp ve dört bin akçeden ziyâde olan da'valarıAstâneye havale olunmak üzere yedlerine itâ olunan ahidnâme-i hümayûnda mukayyed ve hizmetlerinde olan yerli ve ecnebi yirmi dört nefer istishab eyledikleri hidmetkârlarına elli tarihi ile muvarrihcizyedârmezbûrun mührüyle memhûr ve eşgalleri mutabık her birine başka başka cizye evrakı verdiği ibraz eyledikleri kağıtlarından zâhir olduğun sen ki Ankara kazâsı naibi Mevlânâ Sanullahzide ilmûhusun tarafından dahi arz olduğun bildirüp hilâf-ı ahidnâme-i hümayûnFrance tâcirleri cizye mutâlebesiyle rencîde ve remîde etdirilmeyip men' ü def' ve himâyet ve sıyânet olunmaları bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegindîvân-ıhümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebinceamelve hareket ve cizyedârmerkûmuncvev ve eziyetimen' ü def' ve mesfûrun Francelülerhimâyet ve sıyânet etmeleri bâbında fermân sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt- C. Sene [1]151

Hüküm 2

Narda ve Sayda kâdîlarna hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Narda ve Sayda ve onlara tâbî' iskelelerde berât-ı şerîf ile France konsolosu olan Canbatsana nâm konsolos hâlik olmağla yedine berât-ı şerîfimle konsolos ta'yin olup varınca ol tarafta vâki'France tâcirleri ve sefîneleri kapudanlarınumûr ve mesâlihlerin görüp ahidnâme-i hümayûn mücebincea'it olan konsolosluk resmlerin ve bâ belada hakların cemve tahsîl için France begzâdelerinden ve Kolandara nâm begzâde vekîl nasb olduğun bildirüp vech-i meşrûh üzere France

tâcirlerinin ve sefîneleri kapudanlarınınvâki' olan umûr ve husûsların görüp vea'it olan konsolosluk resimlerin ve bâ belada haklarının cemve tahsîlinde mesfûra bir ferdi müdâhale etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ veahidnâme-ihümâyûnamüraca'at olundukdaFrance tüccârı gemilerine eyledikleri meta'dan ve ba'zı zimmîler kendi gemileriyle (silik) eyletip götördükleri meta'dan ilçilerine ve konsoloslarına a'it olan resimlerin ve (silik) hakların bî kusur virüp inad ve muhâlefet eylemeyeler deyü mestûr ve mukayyed bulunmakla olageldiği üzere (silik) ahidnâme-i hümâyûn amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i B. Sene [1]151

Hüküm 3

Haslar kazâsı muzafâtından [Boş] nâhiyesi nâ'ibine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp me'kûlât ve meşrûbâtları mühimi için akçeleriyle götördükleri nesnelerden gümrük ve bactaleb olunmaya deyü ahidnâme-i hümâyûnmestûr ve mukayyed olduğuna binâen kendinin ve âdemlerinin kefâf-ı nefsleriçün iktizâ iden senelerde nâhiyemezbûre tâbi' Istrancave sâ'ir karyelerden rızâlarıyla satanlardan akçesiyle iştirâeylediği 150 re'shanâzırın Galata'da vâki'hanesine nakil eyledikdeümenâ ve subaşıları ve yasakçılar ve sâ'irzâbitleri tarafından mümâna'at olunmayıp ahidnâme-i hümâyûna mugâyir gümrük ve bâc ve harc ve avâ'id nâmıyla ve sâ'ir bahane ile rencîde ve remîde etdirilmemek bâbında hükmü hümâyûn ricâ ve orduyu hümâyûnda mahfûz olan kuyûdu ahkâma müraca'at olundukda bin yüz elli [Boş] senesinde emr-i şerîfım virildiğimestûr ve mukayyed bulunmağın 51 senesine mahsûben daha bir defada iştirâ ve nakline mümâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i B. Sene [1]151

[Sayfa 73]

Hüküm 1

Marmara ve [Boş] ve [Boş]kādîlarınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp mûmâileyhin hanesine iktizâ iden hatab götürmek üzere çenber ta'bir olunur bir kıt'amâlik olduğu sefînesinin içine Marmara cezîresinde vâki'Kalmeye nâm karye mütemekkinlerinden Rum tâ'ifesinden Loiti nâm zimmîyi re'isvâzi' ve kendine sermaye olmak üzere 120 gurusleşlîm olup lâkin mesfûrziyâde eşradan olmağla zikrolunan (...) sefînesi yalnız bırakıp sefîneye müte'allik içinde mevcut olan eşyasını dahi b'il küllîye zayi ve meblağı mezbûru dahi alup taht-ı kazânıza firâr üzere olduğun bildirüp re'ismesfûr bulunduğu mahalden ahz ve Asitâne-i

Sa'âdetimeihzâr olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurdeyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i N. Sene [1]151

Hüküm 2

Sâbıkân Vezîr-i Azam olup hâliyâAğrıboz Muhâfızı olan VezîrMehmed Paşaya ve Ağrıboz kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Ağrıboz'da France konsolosunun vekîli olan Orit nâm Francelüsâkin olduğu menzilini müceddedenbinâ ve benadir-i sâire de adet olduğu üzere hanesine bırak demek murâd ve günde zeyni vaz'eyledikde yeniçeri zümresinden hemcivarı olan şamandıra dimekle ma'rûf Hüseyin nâm kimesne konsolos vekîli mesfûra arz-ı dünyeviyesi olup mezbûr Hüseyin iki nefer oğullarını ve birkaç nefer hidmetkârlarıyla silahlanıp hanesini basıp ve taş ve ağaç atıp nice ta'addî ile mezkûr bayrağın sertini dikmekten men' gerek vekîl-i mesfûru ve birkaç nefer Francelülere mecruh ve şutum-ı galizaşer' ve nas-ı tahrik ve başına cemve üzerlerine düşüp ve fesat ve tasaddiidüp eğer Ağrıboz'da yeniçeri zâbitinin âdemleri yetişip mezbûruncem'iyetini dağıtıp gerek vekîl-i mesfûru ve gerek sâ'irFrancelülere yedinden halâs idüp ve hilâf-ışer'-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûnziyâdefesadeyledikde (silik) mezbûrHüseyinsâ'iremûceb-i gayret için te'dib olunmak üzere Asitâne-i Sa'âdetimeihzâr olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin dergâh-ı mu'allam çavuşlarından [Boş] çavuş zîdekâdirihû mübaşeretiyile Asitâne-i Sa'âdetihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâ'il-i N. Sene [1]151

Hüküm 3

Sayda Beylerbeyi'sine ve kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp gümrüklerin iktizâ olduklarında edâ tezkerelerin virüp âher iskeleye götürmeye mâni' olmayup ve tekrâr bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencîde olunmaya deyü ahidnâme-i hümâyûn da mestûr ve mukayyed olduğuna binâenFrance kapudanlarından Demso nâm kapudan dört ay mukaddem Astâneye gelip hamulesini ihraç ettikten sonra seki torba memlu yalnız dört yüz otuz iki vukiyye kahvesinin edâ tezkeresini alup Sayda iskelesine götürüp ihraç ve yedinde olan İstanbul gümrüğü emîninden olduğu edâ tezkeresini ibraz eyledikde Sayda gümrüğü emîni [Boş] nâm kimesne kat'a amelve i'tibar olunmayıp ahidnâme-i hümâyûna mugâyirtekrâr gümrük mutâlebesiylekapudanmesfûrun kahvesini alıkoyup ziyâde rencîde ve ta'addîeyledigin bildirüp Francekapudanımesfûrun yedinde olan İstanbul gümrüğü emîninin verdiği edâ

tezkeresine amelve i'tibar ile hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mükerrer gümrük talebiyle rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecildendîvân-ıhümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-ihümâyûnamüraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebinceamelve mugâyiri olan cevır ve ta'addîdenhazır olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurbuyurdum ki:

Fî Evâsıt-ı N. Sene [1]151

[Sayfa 74]

Hüküm 1

Dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ağasına ve hassa bostancıbaşısına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp ilç-i mûmâileyhin ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamremr-i şerîfim verilegelmekle bin yüz elli bir senesinde dahi beher medresi onar vukiyye olmak üzere İstanbulakârib iskele ve yalılarında akçesiyle iştirâeylediği yedi bin medre hamrınGalata'da vâki'hanesine nakline mûmâna'at olunmayıp zâbitlerden ve âherden harc ve gümrük ve avâ'id ve bâc nâmıyla akçe mutâlebesiyle rencîde ve remîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegindîvân-ıhümâyûnda mahfûzkuyûdu ahkâma müraca'at olundukdavech-i meşrûh üzere emri şerîfim virildiğimestûr ve mukayyed bulunmağın elli bir senesine mahsûbenbir def'a vahidde nakline mûmâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdurbuyurdum ki:

Fî Evâsıt-ı N. Sene [1]151

Hüküm 2

Bir sûreti:

Hizmetinde olan beş nefer tercümânlarının ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a beş bin medre hamra emri şerîf yazılmışdır.

Hüküm 3

Bir sûreti:

Franceye tâbi ruhban ve tüccârâtâ'ifesinin ve âdemlerinin kefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a üç bin medre hamra emri şerîf

Hüküm 4

Bir sûreti:

France begzâdelerinden CanbatsanaKavro nâm begzâde ve âdemlerinin kefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a üç bin medre hamra emri şerîf verilmiştir

Hüküm 5

France begzâdeliğinenisbeti olan Bero nâm tercümânın oğulları Estefan ve Kozak ve sâ'irmüte'allikat ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a iki bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 6

Bir sûreti:

FrancelüdenDeponanod ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a iki bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 7

France begzâdelerinden Kalavud nâm begzâde ve âdemlerininkefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin beş yüz medre hamra emr-i şerîf

Hüküm 8

France begzâdelerinden Cosef nâm begzâde ve âdemlerinin kefâf-ı nefisleriçün senede 1 def'a bin medre hamra emr-i şerîf yazılmışdır.

Hüküm 9

France begzâde Viran nâm begzâde ve âdemlerinin kefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin medre hamra emri şerîf yazılmışdır.

Hüküm 10

Franceetba'larındanDermanco nâm tabib ve âdemlerinin kefâf-ı nefisleriçün senede bir def'a bin medre medre hamra emri şerîf yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı N. Sene [1]151

Hüküm 11

(silik) askeri vezîrMehmed Paşaya ve mübâşirta'yin olunan dergâh-ı mu'allam kapucubaşılarından [Boş] damemecidühu (silik) Asitâne-i Sa'âdetime gelince yol üzerinde vâki' kâdîlar ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve iskele emînleri ve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Feral zade RakoFahreninfi'l-aslFrancelüden olup rızâlarıyla husûsunda istihdam olunan Francelüdenfralzademûmâileyhinhelakından sonra içlerinden bir nefer avrat ve on beş nefer Francelü vilâyetlerine avdet murâd eylediklerinde ilçi-i mûmâileyh tarafına i'lâm etmeleriyleber vech-i muharrer on altı nefer Francelünün Asitâne-i Sa'âdetime gelmelerine mûmâna'at olunmamak için istid'a ve sen ki vezîrmüşârü'nileyh ve siz ki mûmâileyhimsizsâlîfû'z-zikrFrancelüler herkangınızın tahtı hükümet ve kazâsına dâhil olurlar ise esnâ-yı tarîkde kendilerine ve esvâb ve tavarlarına

dahl ü ta'arruz olunmayıp iktizâ iden zat ve zevatları rızâlarıyla satanlardan ruzi üzere akçeleriyle aldırılıp ahidnâme-i hümâyûnuma mugâyir cizye ve sâ'ir tekâlif bahanesiyle rencide ve mürûrlarına mümâna'at ve remide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâylediginde vech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]151

[Sayfa 75]

Hüküm 1

Asitâne-i Sa'âdet'denAnkara'yavarup gelince yolda vâki' kâdîlar ve iskele emînleri ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerine hüküm ki:

Elçi arz-ı hâl gönderüp France tüccârından Canbatsanagayras nâm tâcir yazıcısı ve iki nefer Francelü hidmetkârıyla ticâret içünAnkara'ya azîmet itmekle imdi siz ki mûmâileyhimsizmesfûrun tâcir ve yazıcısı ve hidmetkârı olan Francelü herkanınızintaht-ı kazânıza vasıl olurlar ise gidişde ve gelişde ve menâzil ve mûrahildekendüye ve esvâbve tavarlarına ve müste'min hidmetkârlarına müdâhale olunmayıp iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan câri üzere akçesiyle aldırılıp ahidnâme-i hümâyûna mugâyir haraç ve sâ'irtekâlif talebiyle rencide ve mürûr u ubûrlarına remide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amelolunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâ'il-i L. Sene [1]151

Hüküm 2

Edirne mollâsına ve Edirne bostancıbaşısına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Edirne ticâret ile meks üzere olan Ovalı ve şeriki Cehman nâm tâcirlerin Yahudi tâ'ifesindenEdirne mütemekkin CelidyunKatali ve VastayelMenahim nâm yahudi zimmetlerinde bin yüz [Boş] senesinde bermûceb-i temessük iki yüz doksan beş gurusu alacak hakları olup taleb eylediklerinde edâdata'allül ve şirrete sülûk ile gadr südürunda oldukların bildirüpşer'le görölüp zimmetlerinde sâbık olan hakları ber mûceb bi't-tamâm tahsîl ve tâcirân-ı mesfûrâna el verilmeyip ta'allül ve tereddüd etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin şer'le görölmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı L. Sene [1]151

Hüküm 3

Boğazhisârları kâdîlarına ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Anri nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebine gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi verilüp geri vilâyetine avdet murâd itmekle mi'tâd üzere Boğazhisârlarında yoklanup memnû'âtdan içinde meta' olmadıkça kat'a eglendirilmeyüp emînen ve sâlimen geri vilâyetine mürûruna mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegün vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı L. Sene [1]151

Hüküm 4

France kapudanlarından Cosef Karlo nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebine gümrükde edâ ve yedine edâsı verilüp vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere şurûtuyla izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı L. Sene [1]151

Hüküm 5

Astâne'den Hanya'ya bahren ve berren varup gelince yol üzerinde vâki'kâdîlara ve kethudâyerlerine ve yeniçeri zâbitlerine ve a'yân-ı vilâyete ve iskele emînlerine ve işlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp berât-ı şerîfimle yanında tercümân olan Grava (silik) nâm tercümân ba'zı husûslar için Elyas Elfeteyani veled-i İshak nâm fâkir hidmetkârını Hanya'ya göndermek murâd itmekle siz ki mûmâileyhâmsız mesfûr mahall-i mezbûra varup gelince her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise kendüye ve (...) ticâretinde meksinde ve esvâb ve tavarlarına dahl ü ta'arruz ve iktizâ iden zâd ve zevâdesi rızâlarıyla satanlardan akçesiyle aldırılıp tercümân-ı mesfûrun berâtına mugâyir cizye mutâlebesiyle rencide ve remide ve mürûr u ubûruna mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegün vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı L. Sene [1]151

Hüküm 6

Kapudanlardan Entevangırar nâm kapudan polaka ta'bir olunur (silik) kıt'a sefinesiyle vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. Sene [1]151

[Sayfa 76]

Hüküm 1

Boğazhisârları kâdîlarına ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Cozef Bermun nâm kapudan süvâr olduğu bir kıt'a sefinesine bir mikdâr civid ve kırmızı ve frengi kahve tahmîl ve İzmir'de France tâcirlerinden Plavenke nâm tâcire götürürken şiddet-i rüzgâr ile fırtına âzimedennâşiBoğazhisârlarındanıçerü girip Boğazhisârları ahâlîsi mezkûr sefineyi Korsan olmak üzere tevâtür bulduğuna binâen Sultaniye kal'ası dizdârı ve ânda mevcut olan mîrî kapudanlarından Kahrola kapudanı ve Mısır tüccârı kapudanları sefine-i mezbûrî tecessüs ve tüccâr sefinesi olduğunu ba'de'l-müşâde hâliyâ İstanbul gümrüğü emîni es-Seyit İshak zîde mecdühûya dahi mektûblarıyla tahrîr ve i'lâm eylediklerin bildirüp mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve ilç-i mûmâileyh iltimâsı üzere France kapudanlarından mesfûr Cozef bermon nâm kapudan süvâr olduğu sefinesiyle Franceden çıkup İzmir'e gelirken bi emr-i Hüdâ rüzgâr ve fırtına-i âzîmeden nâşi (...) Boğazdan içerü girmekle beyne'n-nâs bu sefineye korsandır deyü şüyû ve tevâtür olduğuna binâen Boğazda lenger endâz olan sâlifü'z-zıkr (...) kapudanı İbrahim Kapudan ve tüccâr kapudanlarından Galos iskelesinden Asitâne-i Sa'âdet'e mîrî zehâyir nakline me'mûr Simirzâde el-Hac Ahmet Kapudan ve Katrancızâde İsmail Kapudan ve Sultaniye kal'ası dizdârı el-Hac Ahmet ve Boğazhisârında France konsolosu b'il-cümle sefine-i mezbûrun üzerine varup bâ tantana çıkarıp ve derûn-ı sefineyi gereği gibi arayıp teftîş ü tefahhus eylediklerinde ancak on yedi nefer tayfa ve bir nefer yolcu ile İzmir'de France bâzergânlarından Balavile nâm bâzergânın malı olmak üzere iki yüz altmış sekiz vukiyye kırmızı ve dört yüz yirmi dokuz vukiyye civid ve üç bin vukiyye frengi kahve hamule ve dört adet sagir topdan gayrı âlât-ı cenge müte'allik dahi bir şey olmadığını re'yü'l-'ayn mu'ayene ve müşâhede eylediginden sonra bu takrir ile boğaza dâhil olan sefine bilâ umûr-ı vesâyeti ru'yete kadire idüğü zeyl-i hüccetde muharrerü'l-esâmi kesân ihbârlarıyla mütehakkık olan emr-i şerîf boğazdan taşra çıkmak kânûn-ı kadîme mugâyir olup mürûruna izin virilmek bâbında ferman-ı âlişâna muhtaç olduğun kal'a-i Sultaniye nâ'ibi Mevlânâ Mehmed zîde ilmühû i'lâm ve Sultaniye kal'ası dizdârı mûmâileyh Ahmet zîde hıfzûhû mektûbuyla iş'ar eyledikde gümrük emîni mûmâileyh es-Seyit İshak zîde mecdühû dahi i'lâm itmegin i'lâmı mûcebince mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı L. Sene [1]151

Hüküm 2

Asitâne-i Sa'âdet'den vilâyet-i Eflâk'ta Bükreş nâm mahalevarup gelince yol üzerinde vâki' kâdîlara ve mütesellimler ve kethudâyerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'irzâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerine hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Francelüden sa'atçi Kartir nâm tâcir tüccârına müte'allik husûs için vilâyet-i Eflak'da Bükreş nâm mahalle azîmet murâd itmekle siz ki mûmâileyhâmsız mesfûr sa'atçi Kartar nâm francelü her kangınızın taht-ı hükümet ve kazâsına dahl ü ta'arruz olunmayıp iktizâ iden zâd ve zevâde rızâlarıyla satanlardan rûzi üzere akçesiyle aldırılıp ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ve sâ'ir tekâlîf talebiyle rencîde ve mürûr u ubûruna mûmâna'at ve (silik) itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]151

Hüküm 3

Boğazhisârları kazâları nâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Marsil Artod nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümâyûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi verilüp girü vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârlarından yoklanup memnû'âtdan içinde meta' olmadıkça kat'a eglendirilmeyip emînen ve sâlimen yoluna revân olmasına mûmâna'at bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâ'il-i Za. Sene [1]151

[Sayfa 77]

Hüküm 1

Haleb vâlisine ve monlâsına hüküm ki:

Haleblü Anzar veled-i Ataullah Acuri nâm zimmî ba'zı husûs için Haleb'e azîmet murâd itmekle mürûr u ubûruna mûmâna'at olunmaması fermanım olup ve husûs-ı mezbûru Asitâne-i Sa'âdet'de mukîm France ilçisi Markiz de Velmok hutimet avâkıbuhû b'il-hayr dahi iltimâs itmekle mesfûr Azar veled-i Ataullah Acuri Haleb'e ve hilâfet-i şer' ve kânûna mutabık vâki' olan umûr ve husûsda mu'avenet ve hilâf-ışer'rencîde ve itmam-ı mehamıyla (...) mûmâna'at vermiş olunmayıp vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuşdur.

Fî EvâhirZa. Sene [1]151

Hüküm 2

France kapudanlarından CozefKabro nâm kapudan bir kıt'asefinesiyle geri vilâyetine avdet itmekle mi'tâd üzere izin hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-1 Za. Sene [1]151

Hüküm 3

France kapudanlarından Peter Fabrokapudan bir kıt'asefinesiyle avdet itmekle mi'tâd üzere izn-i sefine hükmü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-1 Za. Sene [1]151

Hüküm 3

France kapudanlarından Şarle Antuan Enito nâm kapudan bir kıt'asefinesiyle avdet itmekle mi'tâd üzere izn-i sefine yazılmışdır.

Fî Evâsıt-1 Za. Sene [1]151

Hüküm 4

France kapudanlarından Cozef Beran nâm kapudan bir kıt'asefinesiyle avdet itmekle mi'tâd üzere izn-i sefine yazılmışdır.

Fî EvâsıtZa. Sene [1]151

Hüküm 5

İzmir kâdîsına ve İzmir voyvodasına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Ermeni tüccâr tâ'ifesinden Zakarya nâm zimmî bundan akdem dîvân-ı hümayûnuma arz-ı hâl ve İzmir'den Acem Ermeni tâ'ifesinden üç nefer zimmîlerin Asitâne-i Sa'âdetime ihzârları çün ısdar ettiği emr-i şerîfimle mübâşir ta'yin olunan dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Hasan Çavuş zîde kadrühû Medîne-i İzmir'e Acem Ermeni tâ'ifesinden Ağop canoğlu Ohan nâm zimmî iş bu sene-i mübareke cemaziye'l-âhîrinin yirmi ikinci gününden ticâret tarîkiyle vilâyetine gidip İzmir'de olmadığı mütebeyyin olduktan sonra hâliyâ (...) mukîm olup sâdır olan emr-i şerîfimde isimleri mestûr imzaları iltimâs olunan Hıdırşah ve refîki (silik) nâm üç nefer zimmîler dahi (...) bulunmadığından mesfûrların kolcuları olmak üzere mesfûr Zakarya'nın Medîne-i İzmir sâkinlerinden Bederos Lin nâm bâzergân zimmî çavuş mûmâileyh ma'rifetiyle meclis-i şer'e ihzâr ve emr-i şerîfimle mazmûn-ı münîfi kendüye (silik) olundukda mesfûr Zakarya'nın bu makûle tezvîrât âdet-i müstemirresi olup mukaddemâ dahi mesfûr Agop can oğlu İzmir'e geldikde müdde'i-i mesfûr Zakarya bâ ferman-ı âli mesfûr Ohan ile mesfûr Bederoslin zimmîyi ihzâr-ı şer' ve müdde'asını mesfûr Ohan üzerine da'va eyledikde b'il-istihlâf tahlif olunup mesfûr Bederos ile suâl dahi (...) etmedikde takrîr ve mesfûr ile ihzârları fermân olunan zimmîlerin kolcuları olduğu tescil olunduğundan ma'ada

vârid olan emr-i şerîfde ismi tasrîh olunmayıp ihzâr-ı teklîfi ile rencîde olunmak icâb itmez iken mesfûr Bederos mugâyir-i emr-i âli ihzâr teklîfi ile rencîde eylediği sen ki İzmir kâdîsı Mevlânâ Abdulkadir zîdet fezâilühûsun tarafından arz ve keyfiyyet minvâl-i muharrer üzere olduğun hüccet-i şer'îyye **[Sayfa 78]** olduğun bildirüp ol bâbda emr-i şerîfîm südürunu ilç-i mûmâileyh dahi iltimâs itmegin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'îyye ve bilâ emr-i münîf ta'addî etdirilmemek bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuşdur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadirim mücebince amel dahi siz ki mûmâileyhâsız mesfûr Pederos ile hilâf-ı şer'-i şerîf ve bilâ emr-i münîf ve mugâyir-i hüccet-i şer'îyye ihzâr teklîfiyle ta'addî ve rencîde etdirilmeyip mazmûn-ı emr-i şerîfîmle âmil olup hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyesin şöyle bilesin.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]151

Hüküm 1

Boğazhisârlarınâ'iblerine ve dizdârlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Luyiz Balangar nâm kapudan bir kıt'a sefinesiyle getürdüğü ve alup götürdüğü emti'asının ahidnâme-i hümayûn mücebince gümrükde edâ ve yedine edâ tezkeresi verilüp kendü vilâyetine avdet murâd itmekle mu'tâd üzere Boğazhisârların yoklanup memnû'âtdan içinde meta' olmadıkça kat'an eglendirilmeyip emînen ve sâlimen mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Za. Sene [1]151

Hüküm 2

Antalya kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Antalya iskelesinde ticâret ile meks üzere olan France tâcirleri akçeleriyle iştirâ eyledikleri balmumunun ahidnâme-i hümayûn mücebince yüzde üç gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkeresi alup nakil murâd eylediklerinde Antalya kal'ası dizdârı verilen gümrükden gayrı kendülerden beher vukiyyesinden bi vech-i üçer para nesne ihrâz ve talep olmak sevdâsıyla rencîde eyledigin bildirüp akçeleriyle iştirâ eyledikleri balmumunun ber müceb-i ahidnâme-i hümayûn yüzde üç gümrüklerin tamamen edâ eylediklerinden sonra bivech-i beher vukiyyesinden üçer para resm muhaddesât mutâlebesiyle rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmegin dîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûna mürâca'at olundukda memnû'âtdan akçeleriyle balmumu ve gün verilüp bir ferd mâni olmaya ve France tüccârı memâlik-i mahrûseme getirdiklerini alup götürdükleri emti'aların yüzde üç gümrüklerin

verdiklerinden sonra ziyâde talep olunmaya ve hâris olan kasabaya ve reft ve bâc ve yasak kavli ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmî talep olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]151

[Sayfa 79]

Hüküm 1

Antalya kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Antalya iskelesinde ticâret ile meks üzere olan France tâcirleri akçeleriyle iştirâ eyledikleri balmumunun ahidnâme-i hümayûn mücebince yüzde üç gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkeresi alup nakil murâd eylediklerinde Antalya kal'ası dizdârı verilen gümrüğünden gayrı kendülerden beher vukiyyesinden bi vech-i üçer baş nesne ihdâs ve talep olmak sevdasıyla gadr ve rencide eyledigin bildirüp akçeleriyle iştirâ eyledikleri balmumunun ber müceb-i ahidnâme-i hümayûn yüzde üç gümrüklerin tamamen edâ eylediklerinden sonra bi vech-i beher vukiyyesinden üçer baş resim muhaddesât mutâlebesiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ ve dîvân-ı hümayûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümayûna mürâca'at olundukda memnû'âtan akçe ile balmumu ve gün verilüp bir ferd mâni olmaya ve France tüccârı memâlik-i mahrûseye götürdükleri ve alup getirdikleri emti'aların yüzde üç gümrüklerin verdiklerinden ziyâde talep olunmaya ve hadis olan kasabaya reft ve bâc ve yasak kavli ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmî talep olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümayûn mücebince amel olunmak bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuşturdeyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]151

Hüküm 2

Avlonya kâdîsına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Francelüden bir mürd olsa esbâb ve emvâline dâhil etmeye kime vasiyet eder ise ona verile eğer vasiyetsiz mürd olur ise konsolosları ma'rifetiyle evvel yerlü yerine verile beytü'l-mâlcılar ve kassamlar dahil eylemeye deyü ahidnâme-i hümayûnda mestûr ve mukayyed olup hilâfıyla hareket icâb etmez iken Avlonya'da ticâret ile meks üzere olan Alposlon nâm France tâcirleri hâlik olduklarından hâliyâ Avlonya sancağı mutasarrıfla kethudâsı Ramazan Ağa dimekle ma'rûf kimesne ile Avlonya beytü'l-mâlcısı (boş) ve âdemleri helâk olan France tâcirleri mesfûrânın yanlarında mevcûd olan emvâl ve eşyâlarını b'il-cümle ahz u kabz eylediklerinden

mesfûrların Selanik’de olan şerîkleri Domas nâm Francelüye haber verildikde ol dahi ber mûceb-i ahidnâme-i hümâyûn emvâl ve eşyanın zabtıçûn Narda ve Sayda’da France konsolosunun (...) ile mesfûr Domas Avlonya’ya varıp mesfûrân mürd olanların eşya-yı metrukelerini talep eyledikde bir mikdârın virüp kusur beş yüz altmış guruş nukûd akçe ve bir buçuk kantar olmak üzere bir fîçî kile şekerî ve iki yüz elli dört zira’ olmak üzere dokuz (...) çuka ve on zira’ nim çuka ve iki yüz otuz vukiyye frengi kahve ve otuz sekiz adet Tunus fessi ve iki saat ve sim duhan kutuları ve sim kaşık ma’a çatal ve sim düğme frengi ve iki adet meç ta’bîr olunur alet ve (...) ve tabanca ve sim dürlü eşyayı mütnevvî’âlarını vermeyip mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn gadr eylediklerin bildirüp zıkr olunan eşyâ-yı mütenevvî’âya vaz’ü’l-yed olan mîr-i mîrân-ı mûmâileyh ve kethudâsı Ramazan ve beytû’l-mâlcı mezkûrundan ma’rifet-i şer’le bi’t-tamâm tahsîl ve ber mûceb-i ahidnâme-i hümâyûn şerîki olan Francelüye teslim etdirilmeyip ta’allül ve tereddüd etdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûna mürâca’at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. Sene [1]151

Hüküm 3

Antalya kâdîsınahüküm ki:

France ilçisi Markiz Dolmıyon hutimet avâkıbuhû b’il-hayr südde-i sa’âdetime arz-ı hâl gönderüp France tüccârımemâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alup götürdükleri emti’alarından kadimden bu ana değin yüzde beş virüp lâkin Devlet-i Aliyyenin kadîmi dostlarından olmağla yüzde üç gümrük vermek üzere müceddeden ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûnlarına ilhak olunmak bâbında istid’ayınâyetitmeginricâlarıhayyız-ı kabulde vâki’olup vech-i meşrûh üzere virüp ziyâde talep olunmaya ve Asitâne-i Sa’âdet’de ilçileri ve konsolosları ve kethudâları olmayan portakal ve hacileye ve Fatılan ve Mesine ve Aygodiyeve sâ’ir Harbi tâ’ifesinden France padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzere ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olup sulh ve salaha mugâyir vaz’ ve harekette kendülerden sâdır olmadıkça sâ’ir Fransızlar gibi gümrüklerin virüp kimesne (boş) dahil eylemeye deyü Francelüyei’tâ olunan ahidnâme-i hümâyûnda mukayyed olduğuna binâen Antalya iskelesine ticâret ile gelip giden Francelü ve France bayrağı altında ticâretidensâ’irtâcirlerden iskele mezbûre gümrüğü emîni olan (boş) nâm kimesne yüzde üç gümrük almağa kana’at (silik) yüzde altı gümrük talep ve cebren almak sevdasında olduğun bildirüp Francelü ve France bayrağıyla gelen tüccâr iskele mezbûre

getirip ve alup götürdükleri emti'anın yüzde üç gümrüklerin bi't-tamâmedâ eylediklerinden sonra mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn yüzde altı gümrük mutâlebesiyle ta'addî ve rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahidnâme-i hümâyûnamürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mücebinceamel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda bu bâbda sâdır [Sayfa 80] olan fermân-ı celilü'l-kadrim ve ahidnâme-i hümâyûn mücebince amel dahi vech-i meşrûh üzere Francelü ve kendü hallerinde France bayrağı ile gelen sâ'ir tüccâr tâ'ifesi iskele-i mezbûreye getirip ve alup götürdükleri emti'anın yüzde üç gümrüklerin bilâ kusur edâ eylediklerinden sonra ahidnâme-i hümâyûnuma mugâyir yüzde altı gümrük mutâlebesiyle iskele-i mezbûre gümrüğü emînine ta'addî ve rencîde etdirilmeyip mazmûn-ı emr-i şerîfimle âmil olasın şöyle bilesin.

Fî Evâsıt-ı C. Sene [1]151

Hüküm 1

Antalya kâdîsına ve Teke sancağı mütesellimine ve Antalya kal'ası dizdârı Yunus zîde hıfzûhûya hüküm.

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp France kapudanlarından Can Manyola Nekud nâm France kapudanı iş bu sene-i mübârekeke şehir-i Ramazan-ı şerîfi evâhirinde bir kıt'a sefinesiyle Antalya'ya (...) ta'bîr olunur cezîreye fırtına sebebi ile karaya oturup sefinenin dümeni şikes ve ba'dehu bir demet tedârîki için kapudan-ı mesfûr birkaç nefer gemiciler ile sandala süvvâr ve Antalya'ya gidip dümeninin tedârikine dek üçer gün meks ve ba'dehu cezîre-i mezbûreye avdetinde ne sefineden neferâtı bir ferdi bulunmayıp ve kapudanın derûnunda iki bin gurus memlû sandığı ile sâ'ir gemicilerin sandıklarını deryada şikest olunmuş bulunup ve emvâl ve eşyasının cümlesi nehb ü gâret ve bundan ma'ada cezîre-i mezbûrede vâki' ba'zı yerlerde (...) ve sâ'ir katle delâlet eder nesne bulunmakla sâlifü'z-zikr fesâda cesâret idenler cezîre-i mezbûre ahâlîsinin olduğuna iştiyâkı kalmayup ve kuyûdat-ı mesfûr cezîrenin balâsına nice âdemler görüp önlerinde eşyâ yüklü hayvanât ile firâr üzere olduğun müşâhade eyledikde girü Antalya'ya avdet ve Antalya'da olan France konsolosı ile siz ki Mevlânâ ve mütesellim ve dizdâr-ı mûmâileyhimsiz size (...) ve teftîş ü tefahhus ile eşkıyânın zuhûra getirilmesi istid'a ve istirham eylediklerinde fermân-ı âliye muhtacdır deyü cevâb virildigin bildirüp cezîre-i mezbûre ahâlîsi gümrüğü gibi teftîş ü tefahhus ve ma'rifet-i şer'le eşkıyâ-yı mezbûreyi ba'de'l-ahz habs ve mesfûr france kapudanının nukûd ve eşyası zuhûra getirilip vâki' hâlî huzûr-ı asifiye i'zam ve ba'dehu ne vechile fermân-ı hümâyûn varid olur ise mücebince amel ve hareket olunmak bâbında

hüküm-i hümayûnum ricâ itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunup hilâfından bigayet hazır olunmak bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki (boş) vusûl buldukda sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadirim mücebince amel dahi ber vech-i muharrer cezîre-i mezbûre ahâlîsi ma'rifet-i şer'le geregi gibi teftîş ü tefahhus ve eşkıyâyı mezbûreyi ba'de'l-ahz habs ve france kapudanı mesfûrun nukûd ve eşyası zuhura getirilip vâki' hali sıhhat ve hakikati üzere huzûr-ı asifaya i'lâm ve ba'dehu ne vechile fermân-ı hümayûnum vârid olur ise mücebince amel ve hareket eylesin ilâ bu bahâne ile husûs-ı mezbûrda alaka ve medhâli olmayan fukarayı bir ferdi cevır ve ta'addiden be gâyet hazer ve mücânebet eylesiz şöyle bilesiz.

Fî Evâsıt-ı C. Sene [1]151

Hüküm 2

Sayda Beyrut ve (boş) kâdîlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Sayda Beyrut iskelelerine gelip giden Francelülerin umûr ve mesâlihlerin görmek için konsolos olan (...) nâm begzâdenin müddeti tamam olmağla ref' ve yerine France kethudâlarından kıdvet-i a'yân milleti'l-mesihîyye Erazi nâm begzâde konsolos nasb ve ta'yin ve yedine ahidnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzere müceddeden berât-ı şerîfim virildigin bildirüp yedine verilen berât-ı cedîdi mücebince konsolosluk-ı mezkûr begzâde-i mesfûra zabt etdirilip konsolosluğuna âheri dahl ü ta'arruz etdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmegin berâtı mücebince zabt etdirilmek bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuştur buyurdum ki:

Fî Evâ'il-i Z. Sene [1]151

Hüküm 3

Girid ve Hanya ve Kandiye kâdîlarına hüküm ki:

France ilçisi arz-ı hâl gönderüp Girid cezîresi iskelelerine gelip giden France tâ'ifesinin umûr ve mesâlihleri için konsolos üzere Nikoladis nâm begzâde hâlik olmağla yedine yine France begzâdelerinden kıdvet-i a'yân milleti'l-mesihîyye Bezde Valenye nâm begzâde konsolos nasb ve ta'yin ve yedine ahidnâme-i hümayûn mücebince olunageldiği üzere berât-ı şerîfim virildigin bildirüp yedine verilen berât-ı cedîdi mücebince konsolosluk-ı mezkûr mesfûr begzâdeye zabt etdirilip âheri müdâhale ve mu'araza etdirilmemek bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ itmegin berât-ı cedîdi mücebince zabt etdirilmek bâbında ferman-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâ'il-i Z. Sene [1]151

SONUÇ

Osmanlı Devleti, Avrupa siyasetine müdahale etmek ve durgunlaşan Osmanlı ekonomisini canlandırmak amacıyla Fransa ile 1535'te kapitülasyonları içeren bir ahidnâme imzalamıştır. I. Süleyman (Kanuni) döneminde başlayan bu ilişkiler Fransa'nın İstanbul'da daimi bir elçi bulundurma hakkını elde etmesi ile devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin batı yönlü politikaları ve Fransa'nın Habsburglar ile olan mücadelesinin örtüşmesiyle başlayan iki ülke arasındaki dostluk temeline dayanan diplomatik ilişkiler XVII. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir.

Fransa, XVII. yüzyıl boyunca ticaret hacmini geliştirmek amacıyla Osmanlı şehir ve limanlarındaki konsolosluk sayısını arttırmaya çalışmıştır. Bunun sonucunda Akdeniz ticaretinde daha aktif bir rol oynama fırsatını elde etmiş, konsoloslugu bulunmayan mahallerde Fransız bayrağı altında ticaret yapan yabancı tüccar gemilerinden konsolosluk harcı gelirlerini arttırmayı amaçlamıştır. Hanya, Sakız Draç, Avlonya, Mısır, İzmir, Haleb, Kudüs, Kandiye, Sayda ve Kıbrıs gibi önemli limanlarda konsoloslukları bulunmaktaydı.

Fransızlar tahta geçen XVI. Louis'in uzun iktidarı ile başlayan dış politikadaki istikrar statüsünde geliştirdikleri Akdeniz ticaretindeki paylarını artırmak amacıyla kullanmaya devam etmişlerdir. İstanbul'a tayin edilen elçiler Osmanlı ülkesinden yeni bir imtiyaz koparmak için daima fırsat beklemiş her yeni atanan elçi yeni bir imtiyaz elde etmek için elinden geleni yapmış, bunda da başarılı olmuştur.

Osmanlı-Fransız diplomatik, ticari ve hukuki ilişkilerinin seyri hakkında önemli kaynaklardan birisi olan düvel-i ecnebiye defterleri aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin genel sorunları hakkında da önemli bilgiler içermektedir. Örneğin Osmanlı Devleti'ni oldukça meşgul eden eşkıyalık olayları ve korsanlık olaylarına dair belgeler incelediğimiz defterde çok sayıda bulunmaktadır. Defterde, Akdeniz ticaretinde önemli bir sorun teşkil eden Trablusgarp ve Cezayir korsanlarının faaliyetlerinden de bahsedilmektedir.

Miladi 1738-1746 yılları arasındaki sekiz yıllık bir dönemde alınan kararları ihtiva eden 908 numaralı Düvel-i Ecnebiye Defteri'nde Fransa ile olan ticari ilişkilere dair önemli malumatların olduğunu belirtmiştik. Birçok hüküm Fransız tüccarların gümrük mallarının iskeleye indirirken ya da iskeleden gemilerine yükledikleri esnada bir engel oluşmaması hakkındadır. Ticari ilişkilere ek olarak konsolosluk ve ahidnamelerden de söz edilmektedir.

Defterde Fransız tüccarlarının faaliyetleri ve ticareti yapılan mallar hakkında da bilgiler vermektedir. Fransız tüccar gemileri konsolosluk ağının getirdiği olanaklar sayesinde Osmanlı limanları arasında nakliyecilik ve ticaret işlerinde oldukça aktif rol

oynadıkları görülmektedir. Fransız tüccarlar tartan, polaka ve ştiyye cinsi gemiler kullanıyorlardı. Fransız tüccarlar için İzmir önemli bir liman ve ticaret kentiydi. İzmir limanından yükledikleri çeşitli malları Selanik, Avlonya gibi başka Osmanlı limanlarına naklettikleri gibi kendi ülkelerine de götürüp satıyorlardı. Aynı zamanda Fransa'dan getirdikleri çeşitli altın ve gümüş eşyaların yanısıra kırmız, civid ve freng adlı üç çeşitt kahveyi (kırmız, civid, freng) getirip satıyorlardı. Tunus fesi de 1740'larda Anadolu'ya getirilen tekstil ürünlerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Defterde ticari ilişkilere ek olarak korsanlık ve eşkıyalık olayları, konsoloslar ve ahidnamelerden de söz edilmektedir. Birçok belgede Fransız tüccarların ticaretleri esnasında gümrük mallarının iskeleye indirilmesinde bir engel oluşmaması için hükümler yazılmıştır. Özellikle hamrın (şarap) ticareti Osmanlı topraklarında yasak olması nedeniyle ecnebilere ait elçi, elçilikteki görevliler, tercüman ve konsoloslar ülkeye giriş yapmadan önce yanlarında getirdikleri tüketim ürünleri denetlenir, getirdikleri arasında şarabın olması durumunda ancak kendilerine yetecek kadar (kefâf-ı nefsleri için) olanına izin verilmekteydi.

KAYNAKLAR

- ALKAN, Mustafa, “Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı”, *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*,
(Editör: Tufan Gündüz), 4. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara 2016, s. 17-85.
- AKINCI, Gündüz, *Türk-Fransız Kültür İlişkileri (1071-1859)*, Başlangıç Dönemi, Ankara 1973.
- AYDIN, Yusuf Alperen, “ 18. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nin Ege (Adalar) Denizi ve Doğu Akdeniz’e Yönelik Güvenlik Parametreleri”, *Osmanlı Araştırma Dergisi*, 45, 2015, s.163-184.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, İstanbul 2010.
- BOZKURT, Nebi, “ Korsan”, *DİA*, C. 26, Ankara 2002, s.210-212.
- BOZKURT, Nebi, “ *Tercüman*”, *DİA*, C. 40, İstanbul 2011, s.489.
- ERTUĞ, Zeynep Tarım, “Nâme-i Hümayûn”, *DİA EK- C.2*, Ankara 2019, s.349-350.
- FINDIK, Tahsin, “Osmanlı Belgelerinin Tanıklığı İle XVI. Yüzyılda Osmanlı-Fransız İlişkileri”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 9, Ankara 2002, s. 567-574.
- GÖKBİLGİN, Tayyip. “*Konsolos*”, *İA*, C. 6, İstanbul 1977, s.837-840.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 7.Baskı, Ankara 2014.
- HAMMER, Josebh Von, *Osmanlı İmparatorluğu*, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, Eylül 2011 İstanbul.
- İLGÜREL, Mücteba, “*Celali İsyanları*” *DİA*, C.VII, İstanbul 1993, s. 252-257.
- İNALCIK, Halil, *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı*, Timaş Yay, İstanbul 2017.
- İPŞİRLİ, Mehmet,“Elçi” *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 3.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat, “XVIII. Yüzyılda İngiliz ve Fransız Korsanlık Hareketlerinin Akdeniz Ticareti Üzerine Etkileri”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı:12 (1968), s.57.
- NEBİOĞLU, Osman. *Bir İmparatorluğun Çöküşü ve Kapitülasyonlar*, Ankara, TİBK Yay, 1986.
- ORHUNLU, Cengiz. “*Tercüman*”, *İA*, C. 12, İstanbul 1979, s.176-181.
- SERTOĞLU, Midhat, *Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1955.
- SEVİNÇ, Tahir, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Nisan 2013, sayı. 28, s.118.

- SOSYAL, İsmail, *Fransız İlişkileri ve Türk Fransız Diplomasi Münasebetleri (1782-1802)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1987.
- SOSYAL, İsmail, “Türk-Fransız Diplomasi Münasebetlerinin İlk Devresi” *İ.Ü Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı 5-6, s.63-94, 1953,
- SÜSLÜ, Azmi, “Osmanlı-Fransız Diplomatik İlişkileri, 1798-1807”, *Belleten*, C. 47, s.185, Ocak 1983.
- ŞAHİN, Hasan, “Doğu Sorunu Çerçevesinde Osmanlı-Fransız İlişkileri [Başlangıcından Paris Barışı’na (1856)]”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sayı 40. Erzurum 2009, s.277-315.
- ŞİŞMAN, Aylin, *Osmanlı-Fransız İlişkileri 1740-1789 (Konsolos Arzlarına Göre) Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Afyonkarahisar, 2011.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C. 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C. 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.
- YILMAZ, Savaş, “III. Murat Dönemi’nde Eşkiya Suhtelerle Yapılan Müzakere Üzerine Bir Değerlendirme” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2018, s.62-82.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Ayşegül KIRBIYIK			Fotoğraf
Doğum Yeri:	Erzurum			
Doğum Tarihi:	05,02,1987			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Kurtuluş İlkokulu		Erzurum	1993-1998
Ortaöğretim	Gazi Ahmet Muhtar Paşa İlköğretim Okulu		Erzurum	1998-2001
Lise	Nenehatun Kız LİSESİ		Erzurum	2001-2004
Lisans	Atatürk Üniversitesi		Erzurum	2007-2011
Yüksek Lisans				
İş Deneyimi:				

Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	
e-posta	aysegul_krbyk08@hotmail.com
Yayınlarıım:	

